
Yadavabhyudayam Mahakavyam

यादवाभ्युदयं महाकाव्यम्

Document Information

Text title : Yadavabhyudayam Mahakavyam

File name : yAdavAbhyudayamahAkAvyam.itx

Category : vishhnu, krishna, mahAkAvya, sAhitya

Location : doc_vishhnu

Proofread by : Compiled by Seshadri

Latest update : August 14, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 16, 2026

sanskritdocuments.org

Yadavabhyudayam Mahakavyam

યાદવાભ્યુદયં મહાકાવ્યમ્

ધ્યાનમ્ ।

શ્રીકૃષ્ણાય પરસ્મૈ પરબ્રહ્મણે નમઃ ।

શ્રીમતે નિગમાન્તમહાદેશિકાય નમઃ ।

શ્રીમાન્ વેદુટનાથાર્યઃ કવિતાર્કિકકેસરી ।

વેદાન્તાચાર્યવર્યો મે સન્નિધતાં સદા હૃદિ ॥

વન્દેય વેદાન્તગુરોઃ પદાબ્જં સન્દેહમોહક્ષપણાર્થવિત્યૈ ।

મન્દેતરા ભક્તિરુદેતુ વિદ્મદ્મન્દે ચ વૃન્દાવનદૈવતે ચ ॥

શ્રીમચ્છીતાંશુવંશે જનિતગુણનિધેર્દિવ્યલીલાપ્રબન્ધમ્ ।

શ્રીમદ્વેદાન્તસૂરેર્ભણિતસુરુચિરં ચચ્ચરિત્રં પ્રશસ્તમ્ ॥

સૂક્તં શૃંગારશાન્ત્યાદિબહુરસયુતં સજ્જનાનાં નિધાનમ્ ।

તદ્મન્દે કાવ્યરત્નં કલિમલહરણં શ્રીચિદાનન્દરૂપમ્ ॥

યાદવાભ્યુદયં કાવ્યં વેદુટેશેન નિર્મિતમ્ ।

શ્રીકૃષ્ણચરિતં પુણ્યં સર્વલોકમનોહરમ્ ॥

વન્દેય વેદાન્તગુરોઃ પદાબ્જં સન્દેહમોહક્ષપણાર્થવિત્યૈ ।

મન્દેતરા ભક્તિરુદેતુ વિદ્મદ્મન્દે ચ વૃન્દાવનદૈવતે ચ ॥

॥ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય શ્રીમદ્વેદુટનાથસ્ય

વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયમહાકાવ્યમ્ ॥

॥ પ્રથમઃ સર્ગઃ ૧ ॥

વન્દે વૃન્દાવનચરં વલ્લવીજનવલ્લભમ્ ।

જયન્તીસમ્ભવં ધામ વૈજયન્તીવિભૂષણમ્ ॥ ૧-૧ ॥

યદેકૈકગુણપ્રાન્તે શ્રાન્તા નિગમવન્દિનઃ ।

યથાવત્ વર્ણને તસ્ય કિંમુતાન્યે મિતમ્પથાઃ ॥ ૧-૨ ॥

શક્ત્યા શૌરિકથાસ્વાદઃ સ્થાને મન્દધિયામપિ ।

અમૃતં યદિ લભ્યેત કિં ન ગૃહ્યેત માનવૈઃ ॥ ૧-૩ ॥

વસુધાશ્રોત્રજે તસ્મિન્ વ્યાસે ચ હૃદયસ્થિતે ।

અન્યેડપિ કવયઃ કામં બભૂવુરનપત્રપાઃ ॥ ૧-૪ ॥

સ કવિઃ કથ્યતે સ્રષ્ટા રમતે યત્ર ભારતી ।

રસભાવગુણીભૂતૈરલકુરૈર્ગુણોદયૈઃ ॥ ૧-૫ ॥

તદાત્વે નૂતનં સર્વમાયત્યાઞ્ય પુરાતનમ્ ।

ન દોષાયૈતદુભયં ન ગુણાય ચ કલ્પતે ॥ ૧-૬ ॥

પ્રવૃત્તામનઘે માર્ગે પ્રમાદ્યન્તીમપિ ક્વચિત્ ।

ન વાચ્યમવમન્યન્તે નર્તકીમિવ ભાવુકાઃ ॥ ૧-૭ ॥

વિહાય તદહં વ્રીડાં વ્યાસવેદાર્ણવામૃતમ્ ।

વક્ષ્યે વિબુધજીવાતું વસુદેવસુતોદયમ્ ॥ ૧-૮ ॥

કીડાતૂલિકયા સ્વસ્મિન્ કૃપારૂષિતયા સ્વયમ્ ।

એકો વિશ્વમિદં ચિત્રં વિભુઃ શ્રીમાનજીજ્ઞાસત્ ॥ ૧-૯ ॥

જગદાહ્વાદનો જહ્ને મનસસ્તસ્ય ચન્દ્રમાઃ ।

પરિપાલયિતવ્યેષુ પ્રસાદ ઇવ મૂર્તિમાન્ ॥ ૧-૧૦ ॥

યદપત્યસમુદ્ભૂતઃ પુણ્યકીર્તિઃ પુરુરવાઃ ।

સતામાહિતવહ્નીનાં વિહારસ્થેયતાં યથૌ ॥ ૧-૧૧ ॥

સમવર્ધત તદ્વંશઃ ઉપર્યુપરિ પર્વભિઃ ।

યશોમુક્તાફલૈર્યસ્ય દિશો દશ વિભૂષિતાઃ ॥ ૧-૧૨ ॥

બભૂવ નહુષસ્તસ્મિન્ ઐરાવત ઇવામ્બુધૌ ।

યમિન્દ્રવિગમે દેવાઃ પદે તસ્ય ન્યવીવિશન્ ॥ ૧-૧૩ ॥

નરેન્દ્રાઃ પૃથિવીચક્રે નામચિહ્નૈરલકૃતાઃ ।

જડ્ગમાસ્તસ્ય વીરસ્ય જયસ્તમ્ભા ઇવાભવન્ ॥ ૧-૧૪ ॥

શક્તિરપ્રતિઘા તસ્ય શાત્રવૈરપિ તુષ્ટુવે ।

યથાવત્ સાધકસ્યેવ યાવદર્થા સરસ્વતી ॥ ૧-૧૫ ॥

વીરો રસ ઇવોત્સાહાન્નહુષાદભ્યજાયત ।
 યયાતિર્નામિ યેનૈન્દ્રમર્ધાસનમધિષ્ઠિતમ્ ॥ ૧-૧૬ ॥
 વિશાલવિપુલોત્તુડ્ગે યદ્વાહુશિખરાન્તરે ।
 આસીદ્ધીરશ્રિયા સાર્ધ ભૂમિર્ધાસને સ્થિતા(રા) ॥ ૧-૧૭ ॥
 નિદેશં તસ્ય રાજાનો ન શેકુરતિવર્તિતુમ્ ।
 પ્રાપ્તસ્વપરનિર્વાહં પ્રમાણમિવ વાદિનઃ ॥ ૧-૧૮ ॥
 તટાકમિવ તાપાર્તાસ્તમિન્દ્રમિવ નિર્જરાઃ ।
 ભાવા ઇવ રસં ભવ્યાઃ પાર્થિવાઃ પર્યુપાસત ॥ ૧-૧૯ ॥
 યદુર્નામિ તતો જહો યત્સન્તતિસમુદ્ભવૈઃ ।
 સમાનગણનાલેખ્યે નિસ્સમાનૈર્નિષધતે ॥ ૧-૨૦ ॥
 દેહીતિ વદતાં પ્રાયઃ પ્રસીદન્ પ્રત્યુવાચ સઃ ।
 લલિતધ્વનિભિર્લક્ષ્મીલીલાકમલષટ્ષટૈઃ ॥ ૧-૨૧ ॥
 સ ચ વૃત્તવિહીનસ્ય ન વિદ્યાં બહ્મન્યત ।
 ન હિ શુદ્ધેતિ ગૃહ્યેત ચતુર્થીચન્દ્રચન્દ્રિકા ॥ ૧-૨૨ ॥
 અપુનઃપ્રાર્થનીયસ્ય પ્રાર્થિતાધિકદાયિનઃ ।
 અર્થિનઃ પ્રથમે તસ્ય ચરમાન્ પર્યપૂરયન્ ॥ ૧-૨૩ ॥
 શરાણાં શાત્રવાણાં ચ સન્ધાનેન મહૌજસઃ ।
 તસ્ય નિર્ઘૂતલક્ષેણ દ્વિઃ કચિન્નાપ્યભૂયત ॥ ૧-૨૪ ॥
 યુક્તદણ્ડમમિત્રાણાં કૃતાન્તં સમવર્તિનમ્ ।
 દક્ષિણં લોકપાલં તમમન્યન્ત દિવૌકસઃ ॥ ૧-૨૫ ॥
 યશઃપ્રસૂનસુરભિર્યદુસન્તાનપાદપઃ ।
 બભૂવ વિબુધપ્રીત્યૈ બહુશાખઃ ક્ષમાતલે ॥ ૧-૨૬ ॥
 વંશે સમભવત્ તસ્ય વસુદેવઃ ક્ષિતીશ્વરઃ ।
 જનકઃ પ્રાગ્ભવે યોડભૂત્ દેવદાનવયૂથયોઃ ॥ ૧-૨૭ ॥
 આનકાનાગ્ચ દિવ્યાનાં દુન્દુભીનાગ્ચ નિસ્વનૈઃ ।
 સહ જાતં યમાચખ્યુરાખ્યયાડડનકદુન્દુભિમ્ ॥ ૧-૨૮ ॥
 તેન નિર્મલસત્ત્વેન વિનિવૃત્તરજસ્તમાઃ ।
 જગતી શાન્તમોહેવ ધર્મોચ્છ્વાસવતી બભૌ ॥ ૧-૨૯ ॥

સ વિષ્ણુરિવ લોકાનાં તપનસ્તેજસામિવ ।
 સમુદ્ર ઇવ રત્નાનાં સતામેકાશ્રયોભવત્ ॥ ૧-૩૦ ॥
 પ્રખ્યાતવિભવે પત્ન્યૌ તસ્ય પૂર્વ પ્રજાપતેઃ ।
 રોહિણીદેવકીરૂપે મનુષ્યત્વે બભૂવતુઃ ॥ ૧-૩૧ ॥
 અક્ષુદ્રગતિશાલિન્યોસ્તથોરન્યોન્યસક્તયોઃ ।
 ઐકરસ્યમભૂત્ પત્યા ગડ્ગાયમુનયોરિવ ॥ ૧-૩૨ ॥
 સ તાભ્યામનુરૂપાભ્યાં સમતુષ્યત્ સમેયિવાન્ ।
 વ્યક્તિહેતુરભૂત્ યેન સપર્યકુસ્ય શાર્ફગિણઃ ॥ ૧-૩૩ ॥
 અલિપ્સત ન સામ્રાજ્યં સોડર્થકામપરાઞ્મુખઃ ।
 યદૃચ્છાગતમૈશ્વર્યમાનૃણ્યરુચિરવભૂત્ ॥ ૧-૩૪ ॥
 કયાચિદશરીરિણ્યા વાચ્યા વ્યવસિતાયતિઃ ।
 દેવકીં વસુદેવગ્ચ કંસઃ કારામયોજયત્ ॥ ૧-૩૫ ॥
 સ કાલાતિભલઃ કંસઃ કાલનેમિરનેહસા ।
 સર્વદૈતેયસત્ત્વાનાં સમાહાર ઇવોદિતઃ ॥ ૧-૩૬ ॥
 એતસ્મિન્નન્તરે દેવી મેરુમધ્યમુપેયુષઃ ।
 પ્રજાપતિમુખાન્ દેવાન્ પ્રાહ સાગરમેખલા ॥ ૧-૩૭ ॥
 વિદિતં ભવતાં દેવાઃ! વિશ્વરૂપેણ વિષ્ણુના ।
 મહીયાન્ ધર્મશીલેષુ ભારો યત્તન્નિવેશિતઃ ॥ ૧-૩૮ ॥
 અધર્મનિઘ્નૈરધુના ધર્મસેતુવિભેદકૈઃ ।
 અસંખ્યઘૈરદ્ભુતૈસ્તુડ્ગૈઃ ક્રમ્યે રાક્ષસપર્વતૈઃ ॥ ૧-૩૯ ॥
 અત આલોચિતજગદ્ધિતૈઃ સુરગણૈઃ સ્વયમ્ ।
 (અતઃ સ્વયં સુરગણૈરાલોચિતજગદ્ધિતૈઃ?)
 ન પતામિ ન ભિદ્યે ચ યથાડહં ક્રિયતાં તથા ॥ ૧-૪૦ ॥
 ઇતિ તે ભૂતધારિણ્યા નિસૃષ્ટાર્થા દિવૌકસઃ ।
 અવિદુસ્તત્પ્રિયસ્યૈવ તદ્ભારહરણં ક્ષમમ્ ॥ ૧-૪૧ ॥
 પુરસ્કૃત્ય જગદ્ધાર્ત્રીં મનસોડપિ પુરસ્સરાઃ ।
 દુગ્ધોદધિશયં દેવં દુરમેત્યાભિતુષ્ટુવુઃ ॥ ૧-૪૨ ॥

ત્રિવેદીમધ્યદીમાય ત્રિધામ્ને પગ્યહેતયે ।
 વરદાય નમસ્તુભ્યં બાહ્યાન્તરહવિર્ભુજે ॥ ૧-૪૩ ॥
 અનન્યાધીનમહિમા સ્વાધીનપરવૈભવઃ ।
 દયાધીનવિહારસ્ત્વં પ્રણતાન્ પરિપાહિ નઃ ॥ ૧-૪૪ ॥
 સ ભવાન્ ગુણરત્નોઘૈર્દીપ્યમાનો દયામ્બુધિઃ ।
 તનોતિ વ્યૂહનિવહેસ્તરઙ્ગૈરિવ તાણ્ડવમ્ ॥ ૧-૪૫ ॥
 ત્વદેકવ્યગ્જિતૈરાદૌ ત્વદન્યેષ્વનિદમ્પરૈઃ ।
 નિગમૈરનિગમ્યં ત્વાં કઃ પરિચ્છેત્તુમર્હતિ ॥ ૧-૪૬ ॥
 અમિતસ્ય મહિમ્નસ્તે પ્રયાતું પારમિચ્છતામ્ ।
 વિતથા વેદપાન્યાનાં યત્રસાયઙ્ગુહા ગતિઃ ॥ ૧-૪૭ ॥
 નમ્યસ્ય નમતઃ ક્ષુદ્રાન્ વરદસ્ય વરાર્થિનઃ ।
 પુત્રૈઃ પિતૃમતઃ ક્ષિડા કથં તે કેન વર્ણયતે ॥ ૧-૪૮ ॥
 નટવદ્ ભૂમિકાભેદૈર્નાથ દીવ્યન્ પૃથગ્વિઘૈઃ ।
 પુંસામનન્યભાવાનાં પુષ્પાસિ રસમદ્ભુતમ્ ॥ ૧-૪૯ ॥
 બ્રહ્માદિસ્તમ્બપર્યન્તવિચિત્રાકુરશાલિનામ્ ।
 સલિલં કર્મકન્દાનાં કીડૈવ તવ કેવલમ્ ॥ ૧-૫૦ ॥
 નિરાધારનિજસ્થેન્નો નિરુપાધિકશેષિણઃ ।
 નિરપેક્ષાનિયન્તુસ્તે નિસ્સમાભ્યધિકા ગુણાઃ ॥ ૧-૫૧ ॥
 અનાવિલધિયામન્તશ્ચિન્તામણિરિવ સ્ફુરન્ ।
 દિશસ્યભિમતં સર્વમતિરસ્કાર્યદીધિતિઃ ॥ ૧-૫૨ ॥
 સંસારમરુકાન્તારે પરિશ્રાન્તસ્ય દેહિનઃ ।
 ત્વદ્ભક્ત્યમૃતવાહિન્યામાદિષ્ટમવગાહનમ્ ॥ ૧-૫૩ ॥
 દુરિતોદન્વદાવર્તે ધૂર્ણમાનસ્ય દુઃખ્યતઃ ।
 સમગ્રગુણસમ્પન્નઃ તારકસ્ત્વં પ્લવો મહાન્ ॥ ૧-૫૪ ॥
 અપરિચ્છિદ્યમાનસ્ય દેશકાલાદિભિસ્તવ ।
 નિદર્શનં ત્વમેવૈકસ્ત્વદન્યદ્યતિરેકતઃ ॥ ૧-૫૫ ॥
 અકર્તુમખિલં કર્તુમન્યથાકર્તુમપ્યલમ્ ।
 સક્રુલ્પસચિવઃ કાલે (લઃ)શક્તિલેશઃ સ તાવકઃ ॥ ૧-૫૬ ॥

यन्मूलमभिलं कार्यं यदमूलमधीमले(यते) ।
 लक्ष्यं तदसि योगानां लक्ष्मीकौस्तुभलक्षणम् ॥ १-५७ ॥
 त्रिवर्गमपवर्गं वा प्रतिलब्धुं प्रयस्यताम् ।
 प्रलयेष्वपि दीर्घायुः प्रतिभूस्त्वदनुग्रहः ॥ १-५८ ॥
 यदेकमक्षरं ब्रह्म सर्वाम्नायसमन्वितम् ।
 तारकं सर्वजन्तूनां तत् त्वं तव य वायकम् ॥ १-५९ ॥
 त्वदालम्बितउस्तानां भवादुन्मज्जतां सताम् ।
 मज्जतः पापजातस्य नास्ति उस्तावलम्बनम् ॥ १-६० ॥
 अनन्यरक्षाप्रतिनं यातकप्रतयारिणः ।
 भवन्तमवलम्बन्ते निरालम्बनभावनम् ॥ १-६१ ॥
 अनिदम्पूर्वनिद्राणामनस्तमयमानुमान् ।
 आपादयसि पुंसां त्वमपुनस्स्वापजागरम् ॥ १-६२ ॥
 त्वदेकशरणां त्वं शरणागतश्रुवनः ।
 विपदं नः क्षिप क्षिप्रं तमिस्त्रामिव भास्करः ॥ १-६३ ॥
 सति सूर्ये समुद्यन्तः प्रतिसूर्यां धवासुराः ।
 जगद्धाय जायन्ते जडि तान् स्वेन तेजसा ॥ १-६४ ॥
 सदैत्युत्पत्त्यामिच्छद्भिः सुरैरेवमभिष्टुतः ।
 अनन्यदृश्यः सलसा दयया दर्शनं ददौ ॥ १-६५ ॥
 ततस्तं ददृशुर्दृवाः शेषपर्यङ्कुमास्थितम् ।
 अधिरुद्धशरन्धेमन्यादृशमिवाम्बुदम् ॥ १-६६ ॥
 पत्न्या सल निषेदुष्या पद्मलक्ष्मणलक्ष्म्या ।
 स्वेच्छयैव शरीरिण्या सूचितैश्वर्यसम्पदम् ॥ १-६७ ॥
 सुकुमारसुभस्पर्शसुगन्धिभिरलङ्कितम् ।
 स्वविग्रहगुणारामप्रसूनैरिव भूषणैः ॥ १-६८ ॥
 आरज्जितजगन्नेत्रैरन्योन्यपरिकर्मितैः ।
 अङ्गैरमितसौन्दर्यैरनुकल्पितभूषणम् ॥ १-६९ ॥
 उत्तेजितजयोत्साहमायुधैरनघोधमैः ।

શૌર્યવિક્રમશક્ત્યાઘૈઃ સહજૈઃ સ્વગુણૈરિવ ॥ ૧-૭૦ ॥

સ્વકાન્તિજલધેરન્તસ્તિષ્ઠસંહનનં સ્વતઃ ।

મહિમ્ના જાતવૈચિત્ર્યં મહાનીલમિવોદિતમ્ ॥ ૧-૭૧ ॥

શ્રુતિરૂપેણ વાહેન શેષકકુણશોભિના ।

સ્વાડ્ગ્નિસૌરભદિગ્ધેન દત્તસાગ્રામદોહલમ્ ॥ ૧-૭૨ ॥

સ્વવેત્રસ્પન્દનિઃસ્પન્દનેતવ્યેન નિવેદિતમ્ ।

ભક્તિનમ્રેણ સેનાન્યા પ્રતિશ્ઠાવન્તમિદ્ગિતૈઃ ॥ ૧-૭૩ ॥

અનપાયં તમાદિત્યમક્ષયં તારકાધિપમ્ ।

અપારમમૃતામ્ભોધિમમન્યન્ત દિવૌકસઃ ॥ ૧-૭૪ ॥

અભયોદારહસ્તાગ્રમનઘસ્વાગતસ્મિતમ્ ।

અવેક્ષ્ય વિબુધા દેવમલભન્ત દૃશોઃ ફલમ્ ॥ ૧-૭૫ ॥

તસ્મૈ વિજ્ઞાપયામાસુર્વિદિતાર્થાય નાકિનઃ ।

નિહતાશેષદૈત્યાય નિદાનં સ્વાગતેઃ પુનઃ ॥ ૧-૭૬ ॥

ત ઇમે ક્ષત્રિયા ભૂત્વા ક્ષોભયન્તિ ક્ષમામિમામ્ ।

તવ તેજસિ ચૈર્નાથ દનુજૈશ્શલભાયિતમ્ ॥ ૧-૭૭ ॥

ચતુર્ણાં પુરુષાર્થાનાં પ્રસવો યત્સમાશ્રયાત્ ।

હવ્યકવ્યપ્રસૂરેષા દીર્યતે દૈત્યભારતઃ ॥ ૧-૭૮ ॥

જાતા નિખિલવેદાનામુત્તમાડ્ગોપધાનતઃ ।

ત્વત્યાદકમલાદેષા ત્વદેકાધીનધારણા ॥ ૧-૭૯ ॥

યદિ ન ત્વરતે નાથ ભારવ્યપનયે ભવાન્ ।

પ્લાવયિષ્યન્ત્યુદ્વન્તઃ પૃથિવીં પૃથુવીચયઃ ॥ ૧-૮૦ ॥

કરુણાધીનચિત્તેન કર્ણધારવતી ત્વયા ।

માઽવસીદતુ પૃથ્વીયં મહતી નૌરિવામ્ભસિ ॥ ૧-૮૧ ॥

રશનારત્નરૂપેણ પયોધિરશના ત્વયા ।

પ્રશાન્તદનુજકલેશા પરિષ્કરણમર્હતિ ॥ ૧-૮૨ ॥

કંસપ્રભૃતિભિઃ સેયં શલ્યૈરિવ સમુદ્ઘૃતૈઃ ।

ચિરં ભવતુ તે પૃથ્વી શેષમૂર્તેશ્શિખાણ્ડકઃ ॥ ૧-૮૩ ॥

પ્રબોધસુભગૈઃ સ્મેરૈઃ પ્રસન્નૈઃ શીતલૈશ્ચ નઃ ।
 કટાક્ષૈઃ પ્લાવય ક્ષિપ્રં કૃપૈકોદન્વદૂર્મિભિઃ ॥ ૧-૮૪ ॥
 ત્વયિ ન્યસ્તભરાણાં નસ્ત્વમેતાં ક્ષન્તુમર્હસિ ।
 વિદિતાશેષવેદ્યસ્ય વિજ્ઞાપનવિડમ્બનામ્ ॥ ૧-૮૫ ॥
 ઇત્યં વદતિ દેવાનાં સમાજે વેદસા સહ ।
 વવન્તે પૃથિવી દેવં વિનતત્રાણદીક્ષિતમ્ ॥ ૧-૮૬ ॥
 તનુમધ્યા વિશાલાક્ષી તન્વી પીનપયોધરા ।
 માયેવ મહતી તસ્ય વનિતારઙ્ગરૂપિણી ॥ ૧-૮૭ ॥
 આબદ્ધમણ્ડલૈર્ભૂઙ્ગૈરલકામોદમોહિતૈઃ ।
 અચલ્લબ્ધ્યાં બિભ્રાણા માયુરચ્છત્રસમ્પદમ્ ॥ ૧-૮૮ ॥
 પ્રિયસન્દર્શનાનન્દજનિતૈરશ્રુબિન્દુભિઃ ।
 ન્યસ્તમૌક્તિકનૈપથ્યૈઃ પરિષ્કૃતપયોધરા ॥ ૧-૮૯ ॥
 પ્રસ્ફુરન્તં પ્રિયસ્યેવ પરિરમ્ભાભિલાષિણમ્ ।
 દક્ષિણાદિતરં બાહું દક્ષિણા બહ્મન્યત ॥ ૧-૯૦ ॥
 વિપદગ્ચ જગાદૈષા વિપગ્ચીમધુરસ્વના ।
 વિલક્ષસ્મિતસમ્ભિન્નમૌક્તિકાધરવિદ્રુમા ॥ ૧-૯૧ ॥
 અથ તાન્ ભવ્યયા વાયા ભગવાન્ પ્રત્યભાષત ।
 પ્રતિશ્રુત્રામનિર્હૃદપાગ્ચજન્યાભિનન્દયા ॥ ૧-૯૨ ॥
 મા ભૈષુરસુરાનીકાત્ ભવન્તો મદુપાશ્રયાઃ ।
 મદાણામનવજ્ઞાતુઃ પરિભૂત્યા ન ભૂયતે ॥ ૧-૯૩ ॥
 અવતાર્ય ભુવો ભારમવતારો મમામરાઃ ।
 અનાદિનિધનં ધર્મમક્ષતં સ્થાપયિષ્યતિ ॥ ૧-૯૪ ॥
 યાવદિષ્ટભુજો યાવદધિકારમવસ્થિતાઃ ।
 પરિપાલયત સ્વાનિ પદાનિ વિગતાપદઃ ॥ ૧-૯૫ ॥
 દમનાદ્નુજેન્દ્રાણાં દ્રક્ષ્યથ ત્રિદશાધિપાઃ ।
 ભૂયોઽપિ લઘુતાં પ્રાપ્તાં ભુવમુલ્લાઘિતામિવ ॥ ૧-૯૬ ॥
 દૈતેયમૃગસઙ્ઘાતે મૃગયારસભાગિભિઃ ।
 ભવદ્ભિરપિ મેદિન્યાં ભવિતવ્યં નરાધિપૈઃ ॥ ૧-૯૭ ॥

ઇતિ તાનનઘાદેશઃ સમાદિશ્ય જનાર્દનઃ ।
અવધીરિતદુગ્ધાબ્ધિર્મધુરાયાં મનો દધે ॥ ૧-૯૮ ॥

આશ્વાસ્ય વાગમૃતવૃષ્ટિભિરાદિતેયાન્
દૈતેયભાસનમિતાં પૃથિવીં ચ દેવીમ્ ।
પ્રાદુર્બુભૂષુરનઘો વસુદેવપત્યાં
પદ્માપતિઃ પ્રણિદધે સમયં દયાયાઃ ॥ ૧-૯૯ ॥

સાધૂનાં સ્વપદસરોજષટ્પદાનાં
ધર્મસ્ય સ્થિતિમનઘાં વિધાતુકામઃ ।
યદ્રભૌ(ભૌ)જગદખિલં સ એવ ગભૌ
દેવકયાઃ સમજનિ દેવદેવવન્દ્યઃ ॥ ૧-૧૦૦ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્વેદુટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ
યાદવાભ્યુદયે મહાકાવ્યે પ્રથમઃ સર્ગઃ ॥

॥ શ્રીકૃષ્ણાવતારવર્ણનં નામ દ્વિતીયઃ સર્ગઃ ૨ ॥

અથાગમાનામનઘેન ભૂમ્ના
ધર્મસ્ય પૂર્ણેન ધનાગમેન ।
દિવૌકસાં દર્શયતા વિભૂતિં
દેવી બભૌ દૌહૃદલક્ષણેન ॥ ૨-૧ ॥

શૃંગારવીરાદ્ભુતચિત્રરૂપં
ગર્ભે ત્રિલોકૈ કનિધિં વહન્ત્યાઃ ।
પરાવરકીડિતકર્બુરાણિ
દ્વેધાઽભવન્ દૌહૃદલક્ષણાનિ ॥ ૨-૨ ॥

અશેષવેદૈરધિગમ્યભૂમ્ના
સિદ્ધેન સિદ્ધૈશ્ચ નિષેવિતેન ।
અમાનુષી નૂનમભૂદયત્તાત્
કૃષ્ણેન કેનાપિ રસાયનેન ॥ ૨-૩ ॥

શતદ્રુદાબન્ધુરયા સ્વકાન્ત્યા

सञ्चारिजाम्भूनदभिम्भकल्पा ।
त्रयन्तसिद्धेन रसायनेन
कालेन भेजे कलधौतलक्ष्मीम् ॥ २-४ ॥

मयूरपिञ्छद्युतिभिर्मयूपै-
स्तत्कान्तिरन्तर्वसतस्त्रिधाभः ।
श्यामा बहिः मूलसिता बलासे
मङ्गल्यरत्नाङ्गुरपालिकेव ॥ २-५ ॥

काले बलासे वसुदेवपत्न्याः
कर्पूरलिमेव कपोलशोभा ।
शशिप्रभा सममगर्भकान्तिः
व्युतावशिष्टेव शनैरुदीर्णा ॥ २-६ ॥

नवेन्दुनिष्यन्दनिभश्चकाशे
वर्णः प्रतीकेषु मधुद्रवाङ्ग्याः ।
अन्तः स्थितेन प्रथमेन पुंसा
प्रवर्तितं सत्त्वमिवावदातम् ॥ २-७ ॥

करम्भिता किञ्चिदिव प्रसृतै-
स्तेजोभिरन्तर्वसतस्त्रिधाभः ।
मरीचिभिः स्वैरभवत् प्रजानां
मङ्गल्यरत्नाङ्गुरपालिकेव ॥ २-८ ॥

तस्याः सुधोल्लासजुषः कटाक्षाः
सङ्क्षुब्धदुग्धोदधिरौम्यभासः ।
जगत्त्रयीसौधविलेपनाड्यं
वितेनिरे वर्णसुधामपूर्वम् ॥ २-९ ॥

रक्षाविधौ राक्षसदानवानां
कारागृहे कंसनियोगभाजाम् ।
सम्पश्यमाना सङ्कटीक्षिता वा
सङ्क्षोभयामास मनांसि सौषा ॥ २-१० ॥

भुक्ता पुरा येन वसुधरा सा
स विश्वभोक्ता मम गर्भभूतः ।
छति ध्रुवं सूयनमाचरन्ती

તત્તાદૃશં નાટિતકં તતાન ॥ ૨-૧૧ ॥

સમાધિસુક્ષેત્રકૃષીવલાનાં
સન્તોષસસ્યોદયમેઘકાન્ત્યા ।
ચકાસ તસ્યાઃ સ્તનચૂચુકાભા
ગર્ભત્વિષા ગાઢમિવાનુલિપ્તા ॥ ૨-૧૨ ॥

કસ્તૂરિકાકામ્યચિસ્તદીયા
રમ્યા બભૌ ચૂચુકરત્નકાન્તિઃ ।
તદ્ગર્ભસન્દર્શનલોલુપાના-
મન્તર્દૃશામઞ્જનકલ્પનેવ ॥ ૨-૧૩ ॥

પરાવરણાં પ્રભવસ્ય પુંસઃ
પ્રકાશકત્વં પ્રતિપદ્યમાનામ્ ।
અભાવયન્ ભાવિતચેતસસ્તાં
વિદ્યામયીં વિશ્વપિતામહીઞ્ચ ॥ ૨-૧૪ ॥

લિલેખ વિશ્વાનિ જગન્ત્યભિજ્ઞા
લીલાહૃતે ચિત્રપટે ચથાર્દમ્ ।
પ્રાયઃ પ્રજાનાં પતયઃ પ્રતીતાઃ
ચન્માતૃકાઃ સ્વેષુ વિધિષ્યભૂવન્ ॥ ૨-૧૫ ॥

નિરાશિષાં પદ્યતિમાદદાના
નૈઃશ્રેયસીં નીતિમુપદ્મયન્તી ।
પુણ્યાશયા પૂર્વયુગપ્રરોહ-
મિયેષ દેવી ભુવને વિધાતુમ્ ॥ ૨-૧૬ ॥

અનામપૂર્વ કિમપેક્ષિતં તે
કિં વોપદધામથવાઽધુનેતિ ।
(કિં ભુક્તપૂર્વેષ્વધુનોપદધામ્ ।)
વચસ્યથા(ઽ)ભાવવિદાઽનુયુક્તા
ન કિઞ્ચિદિત્યેવ જગાદ નાથા ॥ ૨-૧૭ ॥

અનાદરે દેવિ સખીજનાનાં
કથં ન દૂયેત દયા તવેતિ ।
ઉપહરે સંલ્લપિતા મનોહૈ-
રાલોકનૈરુત્તરમાચચક્ષે ॥ ૨-૧૮ ॥

अशेत सा काममजातनिद्रा
मातुं प्रवृत्तेव पदानि यडे ।
अध्यास्त लोकानवधीरयन्ती
भद्रासनं भावितपारमेष्ठया ॥ २-१९ ॥

परिक्लमप्रेक्षितभाषिताद्यै-
रन्यादृशैरामविभावनीयैः ।
मद्योपपन्ना मदलालसा वा
जि(जा)तश्रमा वेति जनैः शशङ्के ॥ २-२० ॥

शेषे शयानां गरुडेन यान्तीं
पद्मे निषण्णामधिरत्नपीठम् ।
उयाननैराश्रितवन्ति कृत्यां
स्वामाकृतिं स्वप्नदृशा ददर्श ॥ २-२१ ॥

अन्तःस्थितं यस्य विभोरशेषं
जगन्निवासं दधती तमन्तः ।
तदात्मनो विश्वमपश्यदन्त-
स्तर्कातिगं तादृशमद्भुतं नः ॥ २-२२ ॥

सुरासुराधीश्वरमौलिघातात्
विशीर्णजाम्बूनदवेत्रशृङ्गम् ।
आलक्ष्यसन्तोषमलक्ष्यमन्यै-
रनीकनेतारमवैक्षताऽऽरात् ॥ २-२३ ॥

त्रिलोकम(मा)ङ्गल्यनिघेस्त्रिवेद्याः
सञ्जुवनीं वायमुदीरयन्ती ।
नियोगयोग्यान् अनघप्रसादा
नाकौकसां नामभिराजुलाव ॥ २-२४ ॥

यदृच्छया यादवधर्मपत्नी
यामाङ्ग धर्मेषु परावरेषु ।
अदृष्टपूर्वापरयापि वाया
प्रतिश्रुता नूनमभावि तस्याः ॥ २- २५ ॥

क्रियामुपादित्सत विश्वगुभ्या

કૃતાપરાધેઽપિ કૃપામકાર્ષીત્ ।
મુનીન્દ્રવૃત્યા મુખરીભવન્તી
મુક્તિક્ષમાં વક્તુમિષેષ વિદ્યામ્ ॥ ૨-૨૬ ॥

સતાં ચતુર્વર્ગકૃલપ્રસૂતૌ
નારાયણો ગર્ભગતે નતાડ્ગી ।
અભડ્ગુરામુન્નતિમાશ્રયન્તી
સર્વસ્ય સાડદિત્સત સર્વમેકા ॥ ૨-૨૭ ॥

કૃશોદરી કાર્શ્યમતીત્ય કાલે
કેનાપિ ધામ્ના કૃતવૃદ્ધિયોગા ।
પરામભિખ્યાં ક્રમશઃ પ્રપેદે
તારાભિનન્દ્યા તનુરૈન્દવીવ ॥ ૨-૨૮ ॥

નિગૂઢમન્તર્દધતા નિવિદ્યે
પદ્માપરિષ્કારમણિં પ્રભૂતમ્ ।
મધ્યેન તસ્યાઃ પ્રચિતેન કાલે
મઞ્જૂષયા રૂપ્યભુવા બભૂવે ॥ ૨-૨૯ ॥

શનૈશ્શનૈસ્તામુપચીયમાનાં
દર્શાન્તદીમામિવ ચન્દ્રલેખામ્ ।
અન્તઃસ્થકૃષ્ણામવલોકયન્તઃ
ચક્રુશ્ચકોરાયિતમાત્મનેત્રૈઃ ॥ ૨-૩૦ ॥

મયિ સ્થિતે વિશ્વગુરૌ મહીયાન્
મા ભૂત્ ભુવો ભાર ઇતીવ મત્વા ।
સખીજનાનામવલમ્બ્ય હસ્તાન્
સઞ્ચારલીલાં શનકૈશ્ચકાર ॥ ૨-૩૧ ॥

મુકુન્દગર્ભા મુકુરેષુ દેવી
નાપશ્યદાત્માનમવાસભૂષા ।
નાથત્વિષા નન્દકર્દર્પણેના-
દિદૃક્ષતાઽઽત્માનમદૃશ્યમન્યૈઃ ॥ ૨-૩૨ ॥

ઋજઃ પ્રભૂતા ન શશાક વોદ્ધુ
દૂરે કથા રત્નવિભૂષણાનામ્ ।
ભવિષ્યતિ ક્ષોણિભરાપનોદે

प्रत्यायनं प्राथमिकं तदासीत् ॥ २-३३ ॥

द्विवौकसो देवकवंशवर्क्षी

विलोक्य तां लोकनिधानगर्भाम् ।

विभूतिमग्रेसरवेदवादाः

व्याथय्युरस्या विविधप्रकाराम् ॥ २-३४ ॥

पतिः ससत्त्वामपि तत्प्रभावा-

ददुःखशीलां समये भवित्रीम्(अवलोक्यदेवीम्) ।

सुप्रैकतानां अवलोक्य देवीं(समये भवित्रीं)

स्वसम्पदं सूययतीति मेने ॥ २-३५ ॥

पितृत्वमासाद्य सुरासुराणां

पितामहत्वं प्रतिपत्स्यमानः ।

अनन्तगर्भामवलोक्य देवी-

भतुष्यदन्येषु गताभिलाषः ॥ २-३६ ॥

तापोपशान्तिं जगतां दिशन्ती

सन्ध्याऽपरा साधुजनप्रतीक्षया ।

तामीदृशीं विश्वपितुः प्रसूतिं

संवेदयन्तीव समाजगाम ॥ २-३७ ॥

सुवर्णपीताम्बरवासिनी सा

स्वधामसञ्छादितसूर्यदीप्तिः ।

उपासनीया जगतां भभासे

भुरद्विषो भूर्तिरिव द्वितीया ॥ २-३८ ॥

प्रसक्तपातारमाभ्युराशौ

रक्तोरुभिम्बो रविरस्तशैलात् ।

दिनान्तनागेन दृढप्रणुत्रं

मनश्शिलाशृङ्गमिवाभभासे ॥ २-३९ ॥

निमज्जता वारिनिधौ सवित्रा को

नाम जायेत करग्रहीता ।

तदेति सम्भावनयैव नूनं

(धृतीव सम्भावनयाऽन्तरिक्षे)

दूरादुदक्षेपि कराग्रमुच्यैः ॥ २-४० ॥

સ્ફુરત્પ્રભાકેસરમર્કભિમ્બં
મમજ્જ સિન્ધૌ મકરન્દતામ્રમ્ ।
સન્ધ્યાકુમાર્યા ગગનામ્બુરાશેઃ
ક્રીડાહૃતં ક્ષિત્તમિવારવિન્દમ્ ॥ ૨-૪૧ ॥

હૃણામણિપ્રેક્ષ્યખરાંશુભિમ્બઃ
સન્ધ્યાસુપર્ણમિવલોક્ય ભીતઃ ।
તાપાધિકો વાસરપન્નગેન્દ્રઃ
પ્રાયેણ પાતાલબિલં વિવેશ ॥ ૨-૪૨ ॥

પ્રદોષરાગારુણસૂર્યલક્ષા-
દ્વિશાગજો દૃમ ઇવાતિઘોરઃ ।
કાલોપનીતં મધુના સમેતં
(અભુક્ત મન્યે કબલં પયોધિઃ ॥ ૨)
મન્યે પયોધિઃ કબલં ન્ય(ન્વ)ભુક્ત ॥ ૨-૪૩ ॥

તદા તમઃ પ્રોષ્પિતચન્દ્રસૂર્યં
દોષામુખે દૂષિતસર્વનેત્રમ્ ।
વિયોગિનાં શોકમયસ્ય વલ્લે-
રાશાગતો ધૂમ ઇવાન્વભાવિ ॥ ૨-૪૪ ॥

સતારપુષ્પા ધૃતપલ્લવશ્રીઃ
પ્રચ્છાયનીરન્ધ્રતમઃપ્રતાના ।
વિશ્વાભિનન્ધા વવૃધે તદાનીં
વૈહાયસી કાપિ વસન્તવન્યા ॥ ૨-૪૫ ॥

અલક્ષ્યત શ્યામલમન્તરિક્ષં
તારાભિરાદર્શિતમૌક્તિકૌઘમ્ ।
નિવત્સ્યતો વિશ્વપતેરવન્યાં
કાલેન ભૃત્યેન કૃતં વિતાનમ્ ॥ ૨-૪૬ ॥

અભુક્તગનાદપ્રતિપન્નમૌના
નિમેષભાજો નિયતં(તા)વનસ્થાઃ ।
દૂરં ગતે સ્વામિનિ પુષ્કરિણ્ય-
સ્તત્પ્રામિલાભાય તપો વિતેનુઃ ॥ ૨-૪૭ ॥

निमीलितानां कमलोत्पलानां
निष्पन्नस्रष्टैरिव यङ्कवाडैः ।
विमुक्तभोगैर्विदधे विषण्णै-
र्विबोधवेलावधिको विलापः ॥ २-४८ ॥

तमिस्रनीलाम्बरसंवृताङ्गी
श्यामा जलौ किञ्चिदतीत्य सन्ध्याम् ।
प्राचीनशैले समयान्निगूढं
समुद्यता यन्मिवाभिसर्तुम् ॥ २-४९ ॥

निशाकरेश प्रतिपन्नसत्त्वा
निक्षिप्तदेउव पथोधितल्ये ।
जगत्समीक्ष्या जलती य काश्यं
प्राची दिशा पाण्डरतामयासीत् ॥ २-५० ॥

तमःप्रसङ्गेन विमुच्यमाना
गौरप्रभा गोत्रभिदाभिनन्धा ।
विधूयारम्भविशेषदृश्या
प्राची दिशाऽभासत देवकीव ॥ २-५१ ॥

अपत्यलाभं यदुवीरपत्न्या
मलोदधौ मग्नसमुत्थितेन ।
तद्गशमान्येन समीक्ष्य पूर्वं
प्राप्तं प्रतीतेन पुरोधसेव ॥ २-५२ ॥

क्ष्वेलोपमे सन्तमसे निरस्ते
सोमं सुधास्तोममिवोद्धमन्ती ।
दुग्धोदवेलेव दुदोऽलक्ष्मी-
माशा मनोज्ञाममरेन्द्रमान्या ॥ २-५३ ॥

तमस्समाङ्कान्तिवशेन पूर्वं
जज्ञे निमग्नैरिव भूतधात्र्याम् ।
ततस्तुषारांशुकरावगूढै-
रुत्तम्यमानैरिव शैलशृङ्गैः ॥ २-५४ ॥

दिशस्तदानीमवनीधराणां
सगैरिडैः पारदपङ्कलेपैः ।

ચકાશિરે ચન્દ્રમસો મયૂષ્ઠૈઃ
પગ્ન્યાયુધસ્યેવ શરૈઃ પ્રદીપ્તૈઃ ॥ ૨-૫૫ ॥

સમુન્નમન્તી કુટિલાયતાત્મા
શશાકુલેખોદયદૃશ્યકોટિઃ ।
વિયોગિયેતોલવને પ્રવીણા
કામોદ્યતા કાગ્ન્યનશકુલેવ ॥ ૨-૫૬ ॥

તમાંસિ દુર્વારબલઃ સ કાલઃ
પ્રાયો વિલોમું સહસા દિશાં ચ ।
મનાંસિ કામશ્ચ મનસ્વિનીનાં
પ્રાયુક્ત શૈત્યાધિકમર્ધચન્દ્રમ્ ॥ ૨-૫૭ ॥

કરેણ સહ્જોચિતપુષ્કરેણ
મદપ્રતિચ્છન્દકલકુભૂમા ।
ક્ષિપ્ત્વા તમશૈવલમુન્મમજ્જ
મગ્નો દિશાનાગ ઇવેન્દુરબ્ધેઃ ॥ ૨-૫૮ ॥

મદોદયાતામ્રકપોલભાસા
શકસ્ય કાષ્ઠા શશિના ચકાશે ।
ઉદયુષ્ઠા વ્યગ્જયિતું ત્રિલોકીં
નાથસ્ય સા નાભિરિવામ્બુજેન ॥ ૨-૫૯ ॥

સમીપતઃ સન્તમસામ્બુરાશેઃ
બભાર શઙ્ખાકૃતિરિન્દુભિમ્બઃ ।
પિત્તોપરાગાદિવ પીતિમાનં
દોષાવિલપ્રોષિતદૃષ્ટિદત્તાત્ ॥ ૨-૬૦ ॥

કૃશોદરીલોચનકૃષ્ણાલક્ષ્મા
રાત્ર્યાઃ સમિદ્ધોદયરાગ ઇન્દુઃ ।
કસ્તૂરિકાકુકુમચિત્રિતાત્મા
કર્પૂરવિન્યાસ ઇવાન્વભાવિ ॥ ૨-૬૧ ॥

પ્રસાદમન્તઃકરણસ્ય દાતા
પ્રત્યક્ષયન્ વિશ્વમિદં પ્રકાશૈઃ ।
તમશ્ચ રાગં ચ વિધૂય ચન્દ્રઃ
સમ્મો(સન્મો)દનં સત્ત્વમિવોલ્લલાસ ॥ ૨-૬૨ ॥

निशाकरो वारिधिनिःस्वनानां
निष्पादकः कुन्दरुचिश्रकाशे ।
उदेष्यतश्चक्रभृतो नियोगात्
प्रादुर्भवन् प्रागिव पाञ्चजन्यः ॥ २-६३ ॥

भृगेण निष्पन्नमृगाजिनश्रीः
स्वपादविक्षेपमितान्तरिक्षः ।
भुरद्विषो वामनमूर्तिभाजः
पर्यायतामन्वगमच्छशाङ्कुः ॥ २-६४ ॥

जिगाय शङ्खाश्रितशैवलाभ-
श्चारुद्युतेश्चन्द्रमसः कलङ्कः ।
उदीयमानस्य मङ्गोर्मियोगात्
सामिष्युतं सागरमूलपङ्कम् ॥ २-६५ ॥

उदेत्य तुङ्गादुदयाद्रिशृङ्गात्
तमोगजान् अग्रकरेण निघ्नन् ।
निशाकरस्तन्मदलेपलक्ष्मा
सिताभिश्चुः सिंहादृशमयासीत् ॥ २-६६ ॥

निशीथलक्ष्म्या षव पुण्डरीकं
निर्वेशसिन्धोरिव हृन्मयकम् ।
तमन्ववैक्षन्त विलासतन्त्राः
तारामणीनामिव सूतिशुक्तिम् ॥ २-६७ ॥

उदारतारागणबुद्बुदौघ-
श्चन्द्रेण सम्पन्नसुधाप्रसूतिः ।
अशेषदृश्यामधिगम्य लक्ष्मी-
मालोकदुग्धोदधिराभभासे ॥ २-६८ ॥

प्रकाशयन् विश्वमिदं यथावत्
यन्द्रोदयोद्दीपितसौम्यतारः ।
आसीन्निशीथो जगतः प्रभता-
दन्धस्य दैवादिव दृष्टिलाभः ॥ २-६९ ॥

विशोधिताद्विषशुषदात् क्षरन्ती

વિષ્વઙ્મુખી સાગરવૃદ્ધિહેતોઃ(તુઃ) ।
તમોમર્યાં સૂર્યસુતાં નિગીર્ય
જયોત્સ્નાનદી શોણમપિ વ્યમુગ્ધત્ ॥ ૨-૭૦ ॥

પ્રિયામુખૈસ્તોયમધુ પ્રદિષ્ટં
પીત્વા નવં પ્રીત ઇવામ્બુરાશિઃ ।
સમેત્ય ચન્દ્રધૃતિનર્તકીભિ-
સ્તરઙ્ગિતં તાણ્ડવમાતતાન ॥ ૨-૭૧ ॥

કલક્રુચિત્રીકૃતમિન્દુખાણં
તમઃસમધ્યાસિતસત્ત્વકલ્પમ્ ।
અશુષ્કશૈવાલમિવાબભાસે
સિદ્ધાપગાસૈકતમર્ધદૃશ્યમ્ ॥ ૨-૭૨ ॥

સ્વમધ્યસમ્પન્નવિશુદ્ધધામા
શ્યામા ચ સા દેવકનન્દની ચ ।
તમઃ ક્ષિપન્ત્યૌ જગતાં ત્રયાણા-
મન્યોન્યસંવાદમિવાન્વભૂતામ્ ॥ ૨-૭૩ ॥

શાખાવકાશેષુ કૃતપ્રવેશૈ-
શ્ચન્દ્રાતપૈરાશ્રિતચારકૃત્યૈઃ ।
હતાવશિષ્ટાનિ તમાંસિ હન્તું
સ્થાનં તદાકાન્તમમુગ્ધતેવ ॥ ૨-૭૪ ॥

પરાકૃતધ્વાન્તનિકાયપકૃૈઃ
પર્યામિતારાગણકૈનપુઞ્જૈઃ ।
અશોભત ઘૌરસમાયુધસ્ય
યશઃપ્રવાહૈરિવ ચન્દ્રપાટૈઃ ॥ ૨-૭૫ ॥

દદાનયા દિક્સરિતાં પ્રસાદં
પ્રસક્તહંસાગમયા સ્વકાન્તયા ।
અપાકૃતધ્વાન્તધનપ્રવૃત્તયા
શરત્ત્વિષ્ઠા ચન્દ્રિકયા ચકાશે (બભાસે) ॥ ૨-૭૬ ॥

કલાવતા કામવિહારનાટ્યે
કાલોચિતં કલ્પયતેવ નર્મ ।
અમોઘમાયાપલિતહ્રુરણયઃ

प्रायो दृशां दीधितयः प्रयुक्ताः ॥ २-७७ ॥

कदम्बमावाभिरधीतवास्यः

कल्याणसम्भूतिरभूत् प्रजानाम् ।

प्रियोदयस्कीतरुयो रजन्याः

सन्तोषनिःश्वासनिभः समीरः ॥ २-७८ ॥

प्रयेण उंसैरवधूतसङ्गा

थारुस्मिता सम्भृतभृङ्गनादा ।

सर्वोपभोग्ये समये प्रसुप्तं

कुमुद्वती कोकनदं जडास ॥ २-७९ ॥

कलङ्गलक्षेण समैक्षि कायित्

कस्तूरिकापत्रविशेषकान्तिः ।

सुधांशुभिर्भव्यपट्टेशदृश्ये

मुग्धे रजन्या मुष्णपुण्डरीके ॥ २-८० ॥

तलेष्पवेपन्त महीरुडाणां

छायास्तदा मारुतकम्पितानाम् ।

शशाङ्गसिन्धेन तमोगजानां

लूनाकृतीनामिव गात्रभाण्डाः ॥ २-८१ ॥

तमस्तदङ्गानवसादयन्त्या

समेयुषी यन्द्रिकया मलत्या ।

श्यामा बभौ सान्द्रनवोत्पलश्रीः

सुरस्रवन्त्येव कलिन्दकन्या ॥ २-८२ ॥

स्वविप्रयोगव्यसनान्निपीतं

भृङ्गापट्टेशेन कुमुद्वतीभिः ।

सुधाभिराप्लाव्य करस्थिताभिः

प्रथ्यावयामास विषं सुधांशुः ॥ २-८३ ॥

यकाशिरे पत्रकलासमृद्ध्या

व्योमोपमे वारिणि कैरवाणि ।

कलङ्गदृश्यभ्रमराणि काले

स्वनाथ(नाथेन)साधर्म्यमुपागतानि ॥ २-८४ ॥

(સરિન્ધુખૈસ્તોયમધુ પ્રદિષ્ટે
પીત્વા નવં પ્રીત ઇવામ્બુરાશિઃ ।)
સરિન્ધુખોપાહુતમમ્બુરાશિઃ
પીત્વેવ તોયં મધુ જાતહર્ષઃ ।
ચકાર ચન્દ્રપ્રતિબિમ્બિતાનાં
કરગ્રહૈઃ કામપિ રાસલીલામ્ ॥ ૨-૮૫ ॥

પ્રસાદભાજોરુભયોરભતા-
મુભાવનિર્ધાર્યમિથોવિશેષૌ ।
નભઃસ્થલે શીતરુચિઃ સતારે
સકૈરવે તત્પ્રતિમા ચ તોયે ॥ ૨-૮૬ ॥

નભસ્તુષારાંશુમયૂખયોગાત્
તમિસ્રયા મોક્ષમવિન્દતેવ ।
અતૃષ્યતઃ(અવિદ્યા)તત્ત્વવિદો નિશાયા-
મન્તર્મુખં ચિત્તમિવાત્મયોગાત્ ॥ ૨-૮૭ ॥

સહોદિતા ચન્દ્રમસા બભાસે
જ્યોત્સ્ના પયોધેરુપજાતરાગા ।
તદાતને સઙ્ગનનેડપિ શૌરેઃ
સહાયિની સાગરસમ્ભવેવ ॥ ૨-૮૮ ॥

પ્રબુદ્ધતારાકુમુદાબ્ધિચન્દ્રે
નિદ્રાણનિઃશેષજને નિશીથે ।
સ તાદૃશો દેવપતેઃ પ્રસૂતિ
પુષ્યન્ બભૌ પુણ્યતમો મુહૂર્તઃ ॥ ૨-૮૯ ॥

ભાગેન પૂર્વેણ તમોમયેન
પ્રકાશપૂર્ણેન ચ પશ્ચિમેન ।
તદા નિશીથઃ સ સતાં પ્રસત્યૈ
સંસારમુક્ત્યોરિવ સન્ધિરાસીત્ ॥ ૨-૯૦ ॥

પ્રાગેવ જાતેન સિતેન ધામ્ના
મધ્યોપલક્ષ્યેણ ચ માધવેન ।
પ્રકામપુણ્યા વસુદેવપત્યા
સમ્પન્નસામ્યેવ નિશા બભાસે ॥ ૨-૯૧ ॥

સહ પ્રતિચ્છન્દશશાઙ્કુભેદૈઃ

સરસ્વતાં તાણ્ડવિનસ્તરઙ્ગાઃ ।

અવેક્ષ્ય શૌરેસ્વતારવેલાં

સન્તોષનિદ્રા ઇવ સમ્પ્રણોદુઃ ॥ ૨-૯૨ ॥

અવાદિતોદીરિતવાઘઘોષં (તૂર્યનાદં)

દિશાભિરામ્નેડિતદિવ્યગીતમ્ ।

સતામુપસ્થાપિતસત્ત્વલાઘ્યં

સઙ્ગીતમઙ્ગલ્યમભૂત્ તદાનીમ્ ॥ ૨-૯૩ ॥

પ્રદીપિતૈઃ કંસગૃહેષુ દીપૈ-

સ્તાપૈશ્ચ ભાવેષુ તપોધનાનામ્ ।

અલભ્યત ક્ષિપ્રમલબ્ધભઙ્ગૈ-

રહેતુનિર્વાણદશાનુભૂતિઃ ॥ ૨-૯૪ ॥

અજઃ સ્વજન્માર્હતયાડનુમેને

યામષ્ટર્મી યાદવભાવમિચ્છન્ ।

દ્વિતીયયા ભાવિતયોગનિદ્રા

સાડભૂત્ તદાનીં પ્રથમા તિથીનામ્ ॥ ૨-૯૫ ॥

અથ સિતરુચિલગ્ને સિદ્ધપગ્ચગ્રહોચ્ચે

વ્યજનયદનધાનાં વૈજયન્ત્યાં જયન્ત્યામ્ ।

નિખિલભુવનપદ્મકલેશનિદ્રાપનુત્યૈ

દિનકરમનપાયં દેવકીપૂર્વસન્ધ્યા ॥ ૨-૯૬ ॥

અવતરતિ મુકુન્દે સમ્પદામેકકન્દે

સુરભિતહરિદન્તાં સ્વાદુમાધ્વીકદિગ્ધામ્ ।

અભજત વસુદેવસ્થાનમાનન્દનિઘ્નૈ-

રમરમિથુનહસ્તૈરાહિતાં પુષ્પવૃષ્ટિમ્ ॥ ૨-૯૭ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય

શ્રીમદ્વેદાન્તાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે

મહાકાવ્યે શ્રીકૃષ્ણાવતારવર્ણનં નામ દ્વિતીયઃ સર્ગઃ ॥

॥ શ્રીકૃષ્ણસ્ય નન્દગૃહપ્રાપ્તિવર્ણનં નામ તૃતીયઃ સર્ગઃ ૩ ॥

અથ જગન્તિ બભૂવુરનાવિલા-
ન્યતિમિરા હરિતઃ પ્રચકાશિરે ।
અભજદેવ નિશા દિવસશ્રિયં
જનનભાજિનિ દેવદિવાકરે ॥ ૩-૧ ॥

નનૃતુરસરસો દિવિ નન્દિતાઃ
કિમપિ ગીતમગીયત કિન્નરૈઃ ।
શ્રુતિસુખૈઃ સમતોષયત સ્વનૈ-
રમરદુન્દુભિરાનકદુન્દુભિમ્ ॥ ૩-૨ ॥

દશસુ તત્ર દિશાસ્વશરીરિણી
જયજયેતિ બભૂવ સરસ્વતી ।
અજિતમેકમગોચરયત્ સ્વયં
સ્વરસવૃત્તિરસાવસુરાન્તકમ્ ॥ ૩-૩ ॥

અનતિવેલસમીરણચોદિતૈઃ
શિશિરશીકરશીભરિતામ્બરૈઃ ।
જલધરૈરભિતો દિવિ દધ્યને
સુરગજૈરિવ સૂચિતમઙ્ગલૈઃ ॥ ૩-૪ ॥

વવુરથો મરુતસ્ત્રિદશાઙ્ગના-
વદનસૌરભસારભૂતઃ શુભાઃ ।
મુદિતનિર્જરમુક્તસુરદ્રુમ-
પ્રસવવૃષ્ટિમધુદ્રવમેદુરાઃ ॥ ૩-૫ ॥

મધુરિપોરવતારમહોત્સવે
મુમુદિરે મધુરાપુરદેવતાઃ ।
યદભિગન્તરિ ભક્તજને વરં
દદુરશેષમતન્દ્રિતચેતસઃ ॥ ૩-૬ ॥

અવદધાનધિયો મુનયસ્તદા
યદનધીતમધીતવદઞ્જસા ।
નિગમજાતમશેષમવેક્ષ્ય ત-
ન્નિરવિશન્નિવ મુક્તિમર્થો દશામ્ ॥ ૩-૭ ॥

પ્રસદનં શરદાગમસમ્ભવં
નભસિ માસિ નદીભિરુપાદદે ।
મહિતયોગવિદાં મતિભિઃ સમં
શ્રુતિભિરધ્યનુપપ્લવનીતિભિઃ ॥ ૩-૮ ॥

નિખિલચેતનમાનસનિઃસૃતાઃ
કલુષતાઃ સમુદ્દે(પે)ત્ય કિલ ક્ષણાત્ ।
વિવિશુરમ્ભ ઇવ સ્વયમાપગાઃ
જલનિધેરિવ ભોજપતેર્મનઃ ॥ ૩-૯ ॥

અસુરવીરગૃહાણિ પૃથગ્વિઘ્નૈ-
રશુભશંસિભિરાનશિરે મુહુઃ ।
અમરરાજપુરેષુ જજૃમ્ભિરે
શુભનિમિત્તશતાનિ પુનઃપુનઃ ॥ ૩-૧૦ ॥

ચરમતશ્ચ ઋણાદિવ દેવકીપતિ-
રમુચ્યત શ્ૃંખલતઃ સ્થિરાત્ ।
નિખિલબન્ધનિવર્તકસન્નિધૌ
વિગલનં નિગલસ્ય કિમદ્ભુતમ્ ॥ ૩-૧૧ ॥

ઉદિતમાત્મનિ દેવકસમ્ભવા
દનુજભેદનમઙ્ગુગતં દધૌ ।
કમપિ કાઞ્ચનભૂભૃદધિત્યકા
હરિહયોપલશ્ૃંગમિવાદ્ભુતમ્ ॥ ૩-૧૨ ॥

વિધૃતશ્ૃંખરથાઙ્ગગદામ્બુજઃ
શબલિતઃ શુભયા વનમાલયા ।
પિતુરસૂત મુદં પૃથુકસ્તદા
જલધિડિમ્ભનિભો જનનીધૃતઃ ॥ ૩-૧૩ ॥

પિતરમબ્જભુવામનપાયિનં
પ્રિયતમાઙ્ગુગતં પરિપશ્યતા ।
સ વિભુરાનકદુન્દુભિના મહાન્
અવિતથૈઃ સ્વગુણૈરભિતુષ્ટુવે ॥ ૩-૧૪ ॥

પ્રણિપતામિ ભવન્તમનન્યધી-
રખિલકારણમાશ્રિતતારણમ્ ।

અનુગામાદનિદમ્રથમા ગિરઃ

કિમપિ યત્પદમેકમધીયતે ॥ ૩-૧૫ ॥

વિષમકર્મવિપાકપરમ્પરા-

વિવશવૃત્તિષુ દેહિષુ દુસ્તરમ્ ।

કરુણયા તવ દેવ કટાક્ષિતાઃ

કતિચિદેવ તરન્તિ ભવાર્ણવમ્ ॥ ૩-૧૬ ॥

ત્વદનુભાવમહોદધિશીકરૈ-

સ્વશપાતિભિરાહિતશક્તયઃ ।

અવધિભેદવતીમુપભુગ્જતે

સ્વપદસમ્પદમબ્જભવાદયઃ ॥ ૩-૧૭ ॥

શ્રુતિકિરીટશુભાશ્રયવિગ્રહઃ

પરમસત્ત્વનિધિઃ પ્રતિપદ્યસે ।

જગદનુગ્રહમારુતચોદિતો

વિવિધરૂપતરંગવિકલ્પનામ્ ॥ ૩-૧૮ ॥

ત્વયિ ન દેવ યદાયતતે ન ત-

જજગતિ જડ્ગમમન્યદથાપિ વા ।

ઇતિ મહિમ્નિ તવ પ્રમિતે પરં

વિભજને વિવિધૈઃ સ્થિતમાગમૈઃ ॥ ૩-૧૯ ॥

અખિલલોકપિતૃસ્તવ પુત્રતા-

મહમયાયમનન્યમનોરથઃ ।

વરદ વાઙ્મિતદાનધૃતવ્રતે

ત્વયિ તદેવમચલ્લમપચ્યત ॥ ૩-૨૦ ॥

અવનિભારનિરાકરણાર્થિનાં

ક્રતુભુજામભિલાષમવન્ધ્યયન્ ।

જિતરિપૂણિ બહૂનિ દયાનિધે

વિહરણાનિ વિધાતુમિહાર્હસિ ॥ ૩-૨૧ ॥

દનુજમોહનદોહલિના ત્વયા

સહજલાઞ્છનસંવરણં ક્ષમમ્ ।

તદધુના શમયન્ મમ સાધ્વસં

યવનિકામધિગચ્છ યથેષ્ઠિતમ્ ॥ ૩-૨૨ ॥

ઇતિ સભીતમવેક્ષ્ય દયાનિધિઃ

સ્મિતમુખો વસુદેવમભાષત ।

ત્વમસિ મે જનકઃ કિમિહાન્યથા

કિમપિ તાત મુધા કથિતં ત્વયા ॥ ૩-૨૩ ॥

ઇયમમર્ત્યપિતૃસ્તવ ગેહિની

દિવિષદાં જનની મમ ચાનઘા ।

અભિમતં યુવયોરનવગ્રહં

સમયભાવિ મયૈવ સમર્થતે ॥ ૩-૨૪ ॥

યદિ બિભેષિ ભજામિ મનુષ્યતા-

મથ ચ માં નય નન્દગૃહં ક્ષણાત્ ।

દુહિતરં ચ સમાનય તસ્ય તાં

ગતભયો ભવ દૂરગતે મયિ ॥ ૩-૨૫ ॥

અથ નિશમ્ય નિયોગમભડ્ગુરં

મધુજિતો મધુરાક્ષરમન્થરમ્ ।

હિતમિદં પ્રતિપદ્ય તમાદદે

ગુરુતરં કૃપયા લઘુતાં ગતમ્ ॥ ૩-૨૬ ॥

તુહિનભાનુદિવાકરલોચનં

નિગમનિઃશ્વસિતં સ્વસુતસ્ય તત્ ।

અનુબભૂવ મુહુર્મુહુરાદરા-

દનઘમાનનમાનકદુન્દુભિઃ ॥ ૩-૨૭ ॥

શ્રુતિસુગન્ધિતદાનનચન્દ્રિકા-

મુષિતમોહતમા મુનિસન્નિભઃ ।

અધિજગામ સ તન્મયતાં ક્ષણા-

દનિમિષત્વમુત પ્રતિસન્દધે ॥ ૩-૨૮ ॥

જિગમિષુઃ સ દિશો દશ યાદવઃ

સકૃદવૈક્ષત સાધ્વસવિહ્વલઃ ।

અનઘવૈભવમર્ભકમુદ્ગહન્

અમિતગુપ્તિનિરુદ્ધગતૌ ગૃહે ॥ ૩-૨૯ ॥

વિજઘટે સહસૈવ કવાટિકા

બ્રજમથ બ્રજતો યદુભૂભૂતઃ ।

ઉપલકલ્પમશેરત રક્ષકાઃ

સરણિમાદિદિશુર્ગુહદેવતાઃ ॥ ૩-૩૦ ॥

ક્ષરદસૂનિવ યામિકરક્ષકાન્

મુષિતમઝ્જુગિરઃ શુકશારિકાઃ ।

યદુકુલેન્દુરપશ્યદમીલિતાન્

પરિજનાનપિ ચિત્રગતાનિવ ॥ ૩-૩૧ ॥

ઉપયતો વિશિષ્ઠાં સદનાન્તરાત્

કુવલયાભકુમારતનુત્વિષા ।

શતમખોપલમેયકયા દ્રુતં

શમિતસન્તમસા હરિતો બભુઃ ॥ ૩-૩૨ ॥

શ્રુતિમયો વિહગઃ પરિતઃ પ્રભું

વ્યચરદાશુ વિધૂતનિશાચરઃ ।

અનુજગામ ચ ભૂધરપન્નગઃ

સ્ફુટકણામણિદીપગણોદ્ગ્રહઃ ॥ ૩-૩૩ ॥

દિનકરોપમદીધિતિભિસ્તદા

દનુજદેહવિદારણદારુણૈઃ ।

પરિગતઃ કિલ પઞ્ચભિરાયુધૈ-

ર્યદુપતિઃ પ્રજહાવસહાયતામ્ ॥ ૩-૩૪ ॥

પ્રગુણામિન્દુનિવેદિતપદ્ધતિ-

ર્યદુકુલેન્દુરથો યમુનાનદીમ્ ।

પરમપૂરુષમક્ષતપૌરુષઃ

પતગરાજ ઇવાશુ વહન્ યયૌ ॥ ૩-૩૫ ॥

તનુતરડ્ગપૃષ્ઠણશીતલઃ

સુરભિકૈરવસૌહૃદવાસિતઃ ।

અભિસમેતમસેવત મારુતો

યમુનયા પ્રહિતો યદુપુડ્ગવમ્ ॥ ૩-૩૬ ॥

પવનકમ્પિતપલ્લવપાણિકા

પ્રહિતપુષ્પભરા પદવીમુખે ।

ઉપજુહાવ કિલ ભ્રમરસ્વનૈ-

र्यदुपतिं यमुनोपवनस्थली ॥ ३-३७ ॥

निमिषितासितनीरजलोचना
मुकुलिताब्जमुष्पी सवितुः सुता ।
ललितदीनरथाङ्गयुगस्वना
कुलकटैन्यमशोयदिव प्रभोः ॥ ३-३८ ॥

विक्रयकैरवतारकिताकृतिं
तनुमतीमिव शारदयामिनीम् ।
त्वरितमम्बुनिधेरभिसारिकां
तरितुमैत सत्यसमीहितः ॥ ३-३९ ॥

भवति किं नु भविष्यति वा किमि-
त्यनवधारितशौरिविडारया ।
यकिं तथेव विरोचनकन्यया
विधुतवीचिकरं किल विव्यथे ॥ ३-४० ॥

घनतमःपरिपाकमलीमसै-
र्गुरुभिर्गुर्मिगणैरनुपप्लुतः ।
अतिततार दिनाधिपतेः सुता-
मनघयोगमना एव संसृतिम् ॥ ३-४१ ॥

यदुपतेर्यमुना त्वरितं यतः
प्रतियतश्च समर्पितपङ्कतिः ।
स्वयमममर्त्यमदावलमज्जनी
यरालङ्घ्यजला समजायत ॥ ३-४२ ॥

अजनि पश्चिमतो भृशमुन्नता
रविसुता पुरतः स्थलशेषिता ।
अधिरुरोऽपहं किमसौ उरेः
प्रतियथौ यद्वि वा पितरं गिरिम् ॥ ३-४३ ॥

अकृतसेतुमनाकलितप्लवां
जननसिन्धुदृढप्लवमुद्रुलम् ।
रविसुतामतिलङ्घ्य रमापतिं
सपदि घोषसमीपमुपानयत् ॥ ३-४४ ॥

અથ કયાચન કારણાનિદ્રયા
વિવશસુમજનં વ્રજમાવિશત્ ।
ધનદપત્તનસામ્પદિ યત્ર સા
સ્વસુતમગ્નમસૂયત રોહિણી ॥ ૩-૪૫ ॥

ઉપગતે વસુદેવસુતેઽન્તિકં
નરકવૈરિણિ નન્દકુટુમ્બિની ।
અરણિસમ્ભવપાવકસઃ સ્ત્રગમા-
દભજતાધ્વરવેદિરિવ શ્રિયમ્ ॥ ૩-૪૬ ॥

ન્યધિત નન્દવધૂસવિધે સુતં
દ્રતમુપાદિત ગોપકુમારિકામ્ ।
અથ નિનાય ચ દેવકનન્દની-
શયનમાનકદુન્દુભિરાશુ તામ્ ॥ ૩-૪૭ ॥

અનવબુદ્ધજનાર્દનકન્યકા
વિનિમયસ્ત્વથ ભોજગણેશ્વરઃ ।
દૃષદિ તામભિહન્તુમપાતયત્
પ્રતિજઘાન ચ સા ચરણેન તમ્ ॥ ૩-૪૮ ॥

નૃપતિરાશુ પદા નિહતસ્તયા
નિપતિતોદિતકન્તુ(ન્દુ)કવદ્ભવન્ ।
દવસમાદૃતશૈલનિભઃ કુધા
દરનિમીલિતદૃષ્ટિરદૂયત ॥ ૩-૪૯ ॥

ઉદપતત્ દિવમુગ્રધનસ્વના
યુવતિરૂપયુગાત્યયશર્વરી ।
અસુરઘાતિભિરષ્ટભિરાયુધૈ-
રલઘુભિશ્ચપલાભિરિવાશ્રિતા ॥ ૩-૫૦ ॥

અથ ચ ભોજનિયન્તુરયન્ત્રિતા
દનુજહન્તુરુદન્તમુદૈરિરત્ ।
પટ્ટ ગભીરમુદારમનાકુલં
હિતમવિસ્તરમર્થ્યમવિપ્લવમ્ ॥ ૩-૫૧ ॥

અહમશેષસુરાસુરમોહની
યવનિકા મધુકૈટભમર્દિનઃ ।

प्रबलशुभनिशुभनिषूदने
 प्रणिहिता उतथा तव किं मया ॥ ३-५२ ॥
 वसति नन्दगृहे विबुधद्विषां
 दमयिता वसुदेवसमुद्भवः ।
 अयमसौ तव नाशयितेति सा
 द्रमुदीर्य जगाम यथेप्सितम् ॥ ३-५३ ॥
 मधुहिरण्यनिभो मधुरापति-
 र्दिनहुताशनदीनदशां गतः ।
 श्वसितजल्पितवेपितलुङ्गतै-
 ररतिमायतभीतिरसूययत् ॥ ३-५४ ॥
 जडमतिः स जनार्दनमायया
 विहसितस्त्रपया जनितव्यथः ।
 अपकृतं वसुदेवमभोययत्
 दयितया सल दीनविलापया ॥ ३-५५ ॥
 किमपि चिन्तितमागतमन्यथा
 किमिदमित्यवशाद्दुपजातया ।
 विषविदूषितयेव मनीषया
 मुदुरदूयत मोहवियेष्टितः ॥ ३-५६ ॥
 अविषये विपदामसुरान्तके
 पुनरियेष निकारपम्पराम् ।
 नियतिरेकमुष्णी दुरतिक्रमा
 कृतधिया किमुताऽऽविलयेतसा ॥ ३-५७ ॥
 परिबभूव युकोप विसिष्मिये
 परिजडास हरिं प्रजगर्ज य ।
 परिणतेन भवान्तरवासना-
 ऽऽग्रलुगुणेन भजन् भवितव्यताम् ॥ ३-५८ ॥
 क्वचन धामनि कंसनिवेदिते
 सभयमानकटुन्दुभिरावसत् ।
 स्मृतिगतेन सुतेन सञ्जविता
 दिनशतानि निनाय य देवकी ॥ ३-५९ ॥

વિગતકન્યકયા ચ યશોદયા
નિયતિસમ્ભૂતનિર્ભરનિદ્રયા ।
ચિરસમાગતજાગરયાડન્તિકે
હરિરપત્યમદૃશ્યત ધન્યયા ॥ ૩-૬૦ ॥

યદવબુદ્ધનિરાકુલનીતિભિ-
ર્મુનિગણૈરધુનાડપિ વિમૃચતે ।
તદિદમાગમમૌલિવિભૂષણં
વિધિવશાદભવત્ પ્રજભૂષણમ્ ॥ ૩-૬૧ ॥

અનઘવત્સમનાકુલધેનુકં
પ્રચુરદુગ્ધમચોરભયોદ્ભવમ્ ।
પ્રજમનામયવિશ્વજનં વિભુઃ
કૃતયુગાસ્પદકલ્પમકલ્પયત્ ॥ ૩-૬૨ ॥

અજનિ ગોપગૃહેષુ મનોરમૈ-
રમિતકાન્તિભિરપ્સરસાં ગણૈઃ ।
યદનુભૂતિરસેન સમેષ્યતઃ
શરણયાદવશૈશવયૌવને ॥ ૩-૬૩ ॥

સુરમહીસુરતોષણમાદરાત્
નવમુપાદિત નન્દ ઉદારધીઃ ।
તરલગોપગણાગમસકુલં
તનયજન્મમહોત્સવમદ્ભુતમ્ ॥ ૩-૬૪ ॥

અધિચકાર વદાન્યમણેઃ શ્રિયં
વ્યધિત કલ્પતરોરનુકલ્પતામ્ ।
અ(વ્ય)જનયચ્ચ સુતપ્રસવોત્સવે
મહતિ મેઘવિકત્થનમોઘતામ્ ॥ ૩-૬૫ ॥

નિધિમનન્તમિવ સ્વયમુત્થિતં
નિરવધિં નિજભાગમિવોદિતમ્ ।
પ્રજભુવઃ પ્રતિલભ્ય રમાપતિં
જહસુરૈન્દ્રમસારતરં પદમ્ ॥ ૩-૬૬ ॥

પુત્રં પ્રસૂય તપસા પુરુષં પુરાણં

કાલં ચિરં વિધિવશાત્ કૃતવિપ્રકર્ષો ।
શક્ટાકલક્રિતધિયાવપિ દમ્પતી તૌ
તદ્ભવસ્મરણશાન્તરુજાવભૂતામ્ ॥ ૩-૬૭ ॥

નન્દસન્નિ નવેન્દુસન્નિભૌ
વાસમેત્ય વસુદેવનન્દનૌ ।
વૃદ્ધિમાપતુરનેહસા સ્વયં
સ્વાદુભોગજનનીં સુપર્વણામ્ ॥ ૩-૬૮ ॥

॥ ઇતિ શ્રી કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્બેદકુટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે શ્રીકૃષ્ણસ્ય નન્દગૃહપ્રાપ્તિવાર્ણનં નામ તૃતીયઃ સર્ગઃ ॥

॥ કાવ્યરત્ને નિર્બાધગોચારણં નામ ચતુર્થઃ સર્ગઃ ૪ ॥

મનીષિતં કૈતવમાનુષસ્ય
શ્રુત્વા ભયક્રોધપરિપ્લુતાત્મા ।
કંસશ્ચિરં પ્રાગભવકાલનેમિ-
શ્ચિન્તાર્ણવિ મગ્ન ઇવાવતસ્થે ॥ ૪-૧ ॥

સ દુર્દમાન્ આસુરસત્ત્વભેદાન્
નેતા સમાહૂય નૃશંસચેતાઃ ।
પ્રસ્થાપયામાસ પરૈરધૃષ્ટ્યં
નન્દાસ્પદં નાથવિહારગુહમ્ ॥ ૪-૨ ॥

કદાચિદન્તર્હિતપૂતનાત્મા
કંસપ્રયુક્તા કિલ કાપિ માયા ।
નિદ્રાપરાધીનજને નિશીથે
વ્રજં યશોદાકૃતિરાવિવેશ ॥ ૪-૩ ॥

સ્તન્યેન કૃષ્ણઃ સહ પૂતનાયાઃ
પ્રાણાન્ પપૌ લુપ્તપુનર્ભવાયાઃ ।
યદદ્ભુતં ભાવયતાં જનાનાં
સ્તનન્ધયત્વં ન પુનર્ભૂત્વ ॥ ૪-૪ ॥

નિશમ્ય તસ્યાઃ પરુષં નિનાદં

રૂક્ષં યશોદા રુદિતં ચ સૂનોઃ ।

સસમ્ભ્રમાવેગમુપેત્ય ભીતા

તમગ્રહીદ્ દુર્ગ્રહમાગમાનામ્ ॥ ૪-૫ ॥

નન્દશ્ચ ત્રીગ્રેણ ભયેન સઘઃ

સમેત્ય પશ્યન્ અનઘં કુમારમ્ ।

તેનૈવ તસ્ય ત્રિજગન્નિયન્તુઃ

પ્રાયુક્ત રક્ષાં પરમાર્થવેદી ॥ ૪-૬ ॥

ગોપાશ્ચ સમ્ભૂય ગુહોપમાક્ષીં

સ્વઘોષનિર્હાદિતવિશ્વઘોષામ્ ।

ગતાસુમૈક્ષન્ત નિશાયરીં તાં

ભીમાકૃતિં ભૈ(ભી)મરથીમિવાન્યામ્ ॥ ૪-૭ ॥

પરશ્વઘૈસ્તત્ક્ષણશાતિતૈસ્તાં

વિચ્છિદ્ય વિન્ધ્યાચલસાનુકલ્પામ્ ।

અનઃપ્રવૃત્યા બહિરાશુ નિન્યુઃ

ક્રવ્યાદ્ભવિં પ્રાજ્યમિવ ક્ષિપન્તઃ ॥ ૪-૮ ॥

ગ્રહાદિદોષાન્ અપહન્તુકામા

ગોમુઃ સતાં ગોપતયઃ સમેતાઃ ।

સુવર્ણસૂત્રગ્રથિતાભિરામાં

પગ્ન્યાયુધીમાભરણં બબન્ધુઃ ॥ ૪-૯ ॥

રમ્યાણિ રત્નાનિ રથાડ્ગપાણે-

રાકલ્પતાં નૂનમવાપ્નુવન્તિ ।

તદડ્ગસંસ્પર્શરસાત્ પ્રકામં

રોમાગ્નિતાન્યંશુગણૈરભૂવન્ ॥ ૪-૧૦ ॥

સ શાયિતઃ ક્ષેમવિદા જનન્યા

પર્યહ્ણિકાયાં પ્રરુદન્ કુમારઃ ।

ચિક્ષેપ તુડ્ગં શકટં પદાભ્યાં

ગાઢાભિઘાતેન ગિરીન્દ્રસારમ્ ॥ ૪-૧૧ ॥

વિદારિતસ્તસ્ય પદાગ્રયોગાત્

વિકીર્યમાણો બહુધા પૃથિવ્યામ્ ।

શબ્દાયમાનઃ શકટાખ્યદૈત્યઃ

सङ्क्षोभयामास जगन्त्यभीक्ष्णम् ॥ ४-१२ ॥

यद्दृष्ट्योत्क्षिप्तपदे कुमारे
शैलोपलक्ष्ये शकटे निरस्ते ।
सरोजगर्भोपमसौकुमार्यं
पस्पर्शं तत्पादतलं यशोदा ॥ ४-१३ ॥

अथाङ्गणे जनुपदाग्रदस्तै-
श्चक्रायुधे यङ्कमणप्रवृत्ते ।
प्रायो धरित्री परिषस्वजे तं
सापत्रपा सान्द्रजश्छलेन ॥ ४-१४ ॥

निर्व्याजमन्दस्मितदर्शनीयं
नीराजितं कुण्डलरत्नभासा ।
नन्दस्तदानीं न जगाम तृप्तिं
मुग्धाक्षरं प्रेक्ष्य प्रेक्ष्य मुष्णं तदीयम् ॥ ४-१५ ॥

विश्वानि विश्वाधिकशक्तिरेको
नामानि रूपाणि य निर्मिमाणाः ।
नामैकदेशग्रहणोऽपि मातु-
र्बभूव कृष्णो बहुमानपात्रम् ॥ ४-१६ ॥

तरङ्गितानुश्रवगन्धमादौ
तस्याद्भुतं संलपितं सप्तीभिः ।
वर्णस्वरादिव्यवसायभूम्ना
शिक्षाविदां शिक्षणमग्र्यमासीत् ॥ ४-१७ ॥

तमीषदुत्थाय निवीनमारात्
सम्प्रेक्ष्यदन्ताङ्गुरथारुढासम् ।
सनातनीं दृष्टिमनन्यदृष्टिः
सानन्दमालोकित नन्दपत्नी ॥ ४-१८ ॥

पदैस्त्रिभिः कान्तजगत्त्रयं तं
भव्याशया भावितबालभावम् ।
करेण सङ्गृह्य कराम्बुजाग्रं
सञ्चारयामास शनैर्यशोदा ॥ ४-१९ ॥

સ્મલદ્રતિ દ્વિત્રપદપ્રચારાત્
જાનુક્રમે જાતરુચિં કુમારમ્ ।
ભુગ્ને સમાવેશ્ય વલગ્નભાગે
સ્તન્યં મુદા પાયયતે સ્મ ધન્યા ॥ ૪-૨૦ ॥

ક્રમેણ ભૂયોઽપિ વિહારકાઙ્ક્ષી
નન્દસ્ય દારૈરભિનન્દ્યમાનઃ ।
નિત્યાનુભૂતં નિગમાન્તભૃડ્ગૈ-
નિજં પદાબ્જં નિદધે પૃથિવ્યામ્ ॥ ૪-૨૧ ॥

સ સગ્ચરન્ સાધુજનપ્રતીપૈ-
ર્મા ભુજયતાં સેયમિતીવ મત્વા ।
ચક્રાદિભિઃ પાદસરોજચિહ્નૈ-
રામુદ્રયામાસ મહીમન્યૈઃ ॥ ૪-૨૨ ॥

આલમ્બ્ય માતુઃ કરપલ્લવાગ્રં
શનૈઃ શનૈઃ સગ્ચરતો મુરારેઃ ।
બભાર ચિત્રામિવ પત્રરેખાં
ધન્યા પદન્યાસમર્થી ધરિત્રી ॥ ૪-૨૩ ॥

અકર્મનિદ્ધો ભુવનાન્યજસ્રં
સક્રુલ્પલેશેન નિયમ્ય દીવ્યન્ ।
પ્રચારિતઃ પ્રસ્નુતયા જનન્યા
પદેપદે વિશ્રમમાચકાઙ્ક્ષ ॥ ૪-૨૪ ॥

સુરપ્રસૂનૈઃ સુરભીકૃતાના-
મારોહણાન્યડ્ગણવેદિકાનામ્ ।
તમારુરુક્ષું તરલાડ્ઘ્રિપદ્મં
ઘાતારમારોહયદાશુ ધાત્રી ॥ ૪-૨૫ ॥

તલેષુ તસ્યાડ્ગણપાદપાનાં
તાલાનુકૂલેષુ ગતાગતેષુ ।
વ્રજસ્થિતાઃ સ્વર્ગસદામશૃણવન્
દૂરોદિતાન્ દુન્દુભિતૂર્યનાદાન્ ॥ ૪-૨૬ ॥

ય એષ લોકત્રયસૂત્રધારઃ
પર્યાયપાત્રાણિ ચરાચરાણિ ।

આનર્તયત્યદ્ભુતચેષિતોઽસૌ
નનર્ત ખેલં(લન્)નવનીતકાક્ષી ॥ ૪-૨૭ ॥

ગૃહેષુ દધ્નો મથનપ્રવૃત્તૌ
પૃષ્ઠલૌરુત્પતિતૈઃ પ્રકીર્ણઃ ।
નિદર્શયામાસ નિજામવસ્થાં
પ્રાર્થી સુધાશીકરયોગચિત્રામ્ ॥ ૪-૨૮ ॥

ત્રસ્યન્ મુકુન્દો નવનીતચૌર્યાત્
નિર્ભુગ્ગાત્રો નિભૃતં શયાનઃ ।
નિજાનિ નિઃશબ્દદશાં યથાચે
બદ્ધ્વાઞ્જલિં બાલવિભૂષણાનિ ॥ ૪-૨૯ ॥

આરણ્યકાનાં પ્રભવઃ કૃલાના-
મરણ્યજાતાનિ કૃલાન્યભીષ્સન્ ।
વિસ્રંસિધાન્યાઞ્જલિના કરેણ
વ્યાધાત્મજા વિશ્વપતિઃ સિષેવે ॥ ૪-૩૦ ॥

સુજાતરેખાત્મકશઙ્ખચક્રં
તામ્રોદરં તસ્ય કરારવિન્દમ્ ।
વિલોકયન્ત્યાઃ કૃલવિક્રય(ચિ)ણ્યા
વિકેતુમાત્માનમભૂદ્ગિમર્શઃ ॥ ૪-૩૧ ॥

અ(આ)પૂરયત્ સ્વાદુકૃલાર્પણેન
ક્રીડાશિશોર્હસ્તપુટં કિરાતી ।
રત્નૈસ્તદા કૌસ્તુભનિર્વિશેષૈ-
રાપૂરિતં તત્કલભાણમાસીત્ ॥ ૪-૩૨ ॥

મુહુઃ પ્રવૃત્તં નવનીતચૌર્યે
વત્સાન્ વિમુગ્ધન્તમદોહકાલે ।
ઉલૂખલે કુત્રચિદાત્તપુણ્યે
બન્ધું સતાં બન્ધુમિયેષ માતા ॥ ૪-૩૩ ॥

આનીતમગ્રે નિજબન્ધનાર્થ
દામાખિલં સંહિતમપ્યપૂર્ણમ્ ।
નિરીક્ષ્ય નિર્વિણ્ણધિયો જનન્યાઃ
સહ્યોચશક્ત્યા સ બભૂવ બન્ધ્યઃ ॥ ૪-૩૪ ॥

બદ્ધં તથા ભાવયતાં મુકુન્દ-
મયત્તવિચ્છેદિનિ કર્મબન્ધે ।
તપસ્વિની તત્ત્વતુનીતિરાધા
સત્રીડમારણ્યકથાસુ તસ્થૌ ॥ ૪-૩૫ ॥

ઉલૂખલે પ્રગ્રથિતેન દામ્ના
નિબદ્ધમાસ્ત્રાવિલોલનેત્રમ્ ।
સહાસમૈક્ષન્ત જનાઃ સમન્તા-
દાલાનિતં નાગમિવાનભિજ્ઞાઃ ॥ ૪-૩૬ ॥

અનાદરાકૃષ્ટમુલૂખલં તત્
યાવર્જુનૌ શૈલનિભૌ બભઞ્જ ।
બભૂવતુર્બ્રહ્મસુતસ્ય શાપા-
ન્મુક્તૌ મુનેર્યક્ષવરૌ તદા તૌ ॥ ૪-૩૭ ॥

શાપાવધિં બ્રહ્મસુતેન દત્તં
સમ્પ્રાપ્ય તૌ શૌરિસમાગમેન ।
દેહેન દિવ્યેન વિદીપ્યમાનૌ
સ્તુત્વા હરિં ધામ સમીયતુઃ સ્વમ્ ॥ ૪-૩૮ ॥

અદૃષ્ટપૂર્વ ભુવિ પૂતનાદે-
રુદન્તમુત્પાતમુદીક્ષમાણાઃ ।
સમેત્ય ગોપાઃ સહ માધવેન
વૃન્દાવનં સત્વરમભ્યગચ્છન્ ॥ ૪-૩૯ ॥

યેનૌષધીનામધિપં પુરસ્તા-
દાહ્નાદહેતું જગતામકાર્ષીત્ ।
તેનૈવ દધ્યૌ મનસા વનં તત્
કૃષ્ણો ગવાં ક્ષેમસમૃદ્ધિમિચ્છન્ ॥ ૪-૪૦ ॥

અનુગ્રહાબ્ધેરિવ વીચિભેદૈ-
રાપ્યાયયામાસ શુભૈરપાઙ્ગૈઃ ।
વનં પૃથિવ્યા ઇવ યૌવનં તત્
ગોમા સતાં ગોધનવંશચન્દ્રઃ ॥ ૪-૪૧ ॥

આસીન્નિષેવ્યા પૃથિવી પશૂનાં

પુણ્ડ્રેક્ષુરમ્યાણિ તૃણાન્યભૂવન્ ।
તસ્મિન્નરણ્યે તરુભિઃ પ્રપેદે
કલ્પદ્રુમાણામનુકલ્પભાવઃ ॥ ૪-૪૨ ॥

અદૃષ્ટપૂર્વેરધિકાં વિશેષૈ-
રાલક્ષ્ય વન્યામમરેન્દ્રમાન્યામ્ ।
નન્દોપનન્દપ્રમુખૈર્નનન્દે
નાકાધિરૂઢૈરિવ નાથભૂમ્ના ॥ ૪-૪૩ ॥

દૈત્યૈસ્તૃણાવર્તમુખૈરયત્ના-
ન્મુહુર્નિરસ્તૈર્મુદિતો મુકુન્દઃ ।
અભુક્ત રામેણ સહાદ્ભુતં તત્
પુણ્યં વનં પુણ્યજનેન્દ્રમાન્યમ્ ॥ ૪-૪૪ ॥

સપક્ષકૈલાસનિભસ્ય ગોપા
બકસ્ય પક્ષાન્ અભિતો બબન્ધુઃ ।
વને તદન્યાનપિ ધોરવૃત્તીન્
ક્ષેમું પ્રવૃત્તા ઇવ કેતુમાલાઃ ॥ ૪-૪૫ ॥

પુરસ્કૃતં મડ્ગલગીતવાદ્યૈઃ
પંઉસઃ પ્રસત્યૈ જગતાં પ્રસૂતેઃ ।
કયાઽપિ તત્ર સ્પૃહયાઽન્વતિષ્ઠન્
કન્યાવ્રતં કિઞ્ચન ગોપકન્યાઃ ॥ ૪-૪૬ ॥

નિશાત્યય(યે)સ્નાનસમુદ્યતાનાં
નિક્ષિપમાભીરકિશોરિકાણામ્ ।
કૂલાદુપાદાય દુકુલજાલં
કુન્દાધિરૂઢો મુમુદે મુકુન્દઃ ॥ ૪-૪૭ ॥

સ ચૈકલસ્તપ્રણતિં વિધૂન્વન્
ક્ષૌમાર્થિનીનાં હરિરઙ્ગનાનામ્ ।
અન્યોન્યહસ્તાર્પણસમ્પ્રવૃત્ત-
માસાં જહાસાઞ્જલિમયપૂર્વમ્ ॥ ૪-૪૮ ॥

સ ચાઽઽત્મચણ્ડાતકમાત્રભાજાં
ક્ષૌમાર્થિનીનાં સ્વયમર્થમાનૈઃ ।
અનન્યહસ્તાર્પણસમ્પ્રવૃત્તૈ-

સ્તાસાં જહાસાઞ્જલિભિસ્તદીયૈઃ ॥ ૪-૪૯ ॥

પ્રસુમમુદ્ધોધયતા પરત્વં

વીરશ્રિયો વિભ્રમમણ્ડનેન ।

નીલાદિનિર્વેશનિધાનધામ્ના

નાથો બભાસે નવયૌવનેન(વયસા નવેન) ॥ ૪-૫૦ ॥

વિહારપર્વક્રમચારુ શૌરેઃ

કલ્યં વયઃ કામગૃહીતિયોગ્યમ્ ।

મનોભિરાસ્વાદૈતમં પ્રપેદે

માધુર્યમિક્ષોરિવ મધ્યભાગઃ ॥ ૪-૫૧ ॥

સમાશ્રિતાં વિભ્રમસૈન્યભેદૈઃ

કાન્ત્યા સ્વયા કલ્પિતચારુવપ્રામ્ ।

વ્રજસ્ત્રિયઃ કૃષ્ણમયીં વ્યજાનન્

ક્રીડાર્ગલાં ક્ષેમપુરીમપૂર્વામ્ ॥ ૪-૫૨ ॥

વંશસ્વનો વત્સવિહારપાંસુઃ

સન્ધ્યાગમસ્તસ્ય ચ વન્યવેષઃ ।

આયાતિ કૃષ્ણે વ્રજસુન્દરીણા-

માસીચ્યતુઃસ્કન્ધમનઃ્ગસૈન્યમ્ ॥ ૪-૫૩ ॥

અનુશ્રવાણામવતંસભૂતં

બહ્વાવતંસેન વિભૂષયન્તી ।

અદિવ્યયા ચર્મદૃશૈવ ગોપી

સમાધિભાજામભજત્ સમાધિમ્ ॥ ૪-૫૪ ॥

કલાપિનાં કલ્પિતમાલ્યભાવૈઃ

પત્રૈસ્તદા પત્રલદેહકાન્તિમ્ ।

અવાપ્ય સઞ્ચારિતમાલમાદ્યં

છાયાત્મતાં પ્રાપુરિવાસ્ય ગાવઃ ॥ ૪-૫૫ ॥

વિતન્વતા માન્મથમિન્દ્રજાલં

પિઞ્છેન તાપિઞ્છનિભો બભાસે ।

અનેકરત્નપ્રભવેન ધામ્ના

શારાત્મના શૈલ ઇવૈન્દ્રનીલઃ ॥ ૪-૫૬ ॥

मुहुः स्पृशन्ती मुमुदे यशोदा
मुग्धाङ्गनामोडनवांशिकेन ।
मनीषिणां माङ्गलिकेन यूना
मौलौ धृतां माङ्गनबर्द्धमावाम् ॥ ४-५७ ॥

कृतास्पदा कृष्णभुजान्तराले
प्रालम्बबर्द्धावलिराबलासे ।
विशुद्धुडेमधुतिरब्धिकन्या
श्यामायमानेव तदङ्गकान्त्या ॥ ४-५८ ॥

साथीकृतानि प्राणयत्रपाभ्यां
व्यावृत्तराजुवनिभानि शौरिः ।
सम्भूविवासानि ददर्श तासां
वक्त्राणि वायालविलोचनानि ॥ ४-५९ ॥

निरङ्कुशस्नेहस्रसानुविध्वान्
निष्पन्दमन्दालसनिर्निमेषान् ।
वंशेन कृष्णः प्रतिसम्भवाषे
वार्ताडरान् वामदृशां कटाक्षान् ॥ ४-६० ॥

अशिक्षितं तुम्भुरुनारदायै-
राभीरनाटयं नवमास्थितेन ।
जगे सलीलं जगदेकधाम्ना
रागाब्धिना रञ्जयतेव विश्वम् ॥ ४-६१ ॥

अपत्रपासैकतमाश्रितानां
रागोदधौ कृष्णमुभेन्दुनुत्रे ।
उस्तावलम्बो न बलूव तासा-
मुत्पक्ष्मणामुल्लिङ्गप्लुतानाम् ॥ ४-६२ ॥

अयन्त्रितस्वैरगतिः स तासां
सम्भावितानां करपुष्परेण ।
प्रस्विन्नगाण्डः प्राणयी यकाशे
मध्ये वशानामिव वारणेन्द्रः ॥ ४-६३ ॥

विमोडने वल्लवगेछिनीनां
न ब्रह्मथर्यं बिम्बिते तदीयम् ।

સમ્પત્સ્યતે બાલકજીવનં તત્
 સત્યેન યેનૈવ સતાં સમક્ષમ્ ॥ ૪-૬૪ ॥
 સ્વસમ્ભવં કૃષ્ણમવેક્ષમાણો
 બન્ધુપ્રસૂતં ચ બલં વ્રજેશઃ ।
 નિસર્ગમૈત્ર્યા નિયતૈકભાવૌ
 ન્યયુક્ત તૌ વત્સકુલાનિ ગોમુખં ॥ ૪-૬૫ ॥
 અનન્યતન્ત્રઃ સ્વયમેવ દેવાન્
 પન્નાસનાદીન્ પ્રજનય્ય રક્ષન્ ।
 સ રક્ષકઃ સીરભૃતા સહાડડસીત્
 નેતા ગવાં નન્દનિયોગવર્તી ॥ ૪-૬૬ ॥
 કથં વ્રજેચ્છર્કરિલાન્ પ્રદેશાન્
 પદ્ભ્યામસૌ પલ્લવકોમલાભ્યામ્ ।
 ઇતિ સ્નુતસ્તન્યરસા યશોદા
 ચિન્તાણિ ન પ્લવમન્વવિન્દત્ ॥ ૪-૬૭ ॥
 વિહારવિત્રાસિતદુષ્ટસત્ત્વૌ
 મૃગેન્દ્રપોતાવિવ ધીરયેષ્ઠૌ ।
 બભૂવતુઃ શાશ્વતિકેન ભૂમ્ના
 બાલૌ યુવાનાવિવ તૌ બલાઢ્યૌ ॥ ૪-૬૮ ॥
 સિન્દૂરિતૌ વત્સપરાગજાલૈઃ
 સિતાસિતૌ બાલગજાવિવ દ્વૌ ।
 ઉદારલીલાવુપલક્ષ્ય ગોપ્યઃ
 સર્વાસ્તદાડનન્યવશા બભૂવુઃ ॥ ૪-૬૯ ॥
 ગોપાયમાને ષુરુષે પરસ્મિન્
 ગોરૂપતાં વેદગિરો ભજન્ત્યઃ ।
 ભવ્યૈરસેવન્ત પદં તદીયં
 સ્તોભપ્રતિચ્છન્દનિભૈઃ સ્વશબૈઃ ॥ ૪-૭૦ ॥
 અબાલિશો બાલિશવત્ પ્રજાનાં
 પ્રખ્યાપયન્ આત્મનિ પારતન્ત્ર્યમ્ ।
 ન્યદર્શયત્ વિશ્વપતિઃ પશૂનાં
 બન્ધે ચ મોક્ષે ચ નિજં પ્રભુત્વમ્ ॥ ૪-૭૧ ॥

आत्मोपमर्देऽप्यनुमोदमाना-
 दात्माधिकं पालयतश्च वत्सान् ।
 गावस्तदानीमनधामविन्दन्
 वात्सल्यशिक्षामिव वासुदेवात् ॥ ४-७२ ॥

योऽसावनन्तप्रभुर्नरन्तै-
 र्निर्विश्यते नित्यमनन्तभूमा ।
 वैमानिकानां प्रथमः स देवो
 वत्सैरलेखितवत्सलात्मा ॥ ४-७३ ॥

मडीयसा मण्डितपाणिपद्मं
 दध्यन्नसारेण मधुप्लुतेन ।
 दृष्ट्वा ननन्दुः क्षुधयाऽन्वितास्त्वं
 वत्सानुययासु वयस्यगोपाः ॥ ४-७४ ॥

स्वादूनि वन्यानि हृलानि तैस्तैः
 स्निग्धैरुपानीय निदर्शितानि ।
 रामाय पूर्वं प्रतिपाद्य शेषैः
 स पिप्रिये सादरभुज्यमानैः ॥ ४-७५ ॥

ताभ्यां तदा नन्दनिदेशिताभ्यां
 रक्षावतीं रामजनार्दनाभ्याम् ।
 विशेषभोग्यामभजत् विभूतिं
 वृन्दावनं व्यापृतधेनुवृन्दम् ॥ ४-७६ ॥

अगाधकासारमडीनशष्प-
 मतीक्ष्णसूर्यं तदयमिदं वातम् ।
 प्रच्छाद्यनिद्रायितधेनुवत्सं
 प्रौढे निदाधेऽपि अबलूव भोग्यम् ॥ ४-७७ ॥

न व्याधिपीडा न य दैत्यशङ्कुः
 नासीत् गवां व्याघ्रभयं य तस्मिन् ।
 स्वबाहुकल्पेन बलेन सार्धं
 नारायणे रक्षति नन्दवक्षसीम् ॥ ४-७८ ॥

निरीतयस्ते निरपायवाञ्छाः

निःश्रेयसाद्यधिकप्रमोदाः ।

प्रपेदिरेऽपूर्वयुगानुभूतिं

गोपास्तदा गोमरि वासुदेवे ॥ ४-७९ ॥

वत्सानुययायतुरस्य काले

वंशस्वनैः कर्ण(श्रोत्र)सुधां विधातुः ।

गतागतप्राणदशामविन्दन्

गोपीजनास्तस्य गतागतेषु ॥ ४-८० ॥

आघ्रातवर्त्मानमरण्यभागे-

ध्वारण्यकैराश्रितधेनुभावैः ।

केनापि तस्यापहृतं किरीटं

प्रत्याहरन् प्रैक्षत पत्रिनाथः ॥ ४-८१ ॥

देवस्य द्रुगधोदशयस्य दैत्या-

द्वैरोयनाद्व्यालभुजोपनीतः ।

कृष्णस्य मौलौ कृतबर्द्धयुगे

न्यस्तः किरीटो निबिडीबभूव ॥ ४-८२ ॥

समाहितैरग्निषु यायजूकै-

राधीयमानानि उर्वीषि भोक्ता ।

भक्तैकलब्धो भगवान् कदाचित्

पत्नीभिरानीतमभुङ्क्त भोज्यम् ॥ ४-८३ ॥

कराभ्युज्जस्पर्शनिमीलिताक्षान्

आमर्शनैराकलितार्धनिद्रान् ।

वत्सान् अनन्याभिभुषान् स मेने

प्रह्लाकृतीन् भक्तिभरावनम्रान् ॥ ४-८४ ॥

रोमन्थङ्केनाश्रितसृङ्खिभागै-

रस्यन्तैरर्धनिमीलिताक्षैः ।

अनादृतस्तन्यरसैर्मुकुन्दः

कण्डूयितैर्निवृतिमाप वत्सैः ॥ ४-८५ ॥

सिषेविरे शाद्रलितान् प्रदेशान्

कृष्णस्य धाम्ना मण्डिमैरुकेन ।

वसुन्धरायामपि डेवलायां

व्यापारयन्तो वदनानि वत्साः ॥ ४-८६ ॥

नवप्रसूताः स तदा वनान्ते
पयस्विनीरप्रतिमानदोषाः ।
परिभ्रमश्रान्तपदान् अदूरात्
प्रत्यागतान् पाययते स्म वत्सान् ॥ ४-८७ ॥

निविश्य भूलेषु वनद्रुमाणां
निद्रायितानां निजतर्षकानाम् ।
अङ्गानि गाः सादरमालिङ्गन्ती-
रभंस्त सम्भाव्यगुणाः स्वमातुः ॥ ४-८८ ॥

स नैयिकीः प्रत्युत्पन्नमातृपात-
प्रत्युक्तघोषा एव वत्सनादौः ।
मधूनि वंशध्वनिभिः प्रयच्छन्
निनाय भूयोऽपि निवासभूमिम् ॥ ४-८९ ॥

समाप्रजन् विश्वपतिर्प्रजान्तं
गोभिः समं गोपविलासिनीनाम् ।
उल्लासहेतुः स भभूव दूरा-
दुद्यन् विवस्वानिव पद्मिनीनाम् ॥ ४-९० ॥

निवर्तयन् गोकुलमातृवंशो
मन्दायमाने द्विसे मुकुन्दः ।
प्रियादृशां पारशया स्वकान्त्या
अर्धवृत्तं व्यातनुतेव विश्वम् ॥ ४-९१ ॥

आलं तरुण्यस्तरुणं च आला
स्तमन्वज्जयन्त समानभावाः ।
तदद्भुतं तस्य विलोभनं वा
तस्यैव सर्वार्द्धरसात्मता वा ॥ ४-९२ ॥

अवेष्टितां पृथुकौ पितृभ्यां
तारुण्यपूर्णां तरुणीजनेन ।
वृद्धौ पुरावृत्तविशेषविद्भिः
कृमेन्द्रजालाविव रामकृष्णौ ॥ ४-९३ ॥

અથાપદાનં મદનસ્ય દાતુ-
માદાતુમાલોકયતાં મનાંસિ ।
નવં વયો નાથસમં પ્રપેદે
ગુણોત્તરં ગોપકુમારિકાભિઃ ॥ ૪-૯૪ ॥

અનડ્ગસિન્ધોરમૃતપ્રથિમ્ના
રસસ્ય દિવ્યેન રસાયનેન ।
મહીયસીં પ્રીતિમવાપ તાસાં
યોગી મહાન્ યૌવનસમ્ભવેન ॥ ૪-૯૫ ॥

વિજૃમ્ભમાણસ્તનકુઝ્મલાનાં
વ્યક્તોન્નિષદ્વિભ્રમસૌરભાણામ્ ।
મધુવ્રતત્વં મધુરાકૃતીનાં
લેભે લતાનામિવ વલ્લવીનામ્ ॥ ૪-૯૬ ॥

અતિપ્રસડ્ગાદવધીરયન્ત્યા
પ્રાચીનયા સંયમિતો નિયત્યા ।
પાગ્યાલકન્યામિવ પગ્યભુક્તાં
ધર્મઃ સતીરાદૃત તાદૃશીસ્તાઃ ॥ ૪-૯૭ ॥

દિશાગજાનામિવ શાકવરાણાં
શૃડ્ગાગ્રનિર્ભિન્નશિલોચ્ચયાનામ્ ।
સ તાદૃશા બાહુબલેન કણ્ઠાન્
નિપીડ્ય લેભે પણિતેન નીલામ્ ॥ ૪-૯૮ ॥

કરેણ દમ્ભોલિકઠોરતુડ્ગાન્
દેહાન્ પૃથૂન્ દાનવદુર્વૃષાણામ્ ।
વિમૃદ્ય નૂનં વિદધે મુકુન્દઃ
પ્રિયાસ્તનસ્પર્શવિહારયોગ્યામ્ ॥ ૪-૯૯ ॥

આત્મીયપર્યકુભુજડ્ગલ્પૌ
અક્ષેપ્યરક્ષાપરિઘૌ પૃથિવ્યાઃ ।
નીલોપધાનીકરણાત્ સ મેને
ભૂયિષ્ઠધન્યૌ ભુજપારિજાતૌ ॥ ૪-૧૦૦ ॥

રાગાદિરોગપ્રતિકારભૂતં
રસાયનં સર્વદશાનુભાવ્યમ્ ।

આસીદનુધ્યેયતમં મુનીનાં
દિવ્યસ્ય પુસો દયિતોપભોગઃ ॥ ૪-૧૦૧ ॥

અનુદ્રુતા નૂનમનઃકગબાણૈઃ
સુલોચના લોચનભાગધેયમ્ ।
પ્રત્યગ્રહીષુઃ પ્રતિસન્નિવૃત્તં
ત્યક્તેતરૈરક્ષિભિરાત્મના ચ ॥ ૪-૧૦૨ ॥

વ્રજોપકણ્ઠે વિબુધાનુભાવ્યો
ગોપીજનૈરાત્મગુણાવદાતૈઃ ।
સમાવૃતો નન્દસુતશ્ચકાશે
તારાગણૈરિન્દુરિવાન્તરિક્ષે ॥ ૪-૧૦૩ ॥

હત્વા સચૂથં તૃણરાજષણ્ડે
રામાચ્યુતૌ રાસભદૈત્યમુગ્રમ્ ।
અતોષયેતાં ભૃશમાત્મભૃત્યાન્
સ્વાઘૈઃ સુધાપિણ્ડનિભૈઃ કૃલૌઘૈઃ ॥ ૪-૧૦૪ ॥

કદાચિદાસાદિતગોપવેષઃ
ક્રીડાકુલે ગોપકુમારવૃન્દે ।
સ્કન્ધેન સઙ્ગૃહ્ય બલં બલીયાન્
દૈત્યઃ પ્રલમ્બો દિવમુત્પપાત ॥ ૪-૧૦૫ ॥

પપાત ભૃમૌ સહસા સ દૈત્ય-
સ્તન્મુષ્ટિના તાડિતશીર્ષમૌલિઃ ।
મહેન્દ્રહસ્તપ્રહિતેન પૂર્વ
વજ્રેણ નિર્ભિન્ન ઇવાચલેન્દ્રઃ ॥ ૪-૧૦૬ ॥

સ્વવાસસા કલ્પમકલકુલક્ષમીઃ
કાન્ત્યા દિશશ્ચન્દ્રિકયેવ લિમ્પન્ ।
રરાજ રામો દનુજે નિરસ્તે
સ્વભાંનુના મુક્ત ઇવોડુરાજઃ ॥ ૪-૧૦૭ ॥

વિનૈવ રામેણ વિભુઃ કદાચિત્
સઞ્ચારયન્ ધેનુગણં સવત્સમ્ ।
વનશ્રિયા દૂરવિલોભિતાક્ષઃ
કઞ્ચિત્ યયૌ કચ્છમદૃષ્ટપૂર્વમ્ ॥ ૪-૧૦૮ ॥

યદૃશ્યયા ચારિતધેનુચક્રઃ

કૂલાન્તિકે વિશ્વજનાનુકૂલઃ ।

કલિન્દજાં કાલિયપન્નગસ્ય

ક્ષ્વેલોદ્રમૈઃ કજજલિતાં દદર્શ ॥ ૪-૧૦૯ ॥

વિષાગ્નિના મુર્ખુરિતપ્રતાને

વૈરોચનીતીરવનાવકાશે ।

અહીન્દ્રમાસ્કન્દિતુમધ્યરુક્ષાત્

કાષ્ઠાકૃતિ કચ્ચન નીપવૃક્ષમ્ ॥ ૪-૧૧૦ ॥

મધુદ્રવૈરુલ્બાણાહર્ષબાષ્પા

રોમાગ્નિતા કેસરજાલકેન ।

પત્રાકુરૈશ્ચિત્રતનુશ્ચકાશે

કૃષ્ણાશ્રિતા શુષ્કકદમ્બશાષ્પા ॥ ૪-૧૧૧ ॥

નિપત્ય સક્લિપ્તપયોધિકલ્પે

મહાહ્રદે મન્દરપોતરમ્ભઃ ।

વિષવ્યપોહાદમૃતં વિધાતું

સ્વાદૂદયં ક્ષોભયતિ સ્મ સિન્ધુમ્ ॥ ૪-૧૧૨ ॥

કૃતાહતિઃ કૃષ્ણનિપાતવેગા-

દાનશ્વરૂપા વિતતૈસ્તરડ્ગૈઃ ।

સર્પાપસારૌષધિસમ્પ્રયુક્તા

ભેરીવ સા ભીમતરં રરાસ ॥ ૪-૧૧૩ ॥

પ્રસક્તકૃષ્ણદ્યુતિભિસ્તદીયૈઃ

પૃષ્ઠાણૈરુત્પતિતૈઃ પ્રતૂર્ણમ્ ।

અદૃશ્યતાડઽદ્યોતિતમન્તરિક્ષં

પીતાન્યકારૈરિવ તારકૌએઘૈઃ ॥ ૪-૧૧૪ ॥

ઉદગ્રસંરમ્ભમુદીક્ષ્ય ભીતા-

સ્તાર્ક્ષ્યધ્વજં તાર્ક્ષ્યમિવાડઽપતન્તમ્ ।

પ્રપેદિરે સાગરમાશ્રિતૌઘાઃ

કાકોદરાઃ કાલિયમાત્રશેષાઃ ॥ ૪-૧૧૫ ॥

અથામ્ભસઃ કાલિયનાગમુગ્રં

વ્યાત્તાનનં મૃત્યુમિવોજ્જિહાનમ્ ।

ભોગેન બધ્નન્તમપોહ્ય શૌરિઃ

પ્રહ્લીકૃતં તદ્દણ્મારુરોહ ॥ ૪-૧૧૬ ॥

સઘો મહાનીલમર્ચી મુકુન્દઃ

સપદ્મરાગામિવ પાદપીઠીમ્ ।

કામન્ કૃણાં કાલિયપન્નગસ્ય

ગસ્તોદિતો ભાનુરિવાબભાસે ॥ ૪-૧૧૭ ॥

કૃણામણીનાં પ્રભયોપરક્તે

ખેલન્ બભૌ ચક્રિણિ ચક્રપાણિઃ ।

પ્રદોષસિન્દૂરિતમમ્બુવાહું

પ્રાયેતસો નાગ ઇવોપમુદ્રન્ ॥ ૪-૧૧૮ ॥

પ્રણેમુષાં પ્રાણભૃતામુદીર્ણ

મનો વિનેષ્યન્ વિષમાક્ષવક્ત્રમ્ ।

અકલ્પયત્ પન્નગમર્દનેન

પ્રાયેણ યોગ્યાં પતંગેન્દ્રવાહઃ ॥ ૪-૧૧૯ ॥

તદ્ભોગવૃન્દે યુગપન્મુકુન્દ-

શ્વારીવિશેષેણ સમૈક્ષિ નૃત્યન્ ।

પર્યાકુલે વીચિગણે પયોધેઃ

સડ્કાન્તભિમ્બો બહુધેવ ચન્દ્રઃ ॥ ૪-૧૨૦ ॥

તદુત્તમાડ્ગં પરિકલ્પ્ય રડ્ગં

તરડ્ગનિષ્પન્નમૃદડ્ગનાદમ્ ।

પ્રશસ્યમાનસ્ત્રિદશૌરકાર્પી-

દ્યવાહતામારભટીમનન્તઃ ॥ ૪-૧૨૧ ॥

એકેન હસ્તેન નિષીડ્ય વાલં

પાદેન ચૈકેન કૃણામુદગ્રામ્ ।

હરિસ્તદા હન્તુમિથેષ નાગં

સ એવ સંસારમિવાશ્રિતાનામ્ ॥ ૪-૧૨૨ ॥

સ પન્નગીનાં પ્રણિપાતભાજાં

દ્રવીભવન્ દીનવિલાપભેદૈઃ ।

પ્રસાદિતઃ પ્રાદિત ભર્તૃભિક્ષાં

કિમસ્ય નઃ (નુ)સ્થાદપદં દયાયાઃ ॥ ૪-૧૨૩ ॥

લોલાપતચ્ચરણલીલાહતિક્ષરિતહાલાહલે નિજકૃણે
નૃત્યન્તમપ્રતિધકૃત્યં તમપ્રતિમમત્યન્તચારુવપુષમ્ ।
દેવાદિભિઃસમયસેવાદરત્વરિતહેવાકઘોષમુખરૈ-
દૃષ્ટાવધાનમથ તુષ્ટાવ શૌરિમહિરિષ્ટાવરોધસહિતઃ ॥ ૪-૧૨૪ ॥

હરિચરણસરોજન્યાસધન્યોત્તમાડ્ગઃ
શમિતગરુડભીતિઃ સાનુબન્ધઃ સ નાગઃ ।
યુગવિરતિદશાયાં યોગનિદ્રાનુરૂપાં
શરણમશરણઃ સન્ પ્રાપ શચ્ચાં તદીયામ્ ॥ ૪-૧૨૫ ॥

વિવિધમુનિગણોપજીવ્યતીર્થા
વિગમિતસર્પગણા પરેણ પુંસા ।
અભજત યમુના વિશુદ્ધિમગ્ન્યાં
શમિતબહિર્મતસમ્પલવા ત્રયીવ ॥ ૪-૧૨૬ ॥

અવધૂતભુજડ્ગસડ્ગદોષા
હરિણા સૂર્યસુતા પવિત્રિતા ચ ।
અપિ તત્પદજન્મનઃ સપત્ન્યા
બહુમન્તવ્યતરા ભૃશં બભૂવ ॥ ૪-૧૨૭ ॥

॥ ઇતિ શ્રીકવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્બ્રહ્મકૃષ્ણનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
કાવ્યરત્ને નિર્બાધગોચારણં નામ ચતુર્થઃ સર્ગઃ ॥

॥ ઇન્દ્રપૂજારમ્બ પગ્ન્યમઃ સર્ગઃ પ ॥

તતઃ સમાનીતરસાલપાકઃ
સંવીજયન્ પાટલગન્ધવાહૈઃ ।
નિરુઢમલ્લીવિભવો નિદાઘઃ
સીરાયુધં શૌરિસખં સિષેવે ॥ ૫-૧ ॥

અભિભ્રતીનાં કુચકુમ્ભકક્ષ્યા-
માલિપ્તકર્પૂરહિમોદકાનામ્ ।
સ સુભ્રુવાં દેહગુણેન ચૂના-

भासीत् वसन्तादपि माननीयः ॥ ५-२ ॥

विडारयूना भजता स्वयं तत्
 प्रजाङ्गनाविभ्रमकिङ्कुरत्वम् ।
 नितान्तधन्याः स्वगुणैरभूवन्
 निर्विश्यमाना ऋतवः क्रमेण ॥ ५-३ ॥

कृतावसेका एव कृष्णगीतै-
 र्वनद्रुमा वर्धिततुङ्गशङ्खाः ।
 अयत्नलब्धानि गवां भलूवुः
 स्थायीनि वर्षातपवारणानि ॥ ५-४ ॥

भभञ्ज वातः प्रबलो न वृक्षान्
 न तिग्मरश्मिः सखिलं तताप ।
 ददाड वन्यां न य तत्र दायः
 संरक्षिता यत्र गवां स देवः ॥ ५-५ ॥

गावो मलिष्यश्च गभीरनादाः
 सञ्चारिताः शार्ङ्गाभृता यथार्धम् ।
 कलिन्दकन्यामवगाढ्य काले
 धर्मापदा सम्पदमेव भेषुः ॥ ५-६ ॥

गतेऽपि भूयिष्ठगुणो वसन्ते
 गोपाः सुभ्रं चारितगोधनास्ते ।
 कलिन्दजनूपसमीपभाजः
 कालं कठोरातपमत्यनैषुः ॥ ५-७ ॥

वितेनिरे जङ्गमधामकल्पै-
 र्नोभिरध्यासितयत्नराशि ।
 निदाघवर्षानुगुणानि गोपाः
 स्थानानि गोवत्सगुणोचितानि ॥ ५-८ ॥

अकालकाल्येन परेण पुंसा
 साम्यं गतानामिव वल्लवीनाम् ।
 सुभाय सर्वे समया वलूवुः
 स्वैः स्वैरविच्छिन्नगुणैर्विशेषैः ॥ ५-९ ॥

સુધાપ્લવસ્વૈરસખીમભિખ્યાં
વનાશ્રિતે વર્ષતિ કૃષ્ણમેઘે ।
મધ્યન્દિનેઽપ્યાદદિરે વિહારાન્
ગાવઃ પ્રકામં ગતધર્મતાપાઃ ॥ ૫-૧૦ ॥

તાપાપહન્તુઃ સ્વપદાશ્રિતાનાં
તત્તાદૃશા તસ્ય સમીક્ષણેન ।
ન તસ્ય ગોપાધ્યુષિતસ્ય જહો
વનસ્ય વાતાતપવહ્નિપીડા ॥ ૫-૧૧ ॥

પ્રસાધિતાઃ પાટલપુષ્પજાલૈઃ
પ્રચ્છાયનિદ્રાશમિતોપતાપાઃ ।
દિનાવસાનસ્નપનેન શીતા
ગોપ્યઃ પ્રિયૈર્નિર્વિવિશુર્નિશીથાન્ ॥ ૫-૧૨ ॥

નિદાઘતૈક્ષણ્યાદિહ દુષ્ટસત્ત્વાઃ
ક્ષોભં ગવાં કુર્યુરતિક્ષુધાર્તાઃ ।
ઠતીક્ષમાણઃ સહજેન સાર્ધં
વ્યઘત્ત નાથો મૃગયાવિહારમ્ ॥ ૫-૧૩ ॥

પ્રસક્તગડ્ગાયમુનાનુષક્ત્યા
ભાસા તથોરાહિતગાઢમોહાઃ ।
અચત્તલભ્યોપગમાસ્તદાઽઽસન્
વ્યાલાઃ ક્ષણાદર્ભકવેધયોગ્યાઃ ॥ ૫-૧૪ ॥

અનુપ્રયાતૈરિવ દેવમાયા-
મચ્છેદનીયૈરપિ દિગ્ગજાનામ્ ।
વનં તદન્તર્ગતસત્ત્વજાતં
પાશૈરવારુન્ધત વત્સપાલાઃ ॥ ૫-૧૫ ॥

અનન્તલીલોચિતભૂમિકાસૈ-
રાવેદિતાન્ વેદવનેચરેન્દ્રૈઃ ।
પથઃ સમાસ્થાય ગૃહીતયાપા
ગુપ્તસ્થિતિં ગોપસુતા વિતેનુઃ ॥ ૫-૧૬ ॥

ક્ષણાદનિર્ધાર્ય નિદાનભેદં
દત્તાપહાસૈર્વનદેવતાભિઃ ।

मृगायितं तत्र मृगेन्द्रमुष्यैः
सिंहायितं गोकुलसारमेयैः ॥ ५-१७ ॥

परिस्फुरत्तुत्रिमसत्त्वजातैः
प्रसारितैः श्यामपटैर्वनान्ते ।
स्वयं तिरोधाय तदर्लशब्दा
गोपा मृगान् गूढथराश्चर्षुः ॥ ५-१८ ॥

शतावरीदामनिभङ्गमूर्ध्नाः
शार्ङ्गध्वनित्रासितसिंलयूथान् ।
अनीकनाथप्रभुभानकार्षी-
दग्रेसरान् व्याधतनूननन्तः ॥ ५-१९ ॥

विमुक्तपाशा मधुवैरिभृत्यै-
र्जिह्वालदुर्दृशकरालवक्त्राः ।
निपेतुरन्योन्यविमुक्तरोषाः
श्वानो वराडेषु निशातदंष्ट्राः ॥ ५-२० ॥

सम्भूय गोपाः प्रसभं प्रयुक्तैः
सत्त्वानि वन्यानि समग्रासत्त्वाः ।
गुडामुष्माग्नेडिततीव्रघोषैः
कोलाहलैराकुलयाम्भलूयुः ॥ ५-२१ ॥

अमृष्यतो मानुषसिंहनादं
गिरीन्द्ररौघैरपि दुर्निरोधान् ।
अभञ्ज दृभो बलभद्रसिंहः
सिंहान् द्विपेन्द्रानिव दुर्निवारः ॥ ५-२२ ॥

गुञ्जकलापप्रतिनद्धकेशै-
रागुल्फमालम्बितपिञ्जरावैः ।
निषङ्गिभिश्चारुपृषत्तयापै-
र्गुभो बभौ गोपसुतैर्मुकुन्दः ॥ ५-२३ ॥

आकान्त्यकम्पेषु नगेषु घैर्यं
शौर्यकमं श्वापदविक्रमेषु ।
अशिक्षयत् क्षेमविदात्मभृत्यान्
विहारगोपो मृगयापटेशात् ॥ ५-२४ ॥

આદાય લૂનાનિ મુકુન્દબાણૈઃ
શર્ડગાણિ શીઘ્રં વનકાસરાણામ્ ।
શાર્ડગપ્રમાણાનિ શનૈરકાર્ષુ-
સ્તૈરેવ ચારૂણિ ધનૂષિ બાલાઃ ॥ ૫-૨૫ ॥

મનુષ્યમાંસસ્પૃહયા સરોષં
ગુહાન્તરાદૃત્પતિતું પ્રવૃત્તાન્ ।
શિલીમુખૈઃ કીલિતશૈલકણ્ઠાન્
કૃષ્ણસ્તદા કેસરિણશ્ચકાર ॥ ૫-૨૬ ॥

નવાહૃતૈર્નાથપરિષ્ઠિયાહ્
ગુઝ્જાસ્રજં ગોપકુમારવીરાઃ ।
વિભિન્નવન્યદ્વિપકુમ્ભમુક્તૈ-
ર્મુક્તાકૃલૈરન્તરયામ્બભૂવુઃ ॥ ૫-૨૭ ॥

શરાહતાનાં વિપિને મૃગાણા-
માર્દ્રાહૃતૈશ્ચર્મભિરાત્તહર્ષાઃ ।
અકલ્પયન્ આસ્તરણાનિ ગોપાઃ
સંવેશયોગ્યાનિ સહાયિનીનામ્ ॥ ૫-૨૮ ॥

અભિન્નપાર્શ્વેષ્વવકાશભેદાત્
ભિન્નસ્થિતીન્ ભીતિમપોહ્ય વત્સાન્ ।
નિરસ્તસિંહેષુ ગુહાગૃહેષુ
ન્યવીવિશન્ નાથનિયોગભાજઃ ॥ ૫-૨૯ ॥

આયાતયામૈરચિરપ્રતાપાત્
સુમૃષ્ટપાકૈરધિશલ્યશર્ડગમ્ ।
માંસૈર્મૃગાણાં મધુનાડવસિકૃતૈ-
ર્નન્દસ્ય ભૃત્યા વિપિને નનન્દુઃ ॥ ૫-૩૦ ॥

નિવેદ્યમાનાન્ વનદેવતાભિઃ
સર્ગૃહ્ય વન્યાન્ ઉપદાવિશેષાન્ ।
સમં સુહૃદ્ભ્યઃ સહસા વિભેજે
રામાનુરોધેન રમાસહાયઃ ॥ ૫-૩૧ ॥

ત્રાણં સતાં દૃષ્ટૃતિનાં વિનાશં

तन्वन्नभीष्टं भृगयाच्छलेन ।
स्वच्छन्दयथानुगुणं गवां त-
च्छेदे वनं शान्तभृगावशेषम् ॥ ५-३२ ॥

निसर्गकारुण्यतरङ्गवृत्त्या
निर्वैरतां नैगमगोपदृष्ट्या ।
सम्प्रापिताः प्राप्पुरिवैकजात्यं
केचिद्गवां केसरिदन्तिमुष्याः ॥ ५-३३ ॥

विधून्वता धूलिकदम्भरेणून्
धाराकदम्भाङ्कुरकारणेन ।
निन्युः श्रमं निर्जरिभिरुभाजा
नभस्वता नन्दसुतानुयाताः ॥ ५-३४ ॥

अमर्त्यक्षेत्रधामभाजोः
आशामयोरेकमिवावतारम् ।
प्रशान्तघर्मातिशयं प्रभावात्
वृन्दानं नन्दसुतो वितेने ॥ ५-३५ ॥

दृशं समाकम्ब्य करैरुदीर्य
देवे रवौ दक्षिणतः प्रवृत्ते ।
निदाघकलृप्त्या निगृहीतदेहां
वृष्टिं पुनः स्रष्टुमियेष शौरिः ॥ ५-३६ ॥

अथाविरासीदपसारयन्ती
तापं गवां यावदुत्तरप्रसूतम् ।
विचित्रसंस्थोदयमेयकाङ्गी
मेधाविला माधवयोगवेला ॥ ५-३७ ॥

महीभृतः सम्भृततीर्थतोयै-
रम्भोधरैराचरिताभिषेकाः ।
प्रयुक्तविधुद्रव्यैः पुनस्तैः
प्रायेण नीराजनमन्वभूवन् ॥ ५-३८ ॥

धौतावदातैः कृकयच्छदानां
पत्रैरविश्रान्तषडङ्गिनादैः ।
व्यदारयत् पुष्पशरः प्रतूर्णै

માનગ્રહં માનવતીજનાનામ્ ॥ ૫-૩૯ ॥

પયોમુચા સેકવતાં સ્થલાનાં
વીરુત્પરોહા વિવિધા બભૂવુઃ ।
સમીક્ષિતાનાં મધુસૂદનેન
શ્રદ્ધાદયાદ્યા ઇવ સદ્ગુણૌઘાઃ ॥ ૫-૪૦ ॥

શિતેન પગ્થેષુશરેણ ભિન્નાત્
વિયોગિનીમાનસતો વિકીર્ણાઃ ।
તદેન્દ્રકો (ગો)પત્વમિવાધિજગ્મુઃ
શોણાઃ ક્ષિતૌ શોણિતબિન્દુભેદાઃ ॥ ૫-૪૧ ॥

મધુદ્રુતેરુલ્બાણાદન્તવીણા
મેઘાનિલે મેદુરબિન્દુજાલે ।
પ્રભૂતકમ્પાઃ પ્રથયામ્બભૂવુઃ
શીતાલુતાં કણ્ટકિનઃ કદમ્બાઃ ॥ ૫-૪૨ ॥

શતહ્રદાશસ્ત્રવિલાસદીપા
ધીરપ્રણાદા ધૃતચિત્રયાપા ।
કનદ્ધલાકાધ્વજપદ્મકિતિરાસીત્
કાદમ્બિની કામચમૂરપૂર્વા ॥ ૫-૪૩ ॥

મૃદગ્ધીરસ્તનિતો વિહાયાઃ
સૌદામનીસમ્ભૂતચારુલાસ્યઃ ।
બભૌ નવાનાં પ્રભવો રસાનાં
રતિપ્રિયસ્યેવ નટસ્ય રગ્ગઃ ॥ ૫-૪૪ ॥

અચિન્તિતોપસ્થિતજીવનાના-
માસેદુષામભ્યધિકાં સમૃદ્ધિમ્ ।
તોયાશયાનાં પરિવાહજન્યા
સ્વગુપ્તિરન્યોપયયપ્રદાઽભૂત્ ॥ ૫-૪૫ ॥

ગુહાસુ ગોવર્ધનસમ્ભવાસુ
પ્રકામવિસ્તીર્ણસમસ્થલીષુ ।
ગુણાધિકો વિશ્વસુજા પ્રવર્ષે
વાસઃ સમાધીયત વલ્લવાનામ્ ॥ ૫-૪૬ ॥

દરીષુ ગોપ્યઃ પ્રસમીક્ષ્ય કૃષ્ણં
દિશાસુ જીમૂતગણં મયૂર્યઃ ।
અગ્રે પતીનામધિગીતિનાદં
વિતેનિરે ચારુ વિહારલાસ્યમ્ ॥ ૫-૪૭ ॥

પયોદલક્ષ્ય (ક્ષ)પ્રહિતાગ્રહસ્તાં
કૃષ્ણઃ સ્વનેત્રે ઇવ ચન્દ્રસૂર્યો ।
તિરોદધાનાં પ્રતિરોદ્ધુમૈચ્છત્
સ્વૈરી સ્વલીલામિવ વર્ષવેલાં (જાતલીલામ્) ॥ ૫-૪૮ ॥

અથાગ્જનસ્નિગ્ધનભઃપ્રકાશાઃ
ક્ષણત્વિષાં કલ્પિતલાસ્યભઃક્રુગાઃ ।
દિશામુખોલ્લાસનદૃષ્ટદાક્ષ્યા
દીનામ્બુવાહા દિવસા બભૂવુઃ ॥ ૫-૪૯ ॥

અલક્ષ્યતીપ્રાતપમન્તરિક્ષં
સિતાસિતૈરમ્બુધરૈશ્ચકાશે ।
વિવેકમાસાદયતામિવાદૌ
ચિત્તં વિતર્કૈરનિવર્તમાનૈઃ ॥ ૫-૫૦ ॥

વિહાય સઘઃ કુટજાર્જુનાદીન્
વિપ્લાવિતાન્ કાલવિપર્યયેણ ।
પુનર્બબન્ધુઃ પ્રણયં દ્વિરેકુઃ
કોશોપપન્નેષુ કુશેશયેષુ ॥ ૫-૫૧ ॥

તરંગલોલામ્બુજતાલવૃન્તા
બહાતપત્રાયિતભૃંગયૂથાઃ ।
વિધૂતહંસાવલિચામરૌઘા
નઘઃ સમાતન્વત નાથસેવામ્ ॥ ૫-૫૨ ॥

તાપાનુબન્ધપ્રશમાય પુંસાં
શય્યાર્થિના શાર્ફગભૃતોપહૂતા ।
પયોદમાલાવ્યપદેશદૃશ્યા
પ્રાયસ્તિરોડધીયત યોગનિદ્રા ॥ ૫-૫૩ ॥

ઇતસ્તતઃ પ્રામશરદ્વિહારં
ગોપીસખં દ્રષ્ટુમતીવ હર્ષાત્ ।

અશોભિ નેત્રૈરિવ જૃમ્ભમાણૈઃ
શીર્ણૌર્ધરિત્રી શિખિનાં કલાપૈઃ ॥ ૫-૫૪ ॥

ચરાચરેષ્વાહિતજીવનાના-
મનુજ્ઞતાં સત્પથમમ્બુદાનામ્ ।
શુચિત્વમન્તર્ભિરપ્યયત્તા-
દભ્યાગતૈર્હસગણૈઃ શશંસે ॥ ૫-૫૫ ॥

સંસ્કારભેદૈઃ કલમાદિકાનાં
ક્રમેણ લબ્ધોપચયસ્થિતીનામ્ ।
ધર્મં નિજં સાધયિતું ક્ષમાણાં
સમુન્નતિઃ સન્નતિહૃતુરાસીત્ ॥ ૫-૫૬ ॥

વિહારગોપસ્ય ગુણાન્ ગૃણદ્ભિઃ
ક્ષીબાશયા ગીતપદૈરુદારૈઃ ।
ચકાસુરાસાદિ (શિરે સાધિ)તભક્તિભેદાઃ
સામોપશાખા ઇવ શાલિગોપ્યઃ ॥ ૫-૫૭ ॥

વિકસ્વરેન્દ્રાયુધબર્હદામ્નઃ
શ્યામીકૃતં કૃષ્ણાઘનસ્ય ધામ્ના ।
શરત્પ્રસાદ્ગોડપિ તદા તદાસીત્
વૃન્દાવનં બદ્ધમયૂરલાસ્યમ્ ॥ ૫-૫૮ ॥

સમગ્રબન્ધૂકરજઃસમેતં
સ્મેરાતસીમેચકમન્તરિક્ષમ્ ।
પીતામ્બરેણ પ્રભુણા તદાની-
મયત્સમ્ભૂતમવાપ સામ્યમ્ ॥ ૫-૫૯ ॥

સમગ્રસમચ્છદરેણુકીર્ણૈઃ
ઔતોભિરુન્નીતમદ્યપ્રવાહઃ ।
સ્વકાનને સ્વૈરજુષાં ગજાનાં
ગોવર્ધનો યૂથપતિર્ભભૂવ ॥ ૫-૬૦ ॥

અધોમુખૈશ્ચ પ્રતિભિમ્બરૂપૈ-
રભ્યુન્નતૈરાત્મભિરપ્યશંસન્ ।
ત્રિવિક્રમસ્ય સ્થિતમુન્નતં ચ
પદદ્વયં પાથસિ રક્તપદ્માઃ ॥ ૫-૬૧ ॥

पङ्क्षये प्राक्तनवर्तनीनां
 वङ्केतरा व्यक्तिरभूत् पृथिव्याम् ।
 बहिर्मतप्रत्ययिनां व्यपोडे
 वेदोदितानामिव सखियाणाम् ॥ ५-६२ ॥
 मद्यप्रभूतध्वनयो मङ्गोक्षा
 रोधोविभेदोल्बणतुङ्गशृङ्गाः ।
 दर्पस्य देहा ष्व योऽगसिद्धाः
 दन्तावलान् अन्तरयाम्बलूवुः ॥ ५-६३ ॥
 सरोरुहां रक्तसितासितानां
 श्रिया बभौ शारदवासरश्रीः ।
 विहारभाजा गुणभेदयोगात्
 व्यक्तीकृता विश्वसृजेव माया ॥ ५-६४ ॥
 आरक्तकल्हारविलोचनश्रीः
 क्लान्ता भृशं भेलगतिः स्मलन्ती ।
 उन्नालनालीकमधूपभोगात्
 भत्तेव मार्ता(र्त)ण्डसुता बभासे ॥ ५-६५ ॥
 वलग्रलङ्घोर्मिवलीविभङ्गां
 काले यथास्थानगृहीतकाश्याम् ।
 अरंस्त पश्यन् अनघोऽनुपपां
 श्यामां सुदृष्टामपि सूर्यकन्याम् ॥ ५-६६ ॥
 शोणाकृतिं कोकनटैरुदारै-
 रिन्दीवरैराकलितात्मकान्तिम् ।
 सिताम्भुजैः सूयितजह्नुवीता-
 मेकामनेकामिव तामभुङ्क्त ॥ ५-६७ ॥
 कुमुद्वर्ती प्रेक्ष्य कलिनङ्कन्यां
 तारापरिष्कारवतीं त्रियामाम् ।
 नभःस्थलीं य स्फुटलंसमालां
 नाथस्त्रिधाभूतमभन्यतैकम् ॥ ५-६८ ॥
 बन्धूकजालैः परिधानशोभा-

મિન્દીવરૈરપ્રતિમામભિખ્યામ્ ।
મુખશ્રિયં તામરસૈર્મુરારેઃ
સમ્ભૃત્ય લેભે શરદાનુરૂપ્યમ્ ॥ ૫-૬૯ ॥

પયોધરાણાં પલિતકુરણ્યા
દિવશ્ચ તારુણ્યમિવાર્પયન્ત્યા ।
વિચિત્રભૂમ્ના શરદા સ્વશક્તિ
વિખ્યાપયામાસ વિહારગોપઃ ॥ ૫-૭૦ ॥

કુમુદ્વતીકલ્પિતભૃંગગીતઃ
સન્દર્શયન્ દર્પણમિન્દુભિમ્બમ્ ।
સયામરશ્ચન્દ્રિકયા સિષેવે
તમીશ્વરં તત્ર શરત્પ્રદોષઃ ॥ ૫-૭૧ ॥

સરોરુહાં રક્તસિતાસિતાનાં
સ્થાનેષુ ભૃંગધ્વનિભિઃ પ્રતેને ।
જિગીષતઃ પચ્ચશરસ્ય વિશ્વં
તૂર્ણં પ્રવૃત્તૈરિવ તૂર્યઘોષૈઃ ॥ ૫-૭૨ ॥

નિર્મુક્તભોગીન્દ્રનિભૈઃ પયોદૈ-
ર્નભઃસ્થલી વ્યામતનુર્બભાસે ।
અનંગયોગ્યૈર્હરિનીલભૂમિ-
ધૌતપ્રકીર્ણૈરિવ ચામરૌઘૈઃ ॥ ૫-૭૩ ॥

વિભાવ્ય બન્ધૂકવિભાતસન્ધ્યાં
કાલોચિતં કલ્પયિતું વિહારમ્ ।
દ્વિજૈરુપાધાવિ નિસર્ગશુદ્ધૈ-
રંગીકૃતાનાવિલતીર્થતોયૈઃ ॥ ૫-૭૪ ॥

અનિન્દિતાં ગ્લાનિમિવોદ્ગહન્ત્યો
વિતેનિરે મન્દતરાન્ પ્રચારાન્ ।
વર્ષાનિશીથે દયિતેન ભુક્તાઃ
શ્રાન્તિં પ્રચાતા ઇવ શૈવલિન્યઃ ॥ ૫-૭૫ ॥

શ્રિયા સમં ભાવિતપદ્મભૂમ્ના
ધનાગમાદુલ્લસિતઃ પયોધેઃ ।
રરાજ નીલે રવિસ્તરિક્ષે

मणीश्वरो माधववक्षसीव ॥ ५-७६ ॥

अवाप्य सङ्क्षोभमतीव भूयः

कालागमाद्गुम्भिषतो नभस्तः ।

विभागमापुर्विदिशो दिशश्च

प्रजाः प्रसन्नादिव विश्वधाम्नः ॥ ५-७७ ॥

समुधतस्तिग्मरुथो घनाब्धे-

रुन्निद्रतां पूर्वमुपाजगाम ।

रथाङ्गपाणोरिव सिन्धुजम्भा

सरोजिनी यारुसरोजलक्ष्या ॥ ५-७८ ॥

उत्सारयन् शुर्णसिलिन्ध्र(शिलिन्ध्र)जालं

प्रायो मदैः पेयकिनां प्रसिञ्चन् ।

यकार समच्छदरेणुजालैः

कालो मर्डी कामविडारयोग्याम् ॥ ५-७९ ॥

कृतोदयाः कृष्णवलाढकेन

श्रोतोवडाः स्वैरविडारभाजः ।

त्रपामिव स्थानगतिप्रतीक्ष्याः

स्वाभाविकीं स्वच्छदशामवापुः ॥ ५-८० ॥

सुभावगाढ्यैः सुदृशामतुष्यत्

स्वादोत्तरैः शौरिरपेतपङ्क्तैः ।

प्रसन्नशीतैरनघैः पयोभिः

स्वभक्त्यितैरिव यामुनीयैः ॥ ५-८१ ॥

अनुल्बणैरन्वडमूर्भिर्भेदैः

सम्पन्नरेष्वाः सरितामधोऽधः ।

श्रियो दधुः पद्मवनावतारे

सोपानतां सैकतसन्निवेशाः ॥ ५-८२ ॥

प्रसादभाजा समयेन दत्ता-

स्त्रैलोक्यलक्ष्यास्तरलस्वभावाः ।

पयोधरस्थानगता विरेजु-

र्धराः प्रभूता एव हंसमावाः ॥ ५-८३ ॥

જલાતપત્યાગસમાગમાભ્યાં
પ્રાચીમવકાં પ્રકૃતિં ભજન્ત્યઃ ।
તદન્વયત્યાગવશાદવાસૈઃ
પદ્મૈરમુચ્યન્ત શનૈઃ પદવ્યઃ ॥ ૫-૮૪ ॥

સ્થાને વિનિદ્રાઃ સ્થલપદ્મકોશાઃ
પ્રાયો ગતિં પાન્થજનસ્ય રોષ્ઠુમ્ ।
અરુન્તુદાન્ આમુમુચુઃ પરાગાન્
આશ્યાનપદ્મૈષુ મહાપથેષુ ॥ ૫-૮૫ ॥

પતત્રલીલાહતપુષ્કરાન્તૈઃ
પદ્માલયાનૂપુરસૌમ્યનાદૈઃ ।
શુભૈરભાવિ સ્વપતસ્ત્રિધામ્નઃ
પ્રત્યૂષતૂર્યૈરિવ રાજહંસૈઃ ॥ ૫-૮૬ ॥

કલ્હારનિષ્પાદિતકર્ણપૂરા
વિતીર્ણબન્ધુકવિશેષકશ્મીઃ ।
આમુક્તપદ્મોત્પલરેણુરાસીત્
સૈરન્મિત્રકા કાપિ શરત્ ત્રિધામ્નઃ ॥ ૫-૮૭ ॥

સરોજકોશાન્મિષતઃ પ્રભુગ્રાન્
શાલીન્ વિપાકાનતપિઞ્જરાગ્રાન્ ।
શુકાંશ્ચ તેષ્વાપતતોઽનુમેને
શૌરિઃ સયૂથ્યાનિવ શોણતુણ્ડાન્ ॥ ૫-૮૮ ॥

સ્વવેગસઞ્છન્નગભીરભાવં
ઝ્રોતસ્વિનીનામપહાય તોયમ્ ।
કાલુષ્યમાયોધનકાલયોગાત્
વીરાડ્ગનાનાં હૃદયં વિવેશ ॥ ૫-૮૯ ॥

નવપ્રરુઢૈર્નલિનીપલાશૈઃ
શારાણિ વેશન્તજલાન્ધવાપુઃ ।
સ્ફુરત્કલક્રુસ્ય તુષારધામ્ન-
શ્છાયાભિરન્યાભિરિવાવિશેષમ્ ॥ ૫-૯૦ ॥

વર્ષાયસીનામપિ પદ્મિનીનાં
સૌમ્યેન વર્ષાન્તરસાયનેન ।

સામોદમન્દસ્મિતહાર્યભૃડ્ગં
યુક્તં શ્રિયા યૌવનમાવિરાસીત્ ॥ ૫-૯૧ ॥

શરદ્ધિભૂતિં કુમુદાવદાતાં
સંવીતનીલામ્બરદર્શનીયામ્ ।
અમંસ્ત નિર્ધૂતધનપ્રલમ્બાં
મૂર્તિમં બલસ્યેવ શુભાં મુકુન્દઃ ॥ ૫-૯૨ ॥

નિદ્રાયિતેવ પ્રથમં પયોદૈઃ
પ્રશાન્તનિદ્રેવ શરત્પ્રસાદાત્ ।
જગત્ત્રયી તદ્ગતિનીવ ભેજે
જાતોદ્યમં જાગરણે મુકુન્દમ્ ॥ ૫-૯૩ ॥

નિદ્રાપદેશેન જગદ્ધિભૂતિં
વિભાવયન્ નિત્યવિધૂતનિદ્રઃ ।
પ્રબુધ્યમાનઃ સ વિભુઃ પ્રજાનાં
પ્રાદાત્ સ્વધર્માનુગુણં પ્રબોધમ્ ॥ ૫-૯૪ ॥

અવ્યાસાડ્ગં જલધિશયનાદુત્થિતસ્યાઽઽત્મધામ્નઃ
પત્યુઃ પુણ્યં પ્રથમનયનસ્પન્દિતં પ્રામુકામા ।
નિત્યાપૂર્વશ્રુતિપરિમલં ન્યસ્તલીલારવિન્દા
પાદામ્ભોજં સહ વસુધયા ધારયામાસપન્ના ॥ ૫-૯૫ ॥

અનુચરિતવિધિજ્ઞૈરાદૃતાં પૂર્વપૂર્વૈ-
ર્મહદિદમનપાયં મડ્ગલં મન્યમાનાઃ ।
પ્રચિતવિવિધભોગ્યાં પ્રારભન્ત પ્રતીતાં
વલમથનસપર્યાં વલ્લવા નન્દમુખ્યાઃ ॥ ૫-૯૬ ॥

વાહેષુ ગોષુ દ્વિરદેષુ ચાગ્ર્યાં
તજ્જન્યયા જીવિકયોપપન્નાઃ ।
તદર્હસમ્ભારવર્તીં સપર્યાં
ક્ષિમાપદં ક્ષેમવિદો વિતેનુઃ ॥ ૫-૯૭ ॥

આબાલપ્રેક્ષણીયં પ્રણતમનિમિષૈરદ્ભુતાનાં પ્રધાનં
ધૂતત્રૈલોક્યદોષં ધ્વજમમરપતેસ્તૂર્ણમુત્થાપયન્તઃ ।
ઘૃષ્ટીનામર્ચનાભિઃ સ્તુતિગુણનિકયાગીતનૃત્તોપહારૈ-
રુદ્ધેલપ્રીતિલોલા વિદ્યધુરવિકલૈરુત્સવં ગોપવૃદ્ધાઃ ॥ ૫-૯૮ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્દેકુટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે પચ્ચમઃ સર્ગઃ ॥

॥ ગોવર્ધન વિષયઃ ષષ્ઠઃ સર્ગઃ ૬ ॥

શમયતા પુરુહૂતમહોત્સવં
બ્રજપતિઃ સહ વલ્લવયૂથપૈઃ ।
નિભૂતમઞ્જુગિરા નિજસૂનુના
નિજગદે જગદેકકુટુમ્બિના ॥ ૬-૧ ॥

વિદિતવાનિવ વિજ્ઞાપયામ્યહં
શૃણુત મે શકુનેરિવ ભાષિતમ્ ।
પૃથુકબુદ્ધિરહં પૃથુચેતસઃ
પ્રભવતો ભવતો નહિ શિક્ષયે ॥ ૬-૨ ॥

નિગમદૃષ્ટમિદં નિખિલેન વઃ
કવચન વિશ્વતનૌ પુરુષે સ્થિતે ।
ય ઇહ યામુપજીવતિ તત્તનું
સ હિ તયા હિતયા ભુવિ નાથવાન્ ॥ ૬-૩ ॥

અતિથજેત નિજાં યદિ દેવતા-
મુભયતશ્ચયવતે જુષતેઽપ્યધમ્ ।
ક્ષિતિભૃતૈવ સદૈવતકા વયં
વનવતાઽનવતા કિમહિદ્રુહા ॥ ૬-૪ ॥

અનઘશાદ્રલકાનનસમ્પદા
નદનદીર્ણનિર્ઝરશાલિના ।
બહુપશુઃ પશુપાલકસન્તતિ-
ર્મહિભૂતા હિ ભૂતા ન મરુત્વતા ॥ ૬-૫ ॥

અચલમર્યત કિં વિબુધૈશ્ચલૈઃ
શુભવનં ભવનં ચ દિવૌકસામ્ ।
ક્ષમમનેન વને પરિરક્ષિતે

ન હરિણા હરિણાનપિ બાધિતુમ્ ॥ ૬-૬ ॥

ગિરિષુ વિષ્ણુવિભૂતિષુ યુજ્યતે
નિખિલદેવમયીષુ ચ ગોષુ નઃ ।
તદુભયાશ્રિતપૃત્યુપજીવિનાં
ગુરુ ચિરં રુચિરં ચ સમર્થનમ્ ॥ ૬-૭ ॥

અભિમતં ગિરયઃ કૃતસત્ત્વિયા
દદતિ દર્શિતદૈવતભૂમિકાઃ ।
હરિ-તરક્ષુ-મુખૈરપિ વિગ્રહૈ-
રહિતમાહિત-માન-વિપર્યયાઃ ॥ ૬-૮ ॥

પશુભિરદ્રિયરૈરુપકલ્પિતે
વ્રજનયે જનયેમ ન વિપ્લવમ્ ।
ક્ષિતિભૃદેષ સમીહિતસિદ્ધયે
જનમિતં ન મિતમ્પચતાં નયેત્ ॥ ૬-૯ ॥

અપિ ચ સાધુ ગવામભિવર્ધના-
દનૃતહાનિ-જયા નિજયાઽઽપ્યયા ।
ભજતિ ગોપગણૈરભિરાધ્યતાં
વનમયં નમયન્ ફલસમ્પદા ॥ ૬-૧૦ ॥

હરતિ તાપમસાવુપસેદુષાં
મહિમવાન્ હિમવાનિવ દક્ષિણઃ ।
વિતનુતે મણિરશ્મિભિરધ્યસૌ
સુરપતેરપતેજ ઇવાસ્પદમ્ ॥ ૬-૧૧ ॥

પ્રદિશતા મધુમૂલફલોનિ નઃ
સતરુણા તરુણાદ્ભુતવીરુધા ।
ઉપકૃતં ગિરિણા તદિહાર્થતાં
રસ તતં સતતં હવિરાહૃતમ્ ॥ ૬-૧૨ ॥

સમરુતા મરુ-તાપ-જિતાઽમુના
નદવતા દવ-તાન્તિ દવીયસા ।
શ્રમ હતા મહતા કૃતવિશ્રમા
વયમિતો યમિતોલ્બાણાકવરાઃ ॥ ૬-૧૩ ॥

બહુમતો મનુજા દધતે ધૃતિં
બહુમતોડયમનન્યધૃતિઃ સતામ્ ।
ગિરિ-શતોન્નતિમાન્ અધિકો હ્યસૌ
ગિરિશ-તોષ કૃતોડપિ મહીભૃતઃ ॥ ૬-૧૪ ॥

સનગરા નગ-રાજિમતાડમુના
કુહરિણા હરિણા સમસમ્પદા ।
સતતમાતત-માન-મહીયસી
વસુમતી સુમતીશ્વર ધાર્યતે ॥ ૬-૧૫ ॥

સુરસગન્ધવિભૂતિનિધે હિતં
પરિગૃહાણ નિજે પશુપાલને ।
સુરસગન્ધવિભૂતિ નિધેહિ તં
હરિમવેત્ય ગિરિં હવિરુત્તમમ્ ॥ ૬-૧૬ ॥

વિશુદ્ધતોયૌઘપરીતપાર્શ્વે
શુદ્ધાશયાઃ શ્વેત ઇવાન્તરીપે ।
નિરાશિષો નિત્યમિહાશ્રયન્તે
નૈઃશ્રેયસં તાત નિવૃત્તિધર્મમ્ ॥ ૬-૧૭ ॥

ઇહવાસમહી સમહીનગુણે
સ્થિરકુઞ્જગૃહે જગૃહે વિબુઘૈઃ ।
અયમાનમતાં ન મતાં ન તન્નું
ક્ષિતિભૃત્ ભજતે ભજ તેન ધૃતિમ્ ॥ ૬-૧૮ ॥

તટભૂમિરસૌ જયતિ ત્રિદિવં
પવનાગત । તાપ । વનાગ । તતા ।
ઇહ દેવગણૈરનિશાઘ્યુષિતા
યુતકોકનદાયુતકોકનદા ॥ ૬-૧૯ ॥

પ્રકૃષ્ટવંશોદયમાનનીયઃ
પ્રભૂતતોયપ્રથિતાનુરૂપ્યઃ ।
પ્રવાલમુક્તામણિચિત્રિતાડ્ગીઃ
પત્નીરયં પ્રાપયતે પયોધિમ્ ॥ ૬-૨૦ ॥

નન્દ નીતિધન સર્વનન્દની
તત્પ યાત-મતિભૂષ તત્પયા ।

साधुना क्षितिभृतो रसाधुना
सेव्यतामिह गतेन सेव्यताम् ॥ ६-२१ ॥

नभ्यतेह नियता विभूतये
भूतयेश्चरतया विराजते ।
राजतेदृशतटीमडीयसे
डीयसे न यद्वि नाम नभ्यते ॥ ६-२२ ॥

अयोगनिद्रस्थ उरेशिदानीं
मान्ये पदे मानसतः प्रवृत्ताः ।
त्वदाशयस्वच्छसरित्प्रवाहे
उंसैः समं वासमिडाश्रयेम ॥ ६-२३ ॥

निशाकरस्थ स्फुटिकेष्पिडाधिकं
सुजात । रुपा श्रयतो विभा सिता ।
रविप्रभा य स्मृशतीव सान्ध्यतां
सु । जातरुपाश्रयतो विभासिता ॥ ६-२४ ॥

न दन्तिनोऽस्मिन् मुदिता नदन्ति नो
वनस्थलीलाऽस्त्विह देवनस्थली ।
प्रजाधिपाधोन्नति । तीव्रजाधि-पा
प्रभात । ताम्राश्मगणप्रभा । तता ॥ ६-२५ ॥

मडीयसी गोपगणाश्रिता मडी
वनैरुपेता कृलपुष्पभावनैः ।
रसौघरम्यैरपि निर्जरैरसौ
यकास्त्यमुष्मिन् यवसैश्च मेयका ॥ ६-२६ ॥

सद्योन्नताय प्रणमत्यमुष्मै
सतां कनिष्ठा प्रथमाङ्गुनिष्ठा ।
निशामयास्मिन् सरितश्च रत्न-
प्रभा-समानाः प्रतिभासमानाः ॥ ६-२७ ॥

छल वंशलताविलग्नवालाः
प्रियवाला नतकन्धराश्चमर्यः ।
शबरीकबरीनिरीक्षणेन
त्रपमाणा छव निश्चला भवन्ति ॥ ६-२८ ॥

હરિનીલરુચ્યા લસત્તમિશ્નો
દિવસેડપિ સ્ફુરદોષધિપ્રદીપઃ ।
નિશિ ચૈષ તપોધનાઙ્ગદીપ્ત્યા
દિનમોહાદવિભક્તકોકયુગ્મઃ ॥ ૬-૨૯ ॥

બ્રજવૈરવતીષુ વલ્લવાનાં વૃષ
સેનાસુ સદાનવાસુ દેવઃ ।
અચલાકૃતિરાશુ નૈષ ગોપા
વૃષસેનાસુ સદા ન વાસુદેવઃ ॥ ૬-૩૦ ॥

મધુના સવિભવ સન્તં મદન-
ધનં યં વદન્તિ શુભદિવસં તમ્ ।
નિયતમિહૈવ વસન્તં નિષ્કામધિયો-
ડપિ નિર્વિશન્તિ વસન્તમ્ ॥ ૬-૩૧ ॥

કાનનં દધદસૌ સદોન્નમત્-
કાઞ્ચનારકકુભં સદૃક્ષકઃ ।
મન્દરસ્ય મહતા સ્વવર્ષાણા
કાં ચ નાડડર કકુભં સદૃક્ષકઃ ॥ ૬-૩૨ ॥

અનેહસા હાનિરુપૈતિ નેહ
સા ન કન્દરસ્યસ્ય દિશત્યકં દરઃ ।
અપાસ્ય તાં ભીતિમસાવુપાસ્યતાં
સદા નવા ભૂમિરિયં સદાનવા ॥ ૬-૩૩ ॥

સમિન્યતેડસ્મિન્ અજહત્સમાધિકાઃ
સમાધિકાતીતધિયઃ સ્થિરાશયા ।
સ્થિરાશયાશ્ચ પ્રતિનઃ સદારસાઃ
સદાર । સાધ્યેષુ તપસ્સ્વવસ્થિતાઃ ॥ ૬-૩૪ ॥

વસત્યમુષ્મિન્ વનદેવતાડદ્ભુતા
વિભાતિ ભાસ્વત્તિલકાલિકાનના ।
વિચિત્રરત્ના મહતી ચ મેખલા
વિભાતિ ભાસ્વત્તિલકાલિકાનના ॥ ૬-૩૫ ॥

તપસ્વિનામાત્મવિદાં નિવાસૈઃ

समानभूमावसमानभूमा ।

छडाटवी काञ्चनकर्णिकार ।-

पराग । ताम्राऽप्यपरागताम्ना ॥ ६-३६ ॥

सरस्सु जातैर्नलिनैः सुजातै-

रपां तरङ्गैश्च सुधान्तरङ्गैः ।

छडासमेऽतिप्रततौ समेति

मरुत् तुषारः श्रम । रुत्तुषारः ॥ ६-३७ ॥

यमभिप्लुतमम्बुधरैरभितः

सरसा स । रसा स । रसाऽऽस रसा ।

स्थिरधर्म तथा गिरिराद्रियते

स मया समयासम या समया ॥ ६-३८ ॥

प्रणाम तमिममयलं अमर-

मडितमडितमडितमडित ! ।

भजनमलघु विकुलमिड न

सद्यसद्य सद्य सद्य ॥ ६-३९ ॥

रत्नोपसङ्घटितशङ्खङ्गुलसदस्रः

स्फुरोदितस्फुटिकरश्मिविशुद्धकायः ।

नित्यं वडन् निजभलेन मडीमडीनः

पुष्पत्यसौ मधुरिपोरपि भोगयोगम् ॥ ६-४० ॥

मरुद्गणसमाश्रितो मधवरत्ननीलघुति-

र्विभाति वनमालया विततनित्यतुङ्गाकृतिः ।

कनत्यभिगतः श्रिया कनकरश्मिपीताम्बरः

रोति विधृतिं भुवः कथमसौ न विश्वम्बरः ॥ ६-४१ ॥

भुङ्गुवधिरितोऽपि भजतीड युवा गणयन्

डितमतिभूरि-तान-वसुधे वनितां तरसा ।

सपदि विडाय मानमियमृच्छति तं प्रतिसं-

डित-मति-भूरिता नव-सुधेव नितान्त-रसा ॥ ६-४२ ॥

छड मरुतो वडन्ति सुरसिन्धुसगन्धसरि-

द्विकसितउमडोऽनदसौरभसारभृतः ।

मधुकरमौलिद्वग्मदन्तुरदन्तिघटा-

કરટકટાહવાહિઘનશીકરશીભરિતાઃ ॥ ૬-૪૩ ॥

મનઃપ્રિયમિહ પ્રભો ! મધુ-રસાદરં સાદરં
વિધતત્સ્વ હવિરર્પયન્ વ્રતશુભાવનાં ભાવનામ્ ।
કુરુષ્વ ચ ગુરુષ્વઘક્ષપણદક્ષિણાં દક્ષિણાં
પ્રયચ્છતિ તવેષ્ણિતં પ્રણયપર્વતઃ પર્વતઃ ॥ ૬-૪૪ ॥

ગિરિભજનોદિતપ્રિયવિકાસમયે સમયે
જનિતનભઃપ્રચારજલપત્રિદશૌસ્ત્રિદશૌઃ ।
સહ યદિ નઃ સમેતિ હરિરપ્રતિઘપ્રતિઘઃ
પ્રતિહતિમેતુ દુષ્ટવધદોહલિના હલિના ॥ ૬-૪૫ ॥

પ્રત્યક્ષં ગોત્રમાસન્નં કિમનાદૃત્ય ગોધનૈઃ ।
અદૃશ્યો ગોત્રભિત્ કશ્ચિત્ ગતઃ સ્વર્ગ ગવેષ્યતે ॥ ૬-૪૬ ॥

અહાર્યો વિવિધૈર્ભોગૈરાકર્ષન્ વિબુધાનપિ
અપરિચ્છિન્નમૂલોડસૌ સસારઃ સર્વદુઃખકૃત્ ॥ ૬-૪૭ ॥

નન્દ ગોપપ્રભો ધર્મેર્વજ વૃદ્ધાર્ય સદ્ગતિમ્ ।
ભજ તામેવ બુધ્વાડદ્ધિં તનુ ત્રાણે રતિં ગવામ્ ॥ ૬-૪૮ ॥

નાનાફલવનાલીકે નાલીકેદ્ધામિતોદકે ।
તોદકે ચ ક્ષુધામત્ર ધામ ત્રસ્તહિતં વિદુઃ ॥ ૬-૪૯ ॥

સહસા સહ સાર્થૈર્મા તરસેતરસેવનમ્ ।
તનુ તાત નુતાદ્રજી નગતો ન ગતોડર્યતામ્ ॥ ૬-૫૦ ॥

જુષતામિહ ધીઃ સૂર્યસમા હિ તવ સુન્દરીમ્ ।
રક્ષાર્થમિહ યક્ષેણ સમાહિતવસું દરીમ્ ॥ ૬-૫૧ ॥

સભા-જનં વદામ્યેતત્ ગત્યૈઃ સરસ-ભાજનમ્ ।
સભાજનં ગિરેરર્થ્ય સ્વવૃત્યુલ્લાસ-ભાજનમ્ ॥ ૬-૫૨ ॥

ભવતા ભવ-તાપદ્મે ભાવિતે ભાવિ-તેજસા ।
સુ।તરા સુતરામસ્મિન્ સુરભીસ્સુરભીસ્વર ॥ ૬-૫૩ ॥

બહુવિદ્ભ્યઃ સમગ્રાહિ સમગ્રા હિ મતિસ્ત્વયા ।
અતોડન્યજનસન્દિગ્ધે ન સન્દિગ્ધે હિતાહિતે ॥ ૬-૫૪ ॥

ગોવર્ધનપ્રકાશિન્યા ગોવર્ધનસમાખ્યયા ।

સમક્ષેડપિ ગિરેરસ્ય સમક્ષેપિ ક્ષમા સ્તુતિઃ ॥ ૬-૫૫ ॥

વયં ધેનુશતૈઃ સાર્ધમત્રાસહુટકાન્વયાઃ ।

અન્વભૂમ નિરાબાધમત્રાસં કટકાન્વયાઃ ॥ ૬-૫૬ ॥

અનન્તમહિમા સોડયં સમસ્ત-વસુધા-ધરઃ ।

મૌલિમાણ્ડનમસ્યેન્દુઃ સમસ્તવ સુધાધરઃ ॥ ૬-૫૭ ॥

તપોધનૈરયં શૈલો મહાભાગ મહીયતે ।

ગોધનૈરપિ ન ત્વત્ર મહાભાગમ હીયતે ॥ ૬-૫૮ ॥

રોધોરોધોજિઝતૈરેતૈરુત્સૈસ્તૈકૈરસૌ ।

મહીમહીનાં તનુતે ગ્રાવાડગ્રાવામતારકઃ ॥ ૬-૫૯ ॥

ધિષણ્ણાતીત ! ધિષણ્ણા લોકનીત્યાડસ્તુ લોકની ।

સુધરેડસ્મિન્ વસુ-ધરે તાત તેજસ્વિતા-તતે ॥ ૬-૬૦ ॥

પાદપાદભપર્યન્તા દીનાદીનામસૌ ગતિઃ ।

ગોપ ગોપન-યોગ્યાડસ્મિન્ કાન્તા કાન્તારભૂરપિ ॥ ૬-૬૧ ॥

ઇહ પુષ્પૌઘનિષ્પન્નપ્રજામોદે વને હિતે ।

ભૃશમુત્સવસન્તોષં પ્રજામો દેવનેહિતે ॥ ૬-૬૨ ॥

પ્રયતસ્વ ગિરેરસ્ય વ્રજદેવ ! સભાજને ।

ખપુષ્પકલ્પે મા ભક્તિં વ્રજ દેવ-સભા-જને ॥ ૬-૬૩ ॥

દેવસ્થાનમિવેન્ધાનં પરાયણમવારિતમ્ ।

ગોવર્ધનમવેહ્યેનં નારાયણમિવાગતમ્ ॥ ૬-૬૪ ॥

મોઘાશો મઘવાન્ દેવઃ સ્યાદત્રત્યસ્ય સાદને ।

મેઘાનામપિ વા ભાવઃ સાદમેત્યદ્રિસાદને ॥ ૬-૬૫ ॥

અચગ્ચલાડ્ગસત્તાકશ્ચલાચલધનાતતઃ ।

અચલઃ કસ્ય નાડડકલ્યઃ સાધ્યાનન્દસ્યસિદ્ધિકૃત્ ॥ ૬-૬૬ ॥

અગઃ સનગ આસન્નઃ સાલતાલલતાતતઃ ।

સતતં સંહતધનઃ સડ્ગતાનન્દસાધકઃ ॥ ૬-૬૭ ॥

અહહાડ્ગ ખગડ્ગાકગાહકાડ્ગાહુગાગકઃ ।

અઘાકાગાડ્ગકાગાહુગાડ્ગકાગખગાડ્ગકઃ ॥ ૬-૬૮ ॥

રજતગૈરિકરત્તગણૈરયં-

કનતિ કાન્તલતાગ્નિતકાનનઃ ।

ત્રિજગદેકનિધાનતયાડધિક-

સ્ત્રિદશરાજધરાધરતલ્લજાત્ ॥ ૬-૬૯ ॥

સહેત પર્વતોડયં વો ગોમું કવચન કન્દરે ।

અદસિદ્ધા વસામોડત્ર સર્વહેતોરિવોદરે ॥ ૬-૭૦ ॥

ઘનાઘના ઘનાઘનાદ્ભુતેહ શાખિસન્તતિઃ ।

વનાવનાવનાવનાનુરૂપસાહુલાવૃતા ॥ ૬-૭૧ ॥

વૃતેહ ભાતિ હેમભૂર્નમેરુણા સમન્તતઃ ।

પ્રતીહિ નૈનમદ્ભુતં ન મેરુણા સમં તતઃ ॥ ૬-૭૨ ॥

ઇહ પ્રભૂતવાહિનીવને વને વને વને ।

હૃલેન ભૂયતે સ્વયં નતેન તેન તેન તે ॥ ૬-૭૩ ॥

અહાર્યમેતિચેતનાસિતાસિતાનરાજ તે ।

અહાર્યમેતિ ચેતના સિતાસિતા ન રાજતે ॥ ૬-૭૪ ॥

સમગ્રગુણભૂમાડસૌ સાનુમાનાગમાનિતઃ ।

સમાહિતધિયાં સેવ્યઃ સાનુમાનાગમાનિતઃ ॥ ૬-૭૫ ॥

યાચલે જરસાનેતા તાને સારજલે યથા ।

કાલિમાનવસાયામા માયા સાવનમાલિકા ॥ ૬-૭૬ ॥

અભ્રાન્તમતિશય્યેહ વિરાજિતતમાગમે ।

નિશામયાલીનઘનં સાલૌઘમતિનન્દનમ્ ॥ ૬-૭૭ ॥

શ્લોકાવૃત્તિઃ-

અભ્રાન્તમતિ શય્યેહવિરાજિ તતમાગમે ।

નિશામયાલીનઘનં સાલૌઘમતિનન્દનમ્ ॥ ૬-૭૭ ॥

ચારુચીરીરુચા રોચી રુરુચારૈરચર્યરુઃ ।

ચિરોચ્યરોચિરચરો રુચિરો રુચિરાચરઃ ॥ ૬-૭૮ ॥

નીતિનેતૃ (ત્ર)નતાનન્ત નિતાન્તોત્રતતાનતઃ ।

તાતેતોડતનુતોડની(તી)તં નનુતૈનોનુતાન્તતઃ ॥ ૬-૭૯ ॥

સરાસસારસાસારૈઃ સૂરોસ્રસરુસારસૈઃ ।

रससूः सरसस्रसैः सरःसारसरसैरसौ ॥ ६-८० ॥

धीर धीरधुराधारी धाराधरधरोऽधरे ।

रोधोधरारोधरोधिधाराधारो धराधरः ॥ ६-८१ ॥

भूभृन्निभेभमानेनानेन भूनाभिनेनभ ।

भानुभानुभमाभिन्नं नुन्नं नूनं न नो नभः ॥ ६-८२ ॥

तत्र तत्रातितारेऽत्र तारातीततदुत्तरे ।

तरेत् तातारतीरेतातते त्रातरि ते रतिः ॥ ६-८३ ॥

विततीतावृतिवृते वीतातीतावृतावृतौ ।

तातावातातिवृतेऽति वातोऽतीवाततेऽवति ॥ ६-८४ ॥

नुन्नैरसां निन्नसूनां सानूनासनसानुना ।

सानसां नः ससेनानां साऽनेनाऽऽसन्नसूः सनिः ॥ ६-८५ ॥

कल्लोलोल्लोलकीलावे डेकाकलकलाकुले ।

कालिकाकलिलावोके काले कालेडिलैककुः ॥ ६-८६ ॥

पतता पततोपेतः पतितोत्पत्तितातपः ।

पाता पीतोपतापोऽपि तपःपूतपते पितः ॥ ६-८७ ॥

भूतभूते भूतभृतो भीतताभीतिभूतिभूः ।

भातीतो भूभृतो भाभृद्भाता भाता तुभूतिः ॥ ६-८८ ॥

भरुभुर्भुर्भमर्भारिं भारभारेऽभरामरे ।

रभारामे मुरारौ रुभामेभमुरुभेरुभम् ॥ ६-८९ ॥

रवीरेशवरावारोऽवर वैरिविरावर ।

विवराराविविवरो वीर वरे वरैरुरुः ॥ ६-९० ॥

मानयानन्यनियमो मान्यमेनमनामयः ।

यमिनां नाम नम्योऽयममेयो भौनमानिनाम् ॥ ६-९१ ॥

निःसमानेन मानेन सुमनोमानसैः समः ।

सोमसीमासमासन्नसानुमान् सानुमानसौ ॥ ६-९२ ॥

तातेतातीतितातीतः डेकाका-कुडकेडिकः ।

पापोपपापपापापो नानानानान्नानान्ननीः ॥ ६-९३ ॥

યથે યા યાય યો યોડયઃ સ સોડસૌ સાસ સાસુસૂઃ ।

મમ મામોડમમામમ ગોગાગોગાગગોગગુઃ ॥ ૬-૯૪ ॥

રુરુરુરુરિરારોડરં દૂદાદીં દદદાદિદઃ ।

લાલિલોલાલિલીલાલો હાહાહૂહૂહહહ હિ ॥ ૬-૯૫ ॥

નાનાનાનાનાનાના નાનાનાનાનાનાનાના ।

નાનાનાનાનાનાના નાનાનાનાનાનાનાના ॥ ૬-૯૬ ॥

ઇતિ તત્ત્વમતત્ત્વં ચ યથાવદ્વગાઢયા ।

અચ્ચર્નચ્ચૌ ધિયા ભિન્દન્ ગોધનાન્યવ ગાઢયા ॥ ૬-૯૭ ॥

નયાનયાનયાનયાનયાનયાનયાનયા ।

નયાનયાનયાનયાનયાનયાનયાનયા ।

યાનયાનયાનયાન યાનયાનયાનયાન ।

યાનયાનયાનયાન યાનયાનયાનયાન ॥ ૬-૯૮ ॥

માયાભાસા સાભાયામા યાસૂતાયા યાતાસૂયા ।

ભાતાયાયાયાયાતાભા સા યાયાગે ગેયાયાસા ॥ ૬-૯૯ ॥

સેવા માનનમાવાસે વાસિતાહિહિતાસિવા ।

માતા પિતા તાપિતામા નહિતાતતતા હિ ન ॥ ૬-૧૦૦ ॥

ગેહા દેવવદેહાગે હાસતાનનતાસહા ।

દેતાનયાયાડડનતાદેડવ નયાત તયાડડનવ ॥ ૬-૧૦૧ ॥

નદીસારસમેતાત્ર દીપ્તા ભાસા નરાવૃતા ।

સાભાનાસૌ માભિરામે રસા સૌમ્યા સુમાનસ ॥ ૬-૧૦૨ ॥

વસુદા ત્રસદાનન્ ધીસુદાન્ત મુદા નતા ।

નાનદા મુક્તિદા રમ્યા સનદાડત્ર સદા રસા ॥ ૬-૧૦૩ ॥

સદૈવેડુકુરયાતવૈભવલતાશોભ્યુચ્ચનાનાગભે

ભવ્યહુર્મં સદાર્થિતોદ્ભવ નદીયાદસ્સનાથીકૃતે ।

ચિત્રાટવ્યનુવાહિવાતવલનશ્રેયઃપ્રચેયોત્સવે

વદોક્ત્યા સમયે ભજેઃ શુચિ ગિરી મેરૂ ત્રતેડસ્મિન્ ધ્રુવે ॥ ૬-૧૦૪ ॥

વાસે નાસ્મિન્ પૂજાડદેવા વાદે ! જાતાતોધારાવા ।

વારાધાવિર્ભૂતાજીવા વાજીતાત્રાદીના સેવા ॥ ૬-૧૦૫ ॥

सानुमानयमतीततारकः सानुमानयमतीततारकः ।

सानुमानयंअतीत तारकः सानुमानयमतीततारकः ॥ ६-१०६ ॥

विराजमानादसमान भू-मा-

विराजंआनादसमानभूमा ।

वि-राजमानादसमानभू मा

वि।रा।ज मानादस मांअ भूमा ॥ ६-१०७ ॥

अक्लिष्टयित्रमिदमत्र मनागिवोक्तं

यित्रायुतानि सुवयानि पुनस्तथापि ।

कृत्यं विभोर्निगमनीयमनन्यभक्तैः

आराध्यतां हरिरसौ पृथिवीधरात्मा ॥ ६-१०८ ॥

एति कथयति कृष्णे गोपवृद्धा निदध्युः

शरणामशरणानां शाङ्गलश्यामलाङ्गं

पुलकितवनमालं पुष्पाङ्गजलजलैः

पुरुषमयलशङ्गे पुण्डरीकायताक्षम् ॥ ६-१०९ ॥

शतमभमणिशैलः स्थादसौ देवतात्मा

शरदि समुदितं वा तोयकालस्य तोकम् ।

शिरपरिचितपूर्वं येतसां किं न (नु)भाज्यं

न किमिदमिति चिन्तां न व्यतीयाय नन्दः ॥ ६-११० ॥

आद्यं किमेतदधिदैवतमद्भुताना-

माकालिकं कलमुतैकमिदं शुभानाम् ।

अेकीभवन्निधिरसौ किमभीप्सिताना-

मित्यन्वभावि सविधोपगतैः स देवः ॥ ६-१११ ॥

पीतांशुके पृथुलबाहुभुजान्तराले

मेघाभिजन्मनि मिथः प्रतिभिम्बभुङ्क्षा ।

धन्यानि गोपनयनानि तदाऽन्वभूवन्

कृष्णे य तत्र य कियन्ति गतागतानि ॥ ६-११२ ॥

॥ एति कविताङ्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य

श्रीमद्भट्टनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु यादवाभ्युदये

मडाकाव्येषष्ठः सर्गः ॥

॥ ગોવર્ધનધારણં નામ સત્તમઃ સર્ગઃ ૭ ॥

વ્રજૈકસો વિસ્મયમન્થરાક્ષા
બાલાર્કવર્ણ વસનં વસાનમ્ ।
શ્યામં યુવાનં શતપત્રનેત્રં
શૈલોદિતં દેવમથોપસેદુઃ ॥ ૭-૧ ॥

યમાહુરન્તર્બહિરપ્યલક્ષ્યં
યોગેશ્વરં યોગિભિરેવ દૃશ્યમ્ ।
તમદ્વિશ્ઠુગે સમુદીક્ષમાણા
ગોપં સતાં ગોપગણાઃ પ્રણેમુઃ ॥ ૭-૨ ॥

સ તાન્ અશેષાન્ સુધયેવ દૃષ્ટ્યા
પ્રહર્ષયન્ પ્રત્યયિતપ્રસાદઃ ।
સરામકૃષ્ણાન્ સનકાદિગમ્યઃ
સ્વામી સતાં સ્વાગતમન્વયુક્ત ॥ ૭-૩ ॥

શરત્પ્રવૃત્ત્યેવ શશાહુભાસો
વાયા હરેર્ગોપધિયઃ પ્રસન્નાઃ ।
મિથોવિમર્શૈઃ કુમુદૈરિવાડડસન્
મિષદ્ભિરાસાદિતનિર્મલાશાઃ ॥ ૭-૪ ॥

વિધાનદક્ષા વિપિનાશ્રયાસ્તે
તદન્યસંરાધનવીતસડ્ગાઃ ।
તમર્થયામાસુરદીનસત્ત્વાઃ
સમ્પ્રીણનૈઃ શક્રમખોપનીતૈઃ ॥ ૭-૫ ॥

અનન્યયોગાદયજન્ત યૈનં
કૃષ્ણેન તેનૈવ કૃતાનુચારાઃ ।
સમેઘકૈલાસનિભૈરસડ્ધ્યૈઃ
સવ્યઞ્જનૈઃ સાદરમન્નકૂટૈઃ ॥ ૭-૬ ॥

નિર્ધારિતાર્થેષુ નિજોપદેશાત્
ન્યસ્તોપહારેષુ મહીધરાર્થમ્ ।
અર્ચ્યત્વમાચાર્યકમખ્યાસીત્

ગોપેષુ કૃષ્ણો ભુવનેષુ ગોમા ॥ ૭-૭ ॥

ઉપાહરન્ યાનિ સભાજનાર્થં

બલદ્વિષો વલ્લવવંશવૃદ્ધાઃ ।

પરેણ પુસા પરિગૃહ્યમાણૈઃ

પ્રાપ્તં ફલં પુષ્પફલાદિભિસ્તૈઃ ॥ ૭-૮ ॥

મૃત્યૂપસિક્તૈર્ભુવનૈરશેષૈ-

રનન્યદત્તૈરપિ હવ્યકવ્યૈઃ ।

અલબ્ધપૂર્વામભજત્ તદાનીં

ગોપાહૃતૈઃ પ્રીતિમશેષગોમા ॥ ૭-૯ ॥

વિધિપ્રયુક્તો હવિષિ પ્રભૂતે

સમ્ભુજ્યમાને હરિણા સમક્ષમ્ ।

અનાગમશ્રાન્તધિયોડપિ તત્ર

શ્રદ્ધામવિન્દન્ત સમગ્રતોષાઃ ॥ ૭-૧૦ ॥

અમૃષ્યમાણો વિહતાં સ્વપૂજા-

મક્ષણાં સહસ્રેણ તદા મહેન્દ્રઃ ।

અનેહસં રક્તશિલીન્ધ્રજાલૈ-

રાકાલિકૈરગ્નિતમન્વકાર્ષીત્ ॥ ૭-૧૧ ॥

અવગ્નિતાન્યૂનપયઃપ્રદાનાન્

આરાધકાન્ કાલમિયન્તમિન્દ્રઃ ।

આહારકર્ષાદભિહન્તુમૈચ્છત્

કૃતાનભિજ્ઞેષુ કિમાનૃશંસ્યમ્ ॥ ૭-૧૨ ॥

અથાડડજુહાવ પ્રતિધાનુષડ્ગાત્

ઘોરાશયો ઘોષવિમર્દકાક્ષ્મી ।

સમેષ્યતાં સમ્ભવમર્ણવાનાં

સંવર્તકં નામ ગણં ઘનાનામ્ ॥ ૭-૧૩ ॥

પ્રદીપિતાન્ કોપહુતાશભૂમ્ના

પીતોદધીન્ વારિધરાયુઘૌધાન્ ।

મરુદ્ભુજેન ત્વરિતં મરુત્વાન્

પ્રાયુક્ત ઘોષાભિમુખં સઘોષાન્ ॥ ૭-૧૪ ॥

પ્રકલ્પયન્તઃ પરિવેષયકં
વૃન્દાવને વિહ્વલગોપવૃન્દે ।
સમીરનુન્નાઃ સહસ્રા પયોદાઃ
શક્રસ્ય તે શાસનમન્વતિષ્ઠન્ ॥ ૭-૧૫ ॥

તટિત્સહસ્રેણ વિદીમનેત્રઃ
સમેતવજો ધૃતચિત્રયાપઃ ।
અતઃકર્યતેન્દ્રઃ સ્વયમભ્રવાહઃ
કાલાત્મના ભૂમિકથેવ ખેલન્ ॥ ૭-૧૬ ॥

અસૂયતા વજ્રભૃતા પ્રયુક્તા-
માકાલિકીં પ્રાવૃષમાદિદેવઃ ।
આશાનિરોધં જગતાં દિશન્તીં
નિરોદ્ધુમૈચ્છન્નિજયા ન શક્ત્યા ॥ ૭-૧૭ ॥

વિયત્પયોધિં પરિતઃ પયોદૈ-
ર્વેલાતમાલૈરિવ વર્ધમાનૈઃ ।
જિઘાંસતા ગોપગણાન્ મધોના
છન્નેન તસ્યે મૃગયાર્થિનેવ ॥ ૭-૧૮ ॥

અદૃશ્યરૂપઃ સ તદા મરુત્વાન્
અમ્ભોમુયામન્તરતોઽવતસ્યે ।
અપારયન્ દ્રષ્ટુમિવ ત્રિધામ્નો
દીપ્તિં દિવાભીત ઇવાતિસૂર્યામ્ ॥ ૭-૧૯ ॥

અમર્ષવેગાદયમલ્કિયોત્થાત્
જિઘૃક્ષતા વજ્રમકુણ્ઠવીર્યમ્ ।
અલક્ષિ જીમૂતસ્યે મધોના
મોઘકિયો મુક્ત ઇવેન્દ્રયાપઃ ॥ ૭-૨૦ ॥

સુતીપ્રહુકુારભૃતો નિનાદૈઃ
સૌદામનીદર્શિતતર્જનીકાઃ ।
મરુત્વદાણાવિમુખાન્ અભીક્ષણં
નિર્ભર્સયામાસુરિવામ્બુવાહાઃ ॥ ૭-૨૧ ॥

ક્ષણપ્રભાસ્તત્ક્ષણમન્તરિક્ષે
પ્રાયેણ ગોપાન્ ગ્રસિતું પ્રવૃત્તાઃ ।

બભાસિરે વાસવરોષવલ્લે-
જર્વાલાગ્રજિહ્વા ઇવ જાતલૌલ્યાઃ ॥ ૭-૨૨ ॥

કિમન્તરિક્ષેણ ધનીબભૂવે
કિમુત્થિતં ધ્વાન્તમહીન્દ્રલોકાત્ ।
મૂલં કિમેતત્ પ્રલયાર્ણવાના-
મિતીવ મેને મલિનાભ્રમાલા ॥ ૭-૨૩ ॥

વ્રજોપમર્દ સમયો વિધાસ્યન્
બભાર નમ્રેણ પયોદમૂર્ધ્ના ।
મહીયસીં વાસવયાપલેખાં
માયાપ્રદિષ્ટામિવ માલ્યશેષામ્ ॥ ૭-૨૪ ॥

કઠોરગર્જાપટહપ્રણાદઃ
કરપ્રસૂનૈરવકીર્ય પૃથ્વીમ્ ।
ક્ષણપ્રભાભિર્ઘટિતાડ્ગહારઃ
કાલઃ પ્રતુષ્ટાવ યુગાન્તનૃત્તમ્ ॥ ૭-૨૫ ॥

પ્રણુદમાનાઃ પ્રબલૈઃ સમીરૈ-
રાપ્લાવયામાસુરમન્દઘોષાઃ ।
મહીમપર્યાયિનીપીતમુક્તૈ-
રૌદન્વતૈરમ્બુભિરમ્બુવાહાઃ ॥ ૭-૨૬ ॥

અડ્ગારરૂક્ષસ્તનથિલુપૂર્ણાત્
ઐરમ્મદે તેજસિ તપ્યમાનાત્ ।
વિહાયસો નૂનમભૂદ્વિલીનાત્
વિષ્વઝમુખી વૃષ્ટિરવારણીયા ॥ ૭-૨૭ ॥

પ્રદીપવિદ્યુદ્ગણદુર્નિરીક્ષાન્
સોદું વ્રજાઃ શ્રોત્રવિઘાતિઘોષાન્ ।
ન શેકુરાવર્જિતશક્યાપાન્
ધારાશરશ્રેણિમુથઃ પયોદાન્ ॥ ૭-૨૮ ॥

સહુકૃતાઃ સામિનિમીલિતાક્ષા
દીર્ઘાંતશ્ઙ્ગા દરભુગ્નવક્ત્રાઃ ।
પ્રત્યગ્રહીષુઃ પ્રતિપન્નરોષા
ધારાઃક્ષણં ધૈર્યભૂતો મહોક્ષાઃ ॥ ૭-૨૯ ॥

સ્તનાહિતસ્વસ્તિકબાહુબન્ધાઃ
સ્થાનાલકાઃ સન્નતવકુન્નપદ્માઃ ।
વિલગ્નદેહા વસનૈર્ન્યષીદન્
વ્રજસ્ત્રિયો વાદિતદન્તવીણાઃ ॥ ૭-૩૦ ॥

ચલદ્વલાકોલ્બાણશઙ્ખમાલા
પયોધરવ્યક્તિધરોર્મિહારા ।
પ્રાવૃટ્પુનઃ સંવવૃતેડતિઘોરા
સંવર્તસિન્ધોરિવ ધર્મપત્ની ॥ ૭-૩૧ ॥

ગમ્ભીરગર્જાપટહપ્રણાદં
પ્રારબ્ધઝઝાનિલનાદગીતમ્ ।
તડિદ્ભિરાપાદિતતાણ્ડવં તત્
કાલસ્ય સઙ્ગીતમપૂર્વમાસીત્ ॥ ૭-૩૨ ॥

વિદ્યુદ્ગુણૈઃ સન્ધિતયા સમન્તાત્
વ્રજે મરુત્વાન્ મૃગયામિવેચ્છન્ ।
સમાવૃણોત્ સાન્દ્રતમિસ્રધામ્ના
મેઘાત્મના વાગુરયા વનાદ્રીન્ ॥ ૭-૩૩ ॥

આસારધારાચ્છુરિતેન્દ્રયાપૈ-
ર્મેઘૈર્દિશા માઘવતી ચકાશે ।
આમુક્તમુક્તાગુણરત્નદામૈઃ
સિન્ધોરપત્યૈરિવ ધીરનાદૈઃ ॥ ૭-૩૪ ॥

હુહુરવન્તઃ સ્તનિતૈરુદારૈઃ
ક્ષણપ્રભાકાગ્ચનવેત્રભાજઃ ।
પુરન્દરસ્યેવ પુરઃસરાસ્તે
પ્રયેરુરુત્સાશિતગોપવર્ગાઃ ॥ ૭-૩૫ ॥

પ્રકૃષ્ટવજ્રાયુધયાપચિહ્નાં
પૌરસ્ત્યવાતેન કૃતપ્રકમ્પામ્ ।
કાલસ્ય કૃષ્ણામિવ કેતુમાલાં
કાદમ્બિનીં પ્રેક્ષ્ય જનશ્ચકમ્પે ॥ ૭-૩૬ ॥

પયોમુયાં પડ્ધક્તિરસહ્યધારા

ભૂભૃદ્ગણાન્ ભેતુમિવ પ્રવૃત્તા ।
વિડમ્બયામાસ વિશેષભીમાં
કૃતાન્તકોપોલ્લસિતાં કૃપાણીમ્ ॥ ૭-૩૭ ॥

પયોદભારૈર્નમિતં નભઃ કિં
શેષાહિના ભૂમિરુત પ્રણુન્ના ।
અદૂરતઃ સમ્પુટભાવભાજો-
રાસીત્ તયોરન્તરમલ્પશેષમ્ ॥ ૭-૩૮ ॥

પ્રાયઃ પ્રકીર્ણાશનિવિષ્ણુલિડ્ગૈ-
ર્લોકાસ્તદા લોચનરોધમાપુઃ ।
પયોદગુપેણ વિવર્તમાનૈઃ
પર્જન્યકોપાનલધૂમજાલૈઃ ॥ ૭-૩૯ ॥

અલાતકલ્પાઃ કરકાસ્ત્રિલોકી-
માપૂરયન્ અદ્ભુતભીમરૂપાઃ ।
યુગાન્તવાત્યારભસાવધૂતાઃ
સમ્ભૂય તારા ઇવ સમ્પતન્ત્યઃ ॥ ૭-૪૦ ॥

ચકાસચગ્ચત્કરકાસ્થિમાલા
કાદમ્બિનીકણ્ટકભીષણા ઘૌઃ ।
વજ્રૌઘનિષ્ષેષમહાટ્ટહાસા
મૂર્તિસ્તદા મોહકરીવ રૌદ્રી ॥ ૭-૪૧ ॥

શતફ્રદાભિર્ધૃતહેમકક્ષ્યા
ધારાધરસેન્દ્રધનુષ્પતાકાઃ ।
અદભ્રઘોષધ્વનયોડનુચક્રુઃ
સમસ્રુતાં શક્રમતડ્ગજાનામ્ ॥ ૭-૪૨ ॥

અહીન્દ્રભોગપ્રતિમાઃ પતન્ત્યો
ધારાસ્તદા ઘોરમરુતપ્રણુન્નાઃ ।
અભાવયન્ ભીમપયોદનકં
વ્યોમાર્ણવં વીચિગણાવકીર્ણમ્ ॥ ૭-૪૩ ॥

આસારદુર્લક્ષતડિત્રકાશ-
મન્યોન્યસઙ્કીર્ણહરિદ્રિભાગમ્ ।
આસીદસહ્યસ્તનિતં પ્રજાના-

મભિન્નનક્તાન્દિવમન્તરિક્ષમ્ ॥ ૭-૪૪ ॥

તડિત્સ્વભાવેન તમઃપ્રકૃત્યા

નિર્હ્રાદરૂપેણ જલાત્મના ચ ।

વિવર્તતે વિશ્વમિતીવ ગોપાઃ

પ્રાયો ન ચિન્તાર્ણવપારમાપુઃ ॥ ૭-૪૫ ॥

પ્રવર્તમાનાન્ પ્રતિસર્ગકલ્પમૌ

પશ્યન્ ઘનાન્ પાશભૃતાઽપ્યવાર્યાન્ ।

અભીતિમુદ્રામધુરેણ ગોપાન્

આશ્વાસયામાસ કરેણ શૌરિઃ ॥ ૭-૪૬ ॥

યદર્થનાદાપદિયં પ્રસક્તા

તેનૈવ ગોપાલગણસ્ય ગુમિમ્ ।

અરોચયત્ કર્તુમ્ શેષગોમા

રામેણ સમ્મન્ય રથાઙ્ગપાણિઃ ॥ ૭-૪૭ ॥

સ લીલયા મેરુમિવ દ્વિતીયં

ગોવર્ધનં ગોપકુલપ્રદીપઃ ।

નવપ્રરુદ્ધં નિહિતૈકહસ્તો

નાગો નલસ્તમ્ભમિવોજ્જહાર ॥ ૭-૪૮ ॥

અધોમુખાવસ્થિતમેરુકલ્પં

શૈલં તમુત્પાચ શરણ્યગોપઃ ।

ઉદગચ્ચયન્ સત્વરમૂર્ધ્વમૂલં

ચક્રે મહેન્દ્રં શમિતાર્ધગર્વમ્ ॥ ૭-૪૯ ॥

હૃણાભિરામપ્રસૃતાઙ્ગુલીકઃ

પ્રિયાઙ્ગરાગવ્યતિષ્ઙ્ગપાણુઃ ।

ભુજસ્તદીયો ગિરિણા બભાસે

ભૂમાણ્ડલેનેવ ભુજઙ્ગરાજઃ ॥ ૭-૫૦ ॥

આ(અ)ભુગ્રરક્તાઙ્ગુલિપગ્ગરં

તત્ રત્નોર્મિકારશ્મિશલાકમન્તઃ ।

નવોદકક્ષૌમવૃતં વ્યભાસી-

ચ્છત્રપ્રકાણં હરિબાહુદણ્ડે ॥ ૭-૫૧ ॥

વિહારપદ્મસ્પૃહયેવ કૃષ્ણો
ભુજાદ્રિણા ભૂમિધરં દધાનઃ ।
સ્વશેષભૂતસ્ય હલાયુધસ્ય
પ્રાચીમવસ્થાં પ્રથયામ્બભૂવ ॥ ૭-૫૨ ॥

નિવાસભૂતે નિખિલસ્ય તસ્મિન્
બાલાકૃતૌ બિભ્રતિ શૈલમેકમ્ ।
સવિસ્મયાન્ વીક્ષ્ય જહાસ ગોપાન્
સમ્પ્રીતિલક્ષ્યેણ તદગ્રજન્મા ॥ ૭-૫૩ ॥

સ કાલિકાકાલકૃપાણિકાનાં
ધારાશતૈરાહતસન્ધિબન્ધઃ ।
અવાસૃજત્ ક્ષિપ્રતરં ક્ષરદ્ભિ-
ર્ધાતુદ્રવૈર્નૂનમસૃજ્ઞિ શૈલઃ ॥ ૭-૫૪ ॥

સગૈરિકસ્તસ્ય ગિરેઃ સમન્તાત્
વિલમ્બિતો વર્ષપયઃપ્રવાહઃ ।
વિતાનપર્યન્તજુષો વિતેને
વિડમ્બનાં વર્ણતિરસ્કરિણ્યાઃ ॥ ૭-૫૫ ॥

ઇરમ્મદાર્ચિર્વ્યતિષ્ઠગદીપઃ
પાણૌ હરેરદ્રિપતિશ્ચકાશે ।
પ્રત્યસ્ત્રમિન્દ્રેણ મુમુક્ષિતાનાં
પ્રયુક્તમુત્પાત ઇવાશનીનામ્ ॥ ૭-૫૬ ॥

સ બાહુદણેન વહન્ સલીલં
પ્રવાલકલ્પાઙ્ગુલિપઞ્જરેણ ।
મહીધરચ્છત્રમનન્યવાહ્યં
માયામર્થો વ્યાકુરુતેવ લીલામ્ ॥ ૭-૫૭ ॥

કરાલરૂક્ષાકૃતિવર્ણમેદાન્
કાલાગ્નિર્વાપિણકલ્પવૃત્તીન્ ।
રુરોધ શૈલીકૃતયા સ્વશક્ત્યા
પ્રાપ્યો ધનાન્ પર્વતકૂટકલ્પાન્ ॥ ૭-૫૮ ॥

પૃથ્વીયા યથાવદ્ભરિતં ગિરેસ્ત-
ન્મૂલં નિવાસાય ગવાં બભૂવ ।

ગ્રાસાનુભાવગ્રહણાર્હમાસી-
દગ્રં ચ તસ્યાનતિવિપ્રકૃષ્ટમ્ ॥ ૭-૫૯ ॥

ઉદગ્ચિતસ્યાદ્રિપતેરુપાન્તે
પયઃપ્રવાહા નિભિડં પતન્તઃ ।
અતન્વત સ્ફુટિકવપ્રશોભા-
મન્તર્ગતૈરસ્તભયૈરવેક્ષ્યામ્ ॥ ૭-૬૦ ॥

અલબ્ધસૂર્યેન્દુકરપ્રવેશે
મૂલે ગિરેરાવસતાં જનાનામ્ ।
સ્વલોચનદ્વન્દ્વવિહારભેદાત્
નક્તન્દિનાન્યાતનુતે સ્મ નાથઃ ॥ ૭-૬૧ ॥

મુકુન્દગાત્રં મણિદર્પણભં
છાયાપદેશેન વિગાહમાનૈઃ ।
સગોધનૈસ્તત્ર સુરેન્દ્રભીત્યા
ગોપૈસ્તદા ગૂઢમિવાવતસ્થે ॥ ૭-૬૨ ॥

બિભર્તિ કૃષ્ણઃ સુકુમારગાત્રઃ
ક્ષમાધરં તેન વિભાવયામઃ ।
તદગ્રજોડસૌ બિભૃયાદશેષાં
બલઃ ક્ષમામિત્યવદન્ પ્રજસ્થાઃ ॥ ૭-૬૩ ॥

બભુઃ સ્વશાખાગ્રથિતાગ્રપાદૈ-
સ્તપોધનૈઃ સાકમધઃશિરોભિઃ ।
કૃતાભિમુખ્યાઃ કૃતિનો મુકુન્દે
તપઃપ્રવૃત્તા ઇવ તત્ર વૃક્ષાઃ ॥ ૭-૬૪ ॥

અધોમુખસ્યાદ્રિપતેસ્તૃણાનિ
સ્પૃષ્ટ્વા મુકુન્દેન નિદર્શિતાનિ ।
જાતસ્પૃહા જગ્રસિરે સહર્ષં
ગાવસ્તદા કિઞ્ચિદિવોન્નમન્ત્યઃ ॥ ૭-૬૫ ॥

મણિપ્રદીપૈરતમાંસિ ગોપ્યઃ
પ્રવિશ્ય રમ્યાણિ ગુહાગૃહાણિ ।
અસ્પૃષ્ટશીતોષ્ણમથત્વલબ્ધં
સ્વસ્થાશયાઃ સ્વર્ગમિવાન્વભૂવન્ ॥ ૭-૬૬ ॥

यथापुं तत्र सपुत्रदारै-

रस्थिन्नगोदोडनमन्थनाद्यैः ।

स्वप्नावबोधप्रभृतीनि गोपैः

सिधेविरे विस्मृतपूर्ववासैः ॥ ७-६७ ॥

अस्पृष्टधाराजलबिन्दुसै-

रकम्पमानैरपदन्तवीणैः ।

गोपीजनैरादधरे विडारा

गिरीन्द्रमूले गृधनिर्विशेषम् ॥ ७-६८ ॥

वनेयरा गोपगणैः समेता

विमुक्तपञ्चनयभया विचरुः ।

मडीधरश्चत्रधरे मुकुन्दे

वन्यानि सत्त्वानि य तत्र गोभिः ॥ ७-६९ ॥

प्रभूतधाराप्रतिपन्नशैत्यं

प्राभारमद्भिः प्रभुरद्वुतानाम् ।

सुदृशनादध्यधिकामनैषीत्

पवित्रतां पाणिसरोजयोगात् ॥ ७-७० ॥

मुकुन्दस्तम्भुरुडाधिरोडात्

मः श्रियं मेरु भुजैरलभ्याम् ।

वर्षापदेशेन गिरिः स लेले

नगाधिपत्यार्द्धमिवाभिषेकम् ॥ ७-७१ ॥

मद्योल्बलाणानामिव वल्लवीनां

गीतं गणैः शौरिगुणानुबन्धम् ।

गुडाविशेषैर्ध्रुवमन्ववादीत्

गोवर्धनी गोपगणाम्बिनन्धः ॥ ७-७२ ॥

कराग्रयन्त्रे घटितेन कृष्णः

सवारिणा सानुमताऽभिगुमान् ।

अलम्भयत् गोपगणान् सदारान्

धारागृडाभ्यन्तरवाससौप्यम् ॥ ७-७३ ॥

अचिन्त्यशक्तेरकुमारयूनः

કૌમારલીલાકવચેન ગુપ્તમ્ ।
બલં તદગ્રાડ્ગુલિસંશ્રિતાદ્રે-
સ્તાવત્પરિશ્ચિન્નમબોધિ ગોપૈઃ ॥ ૭-૭૪ ॥

નિમેષનિષ્ઠ્યૂતયુગાનિ યાસાં
યેભ્યો નિરોધવ્યસનાન્યભૂવન્ ।
તાસાં સ તૈઃ સાર્ધમભૂત્ સમીક્ષ્યો
વામભ્રુવાં વલ્લવયૂથનાથઃ ॥ ૭-૭૫ ॥

કૃતાર્થભાવં ભૃશમાદધાને
કૃષ્ણાડ્ગસંસ્પર્શવિલોકનાદૌ ।
અયન્નિતાભિશ્ચિરમાશશંસે
વર્ષાનુવૃત્તિર્જસુન્દરીભિઃ ॥ ૭-૭૬ ॥

ધારાનિપાતૈઃ સ્તનતાં ઘનાના
મક્ષપ્રમાણૈરભિહન્યમાનઃ ।
આકસ્મિકીમન્વભવત્ સ શૈલો-
વજ્રવ્યથાં વાસવરોષજાતામ્ ॥ ૭-૭૭ ॥

તમેકહસ્તાડ્ગુલિયન્ત્રલગ્નં
ધારાહતં ધારયતસ્ત્રિધામ્ ।
અમુક્તબાલ્યસ્ય સમગ્રશક્તેઃ
ક્ષણાર્ધવત્ સમ દિનાન્યતીયુઃ ॥ ૭-૭૮ ॥

સ તાદૃશાંસ્તોયભૃતો યુગાન્તે
શ્વાસાનિલૈઃ શોષયિતું ક્ષમોડપિ ।
મહેન્દ્રદર્પાત્યયમાત્રકાક્ષ્ણી
પ્રખ્યાપયામાસ ગિરેઃ પ્રભાવમ્ ॥ ૭-૭૯ ॥

એકત્ર સંરક્ષતિ કૃષ્ણમેઘે
ગોત્રેણ ચૈકેન ગવાં કુલાનિ ।
અશોષગોત્રૌઘભિદા નિયુક્તૈ-
ર્મેઘાયુતૈર્મૌઘતમૈર્બભૂવે ॥ ૭-૮૦ ॥

પ્રજોપમર્દે વિતથે સુરેન્દ્રઃ
સ્વયંવૃત્તોડપત્રપથા ભિયા ચ ।
દુનોતિ મામિન્દ્રપદં દુરન્તં

किम्पौरुषं डेवलमित्यदुःष्यत् ॥ ७-८१ ॥

निवृत्तरोषे निभृतेऽपि शङ्के
सन्दर्शितस्वामिनिदेशसङ्गाः ।
ववर्षुरुग्रां मुहुरश्मवृष्टिं
वैरोपपन्ना एव वासिवाहाः ॥ ७-८२ ॥

निवार्य द्रुवार्जवान् पयोदान्
नाथं सतां नन्दसुतं प्रपित्सुः ।
करम्भितप्रीतिभयः क्षणार्धं
व्यक्तिं भजन् व्योमतलेऽवतस्थे ॥ ७-८३ ॥

क्रमेण पृथ्वीमभिगन्तुकामः
श्वेताभ्रपर्यायगजाधिष्ठः ।
विलोचनव्यञ्जितपद्मसम्पत्
वर्षात्ययो भूर्त एवाभभासे ॥ ७-८४ ॥

पुनः प्रसन्नां पुरुषूतदान्त्या
पश्यन् दिवं प्राणभृतामधीशः ।
तमद्रिमव्याहृतदिव्यलीलः
सन्तोलयामास निवेशयिष्यन् ॥ ७-८५ ॥

विलक्षवृत्तैः(त्ये)व तिरोल्लितेषु
भेदेषु विश्रान्तविकृत्यनेषु ।
स्थाने निवेशादयलीयकार
छत्रायलं शौरिरम्भिन्नभाडुः ॥ ७-८६ ॥

उत्क्षिप्यमाणः परित्यक्तमानः
संस्थाप्यमानोऽपि तथैव भूयः ।
स तस्य सङ्कुल्यवशेन भेजे
शैलो न शैथिल्यकथाप्रसङ्गम् ॥ ७-८७ ॥

व्यपेतशैलव्यवधानदृश्यो
विभूषितः स्वेदकणैः स बालः ।
दिशद्भिराभोदमत्तौमलोऽयं
द्विचैरवाकीर्यत पुष्पवर्षैः ॥ ७-८८ ॥

નિવેશ્ય કૃષ્ણં શકટીરથાગ્રે
 નાથોપચારૈરુપસેદિવાંસઃ ।
 સગોધનાઃ સ્વં વ્રજમાવ્રજન્તઃ
 સદ્ગીતલીલામભજન્ત ગોપાઃ ॥ ૭-૮૯ ॥
 કચ્ચિન્ન પિન્નોડસિ વહન્ ગિરીન્દ્ર
 કચ્ચિન્ન વિમ્લાયતિ પાણિપદમ્ ।
 ઇતિ બ્રુવાણાઃ સુહૃદો મુકુન્દં
 પર્યાકુલાઃ પસ્મૃશુરદ્ગમદ્ગમ્ ॥ ૭-૯૦ ॥
 અથાવતીર્ય સ્વયમન્તરિક્ષાદ-
 નુજ્જિઝતૈરાવતદાનવર્ષાત્ ।
 વિલક્ષયિતો વસુદેવસૂનું
 વલ્ગુસ્મિતં વજ્રભૃદાસસાદ ॥ ૭-૯૧ ॥
 પુરોદધાનઃ સુરભિં પ્રતીક્ષ્યા-
 માજગ્મુષીમાત્મભુવો નિયોગાત્ ।
 અપત્રપાગદ્ગદમાબભાષે
 બદ્ધ્વાઞ્જલિં બાલમુપેન્દ્રમિન્દ્રઃ ॥ ૭-૯૨ ॥
 નાથ ત્વયા નર્મવિહારભાજા
 વિમોહિતો વિપ્રતિસારિતશ્ચ ।
 અકિઞ્ચનસ્ત્વામહમાશ્રિતઃ સન્
 ક્ષિપ્તાપકારો ન બહિષ્ઠિચાર્હઃ ॥ ૭-૯૩ ॥
 કૃતાપરાધેષ્વપિ સાનુકમ્પં
 ક્ષેમકુરં ક્ષેત્રવિવેચકાનામ્ ।
 વિશ્વોપકારાધ્વરબદ્ધદીક્ષં
 વેદ્યં પરં વેદવિદો વિદુસ્ત્વામ્(વદન્તિ) ॥ ૭-૯૪ ॥
 નિગૂહ્યતસ્તે સૃજતશ્ચ વર્ષં
 નિમિત્તભાવે નિહિતૈસ્ત્વયૈવ ।
 પ્રવર્ત(ત્ય)તે નિષ્પ્રતિધો વિહારઃ
 સ્વયં પ્રયુક્તૈરિવ યન્નભેદૈઃ ॥ ૭-૯૫ ॥
 અનન્યસાધારણપારમેષ્ઠ્યાત્
 અન્યાન્ અશેષાન્ અતિસન્દધાનાત્ ।

ગોપાયિતું પારયતિ ત્રિલોકીં
ગોપાયમાનાદપિ ન ત્વદન્યઃ ॥ ૭-૯૬ ॥

બ્રજૌકસાં નાથ દિવૌકસાં વા
વિપત્તસઙ્ગે વિહિતાવતારઃ ।
એકસ્ત્વમેવ સ્વયમીપ્સિતાનાં
દયાસહાયો નિયમેન દાતા ॥ ૭-૯૭ ॥

રૂપતો વિગ્રહતશ્ચ વિશ્વં
નિત્યં ત્વયૈકેન ધૃતં યદેતત્ ।
તદેકદેશોદ્ગહનાદમુષ્માત્
ન વિસ્મયં તત્ત્વવિદો ભજન્તિ ॥ ૭-૯૮ ॥

પ્રયોજિતોઽહં ત્વયિ ભક્તિભન્ધાત્
ગોભિઃ સ્વલોકાદુપસેદ્ધુષીભિઃ ।
ઇચ્છામિ સંરક્ષિતગોવ્રજં ત્વાં
સ્થાને ગવામિન્દ્રતયાઽભિષેક્તુમ્ ॥ ૭-૯૯ ॥

તિરોહિતામમ્ભસિ વિન્દતા ગાં
પૂર્વં ત્વયા પોત્રિવરેણ લબ્ધ્યા ।
નિરુક્તનિષ્ણાતકૃતાભ્યનુજ્ઞા
વ્યક્તિં પુનર્યાતુ શુભા ત્વદાખ્યા ॥ ૭-૧૦૦ ॥

ઉપેન્દ્રભૂતાદ્ભવતોઽપિ ભૂમ્ના
માન્યો મનુષ્યાભિનયે મયા ત્વમ્ ।
અભ્યર્થનામાદરતસ્તદેનાં
પ્રતીચ્છ વિશ્વમ્ભર વિશ્વભૂતૈ ॥ ૭-૧૦૧ ॥

ઇતિ બ્રુવાણો મઘવાન્ ધૃતાદ્રેઃ
શ્રાન્તિં જગદ્ગાતુરિવાપનેષ્યન્ ।
ધ્યાતોપયાતાં ત્રિદશપ્રણેતા
દિવ્યાપગાં દર્શયતિ સ્મ દેવીમ્ ॥ ૭-૧૦૨ ॥

અભૌમગડ્ગાપયસા પ્રપૂર્ણા-
માવર્જયન્ વારણરાજઘણ્ટામ્ ।
અશેષસામ્રાજ્યપદાભિષિક્તં
ગુપ્તૈ ગવાં ગોત્રભિદભ્યષિઞ્ચત્ ॥ ૭-૧૦૩ ॥

તદ્ગ્ગસંસ્પર્શવશેન ધન્યૈ-

રાખ્લાવ્યમાનામભિષેકતોયૈઃ ।

અપેતભારામિવ ભૂતધાત્રી-

મુલ્લાઘિતાં પ્રૈક્ષત નાકનાથઃ ॥ ૭-૧૦૪ ॥

કૃતાભિષેકઃ કૃતિના મઘોના

ગુપ્તેન ગોવિન્દ ઇતિ સ્વનામ્ના ।

કૃતપ્રસાદઃ પ્રજિઘાય કૃષ્ણઃ

સ્વર્ગાધિરોહાય પુનઃ સુરેન્દ્રમ્ ॥ ૭-૧૦૫ ॥

પ્રતિગતવતિ યૂથે પુષ્કલાવર્તકાનાં

દિવિભુવિ ચ નિયત્યા દીર્ઘનિદ્રોજ્જિતાનામ્ ।

ગુણગરિમસમૃદ્ધં ગોકુલં વીક્ષ્ય તુષ્યન્

ગુરુભિરભિનિયુક્તામાશિષં પ્રત્યગૃહ્ણાત્ ॥ ૭-૧૦૬ ॥

મુકુલિતરવિધામ્ના દેહદીપ્ત્યૈવ મુષ્ણન્

જલદકદનજાતં જીવલોકસ્ય જાડ્યમ્ ।

વ્યચરદચલભો(ભા)ગે ચારયન્ ધેનુચકં

પિશુનિતનિજમાયાં ભૂષયન્ પિઞ્છમાલામ્ ॥ ૭-૧૦૭ ॥

પ્રણિહિતમધિરોહન્ પ્રાગિવાદ્રિં પૃથિવ્યાં

અવમતપુરુહૂતૈરર્ચિતો ગોપવૃન્દૈઃ ।

બ્રજપતિરુપસીદન્ બાલયોગ્યાન્ વિહારાન્

વનચર(ભવ)પરિબહ્નો વત્સપાલૈઃ સિષેવે ॥ ૭-૧૦૮ ॥

નાથઃ સોડયં શિશુરપિ સતાં નન્દગોપસ્ય સૂનુઃ

પ્રાયઃ શૈલઃ પ્રતિનિધિરસૌ પદ્મનાભસ્ય પુત્રઃ ।

કિં નઃ સાધ્યં સુરપતિમુખૈઃ કિમ્પયાનૈસ્તદન્યૈઃ

સાકં દારૈરિતિ કિલ જગુસ્તત્ર સમ્ભૂય ગોપાઃ ॥ ૭-૧૦૯ ॥

॥ ઇતિ શ્રીકવિવાર્તિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય

શ્રીમદ્ભદ્રકૃટનાથસ્ય વૈદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે

મહાકાવ્યે ગોવર્ધનધારણં નામ સપ્તમઃસર્ગઃ ॥

॥ વેણુનાદ રાસલીલાં અષ્ટમઃ સર્ગઃ ૮ ॥

અથ પ્રસૂનાયુધભાગધેયા-
ન્યારબ્ધમન્દાનિલસૌતિકાનિ ।
મધુપ્રસઙ્ગાન્મધુરાણિ યૂના-
મનુષ્ણશીતાન્યભવન્ દિનાનિ ॥ ૮-૧ ॥

અનેકરૂપૈઃ સ્વયમેકરૂપઃ
કાલાત્મકં રૂપમકાલકાલ્યઃ ।
ઋતુપ્રભેદૈરનુભૂય રેમે
રામાસખો રામમનુપ્રયાતઃ ॥ ૮-૨ ॥

હેમન્તાપૂર્વઃ શિશિરાન્તિમશ્ચ
શરચ્ચ સમ્ભૂય વસન્તવૃત્ત્યા ।
શનૈશ્શનૈઃ શાન્તિમુપેયિવાંસ-
સ્તદ્ભ્રમવાત્ તન્મયતામિવાડડપુઃ ॥ ૮-૩ ॥

પ્રાયેણ પગ્ન્યાયુધપગ્ન્યવક્રઃ
પલાશકોશાકૃતિમાદદાનૈઃ ।
મનસ્વિનીમાનગજેન્દ્રભેદાત્
સશોણિતૈઃ પાણિરુઢૈશ્ચકાશે ॥ ૮-૪ ॥

જગન્તિ પુણ્ડ્રેક્ષુશરાસનેન
પ્રસૂનબાણૈરપિ જેતુમિચ્છઃ ।
અસૂચયન્ આત્મભુવઃ સ્વનાદૈ-
રવ્યાહતામાશિષમન્યપુષ્ટાઃ ॥ ૮-૫ ॥

વરાડ્ગનાવક્રપદામ્બુજાનાં
સ્વાભાવિકીં સૌરભરાગલક્ષ્મીમ્ ।
પ્રપિત્સમાનૌ પ્રસવૈસ્તદર્દ્ર
દ્વેધા દ્રુમૌ દોહદમન્વભૂતામ્ ॥ ૮-૬ ॥

તીક્ષ્ણારુણાગ્રાણ્યચિરપ્રરોહા
ચ્ચકાશિરે ચમ્પકકુઝમલાનિ ।
દત્તાનિ કામોત્સવમડ્ગલાર્થં
દીપાકુરાણીવ વસન્તલક્ષ્મ્યા ॥ ૮-૭ ॥

મુક્તાપગામગ્રસમુત્થિતાત્મા
ભૂયો ભજન્ પુષ્પરજોભિષેકમ્ ।
ચચાર મન્દ મલયાદ્રિવાત-
શ્વેતોભુવો દૃમ ઇવૌપવાહ્યઃ ॥ ૮-૮ ॥

પુષ્પેષુ સંયોગવિયોગવૃત્ત્યા
ક્રમાદ્ભજન્તી નતિમુન્નતિં ચ ।
વનાન્તરે ષટ્પદપડ્ક્તિરાસી-
ન્મઙ્ગુસ્વના મન્મથયાપમૌર્વી ॥ ૮-૯ ॥

વસન્તકલ્પમાન્ મદનસ્ય બાણાન્
આન્દોલયન્ નૂનમનોકહેષુ ।
દિનેદિને દક્ષિણમાતરિશ્ચા
ગતાગતાભ્યાં ગણયાગ્યકાર ॥ ૮-૧૦ ॥

આઘૂર્ણ્યમાનૈરભિતો નભસ્વાન્
કાન્તૈઃ પ્રદીપૈરિવ કર્ણિકારૈઃ ।
વનશ્રિયો માધવસડ્ગમાર્હ
મડ્ગલ્યનીરાજનમાચચાર ॥ ૮-૧૧ ॥

પ્રસૂનહાસાધરપલ્લવાનાં
કિંઞજલ્કરોમાગ્યજુષામભુડ્ક્ત ।
મન્દાનિલૈરાહિતવેપથૂનાં
કાન્તિં વસન્તો વનવલ્લરીણામ્ ॥ ૮-૧૨ ॥

વિહારયોગ્યામથ વીક્ષ્ય વન્યાં
રમાપતિં રામસખં વિશન્તમ્ ।
નભશ્ચરૈઃ સાકમનોકહાસ્તં
નાથં પ્રસૂનોર્મિભિરભ્યષિગ્મ્યન્ ॥ ૮-૧૩ ॥

પુષ્પાકરેણ પ્રતિપન્નશોભં
વૃન્દાવનં નન્દિતગોપવૃન્દમ્ ।
પ્રદર્શયન્ પ્રાપિતધેનુવત્સં
રામાનુજો રામમિદં બભાષે ॥ ૮-૧૪ ॥

મનોભુવો મૂર્તમિવાવલેપં
માન્યં મનસ્કારમિવ ત્વદીયમ્ ।

शिरं त्वया सेव्यमिडार्यं मन्ये
शित्रं वनं यैत्ररथाभिनन्द्यम् ॥ ८-१५ ॥

अमानुषप्राप्यमरुणमेतत्
प्राप्तस्य ते पादरजःप्रभावात् ।
सत्त्वोपपन्ना न भजन्ति सत्त्वाः
शान्ताशयाः शाश्वतिकं विरोधम् ॥ ८-१६ ॥

अयिन्त्यभूमस्तव सन्निधाना-
दन्योन्यजातीयदशां दधानाः ।
सिंहीवशास्तन्यविदो भजन्ते
सुभ्रातृतां केसरिदन्तिपोताः ॥ ८-१७ ॥

त्वदर्पितस्वादुतृणादिनीनां
त्वद्भ्रशनादामृतपायिनीनाम् ।
मन्ये गवां वत्सगणपृतानां
विष्वग्वनं विश्रमयोग्यमेतत् ॥ ८-१८ ॥

वसन्तलक्ष्म्या ष्व वासभूमिं
सङ्कुल्यथोनेरिव शिल्पशालाम् ।
रतेरिवारामविभूतिमन्यां
वन्यामिमां वेदि तवोपका(क)र्याम् ॥ ८-१९ ॥

वनस्थलीयं मकरन्दवर्षे-
रतोयकमार्न्तिकमात्तसेका ।
प्रस्तौति पर्याप्तपरागजाला
समीहितं सञ्चरणोत्सवं ते ॥ ८-२० ॥

नभःस्पृशामत्र महीरुडाणां
नीडादमी निष्पतिताः सलीलम् ।
प्रयुञ्जते स्वागतमञ्जसा ते
प्रायः शुभालापजुषः शकुन्ताः ॥ ८-२१ ॥

वातावधूतास्तस्वः स्वमूर्ध्ना
सन्तानसान्तानिकसम्पदस्ते ।
प्राजयैरमी पुष्पकलैश्च नूनं
वितन्वते वन्दनमर्हणं य ॥ ८-२२ ॥

આસ્વાધ યૂતાકુરમન્યપુષ્ઠઃ
પ્રાયઃ સ્વનૈઃ પઞ્ચમમુદ્ગિરન્તઃ ।
આકારયન્તીવ વનં ગતં ત્વાં
દિવ્યાનમી દર્શયિતું પ્રદેશાન્ ॥ ૮-૨૩ ॥

ત્વત્પાદવિન્યાસવિશેષધન્યા-
માપાદયિષ્યન્ત ઇવાત્મધાત્રીમ્ ।
એનાં સ્વશાખાગ્રકરપ્રયુક્તૈઃ
પ્રચિન્વતે ભૂમિરુહાઃ પ્રસૂનૈઃ ॥ ૮-૨૪ ॥

નિશામયન્ત્યો વનદેવતાસ્ત્વાં
ચકોરસમ્મોહનચારુદીપ્તિમ્ ।
પ્રીતિં પ્રભૂતાં પરિવાહ્ય ગીતૈઃ
શીતાશ્રુણા શેષમિવોદ્રમન્તિ ॥ ૮-૨૫ ॥

રસાલરમ્ભાદિભવૈરિહૈતાઃ
હૃલદ્રવૈઃ પિચ્છિલપાર્શ્વભાગાઃ ।
વત્સાવગાહ્યા વનરાજિમધ્યે
પૂર્ણાઃ સુધાયા ઇવ ભાન્તિ કુલ્યાઃ ॥ ૮-૨૬ ॥

કલ્હારપદ્મોત્પલકાન્તિભિસ્તે
કટાક્ષવિક્ષેપગુણં ભજન્ત્યઃ ।
અરણ્યભાગાન્ અભિતઃ પ્રવાહૈ-
રાધ્યાયયત્યાપ ઇમાઃ પ્રસન્નાઃ ॥ ૮-૨૭ ॥

ત્વદ્વક્ત્રપદ્મપ્રતિમાસહસ્રૈઃ
સંસૃજ્યમાનેવ સપુષ્કરાડસૌ ।
પ્રભાવતઃ ખ્યાપિતપુષ્કરશ્રીઃ
પુણ્યોદકા પુષ્કરિણી વિભાતિ ॥ ૮-૨૮ ॥

સઞ્ચારજાતૈઃ શ્રમવારિલેશૈ-
રાલક્ષ્યમુક્તાગુણમણ્ડનં ત્વામ્ ।
વ્યક્તં નદી વીજયતીયમારા-
દમ્ભોરુઢૈરાશ્રિતવીચિહસ્તૈઃ ॥ ૮-૨૯ ॥

સહન્તિ વાતા(શીતા)તપવર્ષવાતાં-

સ્તોત્રેષુ તિષ્ઠન્તિ રવિપ્રતીક્ષાઃ ।
તપસ્યતસ્ત્વન્મુખકાન્તિલોભાત્
પન્નાનિમાન્ પશ્ચિમરામ મન્યે ॥ ૮-૩૦ ॥

તરડ્ગિણીભિઃ પરિરભ્ય મુક્તઃ
સંલાપવાન્ ભૃગુગરવૈરધીરૈઃ ।
આપૃચ્છતે નૂનમતઃ પ્રયાન્તં (?)
મન્દીભવન્ કુન્દસમીરણસ્ત્વામ્ ॥ ૮-૩૧ ॥

મનઃપ્રસાદં તવ દર્શયન્તી
પ્રાલેયસડ્ઘાતનિભૈઃ પયોભિઃ ।
શુદ્ધા નવેન્દીવરનીલવાસા-
શ્છાથેવ તે શૈવલિની વિભાતિ ॥ ૮-૩૨ ॥

સહ પ્રયચ્છન્તિ તવ પ્રિયાભિ-
શ્ચાચૂર્યમાણા ઇહ ચક્રવાકાઃ ।
આહૂય દાતાર ઇવાતિથેયાઃ
કાલોચિતાં કસ્ત્વમિતીવ વાયમ્ ॥ ૮-૩૩ ॥

વિધૂતવાલવ્યજનાઃ સ્વપક્ષૈ-
શ્ચારુસ્વનાપાદિતચાટુવાદાઃ ।
અભિન્નવર્ણાઃ પ્રતિચન્ત્યમી ત્વાં
રાજોપચારૈરિવ રાજહંસાઃ ॥ ૮-૩૪ ॥

દિવાડપિ ગોવર્ધનનિર્ઝરાણાં
સગ્છાદિતે વ્યોમ્નિ તુષારજાલૈઃ ।
ઇહાતપશ્ચાન્દ્રમસેન ધામ્ના
વિકલ્પ્યતે બોધિતપકુજોડપિ ॥ ૮-૩૫ ॥

અતર્કિતપ્રાપ્તમવેક્ષ્ય કાન્ત્યા
મેઘકુરં મેચકમમ્બરં તે ।
નિનાદનિષ્પાદિતષડ્જગીતા
નૃત્યન્ત્યમી સાનુષુ નીલકણ્ઠાઃ ॥ ૮-૩૬ ॥

નદીભિરારબ્ધતરડ્ગલાસ્યં
નાદૈર્યુતં નિર્ઝરદુન્દુભીનામ્ ।
ગાયદ્ધૂવિરેકું ગિરિણા ત્વદર્થ

પ્રાયેણ સડ્ગીતમિહ પ્રયુક્તમ્ ॥ ૮-૩૭ ॥

કલિન્દજાકચ્છભુવાં સખીભિઃ
પ્રચ્છાયવન્યાભિરધિત્યકાભિઃ ।
સૂતે ગિરિઃ સૂચિ(દિ)તનન્દનોઽસૌ
સ્વર્ગૌકસાં સ્વૈરવિહારવાઞ્છામ્ ॥ ૮-૩૮ ॥

અભ્યાગતં વીક્ષ્ય ભવન્તમારાત્
સાલા ઇમે સામિનતાગ્રશાખાઃ ।
સુધારસસ્વાદુતમાનિ ભક્ત્યા
સ્વયં પ્રયચ્છન્તિ ફલानિ ધન્યાઃ ॥ ૮-૩૯ ॥

પાત્રીભવન્તસ્તવ વીક્ષણાનાં
પદ્માલયાવાસવિકલ્પિતાનામ્ ।
ચરાચરાઃ કાનિ કિંચન્તિ વૈતે
તપાંસ્યતપ્યન્ત ભવાન્તરેષુ ॥ ૮-૪૦ ॥

વિજાનતાં સત્પુરુષપ્રભાવં
પુંસામમી પુણ્યતમીભવન્તઃ ।
પ્રાયસ્ત્વદ્ડગીકરણાત્ પ્રયાસ્ય-
ન્ત્યારાધ્યતામદ્વિવનાવકાશાઃ ॥ ૮-૪૧ ॥

સંસ્કારપૂતાભિરિતીવ વાગ્ભિઃ
સમ્મોદયન્નગ્રજમાદિદેવઃ ।
વિજાતલીલો વિજહાર હૃષ્યન્
વન્ધઃ સતાં વત્સગણાનુયાયી ॥ ૮-૪૨ ॥

સ્વયંવૃતઃ સ્વૈરવિહારલક્ષ્યા
મુહુર્વિતેને વિપિને મુકુન્દઃ ।
સ્થાનાન્તરપ્રાપ્તિવિભાવિતાનિ
સ્થિતેરભિન્નાનિ ગતાગતાનિ ॥ ૮-૪૩ ॥

પ્રભૂતયા પુષ્પફલપ્રસૂત્યા
વદાન્યવૃત્તીનિ વનાનિ દૃષ્ટ્વા ।
સસ્માર ચિન્તાવશવર્તિનીનાં
ગ્રજસ્થિતાનાં વરવર્ણિનીનામ્ ॥ ૮-૪૪ ॥

प्रायस्तदाह्वानविधौ नियोक्तुं
प्रगृह्य वेणुं प्रतिपन्नदूत्यम् ।
न्यवेशयत् कुम्भलिते सलीलं
बिम्बाधरे सूयितश्चित्तरागे ॥ ८-४५ ॥

सामोपपन्नान् कृमशः स्वरन्त्रैः
सप्त स्वरान् सप्तभिरुद्धमन्तम् ।
प्रयङ्गमे वादयितुं वनान्ते
वंशं प्रियो वल्लववंशजानाम् ॥ ८-४६ ॥

मुकुन्दवङ्गानिलवाद्यमानो
वेणुर्बलौ वेद एव द्वितीयः ।
रागावधीनां रजसां यदेकं
गीतात्मनां तस्य निदानमासीत् ॥ ८-४७ ॥

तद्गङ्गनादः सुभगोऽनुगच्छन्
अग्रेसरं सौरभमागमानाम् ।
अयत्ननिष्पन्नमनस्समाधीन्
आभ्रलम्बकान् आतनुतेव जन्तून् ॥ ८-४८ ॥

शृङ्गवद्भिरुद्गन्तमधुप्रवालं
वंशस्वनं तस्य सुधैकवंशम् ।
सयूथ्यतां नूनमवाप्य सर्वैः
सत्त्वैः स्थितं सामिनिमीलिताक्षैः ॥ ८-४९ ॥

मधुद्रवैरुल्लासममदाश्रु-
एयालेप्यनिष्पन्दमृगद्विजानि ।
उदग्रकोशोत्पुलकानि कृष्णो
वंशीनिनादेन वनान्यकार्षित् ॥ ८-५० ॥

आस्वाद्य तद्गङ्गानिनादमाध्वी-
माध्नाय तत्सञ्चरसौरभं य ।
भुक्तामृतानां भुवि सौरभेय्यः
क्षिप्तेतरां क्षीबदशामवापुः ॥ ८-५१ ॥

वंशस्वनास्वादवशीकृतानां
व्यक्तोदयानां वन्देवतानाम् ।

સ કર્બુરઃ સ્નિગ્ધતમૈઃ કટાક્ષૈઃ
સેન્દ્રાયુધો મેઘ ઇવાબભાસે ॥ ૮-૫૨ ॥

આધ્માપયામાસ સ શૃંગમગ્ન્યં
શૃખં તથાભૂતમિવાત્મયોગાત્ ।
જગૌ ચ ગેયાનિ બહૂનિ યેષાં
ગાન્ધર્વવેદોઽપિ ન પારદૃશ્વા ॥ ૮-૫૩ ॥

ત્રિસ્થાનયુક્તસ્વરભૂષિતં તત્
ત્રિધા સ્થિતં ગ્રામવિશેષયોગાત્ ।
અરઙ્જયત્ સમ જગન્ત્યયત્નાત્
ગીતં હરેરાહુતકિન્નરૌઘમ્ ॥ ૮-૫૪ ॥

વિલાસવાક્યૈરિવ વેણુનાદૈ-
ર્દિવ્યેન ગીતેન ચ દૈત્યહન્તુઃ ।
નિવેદિતાર્થાઃ સુદૃશઃ સ્વવાસા-
દાજગ્મુરાકર્ષણમન્ત્રતીક્ષ્ણૈઃ ॥ ૮-૫૫ ॥

અનિષ્ટશબ્દૈર્વલચૈરપોઢાઃ
કાઙ્ઘ્યાઽપ્યવજ્ઞાતપદોપગત્યા ।
ગુણાવકૃષ્ટઃ પ્રિયમામુમીષુઃ
કામોપદિષ્ટેન મહાપથેન ॥ ૮-૫૬ ॥

આદિશ્યમાનાં પ્રિયવંશનાદૈ-
રાશાં નિજાશામિવ નિર્વિઘાતામ્ ।
તદાસ્થિતાં પ્રાસ્થિષતાશુ ધન્યા-
માસન્નસન્ધ્યાધિકરાગભાજઃ ॥ ૮-૫૭ ॥

મધુવ્રતાધિજયશરાસનેન
પુષ્પાત્મકં સન્દધતા પૃષત્કમ્ ।
અનુપ્લવેન વ્રજતા બભૂવે
તાસામનડ્ગેન તદોદ્યતાનામ્ ॥ ૮-૫૮ ॥

આદેશયોગૈરથ તત્ર ગોપ્યો
નિવાર્યમાણા અપિ દુર્નિવારાઃ ।
આનિન્ચિરે રાગમયૈર્મહૌઘૈઃ
ક્લેશાપહં કૃષ્ણસુધાપયોધિમ્ ॥ ૮-૫૯ ॥

ત્વરાસખીનાં પુરતઃ પ્રયેલે
તરસ્વિના નિઃશ્વસિતેના તાસામ્ ।
સદાગતિપ્રાર્થનયા સમેતં
દૂરસ્થિતં કૃષ્ણમિવોપનેતુમ્ ॥ ૮-૬૦ ॥

પ્રાયેણ વેગાત્ સુદૃશાં વિભિન્નઃ
પ્રકીર્ણમુક્તાફલપુષ્પજાલઃ ।
પ્રસ્તાવયન્ કામવિહારનાટ્યં
હારઃ સમાલક્ષ્યત સૂત્રધારઃ ॥ ૮-૬૧ ॥

અવસ્થિતં કાપિ કદમ્બમૂલે
બલ્ગુસ્મિતં વાદિતમઞ્જુવેણુમ્ ।
સાચીકૃતાક્ષં દદૃશુસ્તરુણયઃ
સ્વાઘં સતાં સ્વસ્તિકચારુજઙ્ઘમ્ ॥ ૮-૬૨ ॥

તદડ્ગશોભામવલોઽય દિવ્યાં
વિસ્મેરભાવં વ્રજતેવ દૂરાત્ ।
અમોહયત્ યૌવતમાદિધૂર્તઃ
સન્તોષદિગ્ધેન સમીક્ષણેન ॥ ૮-૬૩ ॥

દ્રુતાગતિવ્યાકુલભૂષણાસ્તાઃ
કિઞ્ચિત્સમુચ્છ્વાસિતનીવિબન્ધાઃ ।
પર્યાકુલાક્ષયઃ પરિવાર્ય તસ્થુઃ
કૃષ્ણં કૃપાધીનદૃશં કૃશાઙ્ગયઃ ॥ ૮-૬૪ ॥

સ વલ્લભઃ સંસદિ વલ્લવીનાં
બર્હસ્રજા દર્શિતદાનરાજિઃ ।
ઉદગ્રશ્ૃંગધ્વનિરાબભાસે
દૃમો વશાનામિવ વારણેન્દ્રઃ ॥ ૮-૬૫ ॥

અવૃદ્ધિસહુોયમિવેન્દુમન્ય-
મકાર્મુકં કામમિવાડડત્તવેણુમ્ ।
તમદ્ભુતાનામિવ રાશિમેકં
ગોપ્યસ્તદાત્માન ઇવાન્વભૂવન્ ॥ ૮-૬૬ ॥

સુરાઙ્ગનાભિઃ સમયે ધૃતાયાં

સ્વેનૈવ ગોપાકૃતિભૂમિકાયામ્ ।
અકર્મવશ્યસ્ય વિભોસ્તદાસી-
દર્યાકૃલસ્પર્શનમાત્રલીલા ॥ ૮-૬૭ ॥

ન ખલ્વમુષ્ય પ્રમદામદાન્ધ્યં
ન કુત્સનં તત્તદભીષ્ટદાતુઃ ।
ન ધર્મસંસ્થાપનબાધગન્ધઃ
શુદ્ધાનુચિન્ત્યા હિ શુભસ્ય લીલા ॥ ૮-૬૮ ॥

અનાગમપ્રત્યયસમ્ભવાનાં
ગુરુત્યજાં ગોપકુમારિકાણામ્ ।
અનન્યસઙ્ગાત્ સ દયાલુરાસી-
દસઙ્ગઘણ્ટાપથસાર્થવાહી ॥ ૮-૬૯ ॥

પુષ્પાવચાથપ્રવણેન ગોપ્યઃ
પ્રસાધિતાસ્તેન સ ચ પ્રિયાભિઃ ।
અભિન્નબાહ્યાન્તરમૈકરસ્યા-
દામોદમન્યોન્યસગન્ધમાપુઃ ॥ ૮-૭૦ ॥

સ્વલાલનાદાપતિતં સ તાસાં
સૌભાગ્યદુર્માનમદં વિનેષ્યન્ ।
પુષ્પાવચાથવ્યપદેશલૌલ્યા-
દાસીત્ દવીયાનબહિઃસ્થિતોઽપિ ॥ ૮-૭૧ ॥

અવિપ્રકર્ષેઽપિ તિરસ્કરણ્યા
કલૃમાવૃતિં કૃષ્ણામનીક્ષમાણાઃ ।
ભીમૈરદૂયન્ત ભૃશં તરુણ્યઃ
ક્ષણૈઃ સ્વનિઃશ્વાસસમીરદીર્ઘેઃ ॥ ૮-૭૨ ॥

પુષ્પાવકીર્ણેષુ વનદ્રુમાણાં
મૂલેષુ મોહાલસયેતસસ્તાઃ ।
કૃતાસિકાઃ કૃષ્ણાવિયોગખેદાત્
કામાસ્ત્રપર્યકુગતા ઇવાઽઽસન્ ॥ ૮-૭૩ ॥

વિલીનચિત્તા વિષમાસ્ત્રતાપાત્
વિલાપયન્ત્યો વસુધાં વિલાપૈઃ ।
અદૃશ્યરૂપસ્ય હરેરગાયન્

गुणांश्चरित्राणि य गोपकन्याः ॥ ८-७४ ॥

मुकुन्दविशेषविमोहितानां
संश्रूयमाणानि मुहुर्वनान्ते ।
शमप्रदान्यात्मविदामभूवं-
स्त्रयन्तगन्धीनि वयांसि तासाम् ॥ ८-७५ ॥

स माययाऽऽत्मानमसौ परेषां
प्रच्छाद्य सन्दर्शयति प्रसादात् ।
छतीममर्थं प्रथयन् प्रियाणां
दृष्टिं शुभां दातुमिषे तासाम् ॥ ८-७६ ॥

तासामथ स्मेरमुष्माब्जुजेन
श्यामेन पीताम्बरयित्रितेन ।
आविर्बभूवे सडसा पुरस्तात्
मधुद्विषा मन्मथमन्मथेन ॥ ८-७७ ॥

तमेकयित्ताः प्रतिसन्निवृत्तं
यातेन नृत्यन्तमिवाद्भुतेन ।
गोप्यः पुनर्जातमिवात्मनैव
प्रैक्षन्त सम्मोदपयोधिमग्नः ॥ ८-७८ ॥

नवेन्दुरेष्माकृशपाण्डुराङ्गी-
स्तापाश्रुसन्दर्शितवह्नितोयाः ।
ददर्श गोपीरवतारगोपः
श्वासैस्त्रिलोकीमिव(मुप)शोषयन्तीः ॥ ८-७९ ॥

अविध्यतैकः प्रणयापराधी
योगैरलक्ष्यो युगपत् प्रयुक्तैः ।
आवर्जितभूधनुषाममोघै-
रेणीदृशाभीक्ष्णयित्रपुङ्गवैः ॥ ८-८० ॥

प्रसादज्ज्वालातुभिरङ्गनानां
प्रत्येकमन्याभिरलक्षणीयैः ।
विलासयाटूज्जिविलोचनाद्यै-
रानन्दयन् सान्त्वनमायथार ॥ ८-८१ ॥

તાસાં તદ્દગ્ધવ્યતિષ્ઠગલોભાત્
સૈરન્નિકાવૃત્તિમુપેયુષીણામ્ ।
વિરક્તનિધ્યેયપદઃ સ રાગી
રાગાધિકાં પ્રાસ્તુત રાસલીલામ્ ॥ ૮-૮૨ ॥

તદગ્રહસ્તગ્રહણાર્થિનીનાં
સ સવ્યતો દક્ષિણતશ્ચ તિષ્ઠન્ ।
બભાર વિદ્યુદ્વ્યવધાનભાજાં
વાત્યાજુષાં વારિમુચામભિખ્યામ્ ॥ ૮-૮૩ ॥

દ્વયોર્દ્વયોરેકતયા સ તાસાં
મધ્યે સ્થિતો માણ્ડલરાસનૃત્તે ।
કરદ્વયસ્પર્શરસેન કાન્તાઃ
પ્રત્યેકમાનન્ધ ભૃશં નનન્દ ॥ ૮-૮૪ ॥

અપારમાવર્તયતા રસાબ્ધિં
રામાનુજો રાસજવેન દીવ્યન્ ।
પદાશ્રિતાનાં ભ્રમશાન્તિહેતુઃ
પ્રિયાસહસ્રં ભ્રમયાગ્ચકાર ॥ ૮-૮૫ ॥

સ્વમાયયા ધૂર્ણયતો મહત્યા
વિશ્વાનિ ભૂતાનિ વિભોરજસ્રમ્ ।
રામાજનં રાસવશં વિધાય
સ્વસ્ય સ્વયં પ્રાપ નિદર્શનત્વમ્ ॥ ૮-૮૬ ॥

સ્વપાદપાંસુસ્નપિતાકૃતીનાં
સ્વિદ્યન્મુખીનાં વ્રજસુન્દરીણામ્ ।
લમ્બાલકાનાં લલિતસ્મિતાનાં
લાભાત્ સ્વયં લબ્ધમનોરથોઽભૂત્ ॥ ૮-૮૭ ॥

સનૃત્તગીતેન વિહારયૂના
ગોપીજનૈરન્તરિતેન બદ્ધમ્ ।
તદ્દ્ભુતપ્રસ્થિતિ રાસચક્રં
જવાદલક્ષ્યાન્તરમાબભાસે ॥ ૮-૮૮ ॥

જગુઃ સહર્ષ દિવિ દેવકન્યાઃ
દિવ્યાસ્તદા દુન્દુભયઃ પ્રણેદુઃ ।

पपात कल्पद्रुमपुष्पवृष्टिः

सदर्थिते संश्रितरासलीले ॥ ८-८८ ॥

गृहीतलस्तद्धितयाः सलीलं

मिथ्याभुजङ्गेन मृगीदृशस्ताः ।

परिभ्रमन्त्यो विपरीतवृत्त्या

प्रकान्तरासां भुवमभ्यजानन् ॥ ८-८९ ॥

मनोऽभिल्लीडसितेन तासां

रभ्येण कृष्णो रजनीमुपेन ।

अन्यादृशीं प्रीतिमन्ययोगा-

दापादधिष्यन् विरराम रासात् ॥ ८-९० ॥

उद्भिन्नधर्माभ्युक्तां विडारात्

तासां करस्पर्शरसेन यैनम् ।

लतागृहे नन्दनगर्भशोभिन्त्या-

सीनमन्वासत गोपकन्याः ॥ ८-९१ ॥

स्वलम्बितैश्चित्रपलाशपुष्पैः

संवीज्यमानो विटपैः प्रियाभिः ।

निदर्शयामास वनान्तराले

नीलाद्रिमुद्भ्रान्तमयूरवृन्दम् ॥ ८-९२ ॥

विचित्रलीलाहितवेपथूनां

तासामनासादितविश्रमाणाम् ।

तापोपशान्त्यै तपनात्मजाया-

माह्लादनीमद्भिरिषेण लीलाम् ॥ ८-९३ ॥

मुपेन तस्य द्विजराजभासा

ताराभिरामेण तमोपलेन ।

प्रेमोदधिं वर्धयता प्रियाणां

सञ्चिक्षिपे तत्र सरोजकान्तिः ॥ ८-९४ ॥

सन्ध्याघनाभः स तदा प्रियाणां

मध्ये बभौ वारिजरेणुताम्रैः ।

शृङ्गारद्विगैरिव दृष्टिपातैः

शृङ्गोदकैराप्लुतचित्रदेहः ॥ ८-९५ ॥

સ પમિનીનાં સલિલસ્થિતાનાં
ચકાર સમ્મીલનમાશુ તાસામ્ ।
તુષારજાલૈસ્તુહિનાંશુસૌમ્યઃ
કામોપનેતા કરચન્નમુક્તૈઃ ॥ ૮-૯૭ ॥

પટીરપટ્ટૈઃ પ્રતિપન્નગડ્ગાં
શોણાન્વિતાં કુકુમસડ્ગમેન ।
કસ્તૂરિકાભિઃ પ્રચિતાત્મવર્ણાં
કૃષ્ણપ્રિયાઃ કૃષ્ણનદીં વિતેનુઃ ॥ ૮-૯૮ ॥

અકાલજાતપ્રતિમેન્દુજાલાન્
આકીર્ણમિથ્યાશકરાંસ્તરડ્ગાન્ ।
વક્ત્રાક્ષિવક્ષોરુહભિમ્બયોગા-
દકલ્પયન્ કલ્પિતચક્રવાકાન્ ॥ ૮-૯૯ ॥

સવિભ્રમા ચારુપયોધરાભા
તાભિઃ સમં સૂર્યસુતા પ્રપેદે ।
અલબ્ધપૂર્વં તદનન્યલભ્યં
કૃષ્ણોપભોગેન કૃતાર્થભાવમ્ ॥ ૮-૧૦૦ ॥

નિતમ્બવક્ષોજનિરુઢવૃદ્ધિ-
ર્મધ્યે કૃશા સંશ્રિતનિમ્નનાભિઃ ।
વિલોલપદ્માગ્રતરડ્ગહસ્તા
તાસામભૂદન્યતમેવ સાડપિ ॥ ૮-૧૦૧ ॥

અસૂચયેવ પ્રમદાજનાનાં
લાક્ષાઞ્જનાદીનિ વિલોપયન્તી ।
નિસર્ગશોભાતિશયપ્રકાશાત્
કૃતોપકારેવ નદી બભૂવ ॥ ૮-૧૦૨ ॥

ચિરપ્રવૃદ્ધં દયિતેડનુરાગં
ચિત્તે દુશસેધમિવોદ્રમન્તી ।
પ્રાયેણ તત્કાન્તિમધૂપભોગાત્
દૃષ્ટિસ્તદા રાગમુવાહ તાસામ્ ॥ ૮-૧૦૩ ॥

અનડ્ગરાગોજ્જવલચિત્તદેહા

विश्वाधिकं विव्यधुरायताक्ष्यः ।

कल्हा (ल्हा)रशोभारयितैः कटाक्षैः

कामस्य बाह्वैरिवतापदीसैः ॥ ८-१०४ ॥

विगाढनात् गोपनितम्बिनीनां

संवर्धमाने सडसाऽम्बुपूरे ।

तद्भङ्गशोभाविजितैः सरोजै-

रन्तर्हितं नूनमवामलज्जैः ॥ ८-१०५ ॥

कृष्णाम्बुदः कल्पितलस्तयन्त्र-

श्चकार गोपीनयनोत्पलेषु ।

धाराम्बुसोकादुपसम्भवन्त्या

रागश्रिया रक्तसिलीन्ध्रशोभाम् ॥ ८-१०६ ॥

मुहुः प्रयुक्तां मुग्धपुण्डरीके

कदर्थयन्त्या कथयन्धाराम् ।

कान्ते कयाचित् दधिरे कराभ्यां

गतागतान्युत्पलकाननानाम् ॥ ८-१०७ ॥

प्रयापिते गोपिकया कयाचित्

कृष्णाननं कीयकयन्त्रतोये ।

निमीलनोन्मीलनतस्तदीयात्

नक्तन्त्विं तत्क्षणादृश्यमासीत् ॥ ८-१०८ ॥

तमार्द्रभावाग्निभिऽन्तरीयं

लम्बालकं राशिमिवाद्भुतानाम् ।

पश्चादुपेता परिरभ्य तस्थौ

काचित् प्रिया कामवधूरिवान्या ॥ ८-१०९ ॥

अभङ्गगुरुरेवमभलेन तस्या

वह्ने प्रियं बाहुलताद्वयेन ।

समीक्ष्य कामार्पितपाशमन्याः

सम्भावयामासुरपेतशङ्काः ॥ ८-११० ॥

यदङ्घ्रियोगाज्जगतां त्रयाणां

मन्दाकिनी मान्यतमा अबलूव ।

तयाऽपि सम्भाव्यतमा तदाऽऽसीत्

કૃષ્ણેન સા તેન કૃતાવગાહા ॥ ૮-૧૧૧ ॥

અથોપચારાન્ ઉપપાદયન્તી

દિવ્યેન દેહેન દિનેન્દ્રકન્યા ।

આનર્થ પાદાર્પિતરત્નપુષ્પા

ગોપીસખં ગોપકુમારમાદ્યમ્ ॥ ૮-૧૧૨ ॥

સરિદ્ભિરન્યાભિરપિ પ્રભાવાત્

પ્રાયેણ ગોપીતનુમાશ્રિતાભિઃ ।

તોષાદુદ્ધ-વત્સુતયોપભોગ્ય-

સ્તોયોપચારેણ વિભુઃ સિષેવે ॥ ૮-૧૧૩ ॥

તમુત્તરન્તં સરિતઃ પ્રવાહા

દુત્તારકં પદ્મમયાત્ પયોધેઃ ।

મરુતપ્રયુક્તા વસનાડ્ગરાગૈ-

રાકલ્પયન્ અપ્સરસસ્તદર્શૈઃ ॥ ૮-૧૧૪ ॥

વ્રજાડ્ગનાશ્ચ ત્રિદશાડ્ગનાભિઃ

પ્રસાધ્યમાના બહુમાનપૂર્વમ્ ।

રમાસહાયપ્રણયાનુરૂપાં

સમ્માનનાં સાધુજનેષ્વવિન્દન્ ॥ ૮-૧૧૫ ॥

વિહૃત્ય તસ્મિન્ વ્રજસમ્મુખીને

ચક્રં ગવાં શૈલવનાન્નિવૃત્તમ્ ।

ઉપાદ્રવત્ કશ્ચિદરિષ્ટનામા

કૈલાસપર્યાયિતનુઃ કકુમાન્ ॥ ૮-૧૧૬ ॥

ખુરાગ્રવજ્રેણ વિદારયન્

ક્ષ્માં વિષાણાનિર્ભિન્નવિમાનમૂલઃ ।

દુર્વારવેગો દદૃશે સ દૂરા-

ન્મૃત્યોરુપકાન્તમહો મહોક્ષઃ ॥ ૮-૧૧૭ ॥

શૃંગાવરુણૈઃ શકટૈઃ પ્રકીર્ણ

વૃષાન્તરૈરાશુ વિમુક્તમાર્ગમ્ ।

વ્રજં તદા વિપ્લુતગોપવર્ગ

ત્યક્ત્વા સ કૃષ્ણાભિમુખં જગામ ॥ ૮-૧૧૮ ॥

તમાપતન્તં પ્રતિસજ્જિહાનો
નિર્દ્રાદવિત્રાસિતદીનધેનુમ્ ।
વિષાણયુગ્મગ્રહણેન શૌરિ-
શ્ચક્રે વિનિષ્પીડિતપીનકણ્ઠમ્ ॥ ૮-૧૧૯ ॥

અપહત્ય દુર્જયમરિષ્ઠદાનવં
જગતામરિષમિવ જાતવિગ્રહમ્ ।
પ્રજસદ્ભિરદ્ભુતવિહારતોષિતૈઃ
સુરસત્તમૈરપિ સમં સ તુષ્ટુવે ॥ ૮-૧૨૦ ॥

અન્યૈરપ્યસુરમલિમ્લુથૈરનેકૈ-
રાતકુાન્ સ્થિરચરસૂતિભિઃ પ્રસૂતાન્ ।
ગોપાનાં પ્રતિવિદધે ગવાં ચ કાલે
રામેણ સ્તુતચરિતો રથાડ્ગપાણિઃ ॥ ૮-૧૨૧ ॥

॥ ઇતિ શ્રી કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્વેક્ટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે વેણુનાદ રાસલીલાં નામ અષ્ટમઃ સર્ગઃ ॥

॥ મધુરાપ્રત્યાગમનં નામ નવમઃ સર્ગઃ ૯ ॥

અથ ભોજપતિર્જગત્પતે-
સ્વતારં ભુવિ નારદાન્મુનેઃ ।
શ્રુતવાન્ અતિદેવદાનવં
વ્યથયા પીતવિષોપમોડભવત્ ॥ ૯-૧ ॥

નિહતા પૃથુકેન પૂતના
શકટં તત્ પરિવર્તિતં મહત્ ।
કકુભદ્ધિતયં નિપાતિતં
પ્રહિતઃ ક્વાપિ નિપીડ્ય કાલિયઃ ॥ ૯-૨ ॥

સ ચ ગોમુખવર્ધનો દધે
ગમિતઃ ક્ષોદમરિષ્ઠપર્વતઃ ।
પ્રથિતશ્ચ બલઃ પ્રલમ્બાજિત્
નિધનં ધેનુકદાનવો ગતઃ ॥ ૯-૩ ॥

દવહવ્યવહશ્ચ જગ્રસે વિષધૃત્
વિન્ધ્યસમો વિદારિતઃ ।
ઇતિ નામ વિજૃમ્ભણે સિપો-
રલમેકૈકમલઙ્ઘ્યતાસ્થિતે ॥ ૯-૪ ॥

બહુભિઃ કિમિહ પ્રતર્કિતૈ-
ર્બલિનઃ સ્ત્રોતસિ ધાવતો વિધેઃ ।
યદતીતમતીતમેવ તત્
કરણીયં પુનરાયતિક્ષમમ્ ॥ ૯-૫ ॥

ઇતિ વિપ્રતિસારવિહ્વલઃ
સ્વયમુત્થાપિતમૃત્યુચોદિતઃ ।
પ્રતિહન્તુમિયેષ ચક્રિણં
શલભો દીપ્તમિવાશુશુક્ષણિમ્ ॥ ૯-૬ ॥

દિવસાન્તદિવાકરોપમઃ
શ્વસિતાન્દોલિતજીવિતસ્થિતિઃ ।
ભયવિસ્મયરોષકર્બુરઃ
સ શિરઃકમ્પમવર્તયત્ ક્ષણમ્ ॥ ૯-૭ ॥

સ ચ દાનપતિં સમાદિશત્
ભવતો જીવતુ ભદ્ર સૌહૃદમ્ ।
અજિતેન જિઘાંસિતસ્ય મે
ભજ સાહાયકમાત્મરક્ષણે ॥ ૯-૮ ॥

અતિમાનુષયેષ્ટિતઃ સ્વયં
મધુજિન્માનુષભૂમિકાં વહન્ ।
અસુરાન્ અભિહન્તુમીહતે
દમનીયોડયમરૂઢયૌવનઃ ॥ ૯-૯ ॥

અવિચારિતમાશુ ગમ્યતા-
મધિનન્દાવસથં વિહારિણૌ ।
બલદેવજનાર્દનૌ બલા-
દુપ્પનેયૌ ભવતા છલેન વા ॥ ૯-૧૦ ॥

સહ નન્દમુખૈરશક્તિં
કરદાનવ્યપદેશવચ્ચિતૈઃ ।

અપરેદ્યુરિહોપસર્ચતા-

મસુરધ્વંસકૃદગ્રજાન્વિતઃ ॥ ૯-૧૧ ॥

ઇતિ વાયમુદીર્ય દુર્મતિઃ

સ્વવધોપાત્તકૃપાણિકોપમામ્ ।

સપદિ પ્રજિઘાય કેશિનં

મધુજિત્વીડનલોભમોહિતઃ ॥ ૯-૧૨ ॥

સ ચ વાજિમહાસુરશ્ચરન્

અનુવૃન્દાવનમદ્રિસન્નિભઃ ।

સમહેષત સમ્મખં પ્રભો-

રશનિધ્વાનભયાનકધ્વનિઃ ॥ ૯-૧૩ ॥

કુલિશોપમદન્તપડ્ઙ્કિતકં

કુટિલપ્રેક્ષિતજાતવિદ્યુતમ્ ।

ખુરખાણિડતભૂમિમણ્ડલં

જવલદ્ગ્ગરસ્ફુટવિષ્કુલિડ્ગકમ્ ॥ ૯-૧૪ ॥

બડબામુખવહ્નિદારુણં

વિપુલાવર્તવિશેષચિત્રિતમ્ ।

ધૃતસિન્ધુતરડ્ગતાણ્ડવં

મુખનિષ્કાસિતકૃનસમ્મલવમ્ ॥ ૯-૧૫ ॥

ક્ષિતિભેદકૃતક્ષણૈઃ ખુરૈઃ

પટુધીરધ્વનિનિર્જિતામ્બુદૈઃ ।

વિદધાનમશેષઘાતિનઃ

શમનસ્યેવ મૃદ્ગ્ગવાદનમ્ ॥ ૯-૧૬ ॥

ધૃતવાલધિધૂમસંહતિં

ચટુલોલ્કાશતચાણ્ડકેસરમ્ ।

ગ્રસિતું ક્ષમમમ્બુધીન્ ક્ષણાત્

અનુકલ્પાશ્રિતકલ્પ(ચાણ્ડ)પાવકમ્ ॥ ૯-૧૭ ॥

ગરુડાનિલચિત્તરંહસં

ગતદૂરાન્તિકમક્રમૈઃ ક્રમૈઃ ।

મુહુરુત્પલુતિભિન્નભાસ્કરં

નિભિડાસ્યૂતપયોદકેસરમ્ ॥ ૯-૧૮ ॥

ભ્રમણે કૃતસાલમાણ્ડલં
ક્રમણે દિક્ષુ વિદિક્ષુ ચ સ્થિતમ્ ।
નટવૃત્તિમિવાશુનર્તને
કલિતાકાશમિવાડ્ગધૂનને ॥ ૯-૧૯ ॥

મધુજિદ્વલનક્ષમાત્મના
દરનિર્ભુગ્ધણેન ભોગિના ।
મુહુરુન્નમિતામયત્તો
નમયન્તં નિજભારતઃ ક્ષિતિમ્ ॥ ૯-૨૦ ॥

અચલક્ષિતિસન્ધિભેદનૈ-
રનિલસ્કન્ધવિભાગભઞ્જકૈઃ ।
બધિરીકૃતનિર્જરશ્રુતિં
બહુભિઃ સમ્ભ્રમહેષિતોર્મિભિઃ ॥ ૯-૨૧ ॥

દ્વિરદાયુતસારદુર્દમં
દ્રુતવિદ્રાવિતદિઝમતડ્ગજમ્ ।
અસુરાદિભિરધ્યનાસ્થિતં
સુરસેનાપરભાગદર્શિનમ્ ॥ ૯-૨૨ ॥

પ્રતિકાયમિવાસુરશ્રિયઃ
પ્રથમાકલ્પમિવાન્તકભ્રુવઃ ।
પરિવર્તમિવામરશ્રિયઃ
પ્રતિઘસ્યેવ મહોત્સવં નવમ્ ॥ ૯-૨૩ ॥

ઉપમાનમિવાત્મનઃ સ્વયં
પ્રતિમાનેડપિ સમે સમત્સરમ્ ।
અવલેપમિવાડડત્તવિગ્રહં
દ્વિષદુત્પાતમિવ દ્રુતોદિતમ્ ॥ ૯-૨૪ ॥

અચમત્કૃતપચ્ચવક્રકં
કૃતમન્યૈરિહ દુષ્ટસત્વકૈઃ ।
અપસર્પિતગોકુલં ભયાત્
અભિલીનસ્થલગોપયૂથપમ્ ॥ ૯-૨૫ ॥

અવમત્ય તુરડ્ગદાનવં

शमयन् गोपगणस्थ साध्वसम् ।
 प्रजडास डरिः प्रतिद्रवन्
 प्रसभास्फोटितभावितोद्यमः ॥ ८-२६ ॥

विवृतायतवक्त्रकन्दरं
 प्रतिधावन्तमिवान्तकं प्रभुः ।
 भुजसानुमतः प्रवेशना-
 दगमं वज्रं वद व्यदरयत् ॥ ८-२७ ॥

कुक्ष्यक्षतदारुभेदवत्
 समपादाक्षिललाटनासिके ।
 ददतुः क्षितिकम्पमाघ्रती
 शकले सैन्यवदानवस्य ते ॥ ८-२८ ॥

विशरारुभिरस्य विश्वतः
 कलधौतायलभार्डपाडुरैः ।
 वितता पृथिवी विद्विद्युते
 विबुधप्रीतिवताङ्कुरैरिव ॥ ८-२९ ॥

तदनाधि विभूतिभन्धुरं
 विगतव्याधि कुलं प्रजौकसाम् ।
 दमितारिगणेन दीव्यता
 यदुनाथेन सनाथतां ययौ ॥ ८-३० ॥

त्वरितं य तदा श्रृङ्खलजः
 स्वछितं कंसानियोगमास्थितः ।
 दनुजान्तकदर्शनोत्सवस्थिर-
 सम्प्रीतिरिति व्यचिन्तयत् ॥ ८-३१ ॥

अपि नाम निशामयिष्यते
 निगमान्तैरिव निर्मिता स्थली ।
 रमयिष्यति यत्र मे दृशौ
 रसभूमा(रमणीयमातृका) ॥ ८-३२ ॥

भवदुर्गतदिव्यभेषजैः
 प्रयितां तत्पदपद्मरेणुभिः ।
 प्रणिपत्य शुभां वनस्थलीं

પરિપૂતો ભવિતાડહ(ય)માપ્યુત
પરિપૂતો ભવિતાસ્મ્યુતાપ્યહમ્ ॥ ૯-૩૩ ॥

રસમપ્રતિમં રસાયનં
રમયા ચ ક્ષમયા ચ સેવિતમ્ ।
નયને મમ કિં નુ પાસ્યતો
નરકાતકુલનિદાનભેદનમ્ ॥ ૯-૩૪ ॥

અપિ શઙ્ખરથાઙ્ગતોરણ-
ધ્વજવજ્રાકુશમત્સ્યલાઞ્છનમ્ ।
વિનિવેશયતાદ્વિભુઃ સ મે
વિનતે મૂર્ધનિ પાદપદ્મજમ્ ॥ ૯-૩૫ ॥

યદુવંશમસૌ સભાજયન્
બહુમાનેન વિહારજેન મામ્ ।
ભુજપઞ્જરમધ્યચન્નિતઃ
પુલકોદ્ભાસિતનું વિધાસ્યતિ ॥ ૯-૩૬ ॥

શ્રુતિસૌરભસૌમ્યયા ગિરા
સુધયેવૈષ મુખેન્દુસૂતયા ।
શમયેદપિ નામ સઞ્જવરં
પુરુષઃ પુષ્કરલોચનો મમ ॥ ૯-૩૭ ॥

અહમસ્મિ તવેતિ વાદિનં
પ્રણયસ્મેરમુખઃ પ્રસન્નધીઃ ।
વિદિતેતરવર્જિતોઽપ્યસૌ
વિભુરકૂર વદેતિ વક્ષ્યતિ ॥ ૯-૩૮ ॥

ચિરશીલિતસંયમક્રમે-
ર્યતિભિર્યોગદૃશા દિદૃક્ષિતમ્ ।
નિધિમદ્ભુતમુજ્જિતાવધિં
પરિપશ્યેયમહં પ્રસઙ્ગતઃ ॥ ૯-૩૯ ॥

સ દૃશા સદૃશાન્તરોજ્જિતઃ
સુમુખઃ સ્વાગતવાક્યગર્ભયા ।
કલુષં કિમપહ્લુવીત મે
કરુણાસિન્ધુસુધોર્મિકલ્પયા ॥ ૯-૪૦ ॥

व्यथितं वृजिनेन धन्वना
 विषयाशीविषमोहितं य माम् ।
 अपि जुवयिता पतिः सता-
 ममृतासारनिभैरवेक्षार्णैः ॥ ८-४१ ॥
 अलमत्र पृथग्विधैः कृलै-
 रवशादध्वनि विन्दतो मम ।
 वसुधावसुदेवदेवकी-
 तपसामेकमिदं भङ्गत् कृलम् ॥ ८-४२ ॥
 मद्यभेलगती मडाबलौ
 मधुरालङ्कुराणं विधित्सतः ।
 प्रजयूथपती वशानुगौ
 भवितारौ मम भागधेयतः ॥ ८-४३ ॥
 किमुकुर्वत पुण्यमग्निमं
 मङ्गितास्ते मधुरानिवासिनः ।
 कृपयोपगतौ निरीक्षितुं
 कृतिनः कृष्णाललायुधावुल्लौ ॥ ८-४४ ॥
 रमया क्षमया य माधवो
 रममाणः प्रतिगम्य तां पुरीम् ।
 अपि यर्मदृशोऽपि मादृशान्
 अविसंवाद्यिता स्ववैभवे ॥ ८-४५ ॥
 अवस्त्रुभुजान्तरः श्रिया
 विदधानो वसुधाकरग्रहम् ।
 अभिषेकमुपेयिवानसौ
 किमु नाथो भविता कुलस्थ नः ॥ ८-४६ ॥
 असङ्घिष्युरसङ्घ्यविङ्गम-
 स्त्रिजगत्क्षोभकृद्गुप्तेनजः ।
 बलवान् बलभद्रकृष्णयो-
 र्ततधीर्नन्त किमायश्चिन्ति ॥ ८-४७ ॥
 अकठोरशिरीषकोमलैः

કથમ્ડગૈઃ પ્રતિયોત્સ્યતે હરિઃ ।

કુલશૈલકુલીનમુદિભિઃ

કુટિલૈઃ સંયતિ મુદ્ધિકાદિભિઃ ॥ ૯-૪૮ ॥

ઉદયાસ્તમહીધરસ્તર્ની

ચતુરમ્ભોનિધિમેખલાં ભુવમ્ ।

ઉપભોક્ષ્યત એષ કંસજિ-

ન્ન હિ દુઃસાધમચિન્ત્યતેજસઃ ॥ ૯-૪૯ ॥

ઇતિ સમ્મતસત્ત્વસારથૌ

મહિતસ્થેભિ મનોરથે સ્થિતઃ ।

હરિપાદરજઃપવિત્રિતં

વ્રજમાસાધે રથાદવાતરત્ ॥ ૯-૫૦ ॥

નવનીતમુખૈરુપાયનૈ-

રથ નન્દપ્રમુખપ્રકલ્પિતૈઃ ।

ઉચિતામભિનન્દ્ય સલ્લિયા-

મભિતસ્તાન્ અગવેષયત્ પ્રભુમ્ ॥ ૯-૫૧ ॥

સ દદર્શ ગવામનુપ્લવં

મુદિતં કેશિવધેન કેશવમ્ ।

ગતિમપ્રતિધાધ્વયાયિનાં

ગરુડચ્છત્રનિવારિતાતપમ્ ॥ ૯-૫૨ ॥

ઘનસંવૃતનારદસ્તુતં

નિગમાદ્ગાતનિજાડ્ઘ્રિસૌરભમ્ ।

તરુણારુણતામ્રવાસસં

શુભ-તાપિઞ્છતુલાધરદ્યુતિમ્ ॥ ૯-૫૩ ॥

અભિલક્ષ્યમનુશ્રવેક્ષાણૈ-

રવિપર્યસ્તહિતાહિતક્રમૈઃ ।

પરિભૂષિતબર્હભૂષણં

કમલાકૌસ્તુભનિત્યભૂષિતમ્ ॥ ૯-૫૪ ॥

અતિસૂર્યસુધાંશુતેજસં

સમહાનેરુપમેયમાત્મના ।

નિબિડાદ્ભુતરાશિમક્ષયં

निगमानामपि नित्यनूतनम् ॥ ८-५५ ॥

उपवीणयतस्तमर्भकान्

उपगातृन् उपनृत्यतश्च सः ।

तद्वस्थतदूर्ध्वमिकान्

यमिनोऽनन्यमतीन् अमन्यत ॥ ८-५६ ॥

शुभतर्कशोभितान्तिकाः

सविधे तस्य य धेनुविग्रहाः ।

अनघाङ्गवतीरमन्यत

श्वसितैरस्य समुत्थिताः श्रुतीः ॥ ८-५७ ॥

प्रणुनाव य भक्तिसन्नतः

प्रणिधानेन विना समीक्षितम् ।

उरिमद्भुतगोपभेलनं

श्रि(शृ)तसर्वातिथिमागतोऽतिथिः ॥ ८-५८ ॥

दुरितग्रहयोगदुःप्रितं

त्रिगुणग्रन्थिनिबन्धनिघ्नितम् ।

पतितं निजपादपङ्कजे

परिगृहीष्व धृष्टानिधान माम् ॥ ८-५९ ॥

स्वपदप्लवमाश्रितान् जनान्

नयसे पारमपारवैभवः ।

अतिवेलमहोर्मिसङ्कुले

कलुषोदन्वति कर्णधारितः ॥ ८-६० ॥

रमया सल राजलंसवत्

परमं धाम विभूषयन् भवान् ।

प्रणिधानवतामपङ्क्ति

पदमेतन्निदधाति मानसे ॥ ८-६१ ॥

अतिरोधिरसौ निधिः श्रुते-

रनिमेषप्रतद्वेशिनी दृशोः ।

तनुते तनुरीश तावकी

स्मरणां विस्मरणां य दृःशकम् ॥ ८-६२ ॥

વ્યપદિશ્ય મુકુન્દ દેવકીં
વિહરન્ત્યા વસુદેવમન્દિરે ।
જનિતોઽસિ નિજાનુકમ્પયા
જગતીરક્ષણજગરૂકધીઃ ॥ ૯-૬૩ ॥

ભવતો ભવનાટિકાં
વિદન્ વિભવાડમ્બરિણાં વિડમ્બિનીમ્ ।
અનપાયપદાધિરોપ(હ)ણા-
દપવૃત્તો(ક્તો)ન પુનર્નિવર્તતે ॥ ૯-૬૪ ॥

સુધિયસ્તવ ગોપભૂમિકાં
સુભગાં કૌતુકસૂતિકાં ધિયામ્ ।
અનુવિદ્ય ગતાગ્ર્યભૂમિકા-
મધિવિન્દ્યુરનશ્વરીં શ્રિયમ્ ॥ ૯-૬૫ ॥

દુરિતાનિ ભજન્તિ સક્લથં
તપનેનેવ તમાંસિ દીવ્યતા ।
હૃદયાનિ ચ યોગિનાં ત્વયા
કુમુદાનીવ વિકાસમિન્દુના ॥ ૯-૬૬ ॥

ગુણતશ્ચ વિભૂતિતશ્ચ તે
ક્વચિદંશેઽપિ સમાધિકત્યજઃ ।
ઉપમાનકલાવિકલ્પિતૈ-
રુપલક્ષ્યેત જગત્પ્રધાનતા ॥ ૯-૬૭ ॥

મહિમાર્ણવવર્ણનોદ્યતાઃ
પરિમાતું ગુણમેકમક્ષમાઃ ।
ત્રપયેવ ભજન્ત્યસીમનિ
ત્વયિ વાયંયમતામનુશ્રવાઃ ॥ ૯-૬૮ ॥

તવ વિશ્વવિદો વદામિ કિં
જગદેકાધિપતેર્દિશામિ કિમ્ ।
કૃપણઃ પરિપૂર્ણસમ્પદઃ
કમિવાંશં પરિપૂર્યામ્યહમ્ ॥ ૯-૬૯ ॥

પ્રકૃતે કિમનેન તત્ પ્રભો
ભવદાવિર્ભવનસ્થલીં પુનઃ ।

पदपद्मरजःपवित्रितां
विदधानो जडि नाथ विद्विषः ॥ ८-७० ॥

बहुशाप्रविजृम्भाणो मडान्
अवधातेन सुगन्धिनाऽध नः ।
यशसा भवतु प्रसूनवान्
यदुसन्तानमडीरुडस्तव ॥ ८-७१ ॥

त्वरते रिपुरागतौ तव
स्वयमेवावसरं समर्पयन् ।
नतरक्षार्किवदन्त्यसौ
न विलोपं भुवि यातु तावकी ॥ ८-७२ ॥

स्वयमेव समेयुषां वधे
विमतानां क्षितिभारजन्मनाम् ।
भृगयामिव भावयन्त्यसौ
मडती सम्पदुपस्थिताऽध ते ॥ ८-७३ ॥

शतकोटिसडस्रसारवान्
मथनं प्राप्स्यति मातुलस्त्वया ।
व्यसनं विपदध्यनेडसा
विनिपातश्च न कस्य कर्मिणः ॥ ८-७४ ॥

अभिसंछितमौग्रसेनिना
कथितं य इमशो व्यजिज्ञपत् ।
कुलजः कुटिलाशयोर्जितः
कुशलं पृष्टवते मधुद्विषे ॥ ८-७५ ॥

अपरेद्युरशेषतो नयन्
सडसा गोपगणान् स यादवः ।
स्थितमध्वनि रामकेशवौ
रथमारोपयद्व्यरंडसम् ॥ ८-७६ ॥

प्रजतोरथ वल्लवस्त्रियो
बलभद्रस्य जनार्दनस्य य ।
अनुदुदुपुराशु वर्तनीं
कुररीकूजितसूयकस्वनाः ॥ ८-७७ ॥

વ્યલપન્નિતિ બાષ્પગદ્ગદં
વિરહારમ્ભવિષાદવિહ્વલાઃ ।
વલયૈઃ પ્રિયવર્ત્તપાતિભિઃ
ક્ષતપુષ્પા ઇવ ધર્મવીરુધઃ ॥ ૯-૭૮ ॥

અપયાતિ સહાગ્રજન્મના
સહસા નન્દસુતો વિહાય નઃ ।
અનુયામ નિવારયામ વા
કથમસ્માભિરુદાસ્યતે મુધા ॥ ૯-૭૯ ॥

શ્રુતિષુ જ્વલનં વમત્યસા-
વદવીયોરથચક્રચીત્કૃતિઃ ।
દ્રુતમેત્ય પતેમ તત્પદે
ગુરુભર્ત્રાદિષુ મુક્તગૌરવાઃ ॥ ૯-૮૦ ॥

પ્રગુણત્વમિવ વ્રજસ્ત્રિય-
શ્વલસમ્બન્ધિનિ નન્દનન્દને ।
મુદિરધ્વનિતાં વિજાનતે
શિખિનસ્તદ્રથનેમિનિઃસ્વને ॥ ૯-૮૧ ॥

અયમુદ્ઘૃતગોકુલેક્ષણઃ
કથમકૂર ઇતિ પ્રજલ્યતે ।
અથ વા ભુવનેષુ દારુણાઃ
પ્રથિતાઃ પુણ્યજના નિશાચરાઃ ॥ ૯-૮૨ ॥

બડિશામિષવત્પ્રયુક્તયા
રિપુરકૂરસમાખ્યયાઽન્વિતઃ ।
વિભવં હરતિ વ્રજૌકસાં
કિમિહોચ્ચેત વદેમ કસ્ય વા ॥ ૯-૮૩ ॥

અવતારવરાહરૂપિણા
હરિણા ભૂમિરુદ્ધિયિતોદયેઃ ।
વિરહવ્યસનોદધેરિતઃ
ક ઇવોદ્ધિયિતું ક્ષમેત નઃ ॥ ૯-૮૪ ॥

ચિરસૂઘટિતોઽપિ નઃ ક્ષણા-

દનુરાગો બલભદ્રકૃષ્ણયોઃ ।
અપયાતમહાનદીદ્રયો
ભવિતા શોણ ઇવૈષ નિષ્કુલઃ ॥ ૯-૮૫ ॥

અવિકલ્પિતબાલ્યયૌવનઃ
પ્રણયોડસ્માસુ બલાનુજન્મનઃ ।
વિધિના વિષમપ્રવાહિણા
સિકતાસેતુરિવૈષ ભિદ્યતે ॥ ૯-૮૬ ॥

અમુના શશિનેવ કલ્પિત-
શ્ચિરમસ્માસુ શરત્રદીધ્વિવ ।
પ્રણયઃ પ્રતિભાસજીવિતઃ
પ્રતિમાચન્દ્ર ઇવ પ્રલીયતે ॥ ૯-૮૭ ॥

અહમસ્મિ તવ ત્વમેવ વા
મમ દૃષ્ટિસ્ત્વમિતિ પ્રલોભયન્ ।
વિજહાતિ સ એવ વલ્લવી-
રલમેતાવદતઃ પરેણ કિમ્ ॥ ૯-૮૮ ॥

અયમેવમશુલ્કદાસિકાઃ
સ્વપદોપદ્મલતાઃ સ્વયં પ્રભુઃ ।
બહુમત્ય જહાતિ નિઃસ્પૃહઃ
કથમાલેખ્યગતા ઇવાદ્ય નઃ ॥ ૯-૮૯ ॥

નિરપેક્ષ ઇવૈષ નીલયા
રસિકઃ પાલિકયા સરાધયા ।
પૃથગત્ર કિમેતદુચ્યતે
કુલકઃ કશ્ચિદસૌ કુલસ્ય નઃ ॥ ૯-૯૦ ॥

અમૃતસ્ય વિષસ્ય ચ સ્વયં
પ્રભવસ્થાનમભૂત્ પયોનિધિઃ ।
નિયતં તદનેન દર્શિતં
નિજસંયોગવિયોગદાયિના ॥ ૯-૯૧ ॥

મુખચન્દ્રિકયા મુખાનિ નઃ
કુમુદાનીવ વિકાસમાનયન્ ।
કિતવો યદુવાચ સત્યવત્

કવ ગતં તત્ કવ ય તેન ગમ્યતે ॥ ૯-૯૨ ॥

યમુનાપુલિનેષુ દીવ્યતા

યદ્દુતાનેન વશીકૃતા વયમ્ ।

વિકૃલપ્રણયપ્રદાયિના

વિધિના હન્ત વિલોભિતાસ્તતઃ ॥ ૯-૯૩ ॥

વિજહાતિ સ એષ ગોકુલં

મથુરામાદ્રિયતે મનોરમામ્ ।

ભવિતવ્યતયા શુભાશુભે

તદિદૈવં પરિવર્તિતાસ્પદે ॥ ૯-૯૪ ॥

સહજં હરતા મહાનિધિં

વિવશાનામિવ વૈરિણેવ નઃ ।

વિહિતઃ સુકૃતેન કીદૃશા

મથુરાયોષિદનુગ્રહો મહાન્ ॥ ૯-૯૫ ॥

સહપાંસુવિહારસમ્ભૃતં

જહતા સ્નેહમનઃ્ગવર્ધિતમ્ ।

અપિ નાગરયૌવતં ક્ષણા-

દમુના હન્ત વિલોભયિષ્યતે ॥ ૯-૯૬ ॥

નટવત્ પરિગૃહ્ય માયયા

નતચિન્તામણિરેષ નસ્ત્યજન્ ।

અનુરૂપતમાસ્વપિ ધ્રુવં

નગરસ્ત્રીષુ ન સઙ્ગમેષ્યતિ ॥ ૯-૯૭ ॥

નિજવંશનિનાદતોડપિ યત્

સ્વદતે શ્રોત્રરસાયનં વચઃ ।

નિદધીત નૃશંસધીરસૌ

પુરયોષિત્સ્વપિ વાગુરામિમામ્ ॥ ૯-૯૮ ॥

ઇહ તાવદુપેક્ષિતા વયં

વશિનાડડલેખ્યપ(વ)રાઙ્ગના ઇવ ।

વિહરન્ વિરસેન ચેતસા

કિંતવસ્તત્ર કિંમાચરિષ્યતિ ॥ ૯-૯૯ ॥

युवतीरयमिन्दुकान्तयेत्
नगरे नन्दकुमारयन्द्रमाः ।
स्मितयन्त्रिकया यदीयया
द्रवतामेति मनःशिलाऽपि नः ॥ ८-१०० ॥

अपि जल्युरमुष्य दर्शने
नवलुब्धा नगरस्त्रियः प्रियान् ।
सुलभे सुमणौ कथं मतिः
कमते कायन कायसङ्गले ॥ ८-१०१ ॥

ललिताद्भुतलास्यगन्धिषु
ध्रुवमङ्गेषु बलानुजन्मनः ।
नवयौवनरामणीयकं
नयनैः पास्यति नागरीजनः ॥ ८-१०२ ॥

विधिना विषमप्रवृत्तिना
व्यपनीतोऽपि कदाचिदागतः ।
अपि नः पुनरार्द्रयिष्यते
मदनप्राणसुलुब्धमिरीक्षितैः ॥ ८-१०३ ॥

छल तत्पदकाङ्क्षिभिः स्तनै-
र्नयनैस्तन्मुग्धपद्मपट्टपदैः ।
श्रवणैश्च तद्दुःखितजुवितैरपि
जुवेम पुनस्तदादृताः ॥ ८-१०४ ॥

करुणाभरितैः कदा पुनः
स्वयमुल्लासयिता स अवे नः ।
अपरस्परपातिभिः शनै-
रगदङ्गुलनिभैरवेक्षाणैः ॥ ८-१०५ ॥

विविधारुणराजिरञ्जिते
विशदस्मेरविशालशीतले ।
किमपि ब्रुवती कृतार्थतां
नयने तस्य कदाऽनुनेष्यतः ॥ ८-१०६ ॥

अधिरत्वमिवागता-न्यसौ
श्रवणान्यध पुनः समेत्य नः ।

રમયિષ્યતિ ચાટુભિઃ કદા
 રતિસિન્ધોરિવ વીચિપ્દ્ધિભિઃ ॥ ૯-૧૦૭ ॥
 મદયન્ હૃદયાનિ વિભ્રમૈ-
 રવિ(પિ)સંવાદમિવાડડચરન્ દૃશા ।
 અવિભાગમિવાવહન્ ગુણૈ-
 રપિ નઃ પ્રત્યવપત્સ્યતે પુનઃ ॥ ૯-૧૦૮ ॥
 પરિવર્તયિતા જગત્રયી-
 મપરાવૃત્તિરનેહસઃ ક્રમઃ ।
 યદતીતમતીતમેવ તત્
 પુનરેષ્યત્યપિ પુષ્કરેક્ષણઃ ॥ ૯-૧૦૯ ॥
 અથવા પુરસુન્દરીજનૈઃ
 સુભગમ્ભાવુકસૌમ્યવૃત્તિભિઃ ।
 અવશાદવરુદ્ધયેતસઃ
 કૃતિનઃ કૈવ કથા વ્રજાગમે ॥ ૯-૧૧૦ ॥
 મથુરાપુરમત્તકાશિનીમધુરાલા
 પવિલોભિતાશયઃ ।
 પુનરેષ્યતિ નન્દનન્દનઃ
 કિમિવાસ્માસુ વિચિન્ત્ય કારણમ્ ॥ ૯-૧૧૧ ॥
 બહુવિભ્રમપાશબન્ધુરાં
 ગુણગૃહ્યઃ સ્વયમેષ દુસ્તરામ્ ।
 અતિલઙ્ઘયિતું ન શકુયાત્
 નગરસ્ત્રીજનનેત્રવાગુરામ્ ॥ ૯-૧૧૨ ॥
 ન રથઃ પરિદૃશ્યતે મહાન્
 ન ચ નેમિસ્તનિતં નિશમ્યતે ।
 ન ચ રેણુરિતો વિજૃમ્ભતે
 તદપિ ભ્રશ્યતિ જીવિતં ન નઃ ॥ ૯-૧૧૩ ॥
 ઇતિ વાદિનિ વલ્લવીજને
 યમુનાં સત્વરસૂતયોદિતઃ ।
 ઘટયન્ વસુધામનોરથં
 વશિનસ્તસ્ય રથઃ ક્ષણાત્ યયૌ ॥ ૯-૧૧૪ ॥

स्वगुणानुभवेन सुभ्रुवां
भवभोगोचितपुण्यसञ्चयम् ।
विरडव्यथया तु तीव्रया
वृजिनाम्भोधिमशोषयत् प्रभुः ॥ ८-११५ ॥

परवन्ति जगन्ति बाधितुं
नियतिः किं न करोति निष्ठुरा ।
विजडौ करुणानिधिः प्रियाः
विरडे तस्य य ताभिरास्यत ॥ ८-११६ ॥

विनिवेश्य रथे सितासितौ
वसुदेवस्य सुतौ स यादवः ।
मणिमङ्गरुचं मडापगां
दिवमुष्पांशुशिव व्यगाढत ॥ ८-११७ ॥

अधर्मर्षालीनकिट्विषः
सलिले मग्नतनुर्दृदर्श तौ ।
भुजगेन्द्रभुजङ्गशायिनौ
पुरुषौ किञ्चिद्वान्यलक्ष्मणौ ॥ ८-११८ ॥

उपसृत्य य तीरमादरात्
तदवस्थौ निरवर्णयत् रथे ।
स्मयमानदृशोस्तयोरसौ
निभृतः स्वानुभवं न्यवीविदत् ॥ ८-११९ ॥

प्रणिधानबहिर्विलोचनैः
प्रतिलब्धानुभवः प्रसादयन् ।
अनिनीषत तावुभौ तदा
पुरमारब्धशरासनोत्सवाम् ॥ ८-१२० ॥

गजसिंहगती ततश्च तौ
गिरितुङ्गेन रथेन तेरतुः ।
गगनद्रवसन्निभां नदी-
मपुनःप्राप्तिमयाद्विवाऽऽकुलाम् ॥ ८-१२१ ॥

अथ विद्यति समेतैः सिद्धगन्धर्वमुष्यै-

ભુવિ ચ ભુવનગોપઃ સંસ્તુતો ગોપવૃદ્ધૈઃ ।
લલિતગતિવિહારો રામચન્દ્રેણ સાર્ધં
રણપરિણતિકાક્ષી રાજધાનીં જગાહે ॥ ૯-૧૨૨ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્દ્વેષ્ટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે મધુરાપ્રત્યાગમનં નામ નવમઃ સર્ગઃ ॥

॥ કંસરાજયોદ્યારો નામ દશમઃ સર્ગઃ ૧૦ ॥

તતસ્તૌ દદૃશુસ્તન્ન વિશન્તૌ રાજવીથિકામ્ ।
પૂર્ણદૃષ્ટિકલાઃ પૌરાઃ પુણ્યૈરેકમુખૈરિવ ॥ ૧૦-૧ ॥
ચક્ષુષામિવ ભાગ્યેન સમ્પ્રવૃત્તૌ મહોત્સવૌ ।
યુક્તૌ મદનશક્ત્યેવ યુગપન્નધુમાધવૌ ॥ ૧૦-૨ ॥
અભિખ્યાવીથિવિક્ષેપૈરપૃથગભાવચિત્રિતૈઃ ।
સમેતૈરનુભાવાઘૈઃ સક્તાવિવ રસોત્તમૌ ॥ ૧૦-૩ ॥
ક્રમમુલ્લઙ્ઘ્ય ભૂતાનાં ભોગમોક્ષાવિવોદ્રતૌ ।
તયોરેવ વિનિષ્પત્યૈ ધર્માવિવ ચ તાદૃશૌ ॥ ૧૦-૪ ॥
પુનન્તૌ ભુવનં પાદૈઃ પુષ્પવન્તાવિવાપરૌ ।
સિગ્ધ્યન્તૌ કાન્તિવર્ષેણ સિતકૃષ્ણાવિવામ્બુદૌ ॥ ૧૦-૫ ॥
મદોપક્રમદુર્દાન્તૌ મધુરોદ્યતવિભ્રમૌ ।
કલભાવિવ સન્નદ્ધૌ કંસાદિનલમર્દને ॥ ૧૦-૬ ॥
શુભાનામિવ સીમન્તૈઃ શ્રુતિસીમન્તસેવિતૈઃ ।
પુનન્તૌ રાજવિશિખાં પુણ્યૈશ્ચરણપદ્મજૈઃ ॥ ૧૦-૭ ॥
શીલસંવૃતપારમ્યૈઃ શૃંગારપરિકર્મિતૈઃ ।
દૃષદોડપિ દ્રવીભાવં નયન્તૌ દિવ્યચેષ્ટિતૈઃ ॥ ૧૦-૮ ॥
દિદૃક્ષાદત્તદૃષ્ટીનાં મનસ્કારમનીષયોઃ ।
સપીતિરસસન્તોષં દિશન્તૌ દેહકાન્તિતઃ ॥ ૧૦-૯ ॥
મન્મથાયુતસૌન્દર્યૌ વસન્તાયુતસૌરભૌ ।
શશાકુાયુતલાવણ્યૌ ચણ્ડરશ્મયુતધૃતી ॥ ૧૦-૧૦ ॥

चित्रतामिव नीतानां चित्तयेष्टापहारतः ।
 प्रतिसौधं पुरस्त्रीणां निर्विशन्तौ निरीक्षणम् ॥ १०-११ ॥
 सुप्रभातमिह प्राप्तं सूषा य सुदिनं य नः ।
 एति वादिभिरन्योन्यं द्रुतयितैरनुद्रुतौ ॥ १०-१२ ॥
 बलादपटुतैस्तत्र रजकात् राजसम्भतात् ।
 परभागाश्रियं प्राप्तौ वासोभिरसितारुणैः ॥ १०-१३ ॥
 लब्धपुण्यविपाकेन मालाकारेण लम्बितैः ।
 शबलौ दामभिश्चित्रैः सन्निधयनमालिकैः ॥ १०-१४ ॥
 कान्तिनिर्जितया कामात् प्रदिष्टैः कंसकुब्जया ।
 दधतौ वर्णकैर्भूयो दिव्यगन्धौ सुगन्धिताम् ॥ १०-१५ ॥
 ऋजूकृतसुजाताङ्ग्या ऋजुबुद्ध्याऽथ कुब्जया ।
 प्रणयन्त्या स्वगेहानि प्राप्तमन्दस्मितौ मिथः ॥ १०-१६ ॥
 ततो विविशतुः शालां बलिसन्नगुडामिव ।
 प्रथितां पृथुभिश्चापैः पन्नगैरिव भीषणैः ॥ १०-१७ ॥
 तत्र शैलनिभं शौरिस्त्रिदशैरपि दुर्दमम् ।
 ददृशजगवप्रप्यं दम्भोलिकठिनं धनुः ॥ १०-१८ ॥
 स्वपूर्वप्रभवोदन्तमिदानीन्तनयन्निव ।
 तदानम्य धनुर्भीमं बभञ्ज भुजलीलया ॥ १०-१९ ॥
 मडता तस्य घोषेण विदद्रे द्विषतां मनः ।
 सौधानि मधुरायाश्च शुष्काशनिविडम्बिना ॥ १०-२० ॥
 थापगोपयमूँ उत्वा तौ जगद्धितमानुषौ ।
 अतिलङ्घ्य धनुःशालां रङ्गद्वारमवापतुः ॥ १०-२१ ॥
 तत्र मृत्युमिव कुण्डं निदध्यतुरस्मिन्मौ ।
 नागं कुवलयपीडं निह्रुवानमिवाम्बरम् ॥ १०-२२ ॥
 तमासाद्य द्रुतं शौरिस्त्रासितत्रिदशद्विपम् ।
 पञ्चवक्त्रं एवाङ्गम्य पातयामास भूतले ॥ १०-२३ ॥
 तस्य दन्तौ समुद्धृत्य श्रेताद्विशिषरोपमौ ।
 विदधाते यदुश्रेष्ठौ मल्लयुद्धमडायुधे ॥ १०-२४ ॥

સહ ગોપૈરધિષ્ઠાય રડ્ગમધ્યમરિન્દમૌ ।
 બલિજિત્ બલભદ્રશ્ચ બાલવૃત્તૈરદીવ્યતામ્ ॥ ૧૦-૨૫ ॥
 નૃપોપહૂતૈરથ તૌ વિહારૈઙ્ગ્યમવાપતુઃ ।
 નર્મકારક-જલ્પાક-નટ-વર્તક-ગાયકૈઃ ॥ ૧૦-૨૬ ॥
 જનસ્ય મહતસ્તત્ર જનયામાસતુસ્તદા ।
 મહતા કાન્તિવર્ષેણ દિદૃક્ષાં દેવમાતૃકામ્ ॥ ૧૦-૨૭ ॥
 ઉપવેદમધીયુર્યે રણાર્થ રડ્ગદર્શિનઃ ।
 તમેવ તે દ્વિધાભૂતં તાવુભાવભિમેનિરે ॥ ૧૦-૨૮ ॥
 તદાલોકનલાભેન સામાજિકજનસ્તદા ।
 અનિદમ્બૂર્વમાહ્લાદમપવૃક્ત ઇવાન્વભૂત્ ॥ ૧૦-૨૯ ॥
 બિમ્બિતાકૃતયો નાર્યસ્તદ્દેહમણિદર્પણે ।
 તત્પરિષ્વડ્ગનિર્વેશમયત્નાદિવ લેભિરે ॥ ૧૦-૩૦ ॥
 ગીતમઞ્જુગિરસ્તત્ર નૃત્તસંવાદિવિભ્રમાઃ ।
 મઞ્ચેષુ હરિરદ્રાક્ષીત્ વરસ્ત્રીર્મદિરેક્ષણાઃ ॥ ૧૦-૩૧ ॥
 ધૃતહેતિપરિષ્કારાન્ ધીરોદ્ધૃતવિલોકિતાન્ ।
 દદર્શ પૃથિવીપાલાન્ દેવાનિવ દિવશ્ચ્યુતાન્ ॥ ૧૦-૩૨ ॥
 તમસામિવ સડ્ઘાતં સમાહારમિવૈનસામ્ ।
 તુડ્ગમઞ્ચગતં કંસં તુષ્ટો હરિરવૈક્ષત ॥ ૧૦-૩૩ ॥
 લલિતારમ્ભયા વૃત્ત્યા રડ્ગભાજાં રસાવહા ।
 નરવૃત્તાન્તવિહૃતિર્વવૃધે રામકૃષ્ણયોઃ ॥ ૧૦-૩૪ ॥
 વિદધે સિંહનાદેન તારેણ યદુસિંહયોઃ ।
 ગર્જિતં દૈત્યમલ્લાનાં ગોમાયુગણવાશિતમ્ ॥ ૧૦-૩૫ ॥
 તાવુભૌ ડિમ્ભવપુષ્પૌ ખ્યાતવીર્યપરાક્રમૌ ।
 ચાણૂરો મુષ્ટિકશ્ચ દ્વૌ નિયોદ્ધુમભિજગ્મતુઃ ॥ ૧૦-૩૬ ॥
 અહો મહદ્દુષકાન્તમત્યાહિતમિદં યતઃ ।
 અશિક્ષિતરણૌ બાલૌ મલ્લયુદ્ધે નિયોજિતૌ ॥ ૧૦-૩૭ ॥
 શિરીષલલિતૈરડ્ગૈશ્ચેષ્ટિતૈરપિ પેશલૈઃ ।

અદ્રિસારકઠોરાભ્યાં કથં યોદ્ધુમિમૌ સ્થિતૌ ॥ ૧૦-૩૮ ॥
 પશ્યદ્ભિરવશૈર્નૂનં પૌરજાનપદૈર્જનૈઃ ।
 પાપમેતદનુજ્ઞાતં પરપિણ્ડપરાયણૈઃ ॥ ૧૦-૩૯ ॥
 મધુકૈટભદુર્દાન્તૌ મલ્લવૃન્દારકાવિમૌ ।
 યદિ જેષ્યતિ યઃ કશ્ચિત્ સ કિં ન પુરુષોત્તમઃ ॥ ૧૦-૪૦ ॥
 અથવા પૂતનાદીનામપ્રયત્નેન ઘાતુકૌ ।
 નિ(ન)યુદ્ધે મલ્લમુખ્યેભ્યો નાલમેતૌ ન વા કથમ્ ॥ ૧૦-૪૧ ॥
 જનવાદમિમં શૃણ્વન્ જાતહાસો જનાર્દનઃ ।
 ભુજમાસ્ફોટયામાસ ભૂભારહરણે ક્ષમમ્ ॥ ૧૦-૪૨ ॥
 તદાસ્ફોટિતશબ્દેન સ્ફુટત્કર્ણસ્ય ભૂયસા ।
 કંસમલ્લગણસ્યાડસીત્ કથા ગોપાલકાશ્રયા ॥ ૧૦-૪૩ ॥
 ગોપયુદ્ધધિયા જિહ્વ્યાણૂરઃ કૂણિતેક્ષણઃ ।
 પુષ્પપેષમિવોત્પશ્યન્ આદ્રવત્ પુષ્કરેક્ષણમ્ ॥ ૧૦-૪૪ ॥
 યથોચે વિષમં તત્ર નિયુદ્ધં સ્થૂલદૃષ્ટિભિઃ ।
 તત્ત્વદૃષ્ટિભિરપ્યેવં વિશ્વાધિકબલે હરૌ ॥ ૧૦-૪૫ ॥
 ન્યૂનાધિકસમારમ્ભો વિભુસ્તત્ર વિહારતઃ ।
 વિષાદપ્રીતિસન્દેહાન્ સભ્યાનાં સમતાનયત્ ॥ ૧૦-૪૬ ॥
 સ બાલઃ પ્રથયં પ્રાપ બાલાતપ ઇવ ક્રમાત્ ।
 નીહાર ઇવ ચાણૂરઃ શનૈરપથયં યયૌ ॥ ૧૦-૪૭ ॥
 વારિતેષ્વથ વાઘેષુ વિષણ્ણેન મહીભૃતા ।
 દિવ્યદુન્દુભયો નેદુર્નિગમધ્વાનનિર્ભરાઃ ॥ ૧૦-૪૮ ॥
 વલ્ગાતા બલભદ્રેણ કૃષ્ણેન ચ વસુન્ધરા ।
 વાદિત્રમિવ દધ્વાન મધુરેન્દ્રભયાનકમ્ ॥ ૧૦-૪૯ ॥
 ભીમકાલિયભોગીન્દ્રસ્ફુટારડ્ગમહાનટઃ ।
 મલ્લરડ્ગનટં દૈત્યં મધુમાથં મમાથ(ન્ય)સઃ ॥ ૧૦-૫૦ ॥
 મુષ્ટિઘાતેન રામસ્ય મુષ્ટિકશ્ચ નિપાતિતઃ ।
 ભોજાધિપમહોત્પાતં ભૂમિકમ્પમવર્તયત્ ॥ ૧૦-૫૧ ॥

રામરામાનુજાભ્યાં તૌ રાવણેન્દ્રજિતાવિવ ।
 નમયામાસતુઃ પૃથ્વીં નગપાતં નિપાતિતૌ ॥ ૧૦-૫૨ ॥
 શાયિતૌ વીરશયને દૃષ્ટ્વા ચાણૂરમુષ્ટિકૌ ।
 દ્રુતમભ્યદ્રવન્ કૃષ્ણં તત્ર તોસકલા(તોસલકા)દયઃ ॥ ૧૦-૫૩ ॥
 સ તાનપિ નિયુદ્ધેન વસુધાયાં ન્યપાતયત્ ।
 કાલો યુગપદ્મભૂતાન્ કલ્પાન્તમિહિરાનિવ ॥ ૧૦-૫૪ ॥
 ગરુત્માનિવ ભૂભાગાત્ ગગનાભોગમાયતમ્ ।
 કંસમગ્ચમપદ્મારાદુદ્ધલવત કેશવઃ ॥ ૧૦-૫૫ ॥
 કચગ્રહેણ વિવશં કંસમાકૃષ્ય પાતયન્ ।
 પતન્ વક્ષઃસ્થલે તસ્ય તત્સત્ત્વમુદ્ધપાટયત્ ॥ ૧૦-૫૬ ॥
 મહામોહમિવાક્રમ્ય માતુલં મધુસૂદનઃ ।
 વિવેક ઇવ વૃત્તસ્થમુગ્રસેનમમોચયત્ ॥ ૧૦-૫૭ ॥
 દદૌ ચ કંસભૃત્યાનાં દદતાં તત્ર જીવિતમ્ ।
 ઉન્મુખત્રિદશપ્રેક્ષ્યામૂર્ધ્વા ગતિમનુત્તમામ્ ॥ ૧૦-૫૮ ॥
 કંસકર્ષણમણ્ડલ્યો ગમ્ભીરાસ્તત્ર ચિજિયેરે ।
 રણલક્ષ્મીનિવાસસ્ય રડ્ગસ્ય પરિખા ઇવ ॥ ૧૦-૫૯ ॥
 સુદામનામા કંસસ્ય સોદરસ્ત્વરિતઃ કુધા ।
 બલેન ગમિતઃ ક્ષિપ્રમગ્રજેન ગતાં ગતિમ્ ॥ ૧૦-૬૦ ॥
 અનાયુધમહાયુધ્વં દૃષ્ટ્વા હૃષિતરોમભિઃ ।
 પ્રવાતકદલપ્રખ્યૈઃ પ્રાશ્નિકૈરભિતઃ સ્થિતમ્ ॥ ૧૦-૬૧ ॥
 કૃતિનસ્તાદૃશં યુધ્ધં કિલિકિઞ્ચિતયન્ત્રિતાઃ ।
 લીના ઇવ ચ પશ્યન્તો લિખિતા ઇવ ચાભવન્ ॥ ૧૦-૬૨ ॥
 સિધ્ધાશ્ચ દિવિ તત્તાદૃક્તાલકલ્પિતતાણ્ડવાઃ ।
 હર્ષદુઃખાબ્ધિકલ્લોલં હાહાકારમકલ્પયન્ ॥ ૧૦-૬૩ ॥
 અથ તૌ ભીમદોર્દણ્ડકણ્ડૂર્ણતોષિતૌ ।
 પિતૃભ્યાં દૃષ્ટજન્યાભ્યામુપસૃત્ય પ્રણેમતુઃ ॥ ૧૦-૬૪ ॥
 તૌ ચ તૌ મૃદિતારાતિરક્તચન્દનરગ્જતૌ ।
 અશ્રુભિઃ પ્રીતિનિષ્પન્નૈઃ પિતરાવભ્યષિચ્ચતામ્ ॥ ૧૦-૬૫ ॥

વિબુધત્વમિવ પ્રામો વસુદેવઃ સુતેક્ષણાત્ ।
 સતત્ત્વપ્રતિબોધેન સાત્ત્વતાં પતિમસ્તુત ॥ ૧૦-૬૬ ॥
 નમસ્તે નાભિનાલીકરજસા સૃષ્ટવેધસે ।
 અજાય સર્વવેદાનામેકવેદાય વિષ્ણવે ॥ ૧૦-૬૭ ॥
 અનન્યાધારમાધારમનન્યેશ્વરમીશ્વરમ્ ।
 અનુશૃણ્વન્તિ સન્તસ્ત્વામનન્યાધિપતિ પતિમ્ ॥ ૧૦-૬૮ ॥
 અભડ્ગુરરસં ભોગ્યમનપાયં રસાયનમ્ ।
 અક્ષયં ધર્મસર્વસ્વમવિદુસ્તવ કીર્તનમ્ ॥ ૧૦-૬૯ ॥
 અનુગ્રહદશાદીપમશેષાર્થપ્રકાશકમ્ ।
 દયાસમ્પલુતમાહુસ્ત્વાં દીપમન્તસ્તમોપહમ્ ॥ ૧૦-૭૦ ॥
 દેવકી દનુજસ્થૂણા દિવ્યં ધામ વ્રજાડ્ગણમ્ ।
 રમા રાધાદયશ્ચેતિ રાશિભેદૈર્ન ભિદ્યસે ॥ ૧૦-૭૧ ॥
 નિયન્તા સર્વભૂતાનાં નિયન્તવ્યૈર્નિયમ્યસે ।
 પિતામહમુખૈઃ પુત્રી મમ પુત્રોઽસિ માયયા ॥ ૧૦-૭૨ ॥
 મહતા ત્વત્પદેનૈવ મારુતિન્યાયમાશ્રિતાઃ ।
 નિસ્તરન્ત્યચિરાત્ સન્તો દુસ્તરં ભવસાગરમ્ ॥ ૧૦-૭૩ ॥
 અહિતોદન્વદૌર્વાગ્નિમશેષોત્કર્ષમાતરમ્ ।
 ભવભૈમરથી ભક્તિં ભજન્તિ ત્વયિ સાધવઃ ॥ ૧૦-૭૪ ॥
 ભરન્યાસાશ્ચયુક્તેન ભાવવેગપ્રધાવિના ।
 મનોરથેન ગન્તવ્યઃ સારથિશ્ચ ભવાન્ સતામ્ ॥ ૧૦-૭૫ ॥
 વયં તુ ભવતા ગ્રાહ્યા વાસનાદુર્ગભેદિના ।
 મનાગિવ સમુદ્બોધ્ય મા પુનર્મૂમુહ્ભવાન્ ॥ ૧૦-૭૬ ॥
 મહતામપિ નિષ્કમ્પા મનુષ્યત્વમતિસ્ત્વયિ ।
 દૃઢલક્ષિતચિહ્નાનાં દિઝમોહ ઇવ દુર્દમઃ ॥ ૧૦-૭૭ ॥
 દુરન્તસુખખદ્યોતં દુઃખાન્ધતમસાવૃતમ્ ।
 નિજેનૈવ પ્રકાશેન નિશીથમુપરુન્દ્ર નઃ ॥ ૧૦-૭૮ ॥
 મશકાનિવ માતડ્ગઃ કંસમુખ્યાન્ ઇમાન્ ક્ષિપન્ ।

યદિ વિસ્મયનીયસ્ત્વં વિસ્મયે કિં ન વિસ્મયઃ ॥ ૧૦-૭૯ ॥

નખલીલાવિદાર્યેષુ નાથેષુ વિબુધદ્વિષામ્ ।

પરિષ્કરણપર્યાયાઃ પચ્ચાપિ તવ હેતયઃ ॥ ૧૦-૮૦ ॥

કાલનેમિવિકારેઽસ્મિન્ કંસે વિમથિતે ત્વયા ।

ઈદૃશામિતરેષાં ચ દત્ત એવ જલાગ્જલિઃ ॥ ૧૦-૮૧ ॥

નમિતાયતવિષ્કમ્ભા દાનવપ્રભવૈઃ ક્ષમા ।

કિંચ્ચિદ્દુત્તમ્ભિતેવાદ્ય કંસભારાપહારતઃ ॥ ૧૦-૮૨ ॥

ન ખલ્વતિશયં કચ્ચિદિયમાધાતુમર્હતિ ।

સુમણાવજ્રાકલ્પમેવ સ્તુતિરસ્મત્કૃતા ત્વયિ ॥ ૧૦-૮૩ ॥

ઇતિ વિજ્ઞાપિતસ્તેન વ્રીડાદિવ નતો વિભુઃ ।

બાલોપલાલનમિદં ભવ્યવૃત્તિરભાવયત્ ॥ ૧૦-૮૪ ॥

સ વાયા સાન્ત્વયામાસ પિતરં દીનચેતસમ્ ।

સ્વવક્ત્રેન્દુવિનિષ્ચન્દિસુધાપૂરિતકુલ્યયા ॥ ૧૦-૮૫ ॥

ગમ્भीરમધુરાં તસ્ય ગિરં નિગમગન્ધિનીમ્ ।

શ્રુત્વા મુક્તિસર્ખી પ્રાપ મુદમાનકદુન્દુભિઃ ॥ ૧૦-૮૬ ॥

દેવકી ચ પરિષ્વજ્ય સુતં વાત્સલ્યનિર્ભરા ।

નન્દગોપવધૂલબ્ધં નવમાનન્દમન્વભૂત્ ॥ ૧૦-૮૭ ॥

ભૂયઃ પ્રાદુરભૂતસ્ય ભુજયુગ્મં તિરોહિતમ્ ।

તથાપિ તાદૃશં મર્ત્યં તમમન્યન્ત તામસાઃ ॥ ૧૦-૮૮ ॥

બભૂવ બલભદ્રસ્ય તેન વિશ્વાતિશાયિના ।

શિરસા વિધૃતસ્યાપિ કિરીટસ્યેવ શોષતા ॥ ૧૦-૮૯ ॥

ક્રિયમાણપરિષ્કારઃ કિરીટાદૈઃ સ બન્ધુરૈઃ ।

તાનિ તાન્યેવ દિવ્યાનિ તત્તદ્ગૈરભૂષયત્ ॥ ૧૦-૯૦ ॥

અશોભત શુભં છત્રં તસ્ય રાજન્યલક્ષણમ્ ।

તન્નાભિપુરંડરીકસ્ય રૂપાન્તરમિવોદિતમ્ ॥ ૧૦-૯૧ ॥

ચામરદ્વિતયં શૌરેઃ સમયા મુખપહુજમ્ ।

શુશુભે સપ્રતિચ્છન્દો હંસમૂર્તિરિવ સ્વયમ્ ॥ ૧૦-૯૨ ॥

સ ચન્દ્ર ઇવ સમ્પૂર્ણઃ પ્રથમો યદુભૂમતામ્ ।
 પુનરુન્નિદ્રયામાસ કીર્ત્તિ કુમુદિનીમિવ ॥ ૧૦-૯૩ ॥
 અભજન્ત દ્વિજેન્દ્રાસ્તમતદ્ભોગપરાઙ્મુખાઃ ।
 સર્ગાધિકારાન્નિર્વિઘ્ન(ર્વાધ્ય)શાન્તા ઇવ પિતામહઃ ॥ ૧૦-૯૪ ॥
 અહાર્યાન્ યદુવંશસ્ય સ ભોગાન્ સમકલ્પયત્ ।
 સ્વપર્યંકુભુજંગસ્ય ક્ષણામણિગણાનિવ ॥ ૧૦-૯૫ ॥
 અમરત્વાય પર્યામં તન્મુખેન્દુસમુદ્ભમ્ ।
 સુધેવ પરિવારેભ્યઃ સસ્વદે સૂનૃતં વયઃ ॥ ૧૦-૯૬ ॥
 પ્રાર્થિતોઽપિ સ રાજયાય પ્રભાવઙ્ઞૈર્યદૂત્તમૈઃ ।
 અરોચયત રાજાનમુગ્રસેનં વયોધિકમ્ ॥ ૧૦-૯૭ ॥
 ન્યસ્તરક્ષાભરો રાણા યૌવરાજ્યમુપાશ્રિતઃ ।
 શુશુભે પારતન્ત્ર્યેણ સ્વાતન્ત્ર્યવશવર્તિના ॥ ૧૦-૯૮ ॥
 તસ્ય ગોપાયતઃ પૃથ્વી ગોપાલકુહનાત્યજઃ ।
 પર્યુપાસ્ત પદં ધન્યા પરિવશ્રીરનુત્તમા ॥ ૧૦-૯૯ ॥
 કૃતવીરાભિષેકં તં કલમકલ્યાણકૌતુકમ્ ।
 તુષ્ટુવુઃ સમયે વેદાઃ સૌસ્નાતિકપુરસ્કૃતાઃ ॥ ૧૦-૧૦૦ ॥
 શક્તિભિસ્તિસૃભિર્દીપ્તો વિવસ્વાનિવ દિપ્તિભિઃ(ધૃષ્ટિભિઃ) ।
 સ્વપદં પૃથિવી ચક્રે સુહૃદ્ભિઃ સૂરિભિર્વૃતઃ ॥ ૧૦-૧૦૧ ॥
 વિકલમં તસ્ય બહ્યાં હેમરત્નવિભૂષણૈઃ ।
 વૈરોચનિહૃતાનીતઃ કિરીટો ન વ્યકલ્પત ॥ ૧૦-૧૦૨ ॥
 સપ્તિભિઃ સૈન્યસુગ્રીવમેઘપુષ્પવલાહકૈઃ ।
 વ્યક્તિમન્તોઽભવન્ વેદાસ્ત્યજન્તો ધેનુભૂમિકામ્ ॥ ૧૦-૧૦૩ ॥
 પદ્માકમલદાયાદં પદં તસ્ય સ્વમૌલિભિઃ ।
 શ્રુતયો ધારયામાસુઃ પાદપીઠીકૃતાત્મભિઃ ॥ ૧૦-૧૦૪ ॥
 સ વેણુઃ શઙ્ખરૂપેણ પ્રાચ્યા પરિપચેલિમઃ ।
 અગોપીસંવિભાગાર્હ પપૌ તસ્થાધરામૃતમ્ ॥ ૧૦-૧૦૫ ॥
 દિદેશ સાન્દીપનયે ધનુર્વેદોપદેશિને ।
 સ્વપદારુઢતનયપ્રત્યાનયનદક્ષિણામ્ ॥ ૧૦-૧૦૬ ॥

પ્રહિતાં પુરુહૂતેન સ્વસક્રુલ્યાનુવર્તિના ।
 કંસજિત્ કંસપિતરં સુધર્મામધ્યવાસયત્ ॥ ૧૦-૧૦૭ ॥
 અશેષરત્નચિત્રાં તામતીતસ્તુતિગોચરામ્ ।
 અદ્વૈતમિવ સર્વેષામદ્ભુતાનામમન્યત ॥ ૧૦-૧૦૮ ॥
 સ ચ તસ્થાનુભાવેન નિધ્યાતનયપદ્ધતિઃ ।
 પ્રજાપાલનધર્મસ્ય પારદૃશ્યતમોડભવત્ ॥ ૧૦-૧૦૯ ॥
 કૃષ્ણપક્ષમપિ પ્રાપ્ય સ રાજા વિશ્વરગ્જકઃ ।
 પ્રાપદ્યત પરાં વૃહ્દિં સુમનઃસ્વાદનક્ષમામ્ ॥ ૧૦-૧૧૦ ॥
 મલિનૈઃ સતતાસારૈર્મન્ત્રિભિશ્ચપલાન્વિતૈઃ ।
 વિમુક્તઃ સ બભૌ ભાસ્વાન્ મેઘૈસ્વિ જડા(લા)શ્રયૈઃ ॥ ૧૦-૧૧૧ ॥
 પ્રચિતં બહુભિસ્તીર્થેસ્તસ્ય ગૂઢં ચિકીર્ષિતમ્ ।
 ,સારસ્વતમિવ સ્રોતઃ સ્થાને સ્થાને વ્યજૃમ્ભત ॥ ૧૦-૧૧૨ ॥
 માનસંરક્ષકસ્તસ્ય મન્ત્રસ્તર્ક ઇવાનયઃ(ઘઃ) ।
 અડ્ગપગ્ચકસમ્પત્યા વિપક્ષે દણ્ડતાં યથૌ ॥ ૧૦-૧૧૩ ॥
 સ્વતઃ શુદ્ધાં યથાસ્થાનં રોષરાગવર્તીં ધિયમ્ ।
 સ દધે યમુનાશોણશબલામિવ જાહ્નવીમ્ ॥ ૧૦-૧૧૪ ॥
 સમભિઃ સામદાનાઘૈરુપાયૈઃ સ્થાનપાતિભિઃ ।
 દ્વિનવદ્વીપસમ્ભૂતં રત્નજાતમજીહ્વરત્ ॥ ૧૦-૧૧૫ ॥
 અનુગન્તા સ્વનેતૃણામુદયે વિશ્વરગ્જકઃ ।
 દૂરીકૃતતમાઃ સોડભૂત્ દ્વિતીય ઇવ ભાનુમાન્ ॥ ૧૦-૧૧૬ ॥
 સચ્ચિતસ્ય ધનૌઘસ્ય સ્થાનસગ્ચારણેન સઃ ।
 તટાકસ્યેવ પૂર્ણસ્ય પરીવાહમકલ્પયત્ ॥ ૧૦-૧૧૭ ॥
 આસાગરાન્તમવમત્ય મહીપતીન્દ્રાન્
 ભૂમ્ના નિજેન પરિહૃત્ય યયાતિશાપમ્ ।
 ઓજોનિરોઘકમિલાશ્રયમુગ્રસેનં
 રાજાનમેકમકરોજ્જગદેકનાથઃ ॥ ૧૦-૧૧૮ ॥
 ક્ષિપ્તાવદ્યં ક્ષત્રિયવૃત્ત્યા બહુશાખં

મગ્ન શાપોદન્વતિ માન્યં યદુવંશમ્ ।
 ઇચ્છાધીનસ્વેતરસર્વઃ સ્વમહિમ્ના
 રક્ષાગોપો રામયવીયાન્ ઉદહર્ષીત્ ॥ ૧૦-૧૧૯ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
 શ્રીમદ્વેદાન્તાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
 મહાકાવ્યે કંસરાજ્યોદ્ધારો નામ દશમઃ સર્ગઃ

॥ દ્વારકાધિષ્ઠાનં નામ એકાદશઃ સર્ગઃ ૧૧ ॥

તદદ્ભુતં કીડિતકં કમેણ
 શ્રુત્વા(શ્રોતૃન્)હરેરપ્રતિમાનશક્તેઃ ।
 મહાબલાન્ કંસવધાદિજન્મા
 મન્યુઃ પ્રપેદે મગધેન્દ્રમુખ્યાન્ ॥ ૧૧-૧ ॥

ગોપાલડિમ્ભો નરપાલહન્તા
 કુલે યદોરગ્નિતમાતપત્રમ્ ।
 અન્યથ ભૂમ્યામધરોત્તરત્વં
 હન્તેતિ વાદાન્ પ્રભુરભ્યનન્દત્ ॥ ૧૧-૨ ॥

હલાદિભિર્હૃતિવરૈર્યથાર્હ
 રથાડ્ગમુખ્યૈરપિ રામકૃષ્ણૌ ।
 સ્વવૃત્તિયોગ્યાવસરોપયાતૈઃ
 પ્રાર્થી શ્રિયં પ્રાદુરભાવયેતામ્ ॥ ૧૧-૩ ॥

સ દૈત્યજિત્ વધ્યવરૂથિનીનાં
 સમ્પ્રાપકં સારથિમાત્રશેષમ્ ।
 પુનઃ પ્રવૃત્તાનુશયં પુરીં સ્વાં
 નિન્યે જરાસન્ધં અહાર્યસન્ધઃ ॥ ૧૧-૪ ॥

સમાહૃતૈઃ સૈન્યમહાસમુદ્રૈ-
 રાયાતમષ્ટાદશ સામ્પરાયાન્ ।
 દેહાવશેષં પ્રજિઘાય દીનં
 દેહેન ભીમેન વિભેતુમિચ્છન્ ॥ ૧૧-૫ ॥

સ્વદત્તશક્ત્યા મુચુકુન્દદૃષ્ટ્યા

ભસ્માવશેષો ભવિતા દ્રુતં ચઃ ।

કલેશિવાત્માનમનન્તદોષં

યં કાલપૂર્વં યવનં પ્રચખ્યુઃ ॥ ૧૧-૬ ॥

બલસ્ય ચ સ્વસ્ય ચ બાહુભૂમ્ના

યદાહુતમ્લેચ્છમૃગાધિપાનામ્ ।

સહસ્રકોટીગુણિતં સહસ્રં

પચ્યત્વમાયાસ્યતિ પચ્યસઙ્ખ્યમ્ ॥ ૧૧-૭ ॥

તદાગમે યાદવપુઙ્ગવાનાં

વિપ્રાવમાનોપનતં વિષાદમ્ ।

નિવારયામાસ ન વાસુદેવઃ

પ્રખ્યાપયન્ બ્રાહ્મમૃષેઃ પ્રભાવમ્ ॥ ૧૧-૮ ॥

નિસર્ગનિધ્યેયપરાવરઃ સઃ

સમ્મન્ય સાર્ધં યદુવંશવૃદ્ધૈઃ ।

વિહાતુમિચ્છન્ મધુરાં શુભંયુઃ

સઙ્કલ્પયામાસ પુરીં તદન્યામ્ ॥ ૧૧-૯ ॥

સ્વયં પ્રવૃત્તૈરપિ વૃષ્ણવીરૈ-

સ્ત્રાતું ક્ષમાં ત્રાસિતદૈત્યલોકઃ ।

અનન્યસાધારણશક્તિરન્યાં

સઙ્કલ્પયામાસ પુરીમપૂર્વામ્ ॥ ૧૧-૧૦ ॥

જહૌ ધરિત્રીમિવ જામદગ્ન્યઃ(ઃ)

કૌલીમયોધ્યામિવ કોસલેન્દ્રઃ ।

અચિન્ત્યવૃત્તિર્મધુરામનિન્દ્યાં

તજજન્મજાતો મહિમા તુ નૈનામ્ ॥ ૧૧-૧૧ ॥

પરિત્યજન્નપ્યભિમત્ય તિષ્ઠન્

વ્યાપ્તઃ શુભં વ્યક્તિપદં તદગ્રમ્ ।

અનન્યભાજામભજત્ સ દેવ-

સ્તસ્મિન્ સતાં પ્રાગિવ સન્નિધાનમ્ ॥ ૧૧-૧૨ ॥

અહંસપદ્મામિવ વાહિનીં તાં

વીતેન્દુતારામિવ વાસતેયીમ્ ।

સમાપ્તકાર્યામિવ સત્રશાલાં

शून्यां पुरीं प्रेक्ष्य जगाम शौरिः ॥ ११-१३ ॥

चित्रावशेषद्विरदाश्रयोधा

शुकादिसम्भाषणशेषसूक्ता ।

मणिप्रभाशेषितदीपिका सा

नाम्नैव माधुर्यवती तदाऽऽसीत् ॥ ११-१४ ॥

प्राचीमनादृत्य निवासभूमिं

प्रत्यङ्मुखीं पद्भ्रतिमादद्यात् ।

स्थिरं पदं प्राप्नुमिषेत् सेना

सत्वाधिका धीरिव सात्वतानाम् ॥ ११-१५ ॥

उत्सारयन् धूलिमिवाग्रयायी

विनिर्दिशन् वासमिवातिदूरात् ।

प्रत्युद्गमाय त्वरयन्निवाब्धिं

मरुद्भवौ मन्दविधूतकेतुः ॥ ११-१६ ॥

प्रभूतभीमोन्नतनागनका

पाश्चिप्लवैर्गर्भिमती तुरङ्गैः ।

अपूर्ववारान्निधिमाम्रजन्ती स्वयं

तथा शौरियभूरभूत् सा ॥ ११-१७ ॥

समेति मां सात्वतवाङ्मनीयं

सिष्णासया ङन्त जिगीषया वा ।

एति प्रभूताद्भुतवैभवां ता-

मुपेन्द्रनाथामुदधिः शशङ्गे ॥ ११-१८ ॥

गतागतैर्योद्धुमिव प्रवृत्तै-

रासीदतामद्भुतभीमवेगौ ।

मिथःप्रतिच्छन्दतया प्रतीक्ष्यौ

वेलावने सैन्यमडासमुद्रौ ॥ ११-१९ ॥

मडीयसा सैन्यरवेण सधः

पयोधिरन्तर्हिततीव्रघोषः ।

प्रक्रममानो भृशमाबलासे

भयेन तूष्णीमिव भाव्यमानः ॥ ११-२० ॥

પ્રતીક્ષ્ય સેનામુપધાવમાનાં
પત્યા નદીનાં પ્રણિધીયમાનઃ ।
પ્રકાશયન્ સર્વજનાનુકુલ્યં
સમીરણો મન્દતરં ચચાર ॥ ૧૧-૨૧ ॥

વદન્નિવ સ્વાગતમાગતેભ્યઃ
પ્રભૂતસન્તોષભવૈઃ પ્રણાદૈઃ ।
તરંગહસ્તપ્રહિતૈઃ સરસ્વાન્
અભ્યર્ચયામાસ યદૂન્ પયોભિઃ ॥ ૧૧-૨૨ ॥

ચિરપ્રયાતં પરિહૃત્ય શય્યા-
મભ્યાગતં વારિધિરાદરેણ ।
મિથઃસમાયોજિતવીચિહસ્તઃ
પ્રાયઃ પ્રભું પ્રાર્થયત પ્રસાદમ્ ॥ ૧૧-૨૩ ॥

નિવેશ્ય સેનામુદ્ધેઃ સમીપે
તાલાકુસમ્ભાવિતરાજતાલે ।
દ્યાર્દ્રમેઘોપમદેહભૂમા
વિશ્વમ્ભરો વિશ્રમયાઞ્ચકાર ॥ ૧૧-૨૪ ॥

કદાચિદાત્માનમવામરત્નં
કપાલિનં ચન્દ્રકલાવતંસમ્ ।
ક્ષમં સુભિક્ષાં ચ દિવં વિધાતું
(દિવં સુભિક્ષાં કૃતવન્તમેવં)
ધ્યાતાગતં સિન્ધુમથાદિદેશ ॥ ૧૧-૨૫ ॥

અનારતપ્રાપ્તજયોદ્ધમાનાં
ધર્મં નિજં ધારયતાં યદૂનામ્ ।
અપત્યરક્ષોચિતમન્તરીપં
દિવ્યોપમં દેયમિહ ત્વયેતિ ॥ ૧૧-૨૬ ॥

સ તસ્ય દિક્ષાલનિવાસકલ્યાં
વિધિત્સતો વૃષ્ણિપુરી વિશાલામ્ ।
અગાધપાથઃપરિખાભિગુમં
દ્વીપં દદૌ દુર્ગવિધાનયોગ્યમ્ ॥ ૧૧-૨૭ ॥

બલોત્તરાણામપિ બહ્વમિત્રં

स्त्रीतं यदूनां कुलभीक्ष्माणः ।
अवन्ध्ययन् विश्ववित् अर्थशास्त्रं
दुराक्रमं दुर्गमिषेष्टं कर्तुम् ॥ ११-२८ ॥

स शासिता शास्त्रमनुप्रतस्थे
कर्माऽऽददे कर्मफलप्रदाता ।
प्रभुः स्वबुद्ध्यैव जगन्ति गोभुं
कुर्वीत बाह्यैरपि किं न गुप्तिम् ॥ ११-२९ ॥

प्रभूतरत्नद्युतिकेसरं तत्
प्रवालपत्रौघपरीतपार्श्वम् ।
स्थानं हरिश्चतमं तदासीत्
सम्भूतिराजुवमिवेन्द्रिरायाः ॥ ११-३० ॥

प्रयोदितस्तत्र य विश्वकर्मा
नाथप्रसक्त्यै नलिनासनाद्यैः ।
रथ्यादिवैश्विन्यवतीं वितेने
राशिं गुणानामिव राजधानीम् ॥ ११-३१ ॥

स शिल्पविधां विधिनोपदिष्टा-
मशेषतो नूनमधीत्य दक्ष्यात् ।
शुभानि तस्यां भवन्तानि कर्तुं
सौधेषु दिव्येषु यकार योग्याम् ॥ ११-३२ ॥

गतागतार्थं हरिवाहिनीनां
सेतुं य योगेन बभन्ध सिन्धौ ।
यकार द्विगमाग(क्काल)विभूढतां यः
प्रत्यर्थिनां यङ्घरप्रभावात् ॥ ११-३३ ॥

नलेन पूर्वं स्वसुतेन सृष्टात्
नवीनमन्यूनतरं स्वकलुप्तम् ।
सभीक्ष्य तुष्यन्नपि विश्वकर्मा
नाथाय रोयेत न वेत्यताम्यत् ॥ ११-३४ ॥

स सेतुरास्कन्तिदूलयुग्मः
सङ्कुल्वितो वासवलोडतक्षणा ।
महापुत्रीं तां य मर्डी य मातुं

મધ્યે તુલાદણ્ડ ઇવાર્પિતોઽભૂત્ ॥ ૧૧-૩૫ ॥

નિવેદિતાં નિર્જરશિલ્પિનેવ

સ્વયં ચમત્કારવતા સુકલૂપામ્ ।

અદૃષ્ટપૂર્વામિવ વિશ્વદર્શી

દૃષ્ટિઃ સતાં દ્રષ્ટુમિષેષ નાથઃ ॥ ૧૧-૩૬ ॥

નિજપ્રતિચ્છન્દનિદર્શનીયાં

મૃગયોપમાનાન્તરમૃષ્ટકાન્તિમ્ ।

ઉદન્વતા દત્તકરેણ દેવઃ

પ્રદર્શિતાં પૂર્વમવૈક્ષતૈનામ્ ॥ ૧૧-૩૭ ॥

અનન્યદૃષ્ટિં નગરી નવીના

વિસ્મેરતાં વિશ્વપતિં નિનાય ।

સ્વયમ્પ્રભૈઃ સૌધભરૈરુદારૈસ્તુઙ્ગૈઃ

સુમેરોરિવ રત્નશૃંગૈઃ ॥ ૧૧-૩૮ ॥

તામદ્ભુતાં તારકિતાગ્રસૌધાં

ધર્મસ્ય પૂર્ણામિવ યોગસિદ્ધિમ્ ।

સપૌરભૂત્યઃ સમયાન્વવેક્ષી

વિવેશ વૃષ્ણન્ધકયૂથનાથઃ ॥ ૧૧-૩૯ ॥

પરેણ નાકં પ્રલયાનભિજ્ઞા-

મધીયતે યસ્ય પુરીમચિન્ત્યામ્ ।

સ લોકનાથો વિદધે સનાથાં

દૂરાધિકાં દ્વારવર્તી દિવોઽપિ ॥ ૧૧-૪૦ ॥

વિધાય ત(ય)સ્યાં વિદિતૈઃ સ્વચિહ્નૈ-

ર્યદૂન્ યથાસ્થાનનિવેશતુષ્ટાન્ ।

તામેવ નાથસ્ત્રિદશાભિનન્ધાં

ત્યક્તામયોધ્યાં મધુરાં ચ મેને ॥ ૧૧-૪૧ ॥

ઉદન્વતિ વ્યોમતલે ચ લગ્નાં

દૃષ્ટોભયાઃ દર્પણદર્શનીયે ।

યામદ્ભુતામાત્મપુરીં ચ દેવા-

શ્છાયામમન્યન્ત મિથઃ સમીક્ષ્યામ્ ॥ ૧૧-૪૨ ॥

પ્રાકારચક્રં પૃથુભિસ્તરડ્ગૈ-
રાસ્ફાલયન્ અમ્બુધિરાત્તવેગઃ ।
અમર્ત્યમુખ્યૈરપિ જાતકોપૈ-
રક્ષોભ્યતાં વ્યાકુરુતેવ યસ્યાઃ ॥ ૧૧-૪૩ ॥

યત્સૌધપર્યકુજુષાં વધૂનાં
સડ્ગૃહ્ય નિઃશ્વાસગુણં સમીરઃ ।
પદ્મેષુ નૂનં પ્રદિશન્ પ્રભાતે
ગતાગતં યાતિ ગવાક્ષવર્ત્મા ॥ ૧૧-૪૪ ॥

જાલાનિ યત્રાગુરુધૂમજાલૈઃ
સન્દિગ્ધપારાવતસન્નિધાનૈઃ ।
અવાસયન્ નૂનમહાર્યગન્ધાન્
આસેદુષાં નાકસદાં વિમાનાન્ ॥ ૧૧-૪૫ ॥

પરાર્થરત્નપ્રચિતાત્મભિર્યા
પ્રાસાદમાલાભિરલકૃતાડ્ગી ।
નાથોપભોગાનુગુણાં પયોધૌ
નનન્દ દૃષ્ટ્વૈવ નિજામભિખ્યામ્ ॥ ૧૧-૪૬ ॥

મણિપ્રદીપપ્રશમ(મે)પ્રયુક્તે
વિહારચૂર્ણો વિફલે વધૂનામ્ ।
અપત્રપાયાઃ સમયેડપિ યસ્યા-
મભૂદનાસ્થા પરમાર્થદીપે ॥ ૧૧-૪૭ ॥

પ્રાયેણ યત્ર પ્રમદાજનાનાં
નિત્યં ગુણૈરપ્રતિમૈર્નિ(બ)રુદ્ધાઃ ।
સંસ્કારયોગાદપિ લબ્ધસત્ત્વા-
શ્ચિત્રાર્પિતા નાકસદો ન(વિ)ચેરુઃ(લુઃ) ॥ ૧૧-૪૮ ॥

યદન્તરે યામિકવારણાના-
માસેદુષામમ્બુનિધેરભિખ્યામ્ ।
કરાભિમર્શેષુ પુનશ્ચકા(મર્શાવસરેડચકા)સુઃ
કલ્લોલલગ્ના ઇવ કર્ણશડ્ખાઃ ॥ ૧૧-૪૯ ॥

સૌધેષુ યસ્યાં યુવસેવિતેષુ
ત્રિવિષ્ટપાદપ્યધિકોન્નતેષુ ।

ગ્રીલાતિભારાન્નમિતા ઇવાડડસન્
વૈમાનિકૈરધ્યુષિતા વિમાનાઃ ॥ ૧૧-૫૦ ॥

ન ષડ્ભિરાસન્ વ્યસનાનિ પુંસાં
યદ્રાસિનામીતિભિરૂર્મિભિર્વા ।
અયોગયત્નેન વિનૈવ ચાન્તે
જહો જગદ્ધાતરિ બુદ્ધિરેકા ॥ ૧૧-૫૧ ॥

અદેશકાલપ્રવિભાગભાજા
ભૂમ્ના જગદ્ધાતુરચિન્ત્યભૂમ્નઃ ।
યસ્થાં વિહારોપવનાન્યભૂવન્
સમાધિયોગ્યાનિ તપોવનાનિ ॥ ૧૧-૫૨ ॥

અનંહસામધ્વરદીક્ષિતાના-
માહ્વાનતઃ પ્રાગપિ સન્નિધાનાત્ ।
અભુક્ત કૃત્સનાનિ હવીંષિ નિત્યં
યત્ર સ્વયં યજ્ઞાતનુઃ સ દેવઃ ॥ ૧૧-૫૩ ॥

રતિપ્રસૂતા ઇવ રાજકન્યા
રસોદધેરૂર્મિપદં ભજન્ત્યઃ ।
વિરક્તભાવ્યં તમવાપ્ય યસ્થાં
રાગોપપન્ના રમયામ્બભૂવુઃ ॥ ૧૧-૫૪ ॥

પ્રવાલચિત્રીકૃતજાલકશ્રીઃ
સાલાવૃતા સમ્ભૃતપત્રજાલા ।
પરિષ્કૃતા ભદ્ર-મૃગાદિભિર્યા
બભૌ સ્મરસ્યેવ વિહારવન્યા ॥ ૧૧-૫૫ ॥

ધ્વજાગ્રભિન્નાત્ તુહિનાંશુભિમ્બા-
દનુક્ષરન્ત્યા સુધયાડનુલિમૈઃ ।
ચિરપ્રક્લૃપ્તૈરપિ યત્ર સૌધૈ-
ર્નિત્યં નવીનૈરિવ નિર્બભાસે ॥ ૧૧-૫૬ ॥

સ્વવૈભવૈરપ્રતિરૂપશોભૈઃ
વ્યક્તશ્રિયો વાઙ્મનસાનિ(તિ)વૃત્તૈઃ ।
તિરોદધુર્યત્ર નરેન્દ્રવાસાઃ
સ્વયમ્પ્રભાં દેવસભાં સુધર્મામ્ ॥ ૧૧-૫૭ ॥

विभूतिभेदैरनुपप्लवैर्या
भोगार्थिनां भूमिगताऽप्यभौमैः ।
निवारयामास तपोधनानां
वासादरं वासवराजधान्याम् ॥ ११-५८ ॥

यत्सौधरत्नप्रकरेषु विष्वक्
प्रसारितैरन्वडमैकमुप्यात् ।
करैः सल्लोषा गृहीतदीप्तिः
प्रद्योतते नूनमतीव भास्वान् ॥ ११-५९ ॥

यथ्यन्द्रशालासु निषेदुषीणां
भृगीदृशां डारमणिप्रकाशैः ।
तिरस्त्रियां प्राप्य विलज्जमाना-
स्तारागाणां नूनमधश्चरन्ति ॥ ११-६० ॥

गुह्येषु यस्यां मणिमितिभागे
प्रतिक्षाणं दृष्टमुपेन्दुभिम्बः ।
वधूजनः केवलमग्राहस्यै-
रादत्त मङ्गल्यतयाऽऽत्मदर्शम् ॥ ११-६१ ॥

अनन्तचित्रप्रतिमाभिरामै
रजस्रमाकान्तदिशावकाशैः ।
अभावायत् गोपुत्रवैभवैर्या
विश्वप्रसूतेरिव वैश्वरूप्यम् ॥ ११-६२ ॥

सरोभिरुल्लासितपुष्करश्रीः
सङ्गोर्जितैः सङ्गमितप्रयागा ।
प्रभासिता रत्नगणांशुभिर्या
धर्माश्रयाणांमिव संसदासीत् ॥ ११-६३ ॥

उसद्भिरुच्यैःश्रवसं डयात्र्यै-
रैरावतं दन्तिवरैश्च दृमैः ।
नरोत्तमैर्नाकसदृश याऽभूत्
सुभूभिरप्यप्सरसः स्वयं द्यौः ॥ ११-६४ ॥

वप्रेषु यस्याः स्फुटिकप्रदेशान्

દ્વારાભિમાનાત્ દ્રુતમાપતન્તઃ ।

અવાપુરાગન્તુજનાઃ સલીલૈ-

રન્તઃસ્મિતૈર્નાગરકૈર્નિરોધમ્ ॥ ૧૧-૬૫ ॥

પયોભિરચ્છસ્ફટિકદ્રવાભૈઃ

દવીયસાં દર્શનમાદધાનૈઃ ।

સુધાધિકસ્વાદુરસૈરવિન્દન્

સ્વાન્તોપમાં યત્ર સતાં સરસ્થઃ ॥ ૧૧-૬૬ ॥

યામેકચિત્તઃ પ્રસમીક્ષ્ય તુષ્યન્

યાદોનિધેરાહિતદિષ્ટિ(ષ્ટ)વૃદ્ધિમ્ ।

લજ્જામયાસીદિવ વિશ્વકર્મા

લક્ષ્મીદિનિર્માણકથાપ્રસન્નગૈઃ ॥ ૧૧-૬૭ ॥

સમગ્રરત્નોઘશુભાકૃતિં યાં

સનાયકાં મધ્યજુષા ત્રિધામ્ના ।

હૃદ્યામજસ્રં હૃદયેન ભૂષાં

રત્નાકરો નૂનમધત્ત રમ્યામ્ ॥ ૧૧-૬૮ ॥

(રમ્યાં હિ હૃદ્યાં હૃદયેન નૂનં

રત્નાકરો રત્નમધત્ત ભૂષામ્) ॥ ૧૧-૬૮ ॥

અભિન્નસત્વાન્નભસઃ પરસ્માત્

ક્ષીરોદધેરંશુમતશ્ચ બિમ્બાત્ ।

રમાસખસ્ય પ્રણિધાનભાજાં

યાઽભૂત્ પ્રિયં વ્યક્તિપદં પૃથિવ્યામ્ ॥ ૧૧-૬૯ ॥

યત્સૌધભાજો(જાં)નિશિ સુન્દરીણાં

મુખેન્દુભિશ્ચૌષિતકાન્તિમિન્દુમ્ ।

સઘઃ સ્વનિષ્યન્દસુધાપ્રવાહૈ-

રાપ્યાયયામાસુરિવેન્દુકાન્તાઃ ॥ ૧૧-૭૦ ॥

ઉદ્ગેલચગ્ચત્તુરગોર્મિમાલા-

મુદ્ગોષિતામુત્સવતૂર્યઘોષૈઃ ।

પ્રભૂતરત્નોઘનિધિં પયોધિ-

ર્ચમદ્ભુતાં યા ચ તમન્વકાર્ષીત્ ॥ ૧૧-૭૧ ॥

यद्गप्रशैलेषु द्विवाऽपि सिन्धो-
रास्फालनाद्दुत्पतितैः पृषद्भिः ।
उत्क्षिप्तमुक्ताङ्गलदर्शनीयै-
रालक्ष्यतारौघमभूत् विडायः ॥ ११-७२ ॥

कलत्रपुत्रादिजुषामजस्रं
दीर्घायुषां यत्र सतां जनानाम् ।
धर्मेकभाजामितरे पुमर्थाः
प्रायः स्वयं सन्निधुः स्वभूत्यै ॥ ११-७३ ॥

रराज सा रामजनार्दनाभ्यां
प्राप्तप्रकाशाऽपि यदुप्रवीरैः ।
सत्येव तारानिकरे त्रिलोकी
यक्षुष्मती यन्द्रद्विवाकराभ्याम् ॥ ११-७४ ॥

प्रभुणा सङ्गस्रवदनेन वार्थतां
द्विगुणैरभुष्य नयनैरवेक्ष्यताम् ।
श्रुतिभिश्च तस्य बहुधा निशम्यता-
मधिकां ततः श्रियमवाप सा पुरी ॥ ११-७५ ॥

स्वयमजनि किमत्र श्वेतमेवान्तरीपं
परिणतमुत किञ्चिद्भागधेयं पृथिव्याः ।
वरुणनगरमन्यत् वारिधेरुत्थितं वा
किमिदमिति पुरं तत् कीर्तयन्ति स्म पौराः ॥ ११-७६ ॥

रामप्रचैरधिवसति सा राजधानी जगळे
लोकाधीशे सङ्ग बहुमतैर्लोकपालैरिवान्यैः ।
आश्चर्याणां प्रकृतिरियमित्यद्भुतावेशयोग्यां
अप्रत्यूढामनितरतुलारोडणीयामभिष्याम् ॥ ११-७७ ॥

तन्मध्ये विरचितशिल्पमेरुकल्पं
वैशिष्ट्यादपलुतवैजयन्तगर्वम् ।
प्रस्पष्टं निजमिव पारमेष्ठ्यमुर्व्यां
प्रासादं प्रभुरधिवासयाञ्चकार ॥ ११-७८ ॥

रामःपुनर्प्रजमुपेत्य विडारभेटै-
राम्रासयन् सङ्ग्रहैः सुदृढश्च सर्वान् ।

વિશ્રાણિતાં દુહિતરં વરુણેન વિન્દન્
 સીરાવદ્દૃષ્ટ્યમુનાસ્નપિતો વિજરે ॥ ૧૧-૭૯ ॥
 પ્રત્યગ્યમબ્ધિમવધૂતવતોઽતિદૂરં
 દગ્ધુશ્ચ કૂલમિવ દક્ષિણમસ્ત્રભૂમ્ના(ધામ્ના) ।
 આકર્ષતશ્ચ સરિતં સવિતૃપ્રસૂતાં
 રામસ્ય તસ્ય શુશુભે રસિકસ્ય લીલા ॥ ૧૧-૮૦ ॥
 પદ્મયોનિવચનાદુપનીતાં
 પ્રાક્તનીં પ્રિયતમામિવ કાન્તિમ્ ।
 રેવતસ્ય તનયામનુરૂપાં
 રેવતીં ચ પરિણીય સ રેમે ॥ ૧૧-૮૧ ॥
 ॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
 શ્રીમદ્દેહુટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
 મહાકાવ્યે દ્વારકાધિષ્ઠાનં નામ એકાદશઃ સર્ગઃ ॥

॥ રુક્મિણ્યભ્યુદયો નામ દ્વાદશઃ સર્ગઃ ૧૨ ॥

તથાવિધાનન્દમહાપયોધે-
 સ્તરડગવૃત્યા ભજતોઽવતારાન્ ।
 અશેષરૂપેષ્યનુરૂપરૂપા
 દેવી જગન્નેતુરનુપ્રજહો ॥ ૧૨-૧ ॥
 સા તસ્ય નિત્યોદિતદિવ્યધામ્નઃ
 પત્યુઃ પ્રિયા ભાનુમતઃ પ્રભેવ ।
 અધ્યાસિતુર્દ્વારવતીમદૂરાત્(રે)
 વ્યક્તિં શુભાં પ્રાપ વિદર્ભદેશે ॥ ૧૨-૨ ॥
 શિખાણ્ડકં નિષ્પ્રતિમં શ્રુતીનાં
 શ્ડગારલીલોપમવિશ્વકૃત્યમ્ ।
 અધીયતે તન્મિથુનં સ્વભાવા-
 દન્યોન્યજીવાતુમનન્યભોગ્યમ્ ॥ ૧૨-૩ ॥
 દયેવ નિત્યં દયિતા ત્રિધામ્નઃ
 સર્વેષુ ભાવેષુ સમાનભાવા ।

परावराणां जननी प्रजाना-
मासीत् विदर्भाधिपतेरपत्यम् ॥ १२-४ ॥

मडीतलान्मैथिलसीरङ्गुष्टात्
क्षीरोदधेराडितमन्थशैलात् ।
भृगूद्रुडात् प्यातिमत्तश्च याऽभूत्
सा भीष्मकादभ्युदियाय भूयः ॥ १२-५ ॥

अमन्यतैनां तनयां स राजा
रुक्मी य (रुक्मश्च)मोडादनुजामजन्याम् ।
यामेकपत्नीमनघस्य पुंसः
प्रजासृजं मातरमाभनन्ति ॥ १२-६ ॥

त्यक्त्वा पराः स्त्रीर्गु(स्त्रीगु)णाराशिरेनां
शरण्यभूतां शरणां प्रपेदे ।
प्रायेण दोषैरविविक्तवासा-
द्वीतः स्वयं भीष्मकराजकन्याम् ॥ १२-७ ॥

आरब्धदेडामिव भागधेयै-
रक्षीणि लक्ष्यान्तरतो नियन्त्रीम् ।
सुतामिमां प्राप्य सुधामिवान्या-
ममर्त्यकल्पौ पितरावभूताम् ॥ १२-८ ॥

अनन्यवृत्त्या धनतामुपेतै-
रप्रौढसूर्येन्दुमयूपजलैः ।
सुवर्णरत्नैरथवा प्रकलृप्तां
सुतां सुजाताकृतिमन्वभूताम् ॥ १२-९ ॥

मडीयसीं मङ्गलदीपमालां
विधुत्प्रकाशा विदधे कुमारी ।
आकल्परत्नांशुतिरस्करण्या
दीप्त्या रजन्यामपि दीनभासम् ॥ १२-१० ॥

कलामिवार्धामकठोरधाम्नः
पुण्योदयानामिव पूर्वचर्याम् ।
प्ररोडवेलामिव कान्तिवल्ग्याः
प्रैक्षन्त शुद्धान्तमृगीदृशस्ताम् ॥ १२-११ ॥

આત્માધિકારાદધિકામવસ્થા-
મયત્વતો નૂનમવામુકામા ।
વાર્તાનભિજ્ઞો વયસિ સ્થિતાં તાં-
વાગ્દેવતા વન્દિમુખે(ખૈઃ)વવન્દે ॥ ૧૨-૧૨ ॥

પ્રદિત્સમાનેન હરેરભીષ્ટે
કામેન સા કલ્પલતેવ સૃષ્ટા ।
પિત્રોરિવાનન્યદૃશાં પ્રજના-
માશંસયા સાર્ધમવાપ વૃદ્ધિમ્ ॥ ૧૨-૧૩ ॥

પદ્માદિરેખાપ્રથમાનભૂમા
નિર્ધાર્યમાણા નિગમૈરભિજ્ઞૈઃ ।
તદ્ગુહિવિન્યાસમિષેણ જજ્ઞે
ભૂમેસ્તદા ભૂષણપ્ક્તિરઽયા ॥ ૧૨-૧૪ ॥

અદૃશ્યભેદૈરતિસૂક્ષ્મભાવા-
જજ્ઞે જગન્મડ્ગલતાં દધાનૈઃ ।
વિહારલૌલ્યાદ્ વિષમેષુ તસ્યા
ગતેષુ વાક્યેષુ ચ નૃત્તગીતૈઃ ॥ ૧૨-૧૫ ॥

યદષ્વસરઃપાણિસરોજમુક્તં
પ્રસૂનવર્ષં નિપપાત તસ્યામ્ ।
અપૂરિ તસ્યૈવ રજોભિરઞ્ચૈ
રપાંસુલા પાંસુવિહારવાઞ્છામ્ ॥ ૧૨-૧૬ ॥

યદૃચ્છયા તત્ર પરાગજાલૈ
યર્નિવ સા કેલિગૃહાન્ અકાર્ષાત્ ।
તતઃ પરં ત્વષ્ટુરમી સમીચી
મહેન્દ્રશાલાવિધિમાતૃકાઽભૂત્ ॥ ૧૨-૧૭ ॥

ચતુર્દશૈતાનિ જગન્તિ યસ્યાઃ
ક્ષેમાશ્રિતં ક્રીડનકં બભૂવ ।
પર્યામ્લીલા મુમુદે તદૈષા
પાઞ્ચાલિકાપઞ્ચરશારિકાદૈઃ ॥ ૧૨-૧૮ ॥

આસ્વાદનીયાન્યધિકં શ્રુતીનાં

મુગ્ધાભિજાતાનિ વયાંસિ તસ્યાઃ ।

પ્રાયેણ લૌલ્યાદધિકૃત્ય ખિન્ના

વિધિપ્રિયા વ્યાહરતાન્યભાષાઃ ॥ ૧૨-૧૯ ॥

અવિપ્લુતવ્યાકરણાનિ તસ્યાઃ

ક્રમેણ શિક્ષાનિયતાક્ષરાણિ ।

અનુશ્રવાણામનઘપ્રવૃત્તે-

રાદેશદાયીનિ વયાંસ્યભૂવન્ ॥ ૧૨-૨૦ ॥

વિભૂતયસ્તત્ર વિશામ્પતીના-

માત્ર્મીયથા દેવતયાડવતીર્ણાઃ ।

સ્વચિહ્નભેદાન્ પરિબર્હયન્ત્યઃ

પ્રપેદિરે તત્પરિવારભાવમ્ ॥ ૧૨-૨૧ ॥

વેદાલવાલે વિહિતસ્થિતિં તાં

રમ્યપ્રતાનામિવ રત્નવલ્લીમ્ ।

સ્તનાદિલક્ષ્ય(ક્ષ)સ્તબકાદિચિહ્નૈ-

રાવિષ્કૃતં યૌવનમાવિવેશ ॥ ૧૨-૨૨ ॥

તદીયસર્વાડ્ગજુષોરગાઘં

સૌન્દર્યલાવણ્યસુધાસ્રવન્ત્યોઃ ।

મમજજુરાપત્ય દૃશઃ સખીના-

મન્યોન્યસમ્ભેદમપૂર્વતીર્થમ્ ॥ ૧૨-૧૩ ॥

નિશેવ ચન્દ્રેણ ઘનવ્યપાથે

નૈસર્ગિકી બુદ્ધિરિવ શ્રુતેન ।

કૃત્વેન સા નીતિરિવાપ્રમાદા

યુક્તા બભૌ નૂતનયૌવનેન ॥ ૧૨-૨૪ ॥

આલક્ષ્યસંલાપલવૈરપાડ્ગૈ-

રડ્ગૈરનડ્ગોદયપૂર્વરડ્ગૈઃ ।

વિયાતમુઘૈરપિ વિભ્રમૈઃ(લક્ષણૈઃ)સા

વિલક્ષયામાસ વિભૂષણાનિ ॥ ૧૨-૨૫ ॥

અમુક્તકૌમારયુવત્વસીમા

કાન્ત્યા બભૌ કલ્પિતરાગભૂમ્ના ।

જરત્પલાશપ્રસવાનુષક્તા

પ્રતાનિની પલ્લવસમ્પદેવ ॥ ૧૨-૨૬ ॥

પ્રસાધનાનાં પરિકર્મ દિવ્યં

વિજૃમ્ભણં વિભ્રમજાલકાનામ્ ।

વયઃ શુભં વામદૃશશ્ચકાશે

પશ્યદૃશાં ભાગ્યમનન્યભોગ્યમ્ ॥ ૧૨-૨૭ ॥

અવાપ્ય સા મુઘદશામપૂર્વા-

મવ્યાજલીલાગતિરાબભાસે ।

રમ્યા રમોત્પત્તિદશાવિશેષાત્

જામ્બૂનદી જડ્ગમપન્નિનીવ ॥ ૧૨-૨૮ ॥

તસ્થાસ્તનું વર્ણયતો મમૈવં

હીનોપમા દોષપદં ન વિન્દેત્ ।

નિદર્શનં તૈરપિ નિત્યદૃષ્ટં

યેષાં નિકર્ષોઽપિ ગુણો યતઃ સ્યાત્ ॥ ૧૨-૨૯ ॥

તારેણ તસ્થાશ્ચિકુરાન્યકારે

તારાયિતં મૌક્તિકજાલકેન ।

પ્રાયેણ યોઽસૌ પ્રલયાવસાને

નિશીથસૃષ્ટેરભવન્નિદાનમ્ ॥ ૧૨-૩૦ ॥

દ્યુતિં શિખારત્નસહસ્રરશ્મે-

જર્થાએત્સ્નાં ચ મુક્તાફલજાલજાતામ્ ।

તત્કુન્તલશ્રેણિમયી તમિસ્ર-

મૈત્રીં દધૌ મન્મથયાપમૌર્વી ॥ ૧૨-૩૧ ॥

મુખાબ્જસૌન્દર્યમધુદ્ધિરેકાઃ

કાન્ત્યાપગાશૈવલપુગ્જકલ્પાઃ ।

શોણેન ચૂડામણિના સસન્ધ્યાં

તમીમપુષ્પન્ અલકાસ્તદીયાઃ ॥ ૧૨-૩૨ ॥

શરત્પ્રસન્નેન્દુકલાભિરામા

લલાટરેખા સુદૃશો રરાજ ।

કામેન તત્કાન્તિલતાસમૃદ્ધ્યૈ

સ્વયં પ્રકલ્પમેવ સુધાસ્રવન્તી ॥ ૧૨-૩૩ ॥

કસ્તૂરિકાકલ્પમવિશેષકં તત્
પશ્યન્ મૃગાહ્લો વદનં મૃગાક્ષ્યાઃ ।
વિભાવ્ય તાદૃક્પરભાગશોભાં
કલક્રુચુક્તોડપિ જહૌ વિષાદમ્ ॥ ૧૨-૩૪ ॥

તારુણ્યનદ્યાસ્તનુવીચિકલ્પે
તદ્ભૂલતે શાર્ફગનિદાનદૃશ્યે ।
અનડ્ગવેદપ્રણવસ્ય રત્યા
લેખાક્ષરં ન્યસ્તમસૂચ્યેતામ્ ॥ ૧૨-૩૫ ॥

પ્રસૂતપદ્મોત્પલકાનનશ્રીઃ
પ્રારબ્ધવીચીવિભવા વિલાસૈઃ ।
દૃષ્ટિસ્તદીયા દદૃશે દયાદ્ર્વા
દ્રાઘીયસી મન્મથદીર્ઘિકેવ ॥ ૧૨-૩૬ ॥

તદ્દૃષ્ટિરાયામવતી સુજાતા
શ્યામોજજવલા ચારુવિશાલમધ્યા ।
મન્યે સમેષ્યન્મધુવૈરિલક્ષ્યા
ચેતોભુવઃ શક્તિરભૂદમોઘા ॥ ૧૨-૩૭ ॥

નિગૃહ્ણતી રત્નતિલપ્રસૂનં
નાસા તદીયા નયનાબ્ધિસેતુઃ ।
અબોધિ નિઃશ્વાસસમીરગન્યૈ-
રન્તર્ગતાન્ વેદગણાન્ વમન્તી ॥ ૧૨-૩૮ ॥

નવેન્દુસન્ધ્યાપ્રભૃતીનિ લોકે
નિર્વર્ણ્યમાનાનિ નિદર્શનાનિ ।
ન ખલ્વવિન્દન્ કલયાપિ તસ્યાઃ
સ્મિતાધરવ્યામિકૃતામભિખ્યામ્ ॥ ૧૨-૩૯ ॥

અહેતુ રજયન્ અધરસ્તદીયઃ
પ્રસૂનમુક્તાચિતમુગ્ધહાસઃ ।
લક્ષ્મીલતાયા લલિતોદઘેશ્ચ
પ્રવાળયોગં પ્રથયામ્બભૂવ ॥ ૧૨-૪૦ ॥

મુખં તદીયં વિરરાજ મુગ્ધં
સૌરભ્યલાવણ્યસમુચ્ચયેન ।

વ્યવસ્થિતાન્ચોન્યવિશેષલોભા-

દેકત્વમાપન્નમિવેન્દુપન્નામ્ ॥ ૧૨-૪૧ ॥

વાર્ણાનુપૂર્વીસુભગેન કાલે

ભવ્યાં શ્રુતિં ભાવયતા યથાવત્ ।

તારસ્ય સંસ્થાનમિવાન્વકાર્ષીત્

કણ્ઠેન સા કાઞ્ચનકમ્બુભાસા ॥ ૧૨-૪૨ ॥

મધુદ્વિષઃ કણ્ઠપરિષ્ઠિચાર્થ

કામાત્મના માલ્યકુતેવ કલૃપે ।

બભૂવતુર્બાહુલતે તદીયે

શમ્પાત્વિષૌ ચમ્પકમાલિકે દ્વે ॥ ૧૨-૪૩ ॥

આસીદધિષ્ઠાનવિશેષસીમા

વક્ષોજયોરકુરુતોરમુષ્યાઃ ।

મુકુન્દવક્ષસ્થલમુદ્રણાહાં

ભવ્યામવસ્થામિવ ભાવયન્તી ॥ ૧૨-૪૪ ॥

સમાવૃતૌ હારમયૂખસૂત્રૈ-

સ્તસ્થાઃ સ્તનૌ ચારુતરાવભૂતામ્ ।

જિગીષતસ્તત્પ્રિયચિત્તવૃત્તિં

મનોભુવો મડ્ગલપૂર્ણકુમ્ભૌ ॥ ૧૨-૪૫ ॥

તસ્થાસ્તદા તદ્વદલક્ષ્યમધ્યં

તન્વ્યાઃ સ્તનદ્વન્દ્વમવાપ વૃદ્ધિમ્ ।

કાલે યથા તત્પ્રથિમપ્રભૂતં

કૃચ્છ્રાદભૂત્ કૃષ્ણભુજાન્તરાલમ્ ॥ ૧૨-૪૬ ॥

મધ્યં કશિમ્ના વિરરાજ તસ્થા

નાભિહૃદાન્નાલમિવ પ્રરૂઢમ્ ।

પ્રિયાગમોદર્કમભૂત્ યદગ્રે

કુચાત્મના કાઞ્ચનપદ્મયુગમમ્ ॥ ૧૨-૪૭ ॥

સ્તોકાનતાડુગી સ્તનભારભૂમ્ના

મુગ્ધા બભૌ મુષ્ટિમિતાવલગ્ના ।

ભૃડ્ગાભિનન્દ્યેન ગુણેન યુક્તા

કામસ્ય સા કાઽપિ ધનુર્લતેવ ॥ ૧૨-૪૮ ॥

२२राज लावायतरङ्गरम्या
 वलित्रयी मध्यगता भृगाक्ष्याः ।
 अन्तःस्थितानामिव दर्शयन्ती
 निवेशसीमान्तमनुश्रवाणाम् ॥ १२-४८ ॥
 मध्येवलग्नं सुदृशो विलग्न
 रोमावली कामधनुर्गुणाभा ।
 जिगाय नाभीसरसः सुजाता-
 मुल्लासिनीमुत्पलरेणुपङ्क्तिम् ॥ १२-५० ॥
 अनुप्रयातः स्ववशामभिष्यां
 यूथोज्जितो यौवनगन्धवस्ती ।
 तद्रोमराजिव्यपदेशदृश्यां
 नूनं दधौ नूतनदानरेणाम् ॥ १२-५१ ॥
 प्रकाशितावर्तरुचिः प्रभाब्धौ
 नाभिः सुवृत्ता रुरुथे नताङ्ग्याः ।
 रोमावलीरत्नलतानुर्गुणं
 रुक्मेण निष्पन्नमिवालवालम् ॥ १२-५२ ॥
 पृथ्वी यकाशे स्तनसम्पदस्या
 लावायमम्भो नियतं य तेजः ।
 श्वासोदयो गन्धवः शुभाङ्ग्याः
 नाभिश्च मध्यं य नभो विभक्तम् ॥ १२-५३ ॥
 गजैन्द्रस्तार्द्विषु तत्समत्वे
 दूरे सतां दोषगुणावमर्शः ।
 भविष्यतः शार्ङ्गभृतस्तदूरे
 लीलोपधाने किमतोऽधिकेन ॥ १२-५४ ॥
 मनोऽपूतं मधुबुद्ध्याभं
 यक्षुष्मतां सादरदर्शनीयम् ।
 स्वदेहकान्तोः सविशेषदृष्टौ
 जनुद्भयं दर्पितामयासीत् ॥ १२-५५ ॥
 उदेष्यतः पञ्चशरस्य तस्या

મુત્પાદયિષ્યન્ ઉચિતં નિષ્ક્રમ્ ।

વિધિઃ સ્વયં માતૃકયા કિલાર્થી

જડ્ઘાયુગં વીક્ષ્ય જહર્ષ તસ્યાઃ ॥ ૧૨-૫૬ ॥

કલાચિકાં કાઞ્ચનસારકલૃમાં

કાન્તેઃ શુભાં કામપિ કાહર્લી ચ ।

શશહ્નિરેડનન્યસમીક્ષ્યશોભાં

જગન્તિ જડ્ઘામવલોક્ય તસ્યાઃ ॥ ૧૨-૫૭ ॥

અલક્તકાદપ્યધિકાત્મરાગા

પદ્મયી પદ્મદશશ્ચકાશે ।

પ્રાચીનજન્મપ્રણયાનુરોધાત્

સમ્ભાવ્યમાનેવ સરોજલક્ષ્યા ॥ ૧૨-૫૮ ॥

પાદામ્બુજે દત્તમધુપ્રસક્ત્યા

નિર્ણેજયામાસ નખેન્દુકાન્ત્યા ।

પ્રાયેણ સા સત્પથમાશ્રયન્તી

પડ્માન્ અસત્સડ્ગભવાન્ પૃથિવ્યાઃ ॥ ૧૨-૫૯ ॥

તસ્યાઃ પદામ્બોજમૃણાલભાસા

પ્રકાશભૂમ્ના નખમૌક્તિકાનામ્ ।

પ્રકીર્ણપુષ્પાઃ સુધયાડવસિક્તાઃ

વિહારભૂમ્યો યુગપદ્મભૂલુઃ ॥ ૧૨-૬૦ ॥

તસ્યાઃ શ્રુતિશ્રેણિશિખામણીનાં

સકેસરા દીધિતિભિર્નખાનામ્ ।

પ્રસાધિકાલોચનભડ્ગલૌલ્યં

પદ્મયી પાદમયી નિરાસ ॥ ૧૨-૬૧ ॥

મુખેન્દુનિષ્પન્નનિભૈરમુષ્યાઃ

મન્દસ્મિતૈરિન્દુરવાત્મમાન્ધઃ ।

પ્રાયઃ પ્રભૂતાદ્ભુતકાન્તિલોભાત્

નખાત્મના તત્પદમેવ ભેજે ॥ ૧૨-૬૨ ॥

અલક્ષિ દેવૈરવતારલક્ષ્યા-

સ્તસ્યાઃ શુભા પાદનખેન્દુપ્સક્તિઃ ।

આગામિકલ્પેષ્વધિકારલોભાત્

તારાવલિસ્તત્પદમાશ્રિતેવ ॥ ૧૨-૬૩ ॥

યાતેન મઞ્જુરરવૈશ્વ તસ્યાઃ

પ્રાયઃ પરાભૂતગતિપ્રણાદાઃ ।

શિક્ષાવિશેષાર્થમિવાધિયકુઃ

પાદાનુવૃત્તિં પ્રણયેન હંસાઃ ॥ ૧૨-૬૪ ॥

રરાજ દિવ્યૈરધિરાજચિહ્નૈઃ શ્

શ્વાધાપદં તત્પદમાગમાનામ્ ।

અશ્માનમાસ્થાપયતા પરસ્તાત્

યત્ પાણિના વિશ્વપતેરવાપ્યમ્ ॥ ૧૨-૬૫ ॥

અતીત્ય કૃચ્છ્રાત્ સમુદાયશોભાં

પ્રત્યઙ્ગસૌન્દર્યપરા દિદૃક્ષા ।

પર્યભ્રમત્ પ્રાપ્તવિહારડોલા

પુષ્પેષુ ભૃંગીવ મુહુઃ સખીનામ્ ॥ ૧૨-૬૬ ॥

શ્ઙ્ગારયોનેરિવ શિલ્પવિદ્યાં

દિવ્યાં ત્રિલોક્યા ઇવ દિષ્ટવૃદ્ધિમ્ ।

સીમાન્તરેખામિવ સમ્પદસ્તાં

જગુઃ સ્ત્રિયો જઙ્ગમરત્નસૃષ્ટિમ્ ॥ ૧૨-૬૭ ॥

વયસ્યયાડભીષ્વરાનુયોગે

સાડપશ્યદાત્માનમમન્દલજજા ।

અસૂચયત્રૂનમનેન તસ્યાઃ

સ્વલક્ષણં શૌરિમનન્યલક્ષ્યમ્ ॥ ૧૨-૬૮ ॥

અલિપ્સત શ્વેવ હવિસ્તદૈનાં

દૈત્યસ્વભાવો દમઘોષજન્મા ।

તસ્મૈ ચ કૃષ્ણૈકમનોરથાં તાં

રૂપાધિકાં દાતુમિયેષ રુઝમી ॥ ૧૨-૬૯ ॥

પરસ્પરં ભૂષયતઃ પ્રતીકાન્

ઔદ્ધાહિકં મઙ્ગલમુદ્ગહન્ત્યાઃ ।

પ્રાયઃ સ્વદીપેરતિરોધિમિચ્છ-

ન્ત્યાવારયન્ આભરણાનિ તસ્યાઃ ॥ ૧૨-૭૦ ॥

લાવણ્યકલ્પદ્રુમમઞ્જરીં તાં
શૃંગારદિગ્વારણવૈજયન્તીમ્ ।
સૌન્દર્યદુગ્ધોદસુધાપ્રસૂતિં
સૈરન્નિકાઃ પ્રેક્ષ્ય મિથઃ શશંસુઃ ॥ ૧૨-૭૧ ॥

સ્વભાવજાદભ્યધિકં તદ્દુગે
જ્વાસાદિતં સૌરભમડ્ગરાગૈઃ ।
સ સર્વગન્ધોડપિ યદન્વયેન
પ્રભૂતમામોદવિશેષમૃચ્છેત્ ॥ ૧૨-૭૨ ॥

વ્યામાતિરિક્તસ્તનકુમ્ભભૂમ્ના
વ્યામાકૃતિં યૌવનકુઞ્જરેણ ।
પ્રસાધયન્ત્યઃ પતિદેવતાસ્તાં
નાથોચિતાં પ્રેક્ષ્ય ન તૃપ્તિમાપુઃ ॥ ૧૨-૭૩ ॥

મૌલૌ સુકેશ્યાઃ સ્ફુટરશ્મિજાલં
મુક્તામયં જાલકમાબબન્ધુઃ ।
ક્રીડોચિતં કૃષ્ણમૃગં ગૃહીતું
તેન સ્મરો વાગુરિકસ્તદાભૂત્ ॥ ૧૨-૭૪ ॥

મુખેન્દુલાવણ્યસુધાપ્રવાહે
મુહુઃ પ્રતીપ્લવનોદ્યતેન ।
તત્કર્ણભૂષામકરેણ મન્યે
મન્દીકૃતા મન્મથલાઞ્છનશ્રીઃ ॥ ૧૨-૭૫ ॥

અનન્યદૃષ્ટિં વિતતાન તામ-
ધ્યાદર્શસડ્કાન્તિવિશેષદૃશ્યમ્ ।
પ્રસાધનૈઃ પ્રાપ્તગુણૈઃ પ્રતીક્ષ્યં
તસ્યા મુખં તામરસાયતાક્ષમ્ ॥ ૧૨-૭૬ ॥

મનુષ્યતાકઞ્ચુકિતાત્મભૂમ્નઃ
કાલે ચકાશે કુચકઞ્ચુકશ્રીઃ ।
રત્નાચલે ભોગિશયપ્રિયાયાઃ
સ્વતત્પનિર્મોક ઇવાવલીનઃ ॥ ૧૨-૭૭ ॥

અંસાવલમ્બિન્યસિતેક્ષણાયાઃ
કમ્પોજ્જવલા કાચન રત્નમાલા ।

अलक्ष्यतोल्वासितरभ्यरश्मिः

कामार्पिता कान्तिविहारडोला ॥ १२-७८ ॥

प्रभाप्रवाडोदितसैकतामे

स्तनद्वये तामरसेक्षणायाः ।

तत्कन्धराशङ्खमतल्लिकायाः

प्रसूतिराशङ्क्यत डारवृत्त्या (मुक्ताः) ॥ १२-७९ ॥

अभासताऽऽत्मस्मितसौम्यभासा

डारेण लृष्टेन जगत्प्रतीक्षया ।

प्रियस्य यन्त्रं लृष्ट्याद्विधातुः

प्राप्तानुसारेण निसर्गशुद्धम् ॥ १२-८० ॥

रराज मुक्ताभिरवामकैः

रत्नाङ्गदं प्राप्तगुणं तदङ्गे ।

प्रवाडवृत्तेः परिवृत्तिभेदात्

महीयसी मण्डलितेव कान्तिः ॥ १२-८१ ॥

प्रतिडियामात्मतिरस्त्रिकायाः

प्रायः स्वयं व्यापृतया विधातुम् ।

तदङ्गयोगोज्ज्वलरत्नधाम्ना

सञ्छादितं मेघलयाऽन्तरीयम् ॥ १२-८२ ॥

शिखण्डकानि श्रुतिसुन्दरीणां

यादृशि पादाभरणानि तस्याः ।

पदेषु सङ्घर्षवशाद्विवासन्

मिथः पुरोभागिपदास्पदानि ॥ १२-८३ ॥

अनुक्षाणं बन्धुजनैरमुष्या-

मामुच्यमानेषु विभूषणेषु ।

अथत्तस्तानि तदन्तराले

कृतास्पदा डेवलताऽत्यशेत ॥ १२-८४ ॥

अभिन्नरूपामनुवेलमित्रात्

प्रसाधनादभ्युदय(ध्या)यिकां प्रसत्तिम् ।

विलोकयन्ती जनता तदीयां

व्यावर्तयामास ततो न दृष्टिम् ॥ १२-८५ ॥

આદર્શબિમ્બેન તદ્દગ્ગકાન્તે-
રક્ષામ્યતા નિષ્પ્રતિમત્વવાદમ્ ।
પ્રતિપ્રવૃત્તિં પ્રતિમાં વિધાય
પ્રખ્યાપિતા વૃત્તવતામપીર્ષ્યા ॥ ૧૨-૮૬ ॥

નિનીષિતાં દેવગૃહં યથૈતા-
માકલ્પલક્ષ્યા સમયોજયન્ત ।
મુકુન્દસંસ્પર્શમિવામુમર્હા
સૈવ સ્થિરા ધન્યતમા બભૂવ ॥ ૧૨-૮૭ ॥

પતિપ્રતાઃ પાર્થિવયોષિતસ્તાં
પ્રત્યગ્ગસૌન્દર્યનિમગ્નાભાવાઃ ।
કૃતાશિષઃ કૃષ્ણમનોરથસ્થા-
મારોપ્ય કર્ણૌરથમન્વગચ્છન્ ॥ ૧૨-૮૮ ॥

મદ્ગલ્પસદ્ગીતસમેતયાત્રા
મનુષ્યદેવીભિરનુદ્રુતા સા ।
નિનંસિતૈષા સ્વયમેવ દેવી
નાન્યેતિ સદ્ભિર્નિરણાયિ નાથા ॥ ૧૨-૮૯ ॥

ભાવાન્તરેષુ પ્રતિપન્નલીલા
પૈતામહાદીનિ પદાનિ દાતુમ્ ।
સ્વદત્તશક્તેઃ કુહનામનુષ્યા
કુતશ્ચિદિષ્ટં સ્વયમાશશંસે ॥ ૧૨-૯૦ ॥

પ્રણમ્ય મૂર્ધ્ના નિહિતોપહારા-
મુત્તસ્થુષીમુત્સવદેવતૈનામ્ ।
અવોચદારાદશરીરિવાચા
પરૈરજયં પતિમાપ્નુહીતિ ॥ ૧૨-૯૧ ॥

પત્યા નિજેન પરિણીતિમવામુકામા
લબ્ધ્વા વરં લલિતમુત્સવદેવતાયાઃ ।
તેનૈવ સા સમસમીહિતસિદ્ધિરાસીત્
માનાધિકા જગતિ મન્મથમન્મથેન ॥ ૧૨-૯૨ ॥

ઊરુઃ સવ્યો નયનકમલં ભ્રૂલતા યાપિ તસ્યાઃ

प्रावेपन्त प्रियमुपगतं सूययन्ति स्ववृत्त्या ।
 आरादासीदलघुतुलसीगन्धसौम्यः समीरः
 प्रत्यासन्नं मुडुरुदयरत् पाज्यजन्यप्राणादः ॥ १२-८३ ॥
 ॥ छति कवितार्डिकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
 श्रीमद्भेष्टनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु यादवाभ्युदये
 मडाकाव्ये रुक्मिण्यभ्युदयो नाम द्वादशः सर्गः ॥

॥ रुक्मिणीपरिणयो नाम त्रयोदशः सर्गः १३ ॥

प्रसादभाजः प्रतिनिर्गतां तां
 प्रासादतो वासववल्लभायाः ।
 समग्रशक्तिः समयोपयातः
 प्राणेश्वरीं प्राभुमिषेण शौरिः ॥ १३-१ ॥
 तामद्भुतां सिद्धिमिवाद्भुतानां
 सौभाग्यविधामिव सद्गुणानाम् ।
 सत्तामनन्यामिव सद्गुणानां
 यथाश्रुतं प्रैक्षत यादवेन्द्रः ॥ १३-२ ॥
 अङ्गैरवज्ञातकदम्भगोलै-
 रस्पन्दमन्देन विलोचनेन ।
 लीलोपशान्त्या लिप्षितेव साड्भूत्
 दामोदरे दृष्टिपथं प्रयाते ॥ १३-३ ॥
 पद्माकराणां पश्चिन्नवेशे
 पर्याप्तयन्द्रायुतकान्तिपू(सा)रे ।
 अनन्यलभ्यां लभते स्म तृप्तिं
 तस्या मुपे दृष्टिरतीव शौरिः ॥ १३-४ ॥
 वायस्पतित्वं य वनस्पतीनां
 द्रव्येतरेशां य द्रव्यस्पतित्वम् ।
 दातुं क्षमाया दयिते तदानी-
 माज्ञापको नूनमभूदनङ्गः ॥ १३-५ ॥
 तस्मिन् द्वितीयामिव वैजयन्तीं

સા ચ પ્રિયે સાચિવિશેષરમ્યામ્ ।
કટાક્ષમાલાં નિબબન્ધ કૃષ્ણે
કામાધિકે કૌતુકમેદુરાક્ષી ॥ ૧૩-૬ ॥

અલક્ષ્યભેદત્રિવિધામ્બુજાભૈ-
રાલક્ષ્યશૃંગારગુણાનુબન્ધૈઃ ।
સ્વયંવરસ્રગ્ભિરભાવિ તસ્યાઃ
કાલોદિતે કંસરિપૌ કટાક્ષૈઃ ॥ ૧૩-૭ ॥

સ વૈજયન્ત્યાદિવિભાવશાલી
નિર્વ્યાજનિષ્પન્નનિજાનુભાવઃ ।
શૃંગારવીરાદ્ભુતચિત્રિતાત્મા
રમ્યસ્તયા નિર્વિવિશે રસોઽન્યઃ ॥ ૧૩-૮ ॥

આકેકરાણામનઘસ્તદાની
મેકક્ષણં લક્ષ્યમભૂત્ બહૂનામ્ ।
તસ્યાઃ સ્થિરાનન્દપરિપ્લુતાના-
મર્થસ્પૃશામર્ધવિલોકિતાનામ્ ॥ ૧૩-૯ ॥

તસ્યાશ્ચિરાકાક્ષિતલાભઘન્યૈ-
રપત્રપામન્થરિતૈરપાડ્ગૈઃ ।
બભાર ભૂયો બહુમાનપૂર્વ
બાલ્યે ધૃતાં બર્હિકલાપભૂષામ્ ॥ ૧૩-૧૦ ॥

સન્તાનસૌભાગ્યઘનેન યૂના
સિક્તા સુધાસારનિભૈરપાડ્ગૈઃ ।
ઉદ્ભિત્રોમાગ્ચતિર્બાભાસે
કાન્તપ્રરોહા કલમસ્થલીવ ॥ ૧૩-૧૧ ॥

સ્વકાન્તિસામ્યાદિવ જાતસડ્ગૈઃ-
શૌરિસ્તદા સ્વાગતસૂક્તિગર્ભેઃ ।
પ્રિયાસખીનામભજત્ પ્રહૃષ્ટૈ
રુદ્રીક્ષણૈરુત્પલપુષ્પવૃષ્ટિમ્ ॥ ૧૩-૧૨ ॥

સ રુઙ્મિણીનેત્રયકોરયન્દ્રઃ
સા તત્પ્રહર્ષામ્બુજપૂર્વસન્ધ્યા ।
તદદ્ભુત(તં)દ્રઙ્મવેક્ષ્ય સઘૌ

યયુસ્તુલામપ્સરસામનૂનામ્ ॥ ૧૩-૧૩ ॥

તથૈવ તાદાત્થમિવાડગતાનાં

તસ્યાઃ સખીનાં સમમાવિરાસન્ ।

પરસ્થ વીક્ષાં પ્રતિસલ્લપન્તો

વક્રોક્તિગભાં ઇવ મન્દહાસાઃ ॥ ૧૩-૧૪ ॥

સ કૌસ્તુભાભ્યર્ણાનિવેશયોગ્યં

કન્યામયં કામપયોધિરત્નમ્ ।

પરીતમારાત્ પ્રતિહારપાલૈઃ

પશ્યન્ ક્ષણં પાન્થ ઇવાવતરથે ॥ ૧૩-૧૫ ॥

તં માલ્યભૂષાપરિકર્મિતાડ્ગં

ધારાતટિત્વન્તમિવામ્બુવાહમ્ ।

સમીક્ષ્ય બાલા તદનન્યદૃષ્ટિ-

શ્ચર્યામવાલમ્બત યાતકાનામ્ ॥ ૧૩-૧૬ ॥

તલોદરીં તાલફલસ્તર્નીં તાં

તામ્રાધરાં ચારુનવોત્પલાક્ષીમ્ ।

કિં નામ ભાવીતિ વિભાવયન્તીં

કૃષ્ણસ્તદા કિઞ્ચિદિવાડસસાદ ॥ ૧૩-૧૭ ॥

દુર્દર્શમધ્યાં દ્વિરદેન્દ્રયાતાં

વ્યૂહક્રમવ્યક્તવિચિત્રગાત્રીમ્ ।

પરૈરભેદ્યાં પ્રતિજગ્મુર્ષીં તાં

કાન્તાત્મિકાં કામચમૂં સ મેને ॥ ૧૩-૧૮ ॥

સ ચન્દ્રિકાં ચન્દ્ર ઇવાભિયાત-

શ્ચન્દ્રાનનાં યાદવવંશચન્દ્રઃ ।

નિર્વેશનીયઃ સવિશેષમાસીત્

નેદીયસાં નેત્રચકોરવૃન્દૈઃ ॥ ૧૩-૧૯ ॥

અહં ત્વયા દૂતમુખેન દૂરાત્

સાધ્યા સમાહૂત ઇહોપયાતઃ ।

મા તે ભયં ભૂદિતિ મઞ્જુભાષી

તામગ્રહીદગ્રકરે મુકુન્દઃ ॥ ૧૩-૨૦ ॥

પ્રિયેણ સા તેન ગૃહીતહસ્તા
તદ્ગુન્નદિવ્યામ્બુજષ્ટપદેન ।
વિલોચનેન વ્યવૃણોત્ સખીભ્યઃ
કૃતાર્થતાં ક્ષીબદશોલ્બણેન ॥ ૧૩-૨૧ ॥

પ્રાચોડવતારાન્ અતિશય્ય ભૂમ્ના
સા રુઝિમણી તેન વૃતા ચકાશે ।
તસ્યૈવ રૂપાન્તરદૂરવૃત્તિઃ
કન્દર્પજન્માનુગુણેવ કાન્તિઃ ॥ ૧૩-૨૨ ॥

મલ્લીવિકાસોજ્જવલમન્દહાસા
રોમાદ્રમૈરાહિતકોરકશ્રીઃ ।
સમેયુષી સન્દદ્દશે તદા સા
વસન્તલક્ષ્મીરિવ માધવેન ॥ ૧૩-૨૩ ॥

અઘર્મજસ્વેદકણાવકીર્ણા-
મભીતિજં વેપથુમુદ્ગહન્તીમ્ ।
અનુષ્ણબાષ્પોદયમન્થરાક્ષી
વિલોક્ય દેવીં વિભુરભ્યનન્દત્ ॥ ૧૩-૨૪ ॥

હરિપ્રિયાં કેસરિણીમિવૈનાં
દુરાસદામન્યનૃપદ્વિપેન્દ્રૈઃ ।
સખીજનઃ પ્રીતમના નિદધ્યૌ
યયૌ ચ ખેદં નિજવિપ્રયોગાત્ ॥ ૧૩-૨૫ ॥

મિથો ગુણૈસ્તન્મિથુનં નિબદ્ધં
વિયોગવૈદેશિકસમ્પ્રયોગમ્ ।
અજાયતાન્યોન્યનિલીનભાવં
સખીદૃશાં સાદરદર્શનીયમ્ ॥ ૧૩-૨૬ ॥

જગત્ત્રયાર્તિપ્રશમાય જાતાં
વિહારસક્લોભિતવૈરિસિન્ધુઃ ।
દેવેષુ પશ્યત્સિવવ પૂર્વમેનાં
જગ્રાહ તાં જાગ્રતિ રાજલોકે ॥ ૧૩-૨૭ ॥

સ પુષ્પકં રામ ઇવ પ્રિયાં સ્વા-
મુત્તારિતાં શત્રુભયાદુદીર્ણાત્ ।

મનોજવં સત્યમનોરથસ્તા-
મારોપયામાસ રથં રથાડ્ગી ॥ ૧૩-૨૮ ॥

સા ચામરૌઘૈરુપચર્યમાણા
વાતાવધૂતૈરિવ કાશજાલૈઃ ।
રરાજ નાથેન રથોદયાદ્રૌ
ચન્દ્રેણ પૂર્ણેન શરન્નિશેવ ॥ ૧૩-૨૯ ॥

પરસ્પરપ્રાપ્તગુણેન ભાસા (ધામ્ના)
બર્હાવૃતં વ્યોમ વિભાવચન્તૌ ।
વિરેજતુસ્તુડ્ગરથાશ્રયૌ તૌ
વિદ્યુત્પથોદાવિવ મન્દરસ્થૌ ॥ ૧૩-૩૦ ॥

પ્રભેવ દેવેન તમોપહેન
પ્રત્યગ્દિશં તેન સહ પ્રયાન્તી ।
નિત્યાનપાયિત્વમજાનતીનાં
સત્યાપયામાસ નિજં પ્રજાનામ્ ॥ ૧૩-૩૧ ॥

તામુદ્ગ્ધંસ્તામરસાયતાક્ષો
રત્નોઘદીપ્તેન રથેન દેવીમ્ ।
આત્માનમેવાર્યમમણ્ડલસ્થં
વિદ્યાસખં વ્યગ્જયતિ સ્મ વીરઃ(દેવઃ) ॥ ૧૩-૩૨ ॥

અતીતદર્શામિવ ચન્દ્રલેખાં
શાન્તોપરોધામિવ શારદીં ધામ્ ।
અમંસ્ત નિર્વિઘ્નકૃલામિવેચ્છાં
શોકત્યજં શૂરકુલેશ્વરસ્તામ્ ॥ ૧૩-૩૩ ॥

સમેત્ય સિંહીમિવ તામનન્યાં
યાનોઘતં યાદવપચ્ચવકૃત્રમ્ ।
આઘુષ્ય ગોમાયુરિવામિષાર્થી
ચૈઘઃ કુધા દીપ્તમુખોઽન્વધાવત્ ॥ ૧૩-૩૪ ॥

રુઝમી ચ તૂર્ણ પ્રતિપન્નરોષઃ
પુરો ભવન્ ભૂમિભૃતાં સખીનામ્ ।
પરાભવસ્ય પ્રતિકારમિચ્છન્
જગ્રાહ પાષ્ણિં જગદૈકનેતુઃ ॥ ૧૩-૩૫ ॥

જિઘાંસિતે ભ્રાતરિ જાતખેદૈઃ

કાન્તાભિલાપૈઃ કતકૈરિવામ્ભઃ ।

મનઃ પ્રપેદે સહજાં પ્રસત્તિં

સત્વાધિકં સાત્ત્વતવંશગોમુઃ ॥ ૧૩-૩૬ ॥

સ વીક્ષમાણઃ સવિલાસનેત્રં

વલ્ગુસ્મિતં વામદૃશો મુખાબ્જમ્ ।

તદ્દુક્તિભિઃ સ્વાદુતમાભિરાસી

દાપ્યાયિતો નૂનમનાવિલાભિઃ ॥ ૧૩-૩૭ ॥

અનુદ્રુતાં વૈરિયમૂં સ વીરો

બલેન રુદ્ધ્વા નિજબાહુનૈવ ।

વિનિર્દિશન્ માર્ગભવાન્ વિશેષાન્

વિશ્વાસયામાસ વિદર્ભકન્યામ્ ॥ ૧૩-૩૮ ॥

પ્રિયાસહાયઃ પદવીં સ ગચ્છન્

દ્રાઘીયસીં દારુકસારથિસ્તામ્ ।

ઉદગ્રવેગાન્ ઉદધેરનૂપે

વીતીન્ ક્ષણં વિશ્રમયામ્બભૂવ ॥ ૧૩-૩૯ ॥

ભયાર્ણવાદુષ્ટતયા સ્વયાડસૌ

શ્રિયેવ સાક્ષાદનુભૂયમાનઃ ।

પયોધિરૂપાં પરિઘાં વિલડ્ધ્ય

ધુસમ્મિતાં દ્વારવતીમયાસીત્ ॥ ૧૩-૪૦ ॥

પરિષ્કૃતાં કાઞ્ચનતોરણૈસ્તાં

વલ્ગુધ્વજા વન્દનદામચિત્રામ્ ।

રામાસહાયઃ પ્રસમીક્ષ્ય રેમે

રમ્યપ્રસૂનાગ્નિતરાજવીધીમ્ ॥ ૧૩-૪૧ ॥

મહીયસાં મડ્ગલદુન્દુભીનાં

નાદૈરવજ્રાતપયોધિશબ્દા ।

શ્રુતોત્સવાનાં વિદધે પુરી સા

સ્વર્ગૌકસાં શ્રોત્રસુધામપૂર્વામ્ ॥ ૧૩-૪૨ ॥

પ્રત્યેયુષાં કંસરિપુર્યદૂનાં

દેવદ્રુમાણામિવ જડ્ગમાનામ્ ।
 અનર્ઘરત્નાભરણપ્રધાનાન્
 આદત્ત દિવ્યાન્ ઉપદાવિશેષાન્ ॥ ૧૩-૪૩ ॥
 તસ્મિન્ મહાનીલમણિપ્રકાશે
 તાં રુક્મિણીમાહિતરુઝમકાન્તિમ્ ।
 પુરાડ્ગનાઃ પ્રેક્ષિતુમીહમાનાઃ
 સ્વર્ગાધિકાન્ આરુરુઃ સ્વસૌધાન્ ॥ ૧૩-૪૪ ॥
 કલકવણનૂપૂરચારુવાદં
 કર્ણાવતંસોદિતભૂડ્ગગીતમ્ ।
 કસ્યાશ્ચિદન્વાગતનાટ્યવેદં
 લીલાગતં લાસ્યમભૂદૂર્વમ્ ॥ ૧૩-૪૫ ॥
 પરિચ્યુતં કિઞ્ચિદિવાન્તરીયં
 કાચિત્સમાલમ્બ્ય સહૈવ કાઞ્ચ્યા(કાન્ત્યા) ।
 ક્ષિમેવ તીવ્રેણ કુતૂહલેન
 ક્ષણેન વાતાયનમાસસાદ ॥ ૧૩-૪૬ ॥
 આમુચ્ચ તાટકુમનડ્ગચકં
 સત્યેતરે સત્વરમાપ્રજન્તી ।
 અન્યેન કાચિદ્ભૂશમાબભાસે
 કર્ણેન કૈવલ્યવિભૂષણેન ॥ ૧૩-૪૭ ॥
 ઉદઞ્ચિતા બાહુલતેતરસ્યા
 મૌલિસ્રજા હસ્તગૃહીતયાડડસીત્ ।
 જગજ્જિગીષોર્મદનસ્ય જૈત્રી
 પતાકચેવાદ્ભુતકેતુચષ્ટિઃ ॥ ૧૩-૪૮ ॥
 પ્રકોષ્ઠભાજઃ પ્રિયશારિકાયાઃ
 પયઃ સ્વયં સાદરમર્પયન્તી ।
 ગવાક્ષમાગમ્ય ગજેન્દ્રયાતા
 કાચિત્ પ્રસસ્માર કૃતાવશેષમ્ ॥ ૧૩-૪૯ ॥
 પ્રચારવેગાત્ ત્રુટિતેન ચક્રે-
 હારેણ મુક્તાફલવર્ષિણાડન્યા ।
 અદૂરતઃ સન્નિહિતસ્ય શૌરે

રાચારલાજાજ્જલિપૂર્વરૂગમ્ ॥ ૧૩-૫૦ ॥

સ્તનાંશુકં સ્રસ્તમબુધ્યમાના
સખીજને સસ્મિતમીક્ષમાણે ।
પરામૃશન્તી વિતતાન કાચિત્
પ્રતિક્રિયાં પાણિનખાંશુજલૈઃ ॥ ૧૩-૫૧ ॥

સખીધૃતૈશ્ચામરતાલવન્તૈ-
રાશ્યાનતાં પ્રાપિતમડ્ગરાગમ્ ।
વિલોકિતે શાર્દૂલિણિ વિહ્વાડન્યા
શ્વાસાનિલૈઃ શોષમિવાનિનીષત્ ॥ ૧૩-૫૨ ॥

પ્રસાધયન્તીમવધીર્ય ધાત્રી-
મડ્ગૈરસમ્ભાવિતભૂષણાડન્યા ।
સમીક્ષ્ય કૃષ્ણં સહસોપજાતૈઃ
પરિષ્ઠિયામાદ્રિયતેવ ભાવૈઃ ॥ ૧૩-૫૩ ॥

ભુવા સ્ફુરન્ત્યા મદનસ્ય મૌર્વી
જયાઘાતરેખામભિ(પિ)દર્શયન્તી ।
અન્યાનુષકતેડપિ હરૌ વિયાતાં
પ્રાયુક્ત દૂતીમિવ દૃષ્ટિમન્યા ॥ ૧૩-૫૪ ॥

સમેયુષીમપ્રતિમેન યૂના
તાં રુઝિમણીં વીક્ષ્ય વિલીનભાવા ।
ભાગ્યં કિમસ્યા ઇતિ ભાવયન્તી
તદાત્મતાં નૂનમલિપ્સતાન્યા ॥ ૧૩-૫૫ ॥

તદીક્ષણે ભર્તુરિવ સ્મરન્ત્યા
કન્યાદશાં કામવશાદ્ભજન્ત્યા ।
સ્વયંવરાહૈ સ્વયમેવ તસ્મિન્
કયાચિદાધાયિ કટાક્ષમાલા ॥ ૧૩-૫૬ ॥

કક્ષ્યાનિબન્ધગ્યવને સલીલં
સ્તનાહિતસ્વસ્તિકબાહુબન્ધા ।
જગત્પતૌ પશ્યતિ જાતભીષા
પ્રાયસ્તદાલિડ્ગનમભ્યનૈષીત્ ॥ ૧૩-૫૭ ॥

रथेन तं राजपथे प्रयान्तं
निर्याजिसङ्गेन निशामयन्ती ।
त्यक्ता निमेषैरपराड्-वकार्षीत्
यित्राङ्गनानां सुरयोषितां य ॥ १३-५८ ॥

समीक्षितस्यापि सलत्वसङ्गात्
दृष्ट्वापलोभादपि दूयमाना ।
गलद्भिरन्या वलयप्रसूनै-
रव्यर्थनामातनुतेव शीरेः ॥ १३-५९ ॥

समानकान्त्या प्रियया समेते
दृष्टे जगद्धातरि जातरागा ।
प्रणामयोग्येयमितीव मत्वा
प्राप्तं पदं मेभलयापरस्थाः ॥ १३-६० ॥

तासां तदेकोत्सुकदर्शनानां
समाधिभाजामिव शेमुषीणाम् ।
अलं प्रभुस्सोऽपि न मातुमासी-
दपारुर्षादनधामवस्थाम् ॥ १३-६१ ॥

अवारुणीसम्भवसौरभैस्तै-
रनन्यसाध्याधरभिम्भराजैः ।
निरञ्जनोपस्थितनेत्रशोभैः
स पिप्रिये पौरवधूमुभाञ्जैः ॥ १३-६२ ॥

स पौरकन्याकरविप्रकीर्णान्
प्रायः प्रतीच्छन् उपयारलाजान् ।
अयीथरत् स्थन्मममञ्जनेत्रः
सव्यापसव्येन गतेन वीधी(ध्या)म् ॥ १३-६३ ॥

कलारपद्मोत्पलकान्तिथोरैः
कटाक्षारैः पौरवधूजनानाम् ।
मुग्धेन्दुलासो मुमुदे मुकुन्दः
पश्यन् प्रियां प्रापितपुष्पवृष्टिम् ॥ १३-६४ ॥

कृष्णस्य तां स्कन्धमुपघ्नयन्तीं
सुरद्रुमस्येव सुवर्णवल्लीम् ।

અવેક્ષ્ય નૂનં ચતુરઃ પુમર્થાન્
 અનન્યલભ્યામલભન્ત પૌરાઃ ॥ ૧૩-૬૫ ॥
 વફ્રૈઃ સુધાસોદરકાન્તિપૂરૈઃ
 કસ્તૂરિકાપત્રકલકુદૃશ્યૈઃ ।
 અલક્ષ્યદેહા વિદ્યુર્મૃગાક્ષ્યઃ
 પ્રત્યુભપૂર્ણેન્દુશતાન્ ગવાક્ષાન્ ॥ ૧૩-૬૬ ॥
 શુચિસ્મિતાઃ સૌધતલાન્તરસ્થાઃ
 પમેક્ષણં પ્રેક્ષ્ય પરિસ્ફુરન્ત્યઃ ।
 શરત્પયોદોદરસંશ્રિતાનાં
 ક્ષણઘૃતીનાં મૃતિમન્વવિન્દન્ ॥ ૧૩-૬૭ ॥
 અપાડ્ગજાલૈરસિતોત્પલાભૈઃ
 કૃષ્ણાત્મકં ભાવમિવોદ્રમન્ત્યઃ ।
 વિતેનિરે રાજપથે મૃગાક્ષ્યઃ
 તદાદૃતાં બર્હવિતાનશોભામ્ ॥ ૧૩-૬૮ ॥
 ઉરેરભિખ્યામનુપાધિરમ્યાં
 વિલોચનૈર્વીતનિમેષવિઘ્નૈઃ ।
 આસ્વાદયન્ત્યઃ સુદૃશસ્તદાની-
 મયલનિષ્પીતસુધા ઇવાડડસન્ ॥ ૧૩-૬૯ ॥
 અમ્ભોરુહાણામવલેપસીમાં
 કર્ણોત્પલાનામપિ કાન્તિકક્ષ્યામ્ ।
 વિલડ્ઘયન્તઃ સુદૃશાં કટાક્ષા
 વિલિલ્ચિરે કૃષ્ણામવાપ્ય લક્ષ્યમ્ ॥ ૧૩-૭૦ ॥
 તમાત્મવન્તં પરવિદ્યેવ
 પરાક્રમં તત્પરથેવ લક્ષ્યા ।
 તમેવ દેવં દયયેવ જુષ્ટે
 સમ્મેનિરે તત્ત્વવિદઃ સભાર્યમ્ ॥ ૧૩-૭૧ ॥
 તાં પ્રાપ્ય ચિત્રામિવ તારકેશઃ
 સ્તવ્યૈઃ સ્તુતો વન્દિગણૈરભૌમૈઃ ।
 વિવેશ ધામ સ્વમુદીર્ણધામા
 વૈવાહિકીં સમ્પદમામુભિચ્છન્ ॥ ૧૩-૭૨ ॥

વિહારયોગેન વિભજ્ય યુક્તં
મિથોઽનુરૂપં મિથુનં તદાદ્યમ્ ।
ઉપાયરન્ વ્યોમચરા યથાર્હ
સમ્પ્રીણનૈરુત્સવસંવિધાનૈઃ ॥ ૧૩-૭૩ ॥

સદાઽભિગમ્યૈરભિગમ્યમાનં
વિશ્રાણને વૈશ્રવણાત્ પ્રભૂતમ્ ।
તં શઙ્ખપદ્મપ્રમુખા મહાન્તઃ
સિષેવિરે શેવધયઃ સમેતાઃ ॥ ૧૩-૭૪ ॥

અકૃત્સનસંવેદિનિ જીવલોકે
સઙ્ગાહયન્ ધર્મમથાત્મવૃત્ત્યા ।
પ્રત્યર્યયામાસ મુનીન્ ઉપેતાન્
પ્રભુઃ સ્વયં પ્રેષ્ય ઇવોપચારૈઃ ॥ ૧૩-૭૫ ॥

અપત્રપાવિખ્લુતચેતસો યે
ત્યજ્ત્વા વિપક્ષં તરસોપસેદુઃ ।
યથાકસં સાત્યકિરુત્સવાદૌ
સેભાવયામાસ સભાસદસ્તાન્ ॥ ૧૩-૭૬ ॥

શુભંયવઃ સ્વામિમહોત્સવેન
સ્વારાજ્યમક્ષત્યમિવાત્મવન્તઃ ।
દત્તોપચારા વસુદેવદારૈઃ
પુણ્યાશયાઃ પૌરજનાઃ જહર્ષુઃ (પ્રહૃષ્ટાઃ) ॥ ૧૩-૭૭ ॥

સહોદરન્યસ્તભરસ્તદાત્મા
રુઝમાણિ રત્નાનિ ચ રૌહિણેયઃ ।
અદત્ત સન્તોષવશાદભીક્ષણં
વાઞ્છાધિકં વન્દિવનીપકાનામ્ ॥ ૧૩-૭૮ ॥

અનન્યભક્તૈરનુભાવ્યભૂમ્ના
દત્તેક્ષણો દાનપતિસ્ત્રિધામ્ના ।
સમાહિતૈઃ સમ્મતમુદ્ગવાઘૈઃ
પુરોધસાં પૂજનમાયચાર ॥ ૧૩-૭૯ ॥

આહન્યમાના ધૃતહેમકોણૈઃ

ગન્ધર્વમુખ્યૈરિવ ગાઢવિદૈઃ ।

જાતાનુનાદા જગતાં ત્રયાણાં

દોષસ્થિદો દુન્દુભયઃ પ્રણેદુઃ ॥ ૧૩-૮૦ ॥

વિભાવિતં શિક્ષિતનાટ્યવેદૈ

રુદ્રાહસ્યગીતમુદારકલ્પમમ્ ।

પ્રસાદનં દૃષ્ટિમનશ્ચુતીના-

મદિવ્યમાસ્કન્દિતદિવ્યમાસીત્ ॥ ૧૩-૮૧ ॥

લાવણ્યપૂરં લલિતાડ્યગયથેઃ

કાર્ત્સ્નેન નિર્વૈષ્ટમપારયન્ત્યઃ ।

અડ્ગાનિ વધ્વાઃ કુલવૃદ્ધનાર્યઃ

પ્રસાધનૈરન્તરયામ્બભૂવુઃ ॥ ૧૩-૮૨ ॥

પ્રયુજ્યમાનાનિ તયોર્યથાર્હ

મડ્ગલ્યમાલ્યાભરણાક્ષતાનિ ।

પ્રાયેણ લોકાભ્યુદયં પ્રદાતું

તત્સડ્ગમાત્ તાદૃશતામકાઙ્ક્ષન્ ॥ ૧૩-૮૩ ॥

અરાતિપક્ષાર્ણવમન્દરાભે

હસ્તે હરેર્યત્તદબન્ધિ સૂત્રમ્ ।

તદાદદે સ્થાનવશાદભિખ્યાં

સંવીતનાગેન્દ્રનિદર્શનીયામ્ ॥ ૧૩-૮૪ ॥

સમેધિતસ્તસ્ય વિવાહવલ્લિઃ

પુરોધસા પુણ્યકૃદગ્નિમેણ ।

પ્રદક્ષિણાવૃત્તશિખાકલાપઃ

પ્રાયેણ નીરાજનમાતતાન ॥ ૧૩-૮૫ ॥

આશાસ્ય લાજાઞ્જલિહોમભાજા

ક્ષેમાશિષા કિઞ્ચિદશેષહૃદયમ્ ।

અન્યોન્યમાકેકરસસ્મિતાક્ષા-

વપશ્યતામાદિમદમ્પતી તૌ ॥ ૧૩-૮૬ ॥

વૈલક્ષ્યડોલામિવ સંશ્રિતાનાં

વિલોચનાનાં વવૃધે વિહારૈઃ ।

તયોરનન્યાદૃશવૈભવાના-

મન્યોન્યરાજીવમધુપ્રતાનામ્ ॥ ૧૩-૮૭ ॥

પરસ્પરં પાણિસરોજયોગાત્
બભૂવતુસ્તૌ પુલકાઞ્ચિતાડ્ગૌ ।
અસ્વિદ્યતાં ચ જવલનસ્તુ મનૈ-
રસૂત ધૂમૈરધિવાસમાત્રમ્ ॥ ૧૩-૮૮ ॥

સમન્ત્રકં સાક્ષિણિ ઉવ્યવાહે
સખ્યોચિતાં સમપદીં ભજન્તૌ ।
સ્વશાસનેન સ્વયમન્વયૈન્તા-
માચારમાગન્તુકદમ્પતીનામ્ ॥ ૧૩-૮૯ ॥

અન્વેતુ વિષ્ણુઃ સ્વયમિત્યુદીર્ય
પ્રિયાં પરાધીન ઇવાનુગચ્છન્ ।
જાયાપતીનાં જગદ્દુર્ભવાનાં
ભવ્યાં દશાં ભાવયતિ સ્મ નાથઃ ॥ ૧૩-૯૦ ॥

આત્માનમેવ સ્વયમગ્નિરૂપં
પરિક્રમૈઃ પર્યચરત્ સ દેવઃ ।
વિશ્વસ્ય બાહ્યાન્તરનિત્યવૃત્ત્યા
ન કર્મ કર્તા ચ ય એવ યેષામ્ ॥ ૧૩-૯૧ ॥

પ્રદક્ષિણેન કમણેન તાભ્યાં
દત્તાર્થનો દિવ્યવધૂવરાભ્યામ્ ।
નૂનં તથાડડનર્થ વિઘૂર્ણનેન
સ્વાન્તઃ સ્થિતૌ વહ્નિરપિ સ્વયં તૌ ॥ ૧૩-૯૨ ॥

તસ્યાઃ સલીલં ચરણારવિન્દં
કામી ગૃહીત્વા કર્પકુજાભ્યામ્ ।
આસ્થાપયત્ યાં દૃષ્ટં મુકુન્દઃ
સાડભૂત્ સ્વયં મૌલિમણિઃ શ્રુતીનામ્ ॥ ૧૩-૯૩ ॥

યદત્ર કર્મણ્યથાકૃતં તત્
સ્વિષ્ઠં ક્રિયાદગ્નિરિતિ બ્રુવાણઃ ।
સ્વતેજસા ભાવિતવિશ્વતેજાઃ
સ્વાહાસખં દેવમુપાસ્ત દેવઃ ॥ ૧૩-૯૪ ॥

રામસ્ય સીતેવ રમેવ વિષ્ણો-
રમુષ્ય ભૂયાસ્ત્વમિડૈકપત્ની ।
ઇત્યૂચિષો યાદવવૃદ્ધદારાન્
પ્રીતાશયા પ્રૈક્ષત સા સનાથા ॥ ૧૩-૯૫ ॥

વરેણ વન્ધૈન સુરાસુરાણાં
મડ્ગલ્યસીમાન્તભુવા ચ વધ્વા ।
સમીક્ષિતા બ્રહ્મસુતસ્ય પત્ની
સર્વેરભૂત્ સાદરદર્શનીયા ॥ ૧૩-૯૬ ॥

તદેકભાવા તમનન્યભાવં
નાથપ્રિયા નાથમનુવ્રજન્તી ।
અભીષ્ઠસિદ્ધેરધિદેવતેયં
યદ્વા સવિત્રીતિ યથાર્થમૂચે ॥ ૧૩-૯૭ ॥

મનુષ્યતાં માનયતો વિહારૈઃ
સ્વામેવ દેવીમુપયચ્છતસ્તે ।
સમેધતાં મડ્ગલમિત્યુશન્તઃ
સત્યાશિષસ્તં મુનયઃ શશંસુઃ ॥ ૧૩-૯૮ ॥

કૃતાશિષં કૃષ્ણગૃહેશ્વરીં તાં
પુરોધસા પુણ્યમનોરથેન ।
સકૌતુકાં કૌતુકિનઃ સુરભૈર-
ભ્યર્ચયામાસુરમાત્યવૃદ્ધાઃ ॥ ૧૩-૯૯ ॥

પ્રદાય તાભ્યામુપદાઃ સમીચીઃ
પ્રત્યાગતાઃ સ્વાનિ ગૃહાણિ પૌરાઃ ।
આશાપતીનાં વિભવાદનૂનાં
તત્રૈવ તે સમ્પદમન્વભૂવન્ ॥ ૧૩-૧૦૦ ॥

સ્ત્રીપુંસનામ્ના બહુધા વિભક્તં
વિશ્વં ચયોરેવ વિભૂતિમાહુઃ ।
નયો જહૌ દ્વારવર્તીં ન તાભ્યા-
મડ્ગીકૃતામાદિમદમ્પતિભ્યામ્ ॥ ૧૩-૧૦૧ ॥

વધૂસખે તત્ર જગન્નિવાસે
વસત્યમર્થાદગુણાનુભાવે ।

तस्मिन्निवाऽऽसीदनपायभावा
तस्यां नगर्यामपि रुक्मिणी श्रीः ॥ १३-१०२ ॥

तस्याः कटाक्षैर्विछिताभिषेकः
तद्भाङुना कल्पितकण्ठमात्यः ।
अवाप शोभामधिकां मुकुन्दः
सौभाग्यसिंहासनसार्वभौमीम् ॥ १३-१०३ ॥

कदम्बगोलश्रियमाक्षिपन्तं
कन्दर्पवृषोदयपूर्ववृषम् ।
प्रियापरिष्वङ्गरसेन धन्यं
प्रीताशयो बह्वमताऽऽत्मदेहम् ॥ १३-१०४ ॥

तां प्राप्य कृष्णः प्रभुतामिव स्वां
मनःप्रसूतेरिव मन्त्रसिद्धिम् ।
आसीदभीतैः सडसाऽभिगम्यो
मित्रैरमित्रैरपि सापराधैः ॥ १३-१०५ ॥

श्रीवत्ससंस्थानजुषा प्रकृत्या
स्थानेन सिद्धेन य लक्षाणीयौ ।
दृष्टावभीष्टं भजतां ददाते
जगत्पती ताविड दम्पती द्वौ ॥ १३-१०६ ॥

न ते मनुष्या न य देवतास्ते
प्रायेण तावेव तथाभवन्तौ ।
यैरेवमन्योन्यविभूषितं तत्
द्वन्द्वान्तिगं द्वन्द्वमवैक्षि धन्यैः ॥ १३-१०७ ॥

अथ समुदितल्लर्षैरादृतो मन्त्रिवृद्धैः
सुरपतिदयिताभिः स्तूयमानापदानः ।
रुचिमिव निरपायां रुक्मिणीं प्राप्य लृप्यन्
यदुपतिरधियुक्ते यायजूकाधिकारम् ॥ १३-१०८ ॥

सुभगमुपलभिम्भे शातकुम्भेऽपि रत्नं
कनति विपिनभागे कालकण्ठेऽपि गङ्गा ।
वशिकनृपगृहे सा वासुदेवेऽयदीव्यत्
न हि भवति विशेषः क्वापि नित्योन्नतानाम् ॥ १३-१०९ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્દેહુટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે રુઢિમેણીપરિણયો નામ ત્રયોદશઃસર્ગઃ ॥

॥ સ્થમન્તકમૂલસ્ત્રીપરિણયો નામ ચતુર્દશઃ સર્ગઃ ૧૪ ॥

અથૈકદા રોધસિ પશ્ચિમોદધે-
રદભ્રસત્રાજિતભક્તિચન્નિતઃ ।
ત્રયીમયશ્ચન્દ્રસમીકૃતદ્યુતિઃ
પ્રસેદિવાન્ પ્રાદુરભૂત્ દિવાકરઃ (પ્રભાકરઃ) ॥ ૧૪-૧ ॥

અનલ્પતેજોનિધિમપ્રમાદતાં
પ્રસૂતિમિષ્ટસ્ય ધનસ્ય ભૂયસઃ ।
સ્વકણ્ઠલગ્નં ધુમણિઃ સ્થમન્તકં
મહામણિં ભૂમિભૃતે વરં દદૌ ॥ ૧૪-૨ ॥

તમુગ્રસેનાર્થમિયેષ કંસજિત્
ન વાર્યતે રાજાનિ રત્નહારિતા ।
પ્રતીત્ય સત્રાજિત એતદપ્રિયં
કવચિન્નિચિક્ષેપ ગુણાધિકે(કં)મણિમ્ ॥ ૧૪-૩ ॥

યદેકમેકેન ચ લબ્ધમેકતો
રસેન રત્નામિષમર્થકાક્ષિણા ।
બભૂવ તત્ બન્ધુવિરોધમાદધત્
ક્રમાત્ બહૂનાં વિનિપાતકારણમ્ ॥ ૧૪-૪ ॥

સ્થમન્તકોદન્તવિશેષસમ્ભવાં
મૃષાભિશસ્તિં શમયત્રથાત્મનઃ ।
પ્રસેનવિધ્વંસકસિંહઘાતિનો
બિલં યયૌ જામ્બવતો બલાનુજઃ ॥ ૧૪-૫ ॥

સ્તનન્યયોપાન્તનિબદ્ધગીતયા
દદર્શ ધાત્ર્યા વિધૃતં કરેણ સઃ ।
ધનાષ્ટભારપ્રસુ(ભ)વં દિનેદિને

मणीश्वरं दर्शितकौस्तुभश्रियम् ॥ १४-६ ॥

जिघृक्षया दत्तदृशं य तत्र तं
जरानिरुद्धोऽपि जवेन जाम्भवान् ।
अरोधनीयं विबुधैरपि स्वयं
रुरोध नैसर्गिकसत्त्वरोषितः ॥ १४-७ ॥

मलिम्लयं कञ्चिद्विवागतं हरिं
वनेथरः प्रेक्ष्य तदर्द्धविक्रियः ।
अलेतिहस्तं स्वयमप्यनायुधः
प्रसज्य तं सा(भा)धयितुं प्रयङ्गमे ॥ १४-८ ॥

अनन्यतन्त्रस्य पितुः पितामहः
सुतस्य याऽऽरब्धमवेक्ष्य संयुगम् ।
समीक्षितोदकमिदं द्वयोरिति
प्रबुध्यमानो न निरोधमादधे ॥ १४-९ ॥

मिथस्तयोरस्तदयं विमथ्यतो-
रनायुधं युद्धमपेतकैतवम् ।
अकल्पितप्राश्निकमन्ववैक्ष्यत
स्वयं यतुर्भिर्दृशमिथ साक्षिभिः ॥ १४-१० ॥

अरिष्टयाणूरमुज्ज्वलक्षितं
प्रदर्शयन् ऋक्षपतेः पराङ्मम् ।
चिरं ददौ युद्धमयिन्त्यवेष्टितो
मनस्विनस्तस्य मधुप्रभञ्जनः ॥ १४-११ ॥

प्रकीर्यमाणानि निजमुष्टिमुद्गर-
क्षताकृतेर्जाम्भवतः क्षतोद्भवैः ।
रराज रामावरजस्य सा तनुः
सशङ्कगोपा वसुधेव शाङ्गला ॥ १४-१२ ॥

स ऋक्षराजः क्षतजैर्जयश्रियः
कुयार्पितैः कुङ्कुमकर्मैरिव ।
परिष्कृताङ्गः प्रयितोन्नताकृतिः
सर्गैरिदम्माधरसम्पदं दधौ ॥ १४-१३ ॥

અશેષયજ્ઞાગ્રહરં સમાગતં
જિગીષયાઽનુવ્રતયા સ દીક્ષિતઃ ।
અતોષયત્ સંયુગસમતન્તુના
વિભાવ્યઋત્વિગ્વિધિના ભુજાદિભિઃ ॥ ૧૪-૧૪ ॥

તલપ્રહારૈરથ મુષ્ટિપાતનૈઃ
પદાભિઘાતૈર્ભુજયન્ત્રપીડનૈઃ ।
મિથઃપ્રતિક્ષેપપુનર્ગૃહીતિભિઃ
નિયુદ્ધયર્થાનિપુણૌ નિજઘ્નતુઃ ॥ ૧૪-૧૫ ॥
કૃતપ્રતીકારવિશેષતોષિતૌ
પરસ્પરચ્છિદ્રનિવેશિતેક્ષણૌ ।
દિશાગજેન્દ્રાવિવ દર્પદુર્મદૌ
દિનાનિ તૌ નિન્યતુરેકવિંશતિમ્ ॥ ૧૪-૧૬ ॥

અહીયત પ્રત્યહમૃક્ષભૂપતિઃ
સ્વલીલયા કંસારિપુઃ સમૈધત ।
તમઃપ્રકાશાવિવ તૌ દિનાગમે
વભૂવતુઃ સંયતિ પૂર્વપશ્ચિમૌ ॥ ૧૪-૧૭ ॥

સ તેજસા યાદવતિગ્મતેજસઃ
સમિધ્યમાનેન નિવારિતોન્નતિઃ ।
શરન્નદીપૂર ઇવ સ્ફુટાશયઃ
શનૈશ્શનૈઃ શાન્તિમવાપ જામ્બવાન્ ॥ ૧૪-૧૮ ॥

વલીભિરાપાદતલં તરડ્ગિતઃ
સિરાલુદેહઃ પલિતૈસ્સિતાસિતઃ ।
ચિરપ્રવૃત્તાહવસમ્ભૃતશ્રમો
ન ચેતસા ઋક્ષપતિઃ પ્રયુક્ષુભે ॥ ૧૪-૧૯ ॥

સ્વવિક્રમાદપ્રતિમાત્ સુરદ્વિષાં
ભયાનકાત્ આનકદુન્દુભેસ્સુતઃ ।
અભિભ્યતં પ્રેક્ષ્ય તમૃક્ષપુડ્ગલવં
મહાસુરં કેવલમસ્મરન્મધુમ્ ॥ ૧૪-૨૦ ॥

યુગાન્તદમ્ભોલિનિપાતભીષણૈ-
ર્નિહન્યમાનં નિજમુષ્ટિમુદ્ગરૈઃ ।

સ્વનાભિપદ્મોદ્ભવજૃમ્ભિકાસુતં
બલાનુજન્મા યુધિ બહ્મન્યત ॥ ૧૪-૨૧ ॥

દશાનનાયોધનકેલિકિફુરં
પરામૃશન્ ઋક્ષપતિં પરઃ પુમાન્ ।
બલીયસસ્તસ્ય બહૂપકારવિત્
બભઞ્જ દર્પં ભુજયન્ત્રલીલયા ॥ ૧૪-૨૨ ॥

તમાદિતો માનુષમાત્રમાગતં
સદૃક્ષમૃક્ષાધિપતિસ્તતઃ પરમ્ ।
અથાધિકં સામિનિરુદ્ધપૌરુષઃ
ક્રમાદમીમાંસ્યમમંસ્ત કર્મભિઃ ॥ ૧૪-૨૩ ॥

ઉવાચ ચૈનં વિધિવક્રસમ્ભવઃ
સ્વવિક્રમપ્રીતમનુક્રમાત્ વિદન્ ।
સગદ્રદં સત્રમિતેન મૌલિના
નખત્વિષા પુષ્પિતમઞ્જલિં વહન્ ॥ ૧૪-૨૪ ॥

અહો મહત્ સત્ત્વમહો પરાક્રમ-
સ્ત્વમીશ્વરો નૂનમહો નિરીશ્વરઃ ।
અતીતદેવાસુરનાગર્નેઋતઃ
પતિઃ પતીનાં પ્રતિભાતિ મે ભવાન્ ॥ ૧૪-૨૫ ॥

અનેકમન્વન્તરદર્શિના મયા
ન ખલ્વરામો દદૃશે ભવાદૃશઃ ।
નિજૈજસા નૈઋતયૂધધાતિનં
નિયોધયન્ (માં)યન્નિભૂતઃ પ્રવર્તસે ॥ ૧૪-૨૬ ॥

ગુણૈરપિ પ્રત્યવમૃશ્યતે ભવાન્
દશાનનાઘૈર્યુધિ દૃષ્ટવૈભવઃ ।
શ્રુતં મયા સિદ્ધજનાદિહ સ્વયં
ગુહાશયઃ પ્રાપ્સ્યતિ તે ગુહામિતિ ॥ ૧૪-૨૭ ॥

વનં તદેતન્મહિતં તપોવનં
ગિરિં ચ વેન્નિ ત્રિદિવેશ્વરાલયમ્ ।
પથેલિમં કિન્નુ(ઞ્ચ)તપો બિલસ્ય મે
પ્રસાધિતં યત્ તવ પાદપાંસુભિઃ ॥ ૧૪-૨૮ ॥

સ્વનાભિતઃ સપ્તમજન્મભાગિનો
વિજૃમ્ભમાણસ્ય વિધેર્યદૃચ્છયા ।
ત્વમેવ માં વેદમધુગ્રતાશ્રિતા-
ન્મુખાબ્જતઃ સ્વાનુચરં વ્યજીજનઃ ॥ ૧૪-૨૯ ॥

ત્રિભિઃ ક્રમૈર્દીવ્યતિ દિવ્યવામને
સ્વમાયયા મોહિતદાનવે ત્વયિ ।
જગન્તિ વિશ્વાનિ મિતાનિ વિષ્ણુને
ત્યઘોષયં દ્રાગિવ જૈત્રઘોષણામ્ ॥ ૧૪-૩૦ ॥

જિઘાંસિતે દેવ દશાનને ત્વયા
હતારિસડુઘૈર્હરિયૂથપૈર્વૃતઃ ।
અવર્તયત્ સૂર્યસુતસ્ય સન્નિધા-
વયં જનઃ કિંકુરવૃત્તિમાહવે ॥ ૧૪-૩૧ ॥

ગતેષુ સુગ્રીવમુખેષુ તાવકં
પદં તદપ્રાપ્યમહં ત્વિહ સ્થિતઃ ।
ત્વદીક્ષણાત્ પ્રાપ્તકલોડસ્મિ સામ્પ્રતં
જરન્ પુનર્યૌવનમાત્મવાનિવ ॥ ૧૪-૩૨ ॥

ન તાદૃશાઃ સમ્પ્રતિ સન્તિ ભૂતલે
ઋતે ભવત્તઃ પ્રતિસન્ધિભાવનૈઃ ।
હનૂમતૈકેન વિભીષણેન વા
મયાડપિ વા સોડયમિતિ ત્વમૂહ્યસે ॥ ૧૪-૩૩ ॥

રસાવહૈરેકધિયાં રસાયનૈઃ
શુભૈઃ શ્રુતિશ્રેણિશિરોવિભૂષણૈઃ ।
અપેતભારાં અતિદેવમાનુષૈ-
ર્વિહારભેદૈરવર્નાં વિધાસ્યસિ ॥ ૧૪-૩૪ ॥

વિશુદ્ધમિશ્રૈશ્ચતુરશ્રવૃત્તકૈ-
રગાધતુડ્ગૈઃ પ્રમિતામિતક્રમૈઃ ।
અનન્યભાવાન્ અનુકમ્પતે ભવાન્
અચિન્ત્યચિન્ત્યૈરવતારનાટકૈઃ ॥ ૧૪-૩૫ ॥

ન વર્ધસે કર્મભિરીશ સાધુભિઃ

ન હીયસે ચ ત્વમસાધુભિઃ કૃતૈઃ ।
જગત્પરિત્રાણપરેણ કેવલં
વિધિર્નિષેધશ્ચ ન લઙ્ઘ્યતે ત્વયા ॥ ૧૪-૩૬ ॥

ગુણોદધિસ્ત્વં ગુણકર્બુરાત્મના
તિરસ્કરિણ્યા પિહિતાત્મદૃષ્ટિભિઃ ।
ન દૃશ્યસે દેવ સદા સહેવ સન્
દિદૃક્ષમાણૈરપિ દેવદાનવૈઃ ॥ ૧૪-૩૭ ॥

જગત્ તવાન્તર્બહિરપ્યમુખ્ય ચ
ત્વમેવમેવંવિધચિત્રવૈભવઃ ।
સમાધિદૃષ્ટ્યા મુનિભિઃ સમીક્ષ્યસે
સનાતનો નૂતનભૂમિકાશ્રિતઃ ॥ ૧૪-૩૮ ॥

તવૈવ સક્રુલ્પકલાંશતઃ કવચિત્
સમર્થવાદાઃ પરમેષ્ઠિનામપિ ।
ત્વયિ પ્રતિદ્વન્દ્વિનિ કસ્ય કિં બલં
ક એવ જેતા ન ભવેત્ ત્વદી(યે)ક્ષિતઃ ॥ ૧૪-૩૯ ॥

અસહ્યમેતન્મધુકૈટભાદિભિઃ
સ્વતત્પસારોલ્બાણબાહુના ત્વયા ।
નિપીડનં યન્નિભિડં વિષહ્યતે
મયાહલ્પસત્ત્વેન તવૈવ તદ્ભલમ્ ॥ ૧૪-૪૦ ॥

ત્વયા જિતોડહં ક ઇવાજિતઃ પરો
ન રુદ્ધ્યસે નાથ મયા ન કિં પરૈઃ ।
દયાલુનાહપાસ્યત દર્પ એવ મે
ભુજાહવે ચ વ્યુદપાદિ ભૂષણતા ॥ ૧૪-૪૧ ॥

ન નીતિવર્તન્યતિલઙ્ઘિતા મયા
ન ચ ત્વદાદેશવિપર્યયે સ્થિતં (તઃ) ।
તથાહપિ સર્વાધિકસત્ક્રિયોચિતે
વિરુદ્ધયેષ્ટા વિદધે વિમોહ(હિ)તઃ ॥ ૧૪-૪૨ ॥

જગત્પતે જામ્બવતીમિહાર્હણાં
ગૃહાણ પત્નીં ગૃહમાગતઃ સ્વયમ્ ।
મણિં ચ દિવ્યં ધુમણેઃ સ્યમન્તકં

યુતં ધનૈર્યૌતકમર્પયામિ તે ॥ ૧૪-૪૩ ॥

મમાડડત્મજાડપિ શ્રિયમેવમપ્સરઃ

પ્રસૂતિરેષા વહતી(તિ)(દધતી)શ્રિયા સમામ્ ।

ત્વદર્હશીલાદિગુણપ્રસાધિતા

સ્વયં વૃણીતેડઘ ભવન્તમેકધીઃ ॥ ૧૪-૪૪ ॥

ત્વદાગમાત્ ઋક્ષબિલં પરં પદં

ત્વદીક્ષણાત્ સૂરિગણા ઇમે વયમ્ ।

ત્વદાશ્રયાત્ સિન્ધુસુતૈ(તે)વ મત્સુતા

ત્વયા ધૃતોડસૌ મણિરસ્તુ કૌસ્તુભઃ ॥ ૧૪-૪૫ ॥

ત્વદાહિતસ્વાતિશયૈઃ સ્વયોગતઃ

પરત્ર સાધ્યોડતિશયઃ સ્થિરત્રસૈઃ ।

અનન્યસાધ્યાતિશયસ્ય તસ્ય તે

સ્વશેષ(ષિ)તાડસૌ ન વિઘાતમર્હતિ ॥ ૧૪-૪૬ ॥

સ્વયોગભૂમ્ના ચુલકીકૃતાખિલૈઃ

મુકુન્દ દેવૈરપિ કિં ન મુહ્યતે ।

વિવેકવૈરાગ્યવિદેશવર્તિના

વનૌકસા માંસદૃશા મયા ન કિમ્ ॥ ૧૪-૪૭ ॥

અભાર્ગવો નાપનયેત ન ક્વચિત્

ન વક્ત્યસાધૂન્યબૃહસ્પતિર્ન ચ ।

અવાસવો ન ચ્યવતે ન ચાહવાદતે

ચ તે તદ્દદહં તુ કિં પુનઃ ॥ ૧૪-૪૮ ॥

ભવાર્ણવે કર્મવિપાકવાત્યયા

ભવદ્ભિરાવર્તગણૈઃ પરિભ્રમન્ ।

કૃતોપરોધઃ કૃપયા ત્વદીયયા

ભવત્પદં કૂલમિવ પ્રપદ્યતે ॥ ૧૪-૪૯ ॥

અવિન્દતસ્ત્વામમિતામૃતોદધિં

વિગાઢતૃષ્ણાવિવશાન્તરાત્મનઃ ।

વિગાહનીયાઃ પ્રતિભાન્તિ વીચિકા

મરીચિકાનામિવ ભોગસમ્પદામ્ ॥ ૧૪-૫૦ ॥

गुणोदधिं यः प्रमितप्रमाणाया
गिरा त्वदीयं परिमातुमिच्छति ।
स पातुभीडेत् समग्रयापलः
पथोज(सरोज)नालेन पयःपथोनिधिम्(धेः) ॥ १४-५१ ॥

अकर्मतन्त्रस्य जगन्ति कर्मभि-
र्निबध्यमानानि विमुञ्चतस्तव ।
अलीकलेशैरनुपप्लुता स्तुतिः
तथाऽप्यकल्येयमयावदुक्तिः ॥ १४-५२ ॥

अजानत (अभुत्सि न) त्वन्महिमानमद्भुतं
विमो(तिरो)हितं देव तवैव मायया ।
कृतापराधं कृपया वशीकृतः
क्षमस्व मामित्यपतत् क्षमातले ॥ १४-५३ ॥

विलूनमूलद्रुमसन्निभं स तं
विलक्षमुत्थाप्य विहारयादवः ।
प्रियाङ्गरागव्यतिहारगन्धिना
भुजान्तरेणोपजुगूड सादरम् ॥ १४-५४ ॥

स कन्यकारत्नमयिन्त्यवैभवं
वदान्यरत्नं य समं समर्पयन् ।
सरस्वतीवल्लभवक्त्रसम्भवो
भडामनाः पूर्णमनोरथोऽभवत् ॥ १४-५५ ॥

वनौकसां पत्युरलीन्द्रशोभिना
विमथ्यमानादयलेन बाहुना ।
ननन्द लब्ध्वा हृदयङ्गमां प्रियां
मणिं य दिव्यं मधुकैटभान्तकः ॥ १४-५६ ॥

स्तनापदेशस्तभकावभासिनी
विलासभेदैरभिनीतपल्लवा ।
रमापतौ गारुडभूधरधुतौ
रसाधिका रत्नलतेव सा बभौ ॥ १४-५७ ॥

सविस्मया पूर्वमथ प्रमोदिनी
ततो मदारम्भमिवाभिजग्मुषी ।

તદન્યસંસ્કારનિરોધતઃ ક્રમાત્
તદીક્ષણે તન્મયતામવાપ સા ॥ ૧૪-૫૮ ॥

સ પર્યણૈષીત્ ત્રિદશૈરુપસ્થિતો
વિધિર્યદાક્ષા વિધિજન્મનસ્સુતામ્ ।
બિલે તદીયે વિબુધાલયોપમે
વિકલ્યમાનાકૃતિમપ્સરોગણૈઃ ॥ ૧૪-૫૯ ॥

અવાપ્ય જામાતરમાદિપૂરુષં
જગત્પ્રતીક્ષ્યત્વમવાપ જામ્બવાન્ ।
વિદર્ભરાજેન વિદેહભૂભૂતા
સમક્રમં દુગ્ધપયોધિના ચ સઃ ॥ ૧૪-૬૦ ॥

મનુષ્યભાવાભિનયવ્યવસ્થિતાં
કુશીલવાર્હા કુહનાં વહન્ પ્રભુઃ ।
પુનસ્તમૃક્ષેન્દ્રપદાનુભૂતયે
પરં ચ ભોક્તું પદમન્વમન્યત ॥ ૧૪-૬૧ ॥

પ્રહૃષ્યતા જામ્બવતા નિવેદિતાં
પ્રવાલજામ્બૂનદરત્સંહતિમ્ ।
પ્લવડ્ગભલ્લૂકગણૈરનુપ્લવૈ-
રવિપ્લવાં દ્વારવતીમજીગમત્ ॥ ૧૪-૬૨ ॥

તતસ્તમામન્ય ચતુર્મુખાત્મજં
પ્રતિપ્રયાતઃ સ્વપુરી પ્રિયાસખઃ ।
સ્થમન્તકં સંસદિ દાનવાન્તકઃ
સ્વતોડનઘઃ સ્વામિવશે ન્યવીવિશત્ ॥ ૧૪-૬૩ ॥

જગત્પતિં જામ્બવતીસખં તદા
નિયુદ્ધચિહ્નૈઃ પરિકર્મિતાકૃતિમ્ ।
નિરીક્ષ્ય તં દ્વારવતીનિવાસિનો
નનન્દુરાનન્દજલાવિલેક્ષણાઃ ॥ ૧૪-૬૪ ॥

અપેતસમ્મોહમિવાડડત્મવેદિનં
દિવાકરં રાહુમુખાદિવોદ્રતમ્ ।
અમંસ્ત નાગેન્દ્રમિવાસ્તશ્ૃંખલં
પ્રશાન્તવાચ્યં પ્રકૃતિર્યદ્દૂઢ્યમ્ ॥ ૧૪-૬૫ ॥

જિતાહિતો જામ્બવતીનિષેવિતઃ
સ તત્ર સત્રાજિતસાત્કૃતે મણૌ ।
સ્વચૌર્યદુર્વાદમમાર્જયત્ સ્વયં
ન વિદ્યતે યસ્ય ન કિઞ્ચિદાણવપિ ॥ ૧૪-૬૬ ॥

સ્યમન્તકસ્ય ધુમણેરિવ ત્વિષા
(વોદયે)નિમેષમાપુઃ કુમદાકરા ઇવ ।
હ્રિયા ય મિથ્યાપરિવાદિનસ્તદા
પરે ય પદ્મા ઇવ તદ્વિપર્યયમ્ ॥ ૧૪-૬૭ ॥

સ્વગોચરાનેવમગોચરો ગિરાં
બલાનુજો બાલધિયામપાહરત્ ।
રહસ્સુ રથ્યાસુ ચ લબ્ધસમ્ભવાન્
અવર્ણવાદાન્ અનઘો ગુણાર્ણવઃ ॥ ૧૪-૬૮ ॥

અકીર્તિરારોપ્યત કીર્તિરાગતા
યદપ્રિયં પ્રોચુરિદં પ્રિયામયે ।
ન કર્મતન્ત્રેષુ મતેરમોહતા
ન ચ સ્વતન્ત્રે સ્યુરનિષ્ઠેતવઃ ॥ ૧૪-૬૯ ॥

પ્રશાન્તખેદઃ(ભેદઃ)પ્રતિલબ્ય સન્મણિં
જગદ્ધિનેતુર્વસુદેવજન્મનઃ ।
દદૌ ધરિત્રીમિવ સદ્ગુણાધિકાં
સ સત્યભામાં તનયાં નયામ્બુધિઃ ॥ ૧૪-૭૦ ॥

યથા ગિરીશો ગિરિરાજસમ્ભવાં
પુલોમકન્યાં ચ દિવૌકસાં પતિઃ ।
સ્વયં ચ દુઃખોદસુતાં સુઘાસર્ખી
તથા સ રેમે સદૃશીમવાપ્ય તામ્ ॥ ૧૪-૭૧ ॥

અનુપ્રતા કામકલાસ્વધીતિની
વિચિત્રશસ્ત્રાસ્ત્રવિહારવેદિની ।
બહુપ્રિયસ્યાપિ હરેરતીવ સા
વભૂવ દેવી બહુમાનગોચરઃ ॥ ૧૪-૭૨ ॥

યથા ન ખેદાય ગતઃ ક્ષણો ભવેત્

યથા ચ તન્વીત ન ભીતિમાયતિઃ ।
 અનન્તનિષ્કમ્પગુણામનુક્ષણં
 પ્રિયઃ પ્રિયાં પ્રીતિમલમ્ભયત્ તથા ॥ ૧૪-૭૩ ॥
 સ વલ્લભાભિસ્તિસૃભિઃ પ્રકાશયન્
 પરત્વમાદ્યં પ્રતિપન્નષ્ડ્ગુણઃ ।
 નયો મહીયાનિવ શક્તિભિસ્સમં
 સમેતસિદ્ધિઃ પ્રચિકાય સમ્પદમ્ ॥ ૧૪-૭૪ ॥
 સ્વદિવ્યદેહપ્રકૃતીરિવાપરાઃ
 પરાશ્ચ દેવીરવૃણીત પઞ્ચ સઃ ।
 યથાર્હસેવાવસરે પ્રમાદતાં
 યદન્વિતસ્સન્ અભિગમ્યતાં યથૌ ॥ ૧૪-૭૫ ॥
 અખણિતશોક્તિભિરેકવૃત્તિઃ (ભિઃ)
 સ તાભિરન્યોન્યસમન્વિતાત્માભિઃ ।
 વિભૂષયામાસ વિભૂતિવૈભવં
 દિશાભિરજાભિરિવાત્મનઃ પદમ્ ॥ ૧૪-૭૬ ॥
 અવાપ્ય દેવ્યઃ પતિમગ્નનાયકં
 મહૌજસં મન્મથસૂત્રસંયતાઃ ।
 ઉદઅસદ્ગુણભુવો મિથસ્સમાઃ
 સુવૃત્તમુક્તાવલિ(ફલ)સૌમ્યતાં યયુઃ ॥ ૧૪-૭૭ ॥
 આદૌ લક્ષ્મીરભજત હરિં રુક્મિણીરૂપદૃશ્યા
 પ્રાપુસ્તથાઃ પ્રતિનિધિપદં તત્પ્રિયાઃ સમ દેવ્યઃ ।
 સિદ્ધીરશૌ દધદિવ તદા સેવિતસ્તાભિરેકઃ
 ક્રીડાયોગી નિરવધિમસૌ નિર્વૃત્તિં નિર્વિવેશ ॥ ૧૪-૭૮ ॥
 પ્રાચીનાસુ પ્રકૃતિષુ યથા પ્રાદુરાસન્ પ્રજૌઘાઃ
 તદ્રજજાતાઃ સમભિવ જગન્નેતુરજાસુ તાસુ ।
 પશ્ચાત્પ્રાપ્તે(ત)પ્રણયિનિ તથા ષોડશસ્ત્રીસહસ્રે
 તેષામેકઃ કિમયમથવા તત્સમાનો બભૂવ ॥ ૧૪-૭૯ ॥
 શમિતનિગમખેદૈઃ સાધુભિઃ શ્વાઘનીયં
 ચરિતમિદમુદારં શાસ્તૃ(તસ્ય)ચાણૂરહન્તુઃ ।
 શ્રુતમનુકથિતં વા શુદ્ધિમગ્ન્યાં દધાનં

સમતનુત પૃથિવ્યાં શાશ્વતં ધર્મસેતુમ્ ॥ ૧૪-૮૦ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્બ્રહ્મટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે સ્યમન્તકમૂલસ્ત્રીપરિણયો નામ ચતુર્દશઃ સર્ગઃ ॥

॥ શિશુપાલવધો નામ પચ્ચદશઃ સર્ગઃ ૧૫ ॥

અથ પદ્મભુવઃ પિતુઃ સકાશા-
દભિગચ્છન્ યદુપુડ્ગવં દિદૃક્ષુઃ ।
મુનિરધ્વનિ વલ્લકીસહાયઃ
પ્રજગૌ લાસ્યતરડ્ગિતપ્રચારઃ ॥ ૧૫-૧ ॥

અહમસ્મિ પિતામહસ્ય સૂનુઃ
સ વિભોરાત્મભુવઃ સરોજનાભેઃ ।
ભજતે ભુવિ સામ્પ્રતં સ દેવઃ
સ્વયમેવાડડનકદ્દુન્દુભેઃ સુતત્વમ્ ॥ ૧૫-૨ ॥

અવરોપિતગોપસૂનુભાવઃ
સ નટઃ સમ્પ્રતિ દેવકીસુતસ્સન્ ।
પરિતોષિતભાવુકઃ સ્વવૃત્યા
શ્રુતિલક્ષ્યાં મહતીં પ્રિયામવિન્દત્ ॥ ૧૫-૩ ॥

તદહં તમસઃ સ્થિતં પરસ્તા-
દનપાયધૃતિ ભાસ્યતાડડત્મનૈવ ।
કમલોલ્લસિતેન દર્શનીયં
દિનમાદ્યન્તવિવર્જિતં દિદૃક્ષે ॥ ૧૫-૪ ॥

ગુણસિન્ધુરસૌ ગુણાતિવર્તી
ગતિરન્તઃસ્થિતિરાગમૈકગમ્યઃ ।
દયિતાસહિતો દયૈકસડ્ગી
ગુરુરાધો મયિ ગૌરવં વિધાતા ॥ ૧૫-૫ ॥

જગદેકહિતેન જન્મનાડસૌ
દનુજૈરાક્રમણં ભુવો નિરુન્ધન્ ।
કલહપ્રિયમદ્વ્યસોનુરોધાત્

ન કથં વિગ્રહમારભેત નાથઃ ॥ ૧૫-૬ ॥

અધિકારવિલમ્બિતાપવર્ગ-

સ્થિરસઙ્ગાદપકૌતુકસ્ત્રિવર્ગે ।

વિધિના નિયતેન ધર્મગુપ્તૌ

વિનિયુક્તોઽસ્મિ વિરોધનેન દીવ્યન્ ॥ ૧૫-૭ ॥

વિદધે વિનિવેદિતં મયાઽસૌ

વિવિધં વિશ્રુતિતં વિધાસ્યતે ચ ।

સ્વજનત્વધિયા સુરાસુરાણાં

બહુમાનૈકપદં યતોઽહમાસમ્ ॥ ૧૫-૮ ॥

વિનિવેદયતા રિપોરુદન્તં

દિવિષદ્વૈભવદાવચિત્રભાનુમ્ ।

અજિતસ્ય જિગીષતો મયાઽસૌ

વિજયારમ્ભમહોત્સવો વિધેયઃ ॥ ૧૫-૯ ॥

ઇતિ ભવ્યમનોરથો મહીયાન્

પ્રભુમાસીનમુપહરેઽભિયાતઃ ।

વિદિતાભિલવેદિતવ્યમિત્યં

મુદિતઃ પ્રાહ જગદ્ધિતં મુનીન્દ્રઃ ॥ ૧૫-૧૦ ॥

જય દેવ જગત્રયાન્તરાત્મન્

ન નિયન્તા ન ચ તે સમસ્ત્વદન્યઃ ।

ભવભીતિનિશીથિનીવિભાતં

પરમં બ્રહ્મ ભવન્તમામનન્તિ ॥ ૧૫-૧૧ ॥

ઉદિતઃ પ્રણવાકુરાત્મના ત્વદ્-

વિવિધસ્કન્ધવિભક્તરૂઢશાખઃ ।

ત્વદનુગ્રહપુષ્પિતઃ પ્રજાનાં

કૃલમિદં નિગમદ્રુમઃ પ્રસૂતૌ ॥ ૧૫-૧૨ ॥

વિષમં નિજકર્મભેદયોગાત્

બહુમાનાસ્પદબન્ધમોક્ષલીલઃ (લમ્) ।

જનિતં ભવતૈવ પુત્રનીત્યા

જગદેતત્ સ્વયમેવ રક્ષસિ ત્વમ્ ॥ ૧૫-૧૩ ॥

ગુણચિત્રિતજન્તુદન્તુરેડસ્મિન્
જગતિ ત્વદ્વિહિતે હિતેતરેભ્યઃ ।
અપિ વિશ્વસૃજા સમાહિતાના-
મયથાચિન્તિતમાપતન્ત્યવસ્થાઃ ॥ ૧૫-૧૪ ॥

સુકૃતોપયથેન જાતસિદ્ધિ-
સ્ત્વદસૌ કશ્ચિદુપસ્થિતાપરાધઃ ।
અનુભૂય હિરણ્યરાવણત્વે
ભજતે સમ્પ્રતિ ચેદિરાજભાવમ્ ॥ ૧૫-૧૫ ॥

ત્રિષુ જન્મસુ તે વિહારદક્ષં (શિક્ષા)
વિધિના સિંહગજકમેણ સૃષ્ટઃ ।
સહજઃ કિલ રુક્મિણીનિમિત્તે
સ રિપુઃ સમ્પ્રતિ કૃત્રિમશ્ચ જાતઃ ॥ ૧૫-૧૬ ॥

વિપથેન સદૈષ વિપ્રધાવન્
વિબુધગ્રામ(વ્યૂહ)વિપન્નિદાનભૂતઃ ।
ભવતો ભજતામનન્યસાધ્યં
વિનિપાતં પ્રણિપાતવૃત્ત્ય(ગત્ય)નર્હઃ ॥ ૧૫-૧૭ ॥

દમનં દમઘોષસમ્ભવસ્ય
પ્રબલસ્યાપિ યદર્થ્યતે તદેતત્ ।
મધુકૈટભમેરુમર્દિનસ્તે
મશકામર્શનમાત્રમિત્યવૈમિ ॥ ૧૫-૧૮ ॥

અથવા જગદેતદોદનસ્તે
તદ્દુપદ્મન્ ઉપસેયનં ચ મૃત્યુઃ ।
મહદાદિ વિલાપયન્ મહિમ્ના
દમનૈરા(નેના)દ્રિયસે ન દાનવાનામ્ ॥ ૧૫-૧૯ ॥

સુહૃદોડપિ સદા સુરાસુરાણાં
પ્રણાતાનુગ્રહભાવિતાત્મનસ્તે ।
ક્વચિદાપતિતોડપિ પક્ષપાતઃ
સમતામેવ સમર્થયેત સત્યામ્ ॥ ૧૫-૨૦ ॥

પ્રથમા ચરમા ચ દેવતા ત્વં
વરણીયા વરદા ચ વિશ્વવન્દ્યા ।

નિગમેષુ સતી પુરેષુ ચૈકા
 જનચિત્રી જનપદ્ધિતિહારિણી ચ ॥ ૧૫-૨૧ ॥
 કલશૈ (ઘટકૈ)રિવ કર્મપાશનદ્વૈઃ
 સ્થિરકાલાત્મકચક્રચન્નનિઘ્નૈઃ ।
 વિહરસ્યધરોત્તરક્રમેષુ
 સ્વવશૈરેવ સુરાસુરૈઃ સ્વતન્ત્રઃ ॥ ૧૫-૨૨ ॥
 સવને ભવમુક્તિસન્ધિ(ક્તિસિદ્ધિ)રૂપે
 વિધિના વિશ્વપતે વિચિત્રહેતિમ્ ।
 હૃદિ શાન્તધિયઃ સમિન્ધતે ત્વા-
 મનઘાત્મકતુલ્યવાહમાધમ્ ॥ ૧૫-૨૩ ॥
 અણિમાદિભિરેક એવ ભિન્નઃ
 પરવિદ્યામણિદર્પણેષુ ભાનાત્ ।
 સુદૃશાં ભજસિ ત્વમાત્મભૂતઃ
 સુખસન્દર્શનયોગ્યમાભિમુખ્યમ્ ॥ ૧૫-૨૪ ॥
 અપિ દૃષ્ટમપિ શ્રુતં પ્રભાવં
 ભવદીયં ભવિનસ્તમોભિભૂતાઃ ।
 ન વિદન્તિ યથાવદાત્મવન્ત-
 સ્ત્વનુપશ્યન્તિ કરસ્થિતામ્બુકલ્પમ્ ॥ ૧૫-૨૫ ॥
 સહધર્મચરીં સદાડનુવૃત્તાં
 સ્વયમુદ્દીપયતા ત્વયાડનુકમ્પામ્ ।
 શરણાગતરક્ષણપ્રતસ્ય
 પ્રતિલબ્ધોડયમિહ પ્રયોગ(પ્રબોધ)કાલઃ ॥ ૧૫-૨૬ ॥
 અહિતં ન હિ(વિ)ચિન્તિતં મચૈતત્
 ચિરદુષ્કર્મકૃતોડપિ ચેદિભર્તુઃ ।
 સહ નાકસદામસૌ વિમાનૈઃ
 સુકૃતિત્વં લભતાં ત્વદસ્ત્રપૂતઃ ॥ ૧૫-૨૭ ॥
 સ્વપતઃ કિલ જાગ્રતશ્ચ તસ્ય
 ત્વયિ વૈરેણ વિદીમચિત્તવૃત્તેઃ ।
 ત્વદનુસ્મરણપ્રભાવયુક્તા
 નિયતિસ્ત્વન્મયતામિવાતનોતિ ॥ ૧૫-૨૮ ॥

વિનિવેદિતવિશ્વકાર્યં ઇત્યં
 કૃતિના તેન કૃતાર્ણવો યથાર્થમ્ ।
 મુનિરાત્મમનીષિકાવદાતઃ
 ખલયેતોમલિનં ખમુત્પપાત ॥ ૧૫-૨૯ ॥
 વસુદેવસુતશ્ચ પાણ્ડવેન
 કૃતુમારબ્ધવતા કૃતોપહૂતિઃ ।
 સમરપ્રિયયા સહ ધ્વજિન્યા
 સવનં તસ્ય જગામ સાત્રતીક્ષ્ણઃ ॥ ૧૫-૩૦ ॥
 યદુભિસ્સહ યાદવેશ્ચરં તં
 પરિષત્પ્રામ(પ્ય)મુપેત્ય પગ્ન્ય પાર્થાઃ ।
 વિભવોચિતમીશ્વરાનુરૂપં
 સુહૃદર્હં ચ સમર્થયામ્બભૂવુઃ ॥ ૧૫-૩૧ ॥
 કૃતુમધ્યનઘં સ ધર્મસૂનુ-
 ર્હવિષાં ભોક્તારિ દત્તસન્નિધાને ।
 વિધિવત્ સ્વધિયા સમાર્થ ચક્રે
 બહુધાડનુશ્રુતતત્પ્રભાવભૂમા ॥ ૧૫-૩૨ ॥
 હરિદશ્વસમુદ્ભવં પ્રદાને
 ધનગુપ્તૌ ચ સુયોધનં ન્યયુક્ત ।
 સ્વયમેવ સમાહિતેન વગ્ને
 હરિણા વિપ્રપદાવનેજનાંશઃ ॥ ૧૫-૩૩ ॥
 સમયે પરિષત્સભાજનાર્હં
 દિવિષત્પૂજ્યપદોડપિ દૈત્યહન્તા ।
 કિમસાવિતિ યાદવેષુ કશ્ચિ-
 નૃપ ઇત્યૈક્ષિ જનૈરલક્ષ્યપારઃ ॥ ૧૫-૩૪ ॥
 અવિશેષિતશેષવૃત્તિવાચં (ભાજં)
 નિજપારમ્યનિગૂહનાધિગમ્યમ્ ।
 અપૃથગ્વિભવૈસ્તમાસનાઘૈ-
 રુપમૃદ્રન્ત ઇવાડસત ક્ષિતીન્દ્રાઃ ॥ ૧૫-૩૫ ॥
 અથ યુક્તાવિમર્શિભિશ્ચતુર્ભિ-

ર્ગુરુભિઃ પશ્ચિમપાણ્ડવો નિયુક્તઃ ।

પ્રવિવેશ સભામશેષકર્તુ-

ર્યદ્દુવીરસ્ય વિધાતુમગ્રપૂજામ્ ॥ ૧૫-૩૬ ॥

અવદચ્ચ તમેતમગ્રાણ્યં

વિબુધાનાં પિતરં પતિં ગુરુચ્ચ ।

હરિમર્યિતુમર્ચ્યમુદતાસ્મ-

સ્તદશૈષૈરનુમન્યતાં સુધીભિઃ ॥ ૧૫-૩૭ ॥

જગદેકપતેરમુખ્ય પૂજા

સ્થિરધર્મદ્રુમમૂલસેકરૂપામ્ ।

નિખિલાનુમતાં નૃપો વિધતે

નિરપાયપ્રિયપથ્યભાવભવ્યામ્ ॥ ૧૫-૩૮ ॥

ઇતિ દર્શયતઃ પદં સમાજે

બલિનાં માનભૃતાં મહીપતીનામ્ ।

મહતી બહુવારમુત્તમાડુગે

સહદેવસ્ય પપાત પુષ્પવૃષ્ટિઃ ॥ ૧૫-૩૯ ॥

હરિમર્યિતું ચ ઇહતે તં

સુરપુષ્પૈઃ સ્વયમર્ચયન્તિ દેવાઃ ।

ઇતિ નૂનમગાપયત્ દ્વિરેકૈઃ

પ્રસૃતઃ પાણ્ડુસુતે પ્રસૂનવર્ષઃ ॥ ૧૫-૪૦ ॥

અવલોક્ય તદદ્ભુતં મહીયઃ

પ્રતિપન્નાનુમતે નરેન્દ્રલોકે ।

નિજગાદ હસન્ અમર્ષવેગાત્

ક્ષિતિપાલાન્ શિશુપાલ ઉન્મદિ(ત્પતિ)ષ્ણુઃ ॥ ૧૫-૪૧ ॥

વિદિતં ભવતામિદં યદેતત્

સ્વયમાહૂય મહીયસઃ ક્ષિતીન્દ્રાન્ ।

અવમન્યત એવમધ્વરસ્થઃ

કુટિલો હન્ત કુમાર એષ કુન્ત્યાઃ ॥ ૧૫-૪૨ ॥

અયમશ્વિસુતોઽપિ તાવદાસ્તાં

યદિ માદ્રીતનયઃ સ પાણ્ડુસૂનુઃ ।

રભસાદવમત્ય રાજલોકં

યદિ જીવેદલમન્વવાયવાદૈઃ ॥ ૧૫-૪૩ ॥

કૃપણેન કિમત્ર સાધુના નઃ

સહદેવેન નિયોગસાધકેન ।

ચતુરઃ પુનરસ્ય પૂર્વજાતાન્

મનસા યાત શઠાન્ મનુષ્યદેવાઃ ॥ ૧૫-૪૪ ॥

દ્વિરદાયુતસત્ત્વશાલિનો મે

યદિ ધર્મધ્વજ એષ ધર્મસૂનુઃ ।

મિષતઃ પરિભૂય ધર્મપાલાન્

યજતે પશ્યત પશ્ચિમેષ્ટિમસ્ય ॥ ૧૫-૪૫ ॥

અથવા વસુદેવબન્ધુદૃષ્ટ્યા

વયમાસીમહિ મન્દહાસગર્ભમ્ ।

સ્વયમસ્ય પિતા કથં સ ધર્મ-

સ્તમિમં ધર્મવિપર્યયં સહેત ॥ ૧૫-૪૬ ॥

અયમસ્મદનુજાયા વિજિત્ય

ક્ષિતિમાસાદિતરાજસૂયધર્મઃ ।

પ્રસવોપગમે પતિપ્રતીપા

વનિતેવાધ બિભર્તિ વૈપરીત્યમ્ ॥ ૧૫-૪૭ ॥

પરિપશ્યતિ હન્ત રાજલોકે

પશુપાલસ્ય વિધીયતે સપર્યા ।

અથ તત્ર સમર્થતૈવ તન્નં

તદસૌ વીરવરેણ્ય એકલવ્યઃ ॥ ૧૫-૪૮ ॥

કુરુવૃહ્મુપેક્ષ્ય જાહ્નવેયં

જયસમ્પ્રીણિતજામદગ્ન્યરામમ્ ।

ઇતરાનપિ તાદૃશાનિહૈતાન્

ન ચ ગોપો ન ચ યાદવઃ સમર્થઃ ॥ ૧૫-૪૯ ॥

અતિમર્ત્યબલા વિરાટશલ્ય-

દ્રુપદાધા બહવો હિ સન્તિ વૃહ્દાઃ ।

અતિલઙ્ઘનમભ્યુપૈતુ કો વા

ગુણકર્મશ્રુતશાલિનામમીષામ્ ॥ ૧૫-૫૦ ॥

કવચિદર્થનમિન્દ્રજાલતશ્ચેત્
કુલકાઃ સન્તિ પરશ્વશતાઃ પૃથિવ્યામ્ ।
અથ કશ્ચન સત્ય એષ ભૂમા
કવ ગતોડસૌ યવનાદિસૈન્યગન્ધે ॥ ૧૫-૫૧ ॥

અથ(ઇદ)મગ્રજ એષ રૌહિણ્યો
બલશાલી વપુષા ચ શુદ્ધવર્ણઃ ।
અનતિક્રમણં તદસ્ય યુક્તં
યદિ શેષોડયમવિપ્લુતઃ ક્રમો વઃ ॥ ૧૫-૫૨ ॥

નટવત્ ધૃતશઙ્ખચકચિહ્નાઃ
કતિ નામાત્ર વિડમ્બયન્તિ વિષ્ણુમ્ ।
અનુકર્તુમયં ચ તદ્દદીશઃ
કથમીશત્વમનૂર્મિષટ્કહીને ॥ ૧૫-૫૩ ॥

ન ચ વિશ્વાસિમો ન વૃદ્ધવાજ્યં
બલવન્માનવિલઙ્ઘનં ન ચેત્ સ્થાત્ ।
ન વદન્ત્યનિદમ્પરેષુ સન્તઃ
સ્તુતિવાજ્યેષુ યથાશ્રુતાર્થસિદ્ધિમ્ ॥ ૧૫-૫૪ ॥

ઇતિ તત્ર મુદા વિકત્યમાનં
કઠિનં કણ્ઠવિલગ્નમૃત્યુપાશમ્ ।
પરિદૃષ્ટપરાવરસ્તમીષ-
દ્વિનયન્ વિષ્ણુપદીસુતો બભાષે ॥ ૧૫-૫૫ ॥

શૃણુ તાત હિતં સમાહિતસ્ત્વં
રુશર્તાં વાયમપાસ્ય રોષજાતામ્ ।
અવિમૃશ્ય વિપત્તિમાપતન્તીં
ન હિ તિષ્ઠન્ત્યહિતેષુ બુદ્ધિમન્તઃ ॥ ૧૫-૫૬ ॥

અતિપત્ય મુકુન્દમન્તિકરશ્ચં
પથિ(વશિ)કાન્ અર્થિતુમુન્મના ભવેત્ યઃ ।
અવધીરિતકૌસ્તુભઃ સ નૂનં
કુરુવિન્દેષુ કુતૂહલં વિધતે ॥ ૧૫-૫૭ ॥

સ્તુતિભિઃ કતિચિત્ ત્રિવર્ગમૃચ્છ
ન્ત્યપવર્ગં ચ યમેકમાશ્રિતાભિઃ ।

નિરયે નિપતન્તિ નિન્દયાઽન્યે
યદિ તદ્વેત્ય વદૈષ યત્કિચાર્હઃ ॥ ૧૫-૫૮ ॥

સહજં નયનં ચ તત્ તૃતીયં
ભુજયુગ્મં ચ તવ સ્થિતાતિરિક્તામ્ ।
સહસા યદુપાગમેન નષ્ટં
સ્વયમાકારયસિ સ્વમૃત્યુમેનમ્ ॥ ૧૫-૫૯ ॥

ન હિ સન્તિ ન નશ્ચિતાગમાર્થાઃ
ન ગતાઃ સન્નિહિતાશ્ચ ન પ્રસુપ્તાઃ ।
અપિ તુ ત્રપયા નતાસ્ત્વદુક્તી-
સ્ત ઇમે નન્વિહ ચેતસા હસન્તિ ॥ ૧૫-૬૦ ॥

યદિ જીવિતુમીહસે ચિરાય
પ્રતિપદ્યસ્વ હિતં યદસ્મદુક્તમ્ ।
અથ ન પ્રહિતો જલાઞ્જલિસ્તે;
શ્ર્ણુતાન્યે ચ ઇહ શ્રુતૌ નિરૂઢાઃ ॥ ૧૫-૬૧ ॥

યુગકોટિશતાયુતાનિ વેદ્યાઃ
સ્વપદં પ્રાપ યમેકમર્થયિત્વા ।
મનુજસ્ય તદર્થને વિગાયન્
મતિહીનઃ પશુરેષ મર્ષણીયઃ ॥ ૧૫-૬૨ ॥

વિધિહસ્તધૃતાત્ યદ્ઽગ્નિપદ્માત્
અવમાના પવમાનવેગનીતા(હીના) ।
વિપુનાતિ જગન્તિ દિવ્યસિન્ધુઃ
ક્રમતે હન્ત તદર્થને વિવાદઃ
(તત્ કથમેષ દોષવાદઃ) ॥ ૧૫-૬૩ ॥

સ ચ કશ્ચન સર્વમેધયજ્વા
હવિરાત્માહ્યમાત્મનૈવ હુત્વા ।
યત એવ બભૂવ દેવદેવઃ
સ કિમસ્માભિરદૈવતૈરનર્થઃ ॥ ૧૫-૬૪ ॥

ય ઇહાદ્ય ભજન્તિ યજ્ઞભાગાન્
કૃતિનઃ કાર્તયુગેન કર્મણા તે ।
અયજન્ત પુરા યમેકમાદ્યં

વરિવસ્થામિહ તસ્ય વારયેત્ કઃ ॥ ૧૫-૬૫ ॥

અથવા વિબુધાદિપૂજનીયે

મનુજૈર્યનમત્ર મા વિધાયિ ।

ઇતિ નામ વિમન્યતા(વિરમ્યતા)

મિદાનીમપશુત્વાય ચ કલ્પતામયં નઃ ॥ ૧૫-૬૬ ॥

ધનબન્ધુવયઃક્રિયાદિમાત્રે-

રધિકેષ્વાપ્યમત્ક્રિયા વિહત્યૈ ।

જગદેકપતૌ સદોપકર્ત-

ર્યપકૃત્યૈષ ભજેત કામવસ્થામ્ ॥ ૧૫-૬૭ ॥

કવચિદર્થયતિ પ્રભૂતપુણ્યે

ત્રિયુગં તદ્દલબ્ધભાગધેયૈઃ ।

યદિ નામ ધિયા ન શોચિતવ્યં

ન કથં દર્શનતોડપિ નન્દનીયમ્ ॥ ૧૫-૬૮ ॥

યદનુગ્રહનિગ્રહપ્રયુક્તે

સુખદુઃખે શૃણુમઃ સ્વયમ્ભુવોડપિ ।

વિમતિં ભજતસ્તદર્હણાયાં

ન ચ દેયો(વિધેયો)ડનુનયો ન સાન્ત્વના ચ ॥ ૧૫-૬૯ ॥

ન પનાયતિ ચેત્ અસૌ ન

જિહ્વા ન નમસ્યત્યથ નૈતદુત્તમાડ્ગમ્ ।

યદિ નાર્થયતો ન તૌ ચ

હસ્તૌ કૃપયા કલ્પિતસન્નિધાનમેનમ્ ॥ ૧૫-૭૦ ॥

નિરુપાધિકસર્વબન્ધુમેનં

દ્વિષતાડનેન ન ભાષણપ્રસાડ્ગઃ ।

નિરયજ્વલનેન્ધનીભવિષ્યન્

કૃપણઃ કેવલમેષ શોચનીયઃ (ચિતવ્યઃ) ॥ ૧૫-૭૧ ॥

સહનીયતયા પ્રતિશ્રુતં ચત્

વસુદેવસ્વસુરચ્યુતેન પૂર્વમ્ ।

અપરાધશતં તદધ પૂર્ણં

ભવિતા ચૈધવિપત્તયે પરં ચત્ (તત્) ॥ ૧૫-૭૨ ॥

कुरुवृद्धवयस्तदेतदर्थं
 दमघोषप्रभवो निशम्य दीप्तः ।
 प्रभयाऽनुकृतप्रवर्ग्यदीप्तिः
 प्रतिरन्धानदुरासदो ररास ॥ १५-७३ ॥
 निपुणैरतिबालवृद्धवाङ्मयं
 न परिग्राह्यमिति ब्रुवन्ति सन्तः ।
 सङ्घेववदेषेऽथत्यनिधं
 पृथुक्त्वेन पितामहं निनिन्द ॥ १५-७४ ॥
 अतिवृत्तिमवेक्ष्य तस्य घोरा-
 मशानिक्षोभनिभां सभासदस्ते ।
 सदसत्प्रतिपत्तिमूढचित्ताः
 क्षणमावेष्ट्यसमर्पिता एवासन् ॥ १५-७५ ॥
 जडसुः कतिचिद्विनिन्द्य यैश्च
 पिदधुः कर्णयुगं परे कराभ्याम् ।
 सुरसिन्धुसुतं शशंसुरन्ये
 व्यचिक्वित्सन्त य केचिदल्पसत्त्वाः ॥ १५-७६ ॥
 मुनिभिः पुलकाञ्जिताभिलाङ्गैः
 क्षरदानन्दधुबाष्पदिग्धदेहैः ।
 अनुमोदनजातमौलिकम्पैः
 उरिकीर्तिश्रवणोन्मुग्धैरभावि ॥ १५-७७ ॥
 स्तुतिनिन्दनयोरभिन्नरूपं
 भुभरागं मधुलन्तुरीक्षमाणैः ।
 यदुभिः प्रतिरुद्धरोषवेगैः
 क्षमया तिर्यगवैक्ष्यत क्षमैव ॥ १५-७८ ॥
 मधुजित्यरिवाटजातरोषं
 सङ्घसा चेद्विपतेर्वधाय सज्जम् ।
 गदया सङ्घं भीममुज्जिह्वानं
 शमयन्निथमवोचदापगेयः ॥ १५-७९ ॥
 बलभीमसुयोधनैरमुष्मिन्
 परिहीणायुषि न प्रवर्तितव्यम् ।

અતિપર્યનુયોગયા નિયત્યા
હરિણૈવૈષ ભવાબ્ધિવન્નિવર્ત્યઃ ॥ ૧૫-૮૦ ॥

ત્યજ સાહસમુજ્જયતામમર્ષઃ
સમયે વિક્રમસમ્પદાદ્રિયેત ।
સદનાગતસૂદનાપવાદો
મહતાં સમ્પ્રતિ મા ચ ભૂદયં વઃ ॥ ૧૫-૮૧ ॥

ભજતુ પ્રથમાર્હણાં યથાર્હ
ભગવાનેષ ભવાર્ણવૈકસેતુઃ ।
પ્રકૃતસ્ય વિધાતુમન્તરાયં
સ્વયમેતસ્ય શુભસ્ય ન ક્ષમં વઃ ॥ ૧૫-૮૨ ॥

ઇતિ શાન્તનવે પ્રભાષમાણે
નિખિલાનુશ્રવસંશયપ્રમોક્તા ।
મુદિતો મુનિરબ્જયોનિજન્મા
મુદુરાધૂતકરસ્તદભ્યનન્દત્ ॥ ૧૫-૮૩ ॥

ક્ષિતિપાલગણોદધિસ્તદાર્ની
વિષમારમ્ભવિરોધસેતુભિન્નઃ ।
સ્તિમિતક્ષુભિતાકૃતિર્ભાસે
ગગનામ્ભોધરસન્નિભો ગભીરઃ ॥ ૧૫-૮૪ ॥

નનૃતે મુદિતેન નારદેન
ક્ષિપતા મહ્નુ મૃગત્વગુત્તરીયમ્ ।
સુરસિન્ધુસુતોદિતં વિપચ્ચી-
મસકૃદ્રાપ(ચ્ચીસકૃદાવાદ)યતાડનુનાદવૃત્ત્યા ॥ ૧૫-૮૫ ॥

ઉદગીયત યત્ તદા વિધિજ્ઞૈઃ
સમમુદ્રાતૃભિરેકતાનનાદૈઃ ।
મધુમર્દનગીત(તિ)ગર્ભયા તદ્
વિશદં નારદવીણયાડન્વવાદિ ॥ ૧૫-૮૬ ॥

વ્રજયોષિદપાડગવેધનીયં
મધુરાભાગ્યમનન્યભોગ્યમીડે ।
વસુદેવવધૂસ્તનન્ધયં તત્
કિમપિ બ્રહ્મ કિશોરભાવદૃશ્યમ્ ॥ ૧૫-૮૭ ॥

નિકટેષુ નિશામયામ(નિ)(મિ)નિત્યં

નિગમાન્તૈરધુનાડપિ મૃગ્યમાણમ્ ।

યમભાર્જુનદૃષ્ટબાલકેલિં

યમુનાસાક્ષિકયૌવનં યુવાનમ્ ॥ ૧૫-૮૮ ॥

પદવીમદવીયસીં વિમુક્તે-

રટવીસમ્પદમમ્બુવાહયન્તીમ્ ।

અરુણાધરસાભિલાષવંશાં

કરુણાં કારણમાનુષીં ભજામિ ॥ ૧૫-૮૯ ॥

અધરાહિતચારુવંશનાલાઃ

મકુટાલમ્બિમયૂરપિઞ્છમાલાઃ ।

હરિનીલશિલાવિભડ્ગનીલાઃ

પ્રતિભાઃ સન્તુ મમાન્તિમપ્રયાણે ॥ ૧૫-૯૦ ॥

જયતાદિહ દેવકીસુતોડસૌ

જગતામાદિરનાથનન્તભૂમા ।

અવતારયિતું ભરં પૃથિવ્યા

વસુદેવસ્ય ગૃહે કૃતાવતારઃ ॥ ૧૫-૯૧ ॥

ક્રતુરત્ર સમર્પિતઃ કૃતાર્થઃ

સ ચ ધર્મઃ કમિવાચચાર ધર્મમ્ ।

જગદેકપતેરમુષ્ય પૂજા

વિદધાનેન યુધિષ્ઠિરેણ પુત્રી ॥ ૧૫-૯૨ ॥

ઇહ નાકસદો ન માનુષાસ્તે ય

ઇમે કૃષ્ણમિહાર્યયન્ત્યનન્યાઃ ।

અયમેવ મહો મમેતિ ગાયન્

સ તદા મૂર્ત ઇવાડડસ નાટ્યવેદઃ ॥ ૧૫-૯૩ ॥

અભિનન્દિતવૃત્તિરાર્યમિશ્રૈ-

રવિસંવાદિભિરાગમોદિતેષુ ।

વિનયાદવનમ્ય વિશ્વભર્તુઃ

સહદેવઃ સ્વયમાહરત્ સપર્યામ્ ॥ ૧૫-૯૪ ॥

અરજસ્તમસાં મહીપતીના-

મનુમત્યા મુનિમુખ્યસમ્મતે ચ ।

પુરુષસ્ય પરસ્ય પૂર્વપૂજા

સહદેવપ્રહિતાં શશંસુરાર્યાઃ ॥ ૧૫-૯૫ ॥

તૃણભુક્ષપ્રતિમસ્તૃણાય મત્યા

સ તદા ચેદિપતિર્યુધિષ્ઠિરાદીન્ ।

અજહત્યરુષોક્તિહેતિજાલો

દરશેષેન્ધનવહ્નિવત્ દિદીપે ॥ ૧૫-૯૬ ॥

અજુગુપ્સત ભૂભૃતઃ સહિષ્ણુન્

પરિવાદૈશ્ચ તિરશ્ચકાર પાર્થાન્ ।

અવમત્ય મુકુન્દમર્ભકોડસા-

વિતિ ધિક્કૃત્ય પિતામહં જગર્હ(ર્હ) ॥ ૧૫-૯૭ ॥

અનઘોડયમતન્દ્રિતઃ ક્રિયાયાં

ગુરુભિઃ શિક્ષિતશુદ્ધધીરનેકૈઃ ।

કુરુવંશપિતામહઃ કુતોડસૌ

મતિમોહેન મહીયસા ગૃહીતઃ ॥ ૧૫-૯૮ ॥

અશઠૈરજડૈરનેડમૂકૈઃ(મુહુરાદૃતમોહશાન્તિકૃત્યૈ)-

ર્મુનિભિશ્ચાત્ર કિમઽગ્યકારિ મૌનમ્ ।

અથવા કિમરાતિપક્ષસક્તૈ-

રહમસ્મીતિ મુહુર્જહાસ મૂઢઃ ॥ ૧૫-૯૯ ॥

પરિવર્તહુતાશનપ્રદીપં

વદનં તસ્ય રુષા વિજૃમ્ભમાણમ્ ।

કૃણાભૃદ્ધિલભીષણં તદાડડસીત્

જવલદુલ્કાશતદુર્નિરીક્ષનેત્રમ્ ॥ ૧૫-૧૦૦ ॥

બડબાનલધૂમરાજિરૂક્ષા

ભુકુટી તસ્ય મુખે પરિસ્ફુરન્તી ।

દદૃશે તદસૂન્ પ્રસહ્ય પાતું

શમનેનેવ નિવેશિતા ભુજઽગ્ની ॥ ૧૫-૧૦૧ ॥

ભસિતીકૃતચન્દનાનુલેપઃ

કવચિતદ્રાવિતહેમપુષ્પદામા ।

સહસા હૃદિ તસ્ય કોપવહ્નિઃ

समदीपि स्फुटितप्रकीर्णारः ॥ १५-१०२ ॥

कठिनौ परिपिषतः करौ द्वौ

बहुशस्तस्य वरोर्मिका विशीर्णा ।

ध्रुवमप्रशमाय रोषवह्ने-

स्तुषविक्षेपमधत्त रत्नयूर्जैः ॥ १५-१०३ ॥

स्ववधाढतडिडिमस्वनामान्

असकृद्येदिनियन्तुरट्टुडासान् ।

अभितो मणिभित्तिभिः सभा सा

प्रजडासेव विजृम्भितप्रतिश्रुत् ॥ १५-१०४ ॥

प्रतिपद्य रुषा विवर्णभावं

तमसा भिन्नदलङ्घ्यमैकराश्यम् ।

उपरक्तं ठवार्थमाऽस्तमृच्छन्

स भृशं सद्भिरभूददर्शनीयः ॥ १५-१०५ ॥

असितैरवि(पि)दूरवृत्तिमद्भिः

परिवारैरिव तत्पथे त्रसद्भिः ।

निजमंसमरातिवन्निजघ्ने

प्रविकल्पेन पटेन यास्य भूमिः ॥ १५-१०६ ॥

निभृतैरपि पूर्वमैकमत्यात्

विकृतस्याथ विरुद्धयेष्टितानि ।

दधिरे दमघोषसम्भवस्य

प्रतिभिम्बैरिव तस्य मित्रभूतैः ॥ १५-१०७ ॥

विकृताकृतिवेषयेष्टिताना-

भवलोपग्रहलुप्तमानसानाम् ।

अवधीरितजालवेयवाद्या-

मपडासः परमाददे मलद्भिः ॥ १५-१०८ ॥

उपलूय रणाय वृषिणीवीरान्

नृपलोकादथ निर्जगाम यैधः ।

तममंसत यादवास्तदानी-

मनलस्कन्धविनिस्सृतं स्फुलिङ्गम् ॥ १५-१०९ ॥

કતિભિશ્ચન કામચારસકૃતૈ-

રુપસગ્જાતમદૈરુદગ્રશૃંગૈઃ ।

ગજયૂધપતેરિવાગ્રભાજો

ગતિરેતસ્ય ગજૈરિવાનુજગમે ॥ ૧૫-૧૧૦ ॥

અથ તાન્ અનુમત્ય પાણ્ડવાદીન્

સમરસ્થાનમુપાગતઃ સસૈન્યઃ ।

હરિરપ્રતિરોધનીયવૃત્તિઃ

દ્વિરદાધીશમિવ દ્વિષ્ રુરોધ ॥ ૧૫-૧૧૧ ॥

રથહસ્તિતુરંગપત્તિરૂપૈ-

ર્યુયુજાતે પૃતને યથાર્હમ્ડૃગૈઃ ।

સ્થિતિકર્મભિરાભિમુખ્યવદ્ભિ-

ર્યુધિ ભિમ્બપ્રતિભિમ્બવદ્ભવન્ત્યૌ ॥ ૧૫-૧૧૨ ॥

ગરુડા ઇવ પન્નગાન્ ઉદગ્રાન્

દ્રુમષણ્ડાનિવ મારુતાઃ પ્રચણ્ડાઃ ।

અહિતાન્ અભિનિદ્રતો નિજદ્યુ-

ર્યદુવીરા મધુવૈરિહેતિકલ્પાઃ ॥ ૧૫-૧૧૩ ॥

સ્થિતમપ્રતિમે રથારંગપાણિં

ગરુડપ્રખ્યગતાગતે રથાગ્ર્યે ।

પતનોઘંતતારકાનુકારી

શલભો વહ્નિભિવાડસસાદ ચૈઘઃ ॥ ૧૫-૧૧૪ ॥

જવલદુજ્જવલહેતિવૃન્દશાલી

વિપુલસ્યન્દનવેદિમધ્યદીપ્તઃ ।

સ્વયમેવ બભૂવ ચેદિરાજઃ

સ્વવિભૂતેરભિચારહવ્યવાહઃ ॥ ૧૫-૧૧૫ ॥

યદુપુંગવસૂર્યસન્નિધાને

શિશુપાલઃ પ્રતિસૂર્યવત્ પ્રદીપ્તઃ ।

કિમતો ભવતીતિ ભિન્નચિત્તૈઃ

સખિભિઃ સ્વર્ગિભિરપ્યવૈશ્વતૈકઃ ॥ ૧૫-૧૧૬ ॥

મદલુપધિયા તદાડભિયુક્તો

યદુસિંહઃ શિશુપાલકુન્જરેણ ।

विजडार गुडाशयस्तस्वी
निप्पिलारण्यकनिर्विघातवृत्तिः ॥ १५-११७ ॥

मधुमर्दनकार्मुकप्राणः
सुमनश्श्रोत्रसुधारसायमानः ।
त्रिजगद्भयशान्तिकप्रयोगो
रणवेदप्रणवो बभूव रभ्यः ॥ १५-११८ ॥

अथिरधुतिभास्व(सु)रोऽथ यैधः
पुरुडूतायुधयारुथित्रयापः ।
प्रलयस्तनयितुमीमनादः
शरवर्षेण मुकुन्दमभ्यवर्षत् ॥ १५-११९ ॥

गदया तदपोज्य बाणजालं
प्रतिनिर्धूतडिमप्रभाकराभः ।
अडितं विशिषैरडन् मुकुन्दो-
ऽदरवेधेऽपि द्रव्यथाविमुक्तम्(क्तः) ॥ १५-१२० ॥

मुषिताम्बरमस्त्रशस्त्रभूम्ना
दनुजारेर्दमघोषजन्मनश्च ।
अतिराघवरावणं तदानी-
मभवत् द्वैरथमाकुलेन्दुसूर्यम् ॥ १५-१२१ ॥

रथिनोरथ वादिनोरिवाऽऽसीत्
युधि शस्त्रास्त्रमयैः प्रमाणतर्कैः
अपरस्परपातिभिः प्रभतै-
रवधानेन परस्परं जिगीषा ॥ १५-१२२ ॥

प्रथितौ रणयज्ञाययजूकौ
धनुस्त्रायसमाहितप्रयोगौ ।
तदनन्यरसान(व)तोषयेतां
नरदेवान् उपडूतसन्निधातृन् ॥ १५-१२३ ॥

यदुसूर्यमवाप्य यैधयन्द्गः
शनर्कैर्त्रय बभूव मन्दधामा ।
गाणाना न बभूव कृष्णपक्षे
उतभग्नादिविकल्पितेऽपि तस्मिन् ॥ १५-१२४ ॥

રભસભ્રમણેન હેતિરાજો
 રણનીરાજનમાચચાર શૌરેઃ ।
 તમમંસત સૈનિકાસ્તદાનીં
 દ્વિષદ્યુતાતમલાતચક્રરૂપમ્ ॥ ૧૫-૧૨૫ ॥
 સુકૃતેન પુરાકૃતેન ચૈઘઃ
 પ્રતિપત્રપ્રકૃતિઃ પ્રશાન્તવૈરઃ ।
 ક્ષણમદ્ભુતકૃષ્ણરૂપદર્શી
 શિથિલાકૃષ્ટશિલીમુખોડવતસ્થે ॥ ૧૫-૧૨૬ ॥
 સમયોદયસમ્ભૂતપ્રસાદઃ
 ત્રિગુણગ્રન્થિચિકિત્સકઃ શ્રિતાનામ્ ।
 વિલુલાવ સુદર્શનેન કૃષ્ણઃ
 શિશુપાલસ્ય શિરઃ કિરીટજુષ્ટમ્ ॥ ૧૫-૧૨૭ ॥
 સહ ભૃત્યગણૈઃ સમિત્રવર્ગે
 નિહતે ચેદિપતૌ નિવૃત્તખેદાઃ ।
 અભિતુષ્ટુવુરાદરેણ દેવા
 નરદેવાશ્ચ તમીઝ્યમાદિદેવમ્ ॥ ૧૫-૧૨૮ ॥
 હરિણા નિધનં તદીક્ષણં ચ
 પ્રયતામપ્રતિબોધસમ્પ્રયુક્તમ્ ।
 જગદ્ભુતદિવ્યભોગહેતુઃ
 પ્રતિબોધે તુ દુરત્યયા વિમુક્તિઃ ॥ ૧૫-૧૨૯ ॥
 સહસા હરિચક્રસમ્પ્રયોગ-
 ક્ષણસમ્પ્રાપ્તિવિપાકયા નિયત્યા ।
 અનઘસ્થિતિમન્તિમામવસ્થાં
 સ તદા સંયમિનામવાપ ચૈઘઃ ॥ ૧૫-૧૩૦ ॥
 રભસેન રથાડ્ગલૂનકણ્ઠાત્
 વપુષશ્ચેદિપતેરુદીયમાનમ્ ।
 તપનાયુતસન્નિભપ્રકાશં
 યદુવીરસ્ય તનું વિવેશ તેજઃ ॥ ૧૫-૧૩૧ ॥
 અવલોક્ય તદદ્ભુતં મહીયઃ

ક્ષિતિપાલૈરમરૈસ્સલોકપાલૈઃ ।
મુનિભિશ્ચ મુહુઃકૃતાવમર્શૈ-
રિદમિત્યન્તવિનિ(ત્યન્તિવિતિ નિ)શ્ચયો ન લેભે ॥ ૧૫- ૧૩૨ ॥

ઇતિ સમ્ભૃ(હ)તવીરસમતન્તુઃ
કૃતિના ધર્મભુવા કૃતાનુયાત્રઃ ।
વિનિવર્ત્ય તમગ્રજાનુવર્તી
પરમેશઃ સ્વપુરી પુનઃ પ્રતસ્યે ॥ ૧૫-૧૩૩ ॥

જગદ્ગન્ધઃ પ્રાપ્નો જલધિરશનામાત્મનગરી
યથાર્હ સંસૃષ્ઠો યદુભિરખિલૈરર્થિતપદઃ ।
ધરિત્રીભારાર્ધ(ભારસ્ય)વ્યપનયનધર્મે ધૃતમતિઃ
મહિષ્યા રુકિમિણ્યા મહિતચરિતઃસાધુમુમુદે ॥ ૧૫-૧૩૪ ॥

અલઘુભિરપરાધૈરાશરીરં પ્રવૃત્તૈઃ
શ્રિતમપિ શિશુપાલં શૃણ્વતામપ્યસહ્યૈઃ ।
વિધિવશનિયતેન વ્યાજમાત્રેણ મુગ્ધન્
અજનિ પરિજનાનાં શૌરિરાશ્વાસપાત્રમ્ ॥ ૧૫-૧૩૫ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્બ્રહ્મટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે શિશુપાલવધો નામ પચ્ચદશસ્સર્ગઃ ॥

॥ નરકવધો નામ ષોડશઃ સર્ગઃ ૧૬ ॥

ઐરાવતમથારુહ્ય શ્વેતાદ્રિમિવ જડ્ગમમ્ ।
પુરી દ્વારવર્તી શૌરેરાજગામ પુરન્દરઃ ॥ ૧૬-૧ ॥
અપત્યભાવમાપન્નમાત્માનમમૃતોદધેઃ ।
નિમેષરહિતૈઃ પૌરૈર્દેવભૂતૈર્નિરીક્ષિતમ્ ॥ ૧૬-૨ ॥
અદૃશ્યં મન્દપુણ્યાનામમન્દપ્રીતિદાયિનમ્ ।
આત્તદેહમિવ સ્વર્ગમાસેચનકદર્શનમ્ ॥ ૧૬-૩ ॥
મહનીયપરિષ્કારં વલ્ગુધ્વજમતલ્લિકમ્ ।
મહોત્સવમિવાશાનામાશાભ્યધિકસમ્પદમ્ ॥ ૧૬-૪ ॥

ઉદધેરિવ મન્થેન પીડિતસ્ય સમુત્થિતૈઃ ।
 દૃઢલગ્નૈરિવોત્પત્તૌ દીપં શોણિતભિન્નૃભિઃ ॥ ૧૬-૫ ॥
 દૈત્યદાનવદર્પદ્વૈર્દન્તૈર્દલિતમન્દરૈઃ ।
 સિંહાનામપિ હન્તારં સિંહવક્ત્રવિભૂષણૈઃ ॥ ૧૬-૬ ॥
 મેરુકલ્પેન રૂપેણ મેદિનીધૃતિહેતુના ।
 ત્રિદશપ્રીતિદાતારં સ્ત્યાનસિન્દૂરધાતુના ॥ ૧૬-૭ ॥
 મૂર્ધ્ના વિપુલતુડ્ગેન મેનકાસ્તનબન્ધુના ।
 દધતં મૌક્તિકાકલ્પં ગડ્ગાબુદ્ધુદનિર્મલમ્ ॥ ૧૬-૮ ॥
 અજહદ્ભૂગગીતેન ગર્જાડમ્બરશોભિના ।
 સ્વકાન્ત્યા કર્ણતાલેન કૂમસડ્ગીતખેલનમ્ ॥ ૧૬-૯ ॥
 નર્તયન્તમમર્ત્યાનાં નેત્રકૌતુકસૂતિકામ્ ।
 નાસાં ત્રિદશનારીણામૂરુનિર્માણમાતૃકામ્ ॥ ૧૬-૧૦ ॥
 મડ્ગલત્વમિવેચ્છદ્ભિર્ઊર્મશડ્ખાદિમણ્ડનૈઃ ।
 આશ્રિતં રત્નપૂર્ણેન કુમ્ભેન ચ મહીયસા ॥ ૧૬-૧૧ ॥
 વિભૂતિશરદમ્બોદૈઃ કીર્તિવલ્લીગુલુચ્છકૈઃ ।
 કાન્તિસાગરકલ્લોલૈઃ સપક્ષમિવ ચામરૈઃ ॥ ૧૬-૧૨ ॥
 સહજં પ્રભયા ચન્દ્રં વારુણીં મદસમ્પદા ।
 સૂચયન્તં સ્વમૂર્ત્યાં ચ સુધાં શુદ્ધાનુભાવ્યયા ॥ ૧૬-૧૩ ॥
 જગદામોદજનકં દાનાર્દ્રકરપુષ્કરમ્ ।
 દભ્રયન્તમિવૌદાર્યાત્ દિવ્યપાદપસમ્પદમ્ ॥ ૧૬-૧૪ ॥
 ઉદગ્રબહુદન્તાંશું બૃહિતવ્યાપ્તદિઙ્મુખમ્ ।
 હસન્તમિવ દિડ્નાગાન્ અન્યાન્ અતિબલાનપિ ॥ ૧૬-૧૫ ॥
 ઉદ્ગહન્તં કદલિકાં કાચ્યનીં કિઙ્કિણીફલામ્ ।
 વપ્રાભિઘાતભીતસ્ય સુમેરોરુપદામિવ ॥ ૧૬-૧૬ ॥
 ચિત્રકમ્બલસગ્છન્નં કાન્તં કનકકક્ષયયા ।
 વિદ્યુતેવ પરિષ્વક્તં વાસરાન્તશરદ્ધનમ્ ॥ ૧૬- ૧૭ ॥
 અવધિં દર્શનીયાનામાકલ્પમનઘં દિવઃ ।
 જીવાતું દેવસૈન્યાનાં દર્પભડ્ગં વિરુન્ધતામ્ ॥ ૧૬-૧૮ ॥

ઘણ્ટાયુગલનાદેન નગેન્દ્રેષ્વનુનાદિના ।
 ક્ષરન્તમમૃતક્ષેલૌ કર્ણેષ્વમરતદ્ધૃવિષામ્ ॥ ૧૬-૧૯ ॥
 મહતા મદગન્ધેન તસ્ય વિગ્રા વિબભ્રમુઃ ।
 ઉત્પાતવિપુલસ્તમ્ભા નાગાસ્ત્રુટિતશ્ૃંખલાઃ ॥ ૧૬-૨૦ ॥
 સ તં દ્વારવતીદ્વારે સમવસ્થાપ્ય સાનુગમ્ ।
 આસસાદ હરેઃ સ્થાનમવજ્ઞાતત્રિવિષ્ટપમ્ ॥ ૧૬-૨૧ ॥
 શુભાનામિવ સામ્રાજ્યં શ્વેતદ્રીપમિવાપરમ્ ।
 નિવેદિતસમાહૂતઃ પ્રાસાદં પ્રાવિશત્ પ્રભોઃ ॥ ૧૬-૨૨ ॥
 સ તેન વિહિતાં શકઃ પ્રતિગૃહ્ય પ્રિયાર્હણામ્ ।
 નિજગાદ નિજા ભીતિ ગદ્ગદોદ્ગમ(ત)યા ગિરા ॥ ૧૬-૨૩ ॥
 દયનીયેષુ દેવેષુ દેવદેવ ત્વયાડધુના ।
 અપાડ્ગાઃ પરિપાત્યન્તામનુકોશાનુવર્તિનઃ ॥ ૧૬-૨૪ ॥
 સુષુપ્તે નરસિંહં ત્વાં ભક્તપ્રહ્લાદસમ્મુખમ્ ।
 રક્ષાર્થમિહ દીનાનાં રત્નસ્થૂળેવ દેવકી ॥ ૧૬-૨૫ ॥
 નાથ ત્વયિ નિરાબાધં ત્રિલોકીં ત્રાતુમાગતે ।
 નરકો નામ દૈત્યેન્દ્રઃ કદર્થયતિ નાકિનઃ ॥ ૧૬-૨૬ ॥
 ધર્મસૂકરરૂપસ્ય તવસૌ ક્ષમયાડન્વયે ।
 ઉત્પાત ઇવ ભૂતાનામુદ્ભૂતભયાનકઃ ॥ ૧૬-૨૭ ॥
 જનની સર્વભૂતાનાં પત્ની તવ વસુન્ધરા ।
 પ્રસૂય નરકં દેવી દૂયતે ત્વદુપેક્ષયા ॥ ૧૬-૨૮ ॥
 ન હિરણ્યહિરણ્યાક્ષૌ ન મધુર્ન ચ કૈટભઃ ।
 ઉપમાનપદે તસ્ય ત્વચ્છક્તિજનિતાત્મનઃ ॥ ૧૬-૨૯ ॥
 એષ કલ્પાન્તવૃત્તાન્તમિદાનીન્તનયત્રિવ ।
 વિધુનોતિ ત્વદાલમ્બં બ્રહ્મસ્તમ્ભમિદમ્પરઃ ॥ ૧૬-૩૦ ॥
 વિક્રમસ્ત્રોતસા તસ્ય બૃહન્ત્યપિ બલાનિ નઃ ।
 સહસા ભેદમાયાન્તિ સૈકતા ઇવ સેતવઃ ॥ ૧૬-૩૧ ॥
 યદૃચ્છોપગમેડપ્યસ્ય યાન્તિ દેવગૃહાશ્રિતાઃ ।

પ્રધાવિતુમનીશાનાઃ સાક્ષિતાં સાલભઞ્જિકાઃ ॥ ૧૬-૩૨ ॥

મહતા મત્પ્રયુક્તેન વજ્રેણ જ્વલિતાત્મના ।

નિલિલ્યે તસ્ય દોર્મધ્યે નિષ્કાભરણવર્ષાણા ॥ ૧૬-૩૩ ॥

ત્વત્કોપ ઇવ દીપ્તોઽપિ જ્વલનો ન પ્રકાશતે ।

જ્યોતિરિડ્ગણવત્ તસ્ય ધુમણેરિવ સન્નિધૌ ॥ ૧૬-૩૪ ॥

અમોઘત્વયશોભડ્ગભયાદિવ નિવર્તતે ।

અખણ્ડિતભલે તસ્મિન્ દણ્ડો દણ્ડધરાર્પિતઃ ॥ ૧૬-૩૫ ॥

નયનાર્થિષ્મતસ્તસ્ય નૈઋતેશ્વરવાહિની ।

અપસૃષ્ય પુરોભાગાદધાપિ ન નિવર્તતે ॥ ૧૬-૩૬ ॥

તં સુમમપિ વા મતં વારુણો વૈરિદારુણઃ ।

ન રોદ્ધુઃ ક્ષમતે પાશો નલસ્તમ્બ ઇવ દ્વિપમ્ ॥ ૧૬-૩૭ ॥

શક્તઃ શમયિતું તસ્ય સંવર્તાઈજવોઽપિ સન્ ।

નભસ્વાન્ ખેલતઃ સડ્ધ્યે ન સ્વેદકણિકામપિ ॥ ૧૬-૩૮ ॥

ધનદેન ગદા તસ્ય મહતી મૂર્ધ્નિ પાતિતા ।

અભિત્વા પૌષ્પમાપીડમનાપીડત્વમાદધે ॥ ૧૬-૩૯ ॥

જટિલાન્ કૃત્તિવસનાન્ નિયમં તીવ્રમાસ્થિતાન્ ।

તપસ્વિન ઇતિ જ્ઞાત્વા સ રુદ્રાન્ નાતિવર્તતે ॥ ૧૬-૪૦ ॥

અહરત્ વારુણં છત્રં મામકં મણિભૂધરમ્ ।

અમૃતસ્યન્દિની ચાસ્મજજનન્યા મણિકુણ્ડલે ॥ ૧૬-૪૧ ॥

આદર્શમિવ સમ્પત્તેરમૃતાબ્ધેરિવાશયમ્ ।

ઔપવાહ્યમસૌ મત્કમારુરુક્ષતિ સામ્પ્રતમ્ ॥ ૧૬-૪૨ ॥

દેવદાનવસિદ્ધાનાં નૃપાણામપિ કન્યકાઃ ।

અપહૃત્ય ત્વદેકાર્હસ્ત્વરતે પાણિપીડને ॥ ૧૬-૪૩ ॥

સ ભૌમસ્ત્વન્નિરસ્તાનાં સમવાય ઇવોત્થિતઃ ।

બાધતે વિબુધાનેવં બલવીર્યપરાક્રમૈઃ ॥ ૧૬-૪૪ ॥

તદેવમવસીદત્સુ દયા દેવેષુ પાત્યતામ્ ।

અનપહ્નુતદાસ્યાનાં દોષનિહ્વસાક્ષિણી ॥ ૧૬-૪૫ ॥

તમર્ધં ભૂમિભારસ્ય ત્વચૈવોત્પાદિતં પ્રભો ।
 ત્રિલોકીકણ્ટકં તીક્ષ્ણં ત્વમેવોદ્ધર્તુમર્હસિ ॥ ૧૬-૪૬ ॥
 નિવર્ત્યે ધર્મશલ્યેઽસ્મિન્ નિદાને સર્વપાપ્મનામ્ ।
 નિવેદનમિહાસ્માકમંશો નિર્વહણં તવ(ત્વયિ) ॥ ૧૬-૪૭ ॥
 મશકામર્શવત્ યસ્ય મધુકૈટભમર્દનમ્ ।
 તદન્યદનુજધ્વસે તસ્ય તે કિમિવાદ્ભુતમ્ ॥ ૧૬-૪૮ ॥
 નિગમાન્તેષુ નિગદવ્યાખ્યાતાનિજવૈભવઃ ।
 વિધત્સ્ય વિપદુત્તીર્ણાન્ અમર્ત્યાન્ અનુકમ્પયા ॥ ૧૬-૪૯ ॥
 ઇતિ વિજ્ઞાપિતોદન્તં દત્તહસ્તં બલદ્વિષમ્ ।
 વિનિવર્ત્ય જગન્નાથો વૈનતેયમથાસ્મરત્ ॥ ૧૬-૫૦ ॥
 અનુચિન્તિતમાત્રસ્તમુપતસ્થે ખગેશ્વરઃ ।
 અહીન્દ્રદામભિર્ભામૈરંસલમ્બિભિરંસલઃ ॥ ૧૬-૫૧ ॥
 પક્ષમારુતઘોષેણ ત્રૈલોક્યદુરિતચ્છિદા ।
 ચતુર્ણામિવ વેદાનાં સમ્ભૂતિમિવ ભાવયન્ ॥ ૧૬-૫૨ ॥
 તરુણાર્કપ્રભા-સાર સામરસ્યજુષા ત્વિષા ।
 તમહેમદ્રવૌધેન લિમ્પન્નિવ દિશો દશ ॥ ૧૬-૫૩ ॥
 સ્વામિદર્શનસન્તોષાત્ પ્રહૃષ્યદ્ભિસ્તનૂરુહૈઃ ।
 યુગાન્તસન્ધ્યાજલદઃ તટિજ્જાલૈરિવ જ્વલન્ ॥ ૧૬-૫૪ ॥
 વિપુલાદ્ભુતસંસ્થાનૈર્ધોતિતો દિવ્યભૂષણૈઃ ।
 ભુજગેન્દ્રકુણારત્નશઙ્ખાર્ધમણિચિત્રિતૈઃ ॥ ૧૬-૫૫ ॥
 તુલ્ગવજગ્રણાકુન્દેન સુવિસ્તીર્ણેન વક્ષસા ।
 અબહિર્ભાવયન્ કૃત્સ્નમવકાશં વિહાયસઃ ॥ ૧૬-૫૬ ॥
 પૃથુના ભુજયુગમેન ભોગીન્દ્રપરિકર્મણા ।
 મન્દરદ્વિતયેનેવ સમેતો રુઝમપર્વતઃ ॥ ૧૬-૫૭ ॥
 વ્યાલખાણ્ડનસડ્કાન્તવિષપક્રુક લહિના ।
 દધાન ઇવ તુણ્ડેન દૈત્યદર્પગજાકુશમ્ ॥ ૧૬-૫૮ ॥
 તક્ષકશ્રોણિસૂત્રેણ દૃઢબદ્ધેન બન્ધુરમ્ ।
 માન્યમગ્રજવર્ણેન વસાનો દિવ્યમમ્બરમ્ ॥ ૧૬-૫૯ ॥

નાથભક્તિપરિષ્કાર્યાં નૃત્તલીલામિવ સ્પૃશન્ ।
 નિજેન સ્થાનકેનાગ્રે નિહિતોન્નતજાનુના ॥ ૧૬-૬૦ ॥
 વપુષા ભક્તિનમ્રેણ ધીરોન્નતમહીયસા ।
 શાન્તવીરાદ્ભુતરસાન્ સમાહૃત્યેવ સમ્પતન્ ॥ ૧૬-૬૧ ॥
 મૂર્તિમાનિવ સંરમ્ભો રૂપવાનિવ મારુતઃ ।
 તરંગાન્ પક્ષતીકૃત્ય સક્લિપ્ત ઇવ સાગરઃ ॥ ૧૬-૬૨ ॥
 સંવર્ત ઇવ નાગાનાં સડ્ઘાત ઇવ રંહસામ્ ।
 વાલખિલ્યચરિત્રાણાં વિપાક ઇવ જડ્ગમઃ ॥ ૧૬-૬૩ ॥
 પભુસ્તં દૈત્યસિદ્ધીનાં પ્રસૂતકિલિ(લ)કિઞ્ચિતમ્ ।
 ઓલણિતમિવાપશ્યદુગ્રં સમરતાણ્ડવમ્ ॥ ૧૬-૬૪ ॥
 દત્તનીરાજનસ્તેન દદૃશો વાહનેશ્વરઃ ।
 પ્રદક્ષિણીકૃતઃ શશ્વત્ પ્રતાપવિજયશ્રિયા ॥ ૧૬-૬૫ ॥
 સ તદાડડસ્ફોટયામાસ વિન્ધ્યમેરુસમૌ ભુજૌ ।
 રુદ્રયા ચ સુકીર્ત્યા ચ મૃદિતૌ કણ્ઠભૂષણૈઃ ॥ ૧૬-૬૬ ॥
 દુધુવે પક્ષતી ચ દ્વે ડોલાયિતકુલાચલે ।
 વીજયન્ ઘોરદુર્વાદિઘર્મતમામિવ ત્રયીમ્ ॥ ૧૬-૬૭ ॥
 મુહુરાગ્રેડયામાસ જયાલોકયભારતીમ્ ।
 મુગ્ધમધ્યપ્રગલ્ભાભિર્દશાભિઃ કર્બુરામિવ ॥ ૧૬-૬૮ ॥
 સ તદા સન્નતસ્કન્ધો બહ્દ્રાઞ્જલિરનિઃશ્વસન્ ।
 મુમુદે મૂર્ધ્નિ સંસ્પૃષ્ઠો મુકુન્દેન પ્રસેદુષા ॥ ૧૬-૬૯ ॥
 તસ્મિન્ પ્રથમમારોપ્ય સત્યાં વિરહવિકલવામ્ ।
 આરુરોહ તતઃ શૌરિરાખાણ્ડલકૃતસ્તુતિઃ ॥ ૧૬-૭૦ ॥
 નિવર્ત્ય સ્વનિવાસાય શકં શમિતસાધ્વસમ્ ।
 પ્રયયૌ દીપસન્નાહઃ પ્રાઞ્જયોતિષપુરં પ્રભુઃ ॥ ૧૬-૭૧ ॥
 શ્રેયઃપરિપાણં તસ્ય શ્રુતિશ્રેણિશિરોડમૃતં (રોધૃતમ્) ।
 પ્રણતઃ પ્રતિ(પરિ)જગ્રાહ શાસનં પાકશાસનઃ ॥ ૧૬-૭૨ ॥
 યથાસ્વં નગરદ્વારે યાદવા દાનવાશ્ચ તમ્ ।

तरस्विगरुडाउठं सत्यमैक्षन्त तत्क्षणांम् ॥ १६-७३ ॥
 समन्तात् वैरिदुर्गस्य क्षिप्तयः क्षणेन सः ।
 क्षुरान्तान् अस्थिनत् पाशान् आततान् शतयोजनम् ॥ १६-७४ ॥
 भुरं पञ्चजनं समसहस्राणि भुरोद्भवान् ।
 शलभीकृत्य यकाग्रिरुपदुद्राव तत् पुरम् ॥ १६-७५ ॥
 ततः प्राग्ज्योतिषद्वारे दैत्यदानवसूदनः ।
 पाञ्चजन्यमुपादध्मौ प्रलयाम्भुधिनिस्वनम् ॥ १६-७६ ॥
 वीक्ष्य तं विविशुर्दुर्गं द्विवाभीता एवासुराः ।
 उद्यन्तमिव तिग्मांशुमुदयाद्रौ गरुत्मति ॥ १६-७७ ॥
 अभिमानोदितव्यज्जितरुडङ्गार एवोल्बलः ।
 भडतो दैत्यनगरान्निरगान्नरकासुरः ॥ १६-७८ ॥
 तमस्त्रमायाभ्यधिका दानवाः पर्यवारयन् ।
 प्रकटच्छत्रकौटिल्याः पाषाणमिव छैतुकाः ॥ १६-७९ ॥
 संयुगे रजसोद्विक्ते तस्मिन् सत्त्वतमस्त्वयोः ।
 अर्थिप्रत्यर्थिनोरासीदनभिव्यक्तपुता ॥ १६-८० ॥
 शरधारासहस्रेण यथादयन् नरको द्विशः ।
 स्वछेतुमभिसम्पेदे समुद्रमिव तोयदः ॥ १६-८१ ॥
 नरकाभ्युदमुक्ताभिर्नाथो नारायणवृष्टिभिः ।
 विपद्भिरिव तद्भक्तो विषमाभिर्न विव्यथे ॥ १६-८२ ॥
 दृध्यतामथ दैत्यानां ध्वनिरुत्थम्पयन् दिवम् ।
 पाञ्चजन्यप्रणादेन पर्यभूयत भूयसा ॥ १६-८३ ॥
 द्दिक्षोपगतानां तत् देवानां रोमलर्षणम् ।
 अदीव्यत रणधूतमन्तरस्थयशः पणम् ॥ १६-८४ ॥
 प्रतिविव्याध दैतेयं बाणैरशनिभीषणैः ।
 पक्षवन्तमिवाद्रिन्द्रं प्रकुप्यन् पाकशासनः ॥ १६-८५ ॥
 शरसंघतयस्तस्य क्षरन्त्यः शार्ङ्गशैलतः ।
 द्विधा यक्षुः स्ववेगेन द्विषद्भलमडाणवम् ॥ १६-८६ ॥

તસ્ય જ્યાસ્વનગીતાનિ સમયુજ્યન્ત સંયુગે ।
 કરિણાં કર્ણતાલૈશ્ચ કબન્ધાનાં ચ તાણ્ડવૈઃ ॥ ૧૬-૮૭ ॥
 દૈત્યશોણિતદિગ્ધામિસ્તદ્ધાણતતિભિર્નભઃ ।
 રુરુધે રોષતામ્રાભિઃ કૃતાન્તસ્યેવ દૃષ્ટિભિઃ ॥ ૧૬-૮૮ ॥
 દ્વિરદાઃ શરનિર્ભત્રકુમ્ભનિર્મુક્તમૌક્તિકાઃ ।
 ક્ષરન્તઃ કરકાસારં કલ્પમેઘા ઇવાડ્ડભભુઃ ॥ ૧૬-૮૯ ॥
 નાસાવાલધિભિર્નાગાઃ ક્ષરન્તો રક્તનિર્ઝરાન્ ।
 શશંસુર્લાઘવં તસ્ય નિષ્પત્ત્રાકૃત સાયકમ્ ॥ ૧૬-૯૦ ॥
 અગ્નિમં વિશતાં સ્કન્ધમામૂલમહિતાં ચમૂમ્ ।
 શરાણાં તસ્ય સન્ધાનનિપાતૌ ન દ્વિષોઽવિદ્યુઃ ॥ ૧૬-૯૧ ॥
 લક્ષ્યમેકમભૂત્ તસ્ય શરાણામુત્પલત્વિષામ્ ।
 અમરસ્ત્રીકટાક્ષાણામપ્યભડ્ગુરધન્વનઃ ॥ ૧૬-૯૨ ॥
 ચિરપ્રાર્થિતભીતાનાં સ તાસામેવ શાત્રવાન્ ।
 સ્વયંવરપર્તીશ્ચકે સુધન્વા સુરસુભુવામ્ ॥ ૧૬-૯૩ ॥
 ત્યજ્ત્વા ભીતિવૃતાંસ્તત્ર વિમુક્તાન્ જીવિતાશયા ।
 સાર્ધમપ્સરસઃ કીર્ત્યા વીરાન્ સ્વયમવૃણવત ॥ ૧૬-૯૪ ॥
 અનન્તસ્ય તદાડનન્તૈરસુરૈરાહવોત્સવઃ ।
 જયશ્રિયં ચ સત્યાં ચ સંમતે સમતોષયત્ ॥ ૧૬-૯૫ ॥
 સ્વબાધનિયતસ્તત્ર પરબાધામિલાષિણામ્ ।
 પ્રયાસઃ સુરશત્રૂણાં જાત્યુત્તરમિવાભવત્ ॥ ૧૬-૯૬ ॥
 વિસન્ધિવિગ્રહાઃ ક્ષિપયાનાસનસમાશ્રયાઃ ।
 દ્વૈધીભાવસૃજો યોધા દુર્નયસ્થા ઇવાભવન્ ॥ ૧૬-૯૭ ॥
 અનઘવ્યવસાયાનામસડ્ગત્યક્તવર્ષાણામ્ ।
 યોગિનામિવ તત્રાસીદપરાવર્તના(ર્તિનાં)ગતિઃ ॥ ૧૬-૯૮ ॥
 તનું તત્ર મુકુન્દેન ત્યાજિતાન્ મહતી સ્વયમ્ ।
 અવૃણોદનઘા કીર્તિરધિવિત્રાપ્સરોગણાન્ ॥ ૧૬-૯૯ ॥
 નિસ્સહાયીકૃતસ્તત્ર શરવર્ષૈર્ધરાસુતઃ ।
 બહ્નમન્યત તેનૈવ દ્વન્દ્વયુદ્ધમુપસ્થિતમ્ ॥ ૧૬-૧૦૦ ॥

कृतप्रतिभृतैरस्त्रप्रयोगैः कीडतोस्तथोः ।
 अदृष्टान्तमभूत् युद्धमन्यदृष्टान्तवर्जितम् ॥ १६-१०१ ॥
 वक्त्रवृत्तिः सरोधिरो लोडिताङ्गो मडीसुतः ।
 प्राप्य यादवभास्वन्तं मूढः समभवत् क्रमात् ॥ १६-१०२ ॥
 स्वायुधैकसलायस्तु देवः स्वच्छन्दयादवः ।
 निरयापरपर्यायं रिपुं यक्ते निरायुधम् ॥ १६-१०३ ॥
 कोधरक्ततनुर्द्वैत्यः क्षरच्छोणितनिर्जरः ।
 गृहीतपादसञ्चारो गैरिकाद्रिरिवाऽऽबभौ ॥ १६-१०४ ॥
 निशितैस्तस्य नारायैर्निर्भिन्नरथसारथिः ।
 आस्फोटितभुजस्ताक्ष्यमजिघांसदमर्त्यजित् ॥ १६-१०५ ॥
 निसर्गतमसस्तस्य जिह्मगस्याङ्गमुत्तमम् ।
 रथपादेन यिच्छेद राडोरिव रमापतिः ॥ १६-१०६ ॥
 उदतिष्ठत डाकारस्ततो युगपदेकधा ।
 देवदानवसौधेभ्यो ऽर्षशोकसमुद्भवः ॥ १६-१०७ ॥
 स्फुरद्भुकुटि दैत्यस्य रोषदृष्टाधरं मुणम् ।
 निहृत्तमपि न द्रष्टुं प्रबलवूर्द्धिवौकसः ॥ १६-१०८ ॥
 निहृत्तशिरसं देवी निजङ्घे पतितं सुतम् ।
 मडती मेदिनी दीनं कम्पमानाऽवकम्पत ॥ १६-१०९ ॥
 अथ सा दैत्यहन्तारं प्रणम्य नतज्ज्वितम् ।
 अयायत दयासिन्धुमात्मजस्य शुभां गतिम् ॥ १६-११० ॥
 तुष्टाय य पतिं तुष्टा मेदिनी विश्रवेदिनी ।
 स्नपयन्तीव संयत्तं (सा देवं) दन्तदीधितिगङ्गया ॥ १६-१११ ॥
 अडमस्मि विभूतिस्ते भूतधात्री त्वया धृता ।
 अशेषाधारमेकं त्वामनाधारमधीयते ॥ १६-११२ ॥
 तिसृभिश्शक्तिभिर्युक्तं चाङ्गुण्यप्रथितोदयम् ।
 अधिराजमशेषस्य जगद्गुस्त्वां जिताडितम् ॥ १६-११३ ॥
 अपि कोटिभुजैः सर्वैरनन्तेनाप्यनेडसा ।

નાથ ત્વદ્ગુણદુગ્ધાબ્ધિપૃષ્ઠાસ્વાદનં ક્ષમમ્ ॥ ૧૬-૧૧૪ ॥
 અકર્તુમન્યથાકર્તુ કર્તુમપ્યપિલં ક્ષમમ્ ।
 લક્ષ્મીલક્ષણમાહુસ્ત્વાં લઙ્ઘિતત્રિવિધાવધિમ્ ॥ ૧૬-૧૧૫ ॥
 સ્થિરત્રસવિભક્તં તે ચિદચિદ્ભેદચિત્રિતમ્ ।
 સ્વસૃષ્ટમિદમુદ્યાનં ત્વદન્યો નાસ્તિ રક્ષિતુમ્ ॥ ૧૬-૧૧૬ ॥
 સ્વાતન્ત્ર્યપરતન્ત્રસ્ત્વં પારતન્ત્ર્યસ્વતન્ત્રિતૈઃ ।
 વિહરસ્યાત્મસૂત્રસ્થૈઃ શકુનૈરિવ જન્તુભિઃ ॥ ૧૬-૧૧૭ ॥
 સિતાસિતગુણારબ્ધૈઃ પાશજાલૈર્દુરત્યયૈઃ ।
 નિબહ્દાઃ પશવો નાથ ત્વદેકાધીનમુક્તયઃ ॥ ૧૬-૧૧૮ ॥
 યસ્ય ત્વં યશ્ચ હૃદ્યસ્તે યસ્યાસૌ તસ્ય યસ્તથા ।
 નાથ ત્વત્પદમારુહ્ય ન પુનસ્તૈર્નિવૃત્યતે ॥ ૧૬-૧૧૯ ॥
 સુરાસુરવિભાગોડયં તુલાગ્રન્યાયતસ્ત્વયા ।
 કલ્પિતઃ કાલપર્યાયાન્નિમ્નોત્તસમક્રમઃ ॥ ૧૬-૧૨૦ ॥
 કસ્ત્વદ્ઙ્ગીકૃતં હન્તા કસ્ત્રાતા ત્વજ્જિઘાંસિતમ્ ।
 નિહન્સિ પાસિ ચૈકસ્ત્વં સ્વેન વિશ્વં પરેણ વા ॥ ૧૬-૧૨૧ ॥
 વૃદ્ધિસહુચિવિષમા ગતાગતસહાયિની ।
 નિયતિઃ કેન લઙ્ઘ્યેત નિજચ્છાયાનુકારિણી ॥ ૧૬-૧૨૨ ॥
 નપુત્રવધમન્વીક્ષ્ય ન દૂયે ત્વન્મતસ્થિતા ।
 ન ચ પુત્રાભિમાનો મે મત્પ્રસૂતેષુ જન્તુષુ ॥ ૧૬-૧૨૩ ॥
 સૂદને કૃતસહુલ્પઃ સ્વભક્તપરિપન્થિનામ્ ।
 યદિ તીર્ણપ્રતિજ્ઞસ્ત્વં કિં મયેદં ન મૃષ્યતે ॥ ૧૬-૧૨૪ ॥
 ત્વન્માયાજૃમ્ભિતૈર્દેવ બ્રહ્માણૈરપિ લીયતે ।
 જન્મન્યપિ સુરોઘેષુ જન્તુવર્ગેષુ કા કથા ॥ ૧૬-૧૨૫ ॥
 ત્વત્પ્રસૂતસ્ત્વયૈવાસૌ વધિ(ર્ધિ)તશ્ચક્રધારયા ।
 કા નામ કૃતિનસ્તસ્ય પરિદેવયિતવ્યતા ॥ ૧૬-૧૨૬ ॥
 નિરુદ્ધે નરકે નાથ નિત્યધર્માત્મના ત્વયા ।
 નિષ્પ્રતિદ્વન્દ્વકં સ્વર્ગસુખમાસ્વાદ્યતાં સુરૈઃ ॥ ૧૬-૧૨૭ ॥

નિર્યાતિતમિદં ભૂયઃ ત્વજ્જનન્યૈ મયા સ્વયમ્ ।
 શ્રવણાભરણદ્વન્દ્વં શીતલાર્કયુગ્મપ્રભમ્ ॥ ૧૬-૧૨૮ ॥
 ઇતિ વિજ્ઞાપ્ય સા તસ્મૈ વિષાદાભાવમાત્મનઃ ।
 વિરરામ તતો દેવી વિલક્ષા વિશ્વધારિણી ॥ ૧૬-૧૨૯ ॥
 તામશેષજગદ્ધાત્રીં સન્નતાડુગીમસાન્તવયત્ ।
 સહધર્મચરીં પૂર્વાં વાસુદેવો વસુન્ધરામ્ ॥ ૧૬-૧૩૦ ॥
 પુરસ્કૃતપ્રસાદસ્તાં પૂર્વસમ્ભવગેહિનીમ્ ।
 ગૃહીતકુણ્ડલો ગન્તુમન્વમંસ્ત ગદાગ્રજઃ ॥ ૧૬-૧૩૧ ॥
 તતઃ સા તત્સમાદેશાત્ સત્યભામાભિવન્દિતા ।
 રમ્યં પ્રતિયયો સ્થાનં રત્નસાનુશિખણ્ડકમ્ ॥ ૧૬-૧૩૨ ॥
 દદર્શ યદુવીરોડથ દૈત્યવીરનિવેશનમ્ ।
 અચિન્ત્યમિવ માયાનાં પ્રભાવમનુપપ્લવમ્ ॥ ૧૬-૧૩૩ ॥
 વિચક્ષણવરં દૈત્યં વૈરિસમ્પત્કરગ્રહે ।
 વિભૂતિસગ્ચયપ્રેક્ષી બહ્વમંસ્ત બલાનુજઃ ॥ ૧૬-૧૩૪ ॥
 સુધાનિષ્પન્દિભિઃ સ્થૂલૈઃ મુક્તાદામભિરાવૃતમ્ ।
 પશ્યન્ પાશભૃતશ્છત્રં વિશ્વકર્તા વિસિષ્મિયે ॥ ૧૬-૧૩૫ ॥
 નિદધ્યૌ કન્યકાસ્તત્ર નિદર્શિતપરસ્પરાઃ ।
 અમુદ્રાભડ્ગસુભગા નીવીરિવ રતેઃ શુભઃ ॥ ૧૬-૧૩૬ ॥
 લાવાણ્યજલધૌ લક્ષ્મ્યાશ્છાયા ઇવ સહોદિતાઃ ।
 મધુસ્વચ્છન્દતાસીમ્નો માન્મથીરિવ દીર્ઘિકાઃ ॥ ૧૬-૧૩૭ ॥
 કામકીર્તિપતાકાભિઃ સ તાભિઃ પ્રત્યવેક્ષિતઃ ।
 આત્માનમમૃતોદન્વદન્તસ્થિતમમન્યત ॥ ૧૬-૧૩૮ ॥
 સુપ્રભાતમભૂત્ તાસાં સુદિનં ચ તમોપહમ્ ।
 ભવદોષાર્યમા યાસાં દેવો દૃષ્ટિપથં ગતઃ ॥ ૧૬-૧૩૯ ॥
 રત્નશૈલનિભાંસ્તસ્ય ભુજાન્ કટકભૂષિતાન્ ।
 ઉપધાસ્યન્તિ યાસ્તાસાં શ્રેયસી ભવિતવ્યતા ॥ ૧૬-૧૪૦ ॥
 સર્વસ્વમિવ પુણ્યાનાં સામ્રાજ્યમિવ સમ્પદામ્ ।
 સમાજમિવ સિદ્ધીનાં સ તદ્યૌવતમગ્રહીત્ ॥ ૧૬-૧૪૧ ॥

ભુજમન્દરવેગેન ચક્રભ્રમવતા વિભુઃ ।
મથિતાત્ દાનવાભ્રોધેરમૃતં તદવિન્દત ॥ ૧૬-૧૪૨ ॥

મણિપરુવકસમ્પન્માનનીયસ્તનીનાં
મનસિજવપુષેવ સ્વેન સહુલ્પિતાનામ્ ।
સકલજગદભિખ્યાસારસીમાં સ તાસાં
સ્વયમજુષત સિદ્ધિં સ્વપ્રસાદપ્રસૂતામ્ ॥ ૧૬-૧૪૩ ॥

પુરમથ ગમયિત્વા ભૂષિતં યાદવાઞ્ચૈઃ-
શતસમધિકસડ્ધ્યં ષોડશસ્ત્રીસહસ્રમ્ ।
અવનિતનયભીતાન્ પ્રીણયન્ આદિતેયાન્-
પરિણયનવિલમ્બં પદ્મનાભઃ પ્રસેહે ॥ ૧૬-૧૪૪ ॥

દિવિ ભુવિ ચ સમિદ્ધં દીપરૂપેણ રુઢૈ-
સ્ત્રિભુવનવિભવાનામકુરૈરેકરૂપૈઃ ।
જનિતનિગમસાખ્યં દાનવીનાં વિલાપૈ-
ર્નરકવધદિનં તન્નાથપૂજાર્હમાસીત્ ॥ ૧૬-૧૪૭ ॥

ઐરાવતપ્રતિનિધીનથ ષટ્સહસ્રં
સ્તમ્બેરમાન્ પૃથુલદન્તયતુષ્કભાજઃ ।
કામ્ભોજવાજિનિયુતાનિ ચ સત્રિ-
સમાન્યભ્યાનયત્રિજપુરં નરકસ્ય ભૃત્યૈઃ ॥ ૧૬-૧૪૬ ॥

ઉદ્ગમ્ય દુર્ગજલધેરુદયાદ્રિકલ્પં
તુડ્ગં વિહડ્ગમપતિં ત્વરયાઽધિરોહન્ ।
ઉલ્લાસહેતુરભવત્ યદુવીરભાસ્વાન્
વૈમાનિકપ્રણયિનીવદનામ્બુજાનામ્ ॥ ૧૬-૧૪૭ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્બેહ્મુટનાથસ્ય વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે નરકવધો નામ ષોડશઃ સર્ગઃ ॥

॥ પારિજાતાનયનં નામ સપ્તદશઃ સર્ગઃ ૧૭ ॥

આતપત્રમથ તત્ પ્રચેતસો

मन्दरस्य मणिशङ्खगमुन्नतम् ।
सावरोधमपि सात्त्वतां पतिं
लीलयैव गरुडो वडन् ययौ ॥ १७-१ ॥

तं क्षिपन्तमधिकेन रंढसा
भारुतस्य मनसोऽपि शीघ्रताम् ।
वालभित्यसुकृतं विपक्षिन्नम्
प्राणमैक्षत बलिश्चरं प्रभुः ॥ १७-२ ॥

लोकतः भगरथेन मध्यमा-
दुत्पतन्तमवनम्य माधवम् ।
निर्जराः स्तुतिभिरव्यपूजयन्
पुष्कलाभिरपि पुष्पवृष्टिभिः ॥ १७-३ ॥

पाञ्चजन्यनिनदोपलूतया
पर्ययारि परितोषनिघ्नया ।
भक्तिभारनतया सदोन्नतः
स्वर्गिणां परिषदा यदूद्भूतः ॥ १७-४ ॥

प्राप्य यादवपतिस्त्रिविष्टपं
देवमातुरुपनीतकुण्डलः ।
अग्रजेन हरिणा हरिः स्वसं(यं)
भावितेन समभाव्यतोयितम् ॥ १७-५ ॥

भागधेयपरिपाकतस्तदा
वासवो वसतिमव्युपागतम् ।
देवदानवसमानदैवतं
पर्युपास्त परिकल्पितार्द्धणः ॥ १७-६ ॥

तत्र संमद (त)वतीभिरञ्जसा
लोकपालमहिषीभिरर्थिताम् ।
देहिनीमिव जयश्रियं निजं
बद्धमंस्त दयितां बलानुजः ॥ १७-७ ॥

सप्रसादमभिनन्द्य सन्नतान्
नाडिनो नरकभीतिवर्जितान् ।
कृत्यशेषविधये कृती भुवः

પ્રત્યપદ્યત નિવૃત્તિપદ્ધતિમ્ ॥ ૧૭-૮ ॥

સ્વપ્રભાવવિનિવૃત્તસાધ્વસાં
સોડતિપત્ય નગરીં સુપર્વણામ્ ।
પુષ્પધન્વન ઇવોપકારિ(ર્ય)કાં
પ્રૈક્ષતોપવનસમ્પદં પુરઃ ॥ ૧૭-૯ ॥

વર્તતે દશશતેક્ષણોડપિ સન્
એકચક્ષુરિવ ચન્નિરીક્ષણે ।
તત્ર દત્તનયનો વિચદ્રને
વિશ્વદૃષ્ટિરનધો વિસિષ્મિયે ॥ ૧૭-૧૦ ॥

દર્શયંસ્તદનુ રામણીયકં
નન્દનસ્ય વસુદેવનન્દનઃ ।
ઇત્યુવાચ મધુરસ્મિતેક્ષણાં
પ્રેયસીં પ્રણયપેશલાક્ષરમ્ ॥ ૧૭-૧૧ ॥

પુણ્યકૃદ્ભિરભિકાક્ષિતં ત્વયા
પૌરુહૂતમનુભૂતમાસ્પદમ્ ।
અસ્ય સમ્પદમનેકશાખયત્
પ્રેક્ષ્યતામિદમિહાન્યદદ્ભુતમ્ ॥ ૧૭-૧૨ ॥

અગ્નિતસ્મિતમકેવલેક્ષણં
ભડ્ગુરભુ પરિવર્તિતાનનમ્ ।
કિઞ્ચિદત્ર તરલાક્ષિ તાવર્કી (કં)
નન્દનં નયનવૃત્તિ (ત્ત)મર્હતિ ॥ ૧૭-૧૩ ॥

વિશ્વમેતદવધેન જેષ્યતઃ
ષટ્પદજયધનુષો (સુમનો?)ધનુર્ભૂતઃ ।
અત્ર નિત્યમૃતુભિસ્સહોદિતૈઃ
ષદ્વિધં બલમિવૈકતાં ગતમ્ ॥ ૧૭-૧૪ ॥

ઐકમુખ્યમમરેન્દ્રતુષ્ટયે
સંશ્રિતૈરિહ વસન્તપૂર્વકૈઃ ।
શોભતે સુનયને ગુણૈરિવ
સ્વાનુરૂપદ્વલસમ્પદાહિતા ॥ ૧૭-૧૫ ॥

जम्बुयूतरसजग्धिरज्जितैः स्निग्ध-

कण्ठि कलकण्ठनिस्सवनैः ।

त्यक्तगोष्ठ(ग)मनाय निष्पतन्

पुष्पकेतुश्लिष्ट धुष्यते ध्रुवम् ॥ १७-१६ ॥

अर्दितान् मकरकेतुसायकै-

रत्र देवि दधितान् पदाश्रितान् ।

मुद्रयन्ति यकितान् सुरस्त्रियः

पत्रभङ्गमकरैः स्तनार्पितैः ॥ १७-१७ ॥

कैश्चिदत्र कृतिभिः कृतास्पदैः

निर्ममैर्मनसिजो निरस्यते (निगृह्यते) ।

सम्भवन्त्युपवने वनेऽपि वा

सावधानमनसां समाधयः ॥ १७-१८ ॥

पल्लवैरधरकान्तिरंशतः

स्मेरकुम्भलरुथा स्मितं य ते ।

वल्लरीभिरिष्ट दोर्वतागुण-

श्चोरितानि निष्ठितानि वा त्यथा ॥ १७-१९ ॥

वाटितेषु विडगेष्वनुक्षाणं

मञ्जु गायति य षट्पदप्रज्ञे ।

भारुतेन यतुरेण नर्तिता

लास्यमत्र परिचिन्वते लताः ॥ १७-२० ॥

मन्थरश्चसनसौरभोल्लाण्ण

वल्लरीः स्फुरितपल्लवाधराः ।

मन्मथेन कृतुसङ्गमात् धमा

निर्वृता धव निशामयाद्भुताः ॥ १७-२१ ॥

केलिशैलमणिमेभलापदा-

दुद्रतामिष्ठ तमालवाटिकाम् ।

पश्य नन्दनभुवः सुमध्यमे

रोमराजिमिव मध्यसंश्रिताम् ॥ १७-२२ ॥

सम्भ्रमेण वनपालदारिकाः

सामिलङ्घि(म्भि)तपरागरोधसम् ।

આલવાલવલયેષુ શાખિનાં
વાહયન્તિ મકરન્દવાહિનીમ્ ॥ ૧૭-૨૩ ॥

ચક્રવાકમિથુનોદિતસ્તની
વીક્ષ્યતામિહ વિહારવાપિકા ।
પુષ્પરેણુરુચિરા મધુશ્રિયઃ
પુત્રિકેવ પુરુહૂતસંમતા ॥ ૧૭-૨૪ ॥

દિવ્યપદ્મવદના મણિપ્રભા
દીર્ઘિકેયમસિતાબ્જલોચના ।
અન્તરિક્ષમણિદર્પણાન્તરે
બિમ્બિતેવ ભવતી વિભાવ્યતે ॥ ૧૭-૨૫ ॥

અપ્સરસ્સુ નિખિલાસ્વલક્ષિતાં
રૂપસમ્પદમસૌ તવાદ્ભુતામ્ ।
પશ્યતીવ પુરુહૂતવાપિકા
ભૃગુગતારકિતપદ્મલોચના ॥ ૧૭-૨૬ ॥

બિભ્રતી ત્વદભિલાપચેતસોઃ
સ્વાદૃતાં પ્રસદનં ચ શાશ્વતમ્ ।
દૃષ્ટિરુત્પલવનં દિશત્વસૌ
દીર્ઘિકાપયસિ દીર્ઘલોચને ॥ ૧૭-૨૭ ॥

શોણકુઝમલમુખી સરોજિની
શોભતે હરિતપત્રશાલિની ।
સંવૃતા ત્રિદશપાદપૈરસૌ
શારિકેવ મણિપજ્જરસ્થિતા ॥ ૧૭-૨૮ ॥

વ્યાહૃતિક્ષમદશાતિવર્તિનીં
વિપ્લુતામ્બુજ(મ્બર)રુચિં રજઃકણૈઃ ।
સેવતે મધુમદેન મોહિતઃ
પુષ્પિતાં ભ્રમર એષ પદ્મિનીમ્ ॥ ૧૭-૨૯ ॥

એષ યાત્ર સમયા સરોજિની-
મેકતાનયતિ ચિત્તચક્ષુષી ।
પાદપૈરભિ(રુપ)ગતશ્ચતુર્વિધૈઃ
પારિજાત ઉદધીન્દ્રસમ્ભવઃ ॥ ૧૭-૩૦ ॥

पद्मरागरमणीयपल्लवं
पश्य कोमलहरिभ्रमिच्छदम् ।
पुष्पभूतवरशिल्पभूषणं
तमडेमरुचिरत्वयं(त्विषं)तरुम् ॥ १७-३१ ॥

नम्रतामुपगतः कुवैरसौ
वल्लुभृङ्गविरुतैरभिष्टुवन् ।
आर्द्रभावसुभगो विभाव्यते
कामकिङ्करं धोयितडियः ॥ १७-३२ ॥

अक्षदामरयनोयितैः कुलै-
र्देवतानुगुणपुष्पसम्मदा ।
वल्कलैश्च वसनैश्च विन्दते
वीतरागधृतरागलुधताम् ॥ १७-३३ ॥

त्वत्सगन्धतुलसीसङ्घोदरः
पुण्यं अेष पुरुषूतपादपः ।
प्राणिनां यदवलोकनक्षणे
पूर्वजातिषु भवत्यनुस्मृतिः ॥ १७-३४ ॥

अेष कल्पलतिकापरिष्कृतः
प्रत्यवेक्षयति पल्लवारुणः ।
सागरेन्द्रसुतया समन्वितं
धाम कौस्तुभमयूपरञ्जितम् ॥ १७-३५ ॥

पश्य जालकितपल्लवाधरै-
र्मौञ्जिकैरमृतभिन्दुनिर्मलैः ।
सूयितस्मितरुचिं सुरद्रुमं
बालयन्द्रमणिराजसोदरम् ॥ १७-३६ ॥

अस्य नूनममृताधिदैः कुलैः
सेवितैरनुदिनं दिवौकसाम् ।
न प्रसक्तिरपवर्गनन्द्यौ
न क्षुधा न यं जरा न यं व्यथा ॥ १७-३७ ॥

त्वामिह त्रिदिवदर्शनागतां

મગ્જરીભિરવનમ્ય ભૂરિભિઃ ।

માનયત્યયમસૌ સુરદ્રુમો

મન્મથોપવનદેવતામિવ ॥ ૧૭-૩૮ ॥

દ્વારકાપરિષદં પ્રયાસ્યતો

દૂરવર્ત્તપથિકસ્ય મે દૃશા ।

પ્રાતરાશવદિહાસ્ય ભુજ્યતે

સામલોકતિલકસ્ય ચારુતા ॥ ૧૭-૩૯ ॥

ગાઢબદ્ધનયના ત્વમીહસે

કામધેનુસાહજન્મનિ દ્રુમે ।

નૂનમસ્ય મણિભૂતા સહ

સ્થાપનં નિજનિવેશનિષ્કુટે ॥ ૧૭-૪૦ ॥

વ્યુત્થિતેષુ વિમુખેષુ વા સ્વયં

નિર્નિમેષનયનેષુ નાકિષુ ।

ત્વદ્વિવક્ષિતમતઃ પરં કથં

પુષ્પમસ્ય બિભૃયાત્ પુલોમજા ॥ ૧૭-૪૧ ॥

શઙ્ખપદ્મસુરપાદપાદિભિઃશ્શ્

શ્વાધિતાં ત્રિદિવતો ગુણાધિકામ્ ।

માનનીયચરિતા મયા સહ

દ્વારકાં ત્વમધિવત્સ્યસિ પ્રિયે ॥ ૧૭-૪૨ ॥

દુગ્ધસિન્ધુદુહિતુઃ સહોદરે

વાસમેયુષિ વદાન્યપાદપે ।

શકદારવદનેડપિ દુર્લભાં

લપ્સ્યતે તવ વિહારભૂઃ શ્રિયમ્ ॥ ૧૭-૪૩ ॥

ઇત્યમાદિકવિના સમીરિતા

સાડન્વભાવિ કિલ સત્યભામયા ।

સામરસ્યમિવ તેન જગ્મુષી

સૌકુમાર્યસુભગા સરસ્વતી ॥ ૧૭-૪૪ ॥

યોજિતોડથ ચદુવંશકેતુના

ખ્યાતકીર્તિરમૃતાપહારતઃ ।

ઉત્ક્ષિપન્ ખગપતિઃસુરદ્રુમં

पक्षपङ्क्ति विपिने न्यवीविशत् ॥ १७-४५ ॥

येतमश्रुतयं पुरन्दरः

शुश्रुवान् क्षणमुदन्तमैश्वरम् ।

भीतिकोपसमवायुरुपया

दोलयेव समकृष्यत द्विधा ॥ १७-४६ ॥

अप्रतिष्ठिमपि प्रभोरिदं

येष्टितं प्रतियिकीर्षता तदा ।

मन्युरेव शतमन्युना मडान्

आगृहीतमनसाऽभ्यमन्यत ॥ १७-४७ ॥

दीप्तदृष्टयश्चिररश्मिसन्तति-

र्वजघोषपरुषो मरुत्सभः ।

चित्रयापशरवर्षवांस्ततः

प्रत्यदृश्यत मरुत्वदम्बुदः ॥ १७-४८ ॥

न्यस्तकर्तुर्कुथोत्तरं निजं

वारणेन्द्रमधिरुज्य वासवः ।

नैकधातुमति शौष्यभूधरे

शोभते स्म निजरत्नशैलवत् ॥ १७-४९ ॥

अप्रतर्क्यवृजिनोत्थमासुरं

भावमास्थि(श्रि)तवता वलद्विधा ।

दुर्जयोऽपि विजिगीषितो विभुः

सस्मितः समरसंभ्रजोऽभवत् ॥ १७-५० ॥

देवराजयदुदराजयोरिदं

द्वैरथं प्रतिभयं द्दृक्षवः ।

वेधसा सल सनन्दनादय-

स्त्यक्तसंयमधियोऽवतस्थिरे ॥ १७-५१ ॥

भीषणप्रलयमेघसन्निभं

कृष्णमेघमथ मेघवाहनः ।

आपतन् असुरभेदकं(नं)क्षणा-

दायकं ऋजुरोहि(पि)तं धनुः ॥ १७-५२ ॥

ચક્રપાણિવિજયાય ચક્રિતાત્
ભીમઘોષદલિતાખિલશ્રુતેઃ ।
વજ્રપાણિધનુષઃ શરોર્મયઃ
સમ્બભૂવુરુદ્ધેરિવોર્મયઃ ॥ ૧૭-૫૩ ॥

વજ્રિણઃ શરગણઃ સમાપતન્
વાહને ખગપતૌ મુરદ્વિષઃ ।
તસ્ય તેજસિ બભૂવ ભસ્મસાત્
તૂલરાશિરિવ કાલપાવકે ॥ ૧૭-૫૪ ॥

પ્લાવિતો વિશિખવૃષ્ટિભિસ્તદા
જમ્ભભેદિ(વૈરિ)જલદપ્રસૂ(હ)તિભિઃ ।
અન્વદીપિ ગરુડઃ પ્રતાપવાન્
આજયસિક્ત ઇવ વહ્નિરાધ્વરઃ ॥ ૧૭-૫૫ ॥

વૃત્રહન્તુરયમહિયામિમાં
વિશ્વવિત્ સ્વવિષયે વિભાવયન્ ।
પશ્યતિ સ્મ વિબુધેષુ કાશ્યપિઃ
પન્નગેષ્વિવ પરાક્રમં ક્ષમમ્ ॥ ૧૭-૫૬ ॥

તસ્ય દેવપૃતનાવિધૂતયે
જૃમ્ભમાણવપુષો મહૌજસઃ ।
અપ્રભૂતમભવજજગત્રયં
બિભ્રતસ્ત્રિજગદેકદમ્પતી ॥ ૧૭-૫૭ ॥

તુડ્ગપક્ષતિશતાડ્ગશાલિનો
ભીમનાગઘટિતાકૃતેરભૂત્ ।
વાહતાં ચ વહતઃ સપત્તિતાં
સૈન્યતાડસ્ય સુરસૈન્યવેધિનઃ ॥ ૧૭-૫૮ ॥

પારિજાતપવનોર્મિબૃહિતૈ-
ર્વાસુકિપ્રભૃતિભિર્મહોરગૈઃ ।
ગાઢતાં હરિરથસ્ય બિભ્રતઃ
સારથિશ્ચ તુરગાશ્ચ સાહસમ્ ॥ ૧૭-૫૯ ॥

ગાઢદીપગરલાનલોખલા
તાક્ષ્યભૂષણભુજડ્ગકૂટ્કૃતિઃ ।

पीतनिर्भरसुधारसोन्मदाः

पाकशासनयमूरमूमुडत् ॥ १७-६० ॥

अप्रतर्क्यतरसो गरुत्मतः

पक्षवेगपवनेन ताडिताः ।

आत्मकङ्कुटमपोढ्य वज्रिणं

बभ्रमुर्दशसु दिक्षु भारुताः ॥ १७-६१ ॥

तस्य पक्षमरुता निवर्तितै-

र्वाङ्गिनी द्विविषदामशेषतः ।

वृत्रशासनशरासनय्युतैः

प्रत्यविध्यत शरैरजिह्मगैः ॥ १७-६२ ॥

वैनतेयनभरैर्विदारितो

बाह्यमान्तरमपि त्यजन् ममम् ।

शोणितैर्विरुध्ये सुरद्विपः

श्वेतशैलं ष्व धातुनिर्जैः ॥ १७-६३ ॥

क्ष्वेडितेन मुषिताशयानिव

प्लोषितानिव दृशा प्रदीमया ।

दारितानिव पतत्रमारुतैः

निर्जरान् अतनुतारुणानुजः ॥ १७-६४ ॥

स्वासु दिक्षु समवस्थितास्तदा

द्विष्टवञ्चितधियो द्विवौकसः ।

तोयदा ष्व युगान्तभास्करो

सन्निष्ठस्य समवृण्वताय्युतम् ॥ १७-६५ ॥

नाजिघांसदपराधिनोऽपि तान्

नाकनायकगणान् (भटान्)जनाईनः ।

आनृशंस्यमथवा न भज्यते

तस्य संश्रितजनेषु जातुयित् ॥ १७-६६ ॥

तेषु शिक्षावापरः शिलीमुष्मान्

प्राडिणोत् प्रभुरभर्मभेदिनः ।

अङ्कुशेन निशितेन उस्तिपो

दुर्मदान् प्रशमयन्निव द्विपान् ॥ १७-६७ ॥

તં સમેત્ય નિરપાયતેજસં
સમસમિમિવ તારકાગ્રહેઃ ।
સદ્ભિરેવ વિબુઘૈરસત્સમા
કાઽપિ દુર્ગહદશાઽન્વભૂયત ॥ ૧૭-૬૮ ॥

અષ્ટભિશ્ચ હરિતામધીશ્વરૈ-
ર્યમપ્રભૃતિભિશ્ચ સંહતૈઃ ।
વૃષ્ણિવીરશરખણિઽતાયુઘૈ-
ર્વિઙ્ઘલૈરજનિ વીતશક્તિભિઃ ॥ ૧૭-૬૯ ॥

અક્રમાત્ દશ દિશોઽવલોકયન્
દત્તદૃષ્ટિરભિતઃ ક્રમાત્ વૃષા ।
અસ્તકાર્મુકશિરસ્ત્રકઞ્ચુકાં
પ્રેક્ષ્ય દેવપૃતનામદૂયત ॥ ૧૭-૭૦ ॥

અસ્ત્રશસ્ત્રવિનિપાતમોહિતાન્
અર્દિતાન્ અસુરવૈરિસાયકૈઃ ।
સત્રપેવ સાપદિ ત્રપા જહૌ
દૈન્યમીલિતદૃશો દિવૌકસઃ ॥ ૧૭-૭૧ ॥

અપ્સરોનયનતોયકજ્જલૈઃ
શોણિતૈશ્ચ વિભુના સુપર્વણામ્ ।
આત્મકીર્તિસુધયા વિશોધિતે
ચિત્રમમ્બરતલે વ્યલિપ્યત ॥ ૧૭-૭૨ ॥

પગ્ચવકૃત્રવદનસ્થમામિષં
પ્રામુકામ ઇવ બાલવગ્ચકઃ ।
પ્રસ્થિતામભિનિવેશવાન્ પુનઃ
પ્રત્યપદ્યત ધૃતિં પુરન્દરઃ ॥ ૧૭-૭૩ ॥

વજ્રમાત્તમરિહન્તૃ જિષ્ણુના
વિષ્ણુના ચ યુધિ ચક્રમુદ્યતમ્ ।
દૃષ્ટવન્તિ ભુવનાનિ જહ્નિરે
કમ્પિતાનિ કલુષાણિ ચ (તત્)ક્ષણાત્ ॥ ૧૭-૭૪ ॥

તૌ પરસ્પરજિગીષયોદ્યતૌ

वीक्ष्य निष्प्रतिमवीर्यवैभवौ ।
व्योमभित्तिलिप्पितैरिव स्थितं
व्यक्तविस्मयभयैः सुरासुरैः ॥ १७-७५ ॥

कस्य केन परिभूतिरापतेत्
कश्च वेद रणवर्तनीमिति ।
सन्दिहानमनसो(सै)व तत्क्षणां
मध्यसीम्नि विजयश्रिया स्थितम् ॥ १७-७६ ॥

प्रेषितां हरिहयेन भीषणां(?)
झाटिनीं हृतवति त्रिधामनि ।
लोलिता निवृते परस्परं
लोकपालपूतना पराजुम्भी ॥ १७-७७ ॥

कान्दिशीकजितकाशिनोरिमां
व्यापृतिं विबुधवृष्णिवीरयोः ।
प्रेक्ष्य दुर्भेदविवेकयोरिव
प्रस्थितेव यकिताऽमरावती ॥ १७-७८ ॥

तं तथा समरदैन्यविप्लुतं
शान्तदर्पमयथापुरं स्थितम् ।
व्यक्तनृत्तलुदयं वलद्विषं
वीक्ष्य विश्वमभिलं व्यलज्जत ॥ १७-७९ ॥

ग्रीडया तरलितैर्विलोचनै-
र्वेपमानकमलाकरोपमः ।
सन्नतः क्षणमवैक्षि वासवः
सापडासमिव सत्यभामया ॥ १७-८० ॥

यादवेन्द्रविबुधेन्द्रयोस्तदा
रत्नयोरिव तुलाधिपुठयोः ।
गौरवेण दृष्टो समुन्नति-
लार्धवेन य नतिस्तद्वद्भुतम् ॥ १७-८१ ॥

यत् प्रभौ नरकभर्तनेऽभवत्
देवदर्पदमने ततोऽधिकम् ।
पुष्यति स्म मकरन्दमेदुरं

પુષ્પવર્ષમમૃતોદ્ભવસ્તરુઃ ॥ ૧૭-૮૨ ॥

ઇત્યનાકલિતપૂર્વસત્કૃતિં

વૃક્ષમાત્રકલહોલ્બણં વિભુઃ ।

નિર્જિગાય મિષતાં દિવૌકસાં

આત્તશસ્ત્રમમરાવતીશ્વરમ્ ॥ ૧૭-૮૩ ॥

દીપ્યમાનમનઘેન તેજસા

દેવકીસુતમવેક્ષ્ય દેવતાઃ ।

અસ્ત્રજાલમવધૂય સિદ્ધિદાન્

અઞ્જલીન્ અભિભરુઃ કરામ્બુજૈઃ ॥ ૧૭-૮૪ ॥

સોડથ સંયતિ પલાયનોન્મુખઃ

પાકશીલ ઇવ પાકશાસનઃ ।

સત્યથા વિહસિતોડપિ સત્ત્વવાન્

પ્રત્યબોધિ પરમેષ્ઠિનં પુનઃ ॥ ૧૭-૮૫ ॥

ધિક્ પ્રમાદમદિરાં વિમોહિનીં

ધિક્ પરિગ્રહવિશેષમીદૃશમ્ ।

ધિક્ ચ મે ત્રિદશરાજતામિતિ

સ્વં જગર્હ મઘવા(ન્)મુહુર્મુહુઃ ॥ ૧૭-૮૬ ॥

તેન તત્ર વિહગેન્દ્રવાહનો

વારણાદવનતેન બિભ્યતા ।

નિર્જિતેન હરિણા હરિઃ સ્વયં

પર્યવૈક્ષિ શરણં પ્રિયાસખઃ ॥ ૧૭-૮૭ ॥

તુષ્ટુવે ચ પુરુષં પુરુષુતં (પુરઃસ્થિતં)

પ્રાઞ્જલિઃ પરિબૃઢો દિવૌકસામ્ ।

રક્તભાવવિગમોજ્જવલં મુખં

રાહુમુક્તમિવ ચન્દ્રમુદ્ગહન્ ॥ ૧૭-૮૮ ॥

શઙ્ક એષ શરણં પ્રપદ્યતે

ભક્તજીવિત ! ભવન્તમીશ્વરમ્ ।

મિત્રભાવસમુપાગતં જનં

ન ત્યજેયમિતિ નાથ મન્યસે ॥ ૧૭-૮૯ ॥

मातरं त्रिजगतां तव प्रियां
मानुषीति मनुते स्म मद्रूः ।
तेन नूनमनुभूतमीदृशं
दैन्यमेतदवशोदितं मया ॥ १७-८० ॥

निर्जितोऽलमजितेन यत् त्वया
लम्बितोन्नतिरनेन न त्रये ।
न ह्यजय्यमिह किञ्चिदस्ति ते
सर्वनेतुरतिरिक्तमात्मनः ॥ १७-८१ ॥

अस्तु, मा स्म भवदित्यनन्यया
वीक्षया जगदिदं नियच्छता ।
नाथ ! निष्प्रतिघतेजसा त्वया
नन्वयं मम पराजयो जयः ॥ १७-८२ ॥

आत्मघातिभिरलंभतिग्राहात्
मादृशैस्त्वदितरेषु रागिभिः ।
अव्यवस्थितजयेतरुक्मं
धूतमेतदधृष्टैर्निषेव्यते ॥ १७-८३ ॥

आधिकारिकपदेषु ते वयं
स्वेषु यावदधिकारमाहिताः ।
प्रापितास्तव परं पदं त्वया
निर्विशेषं निविशेमहि त्वयि ॥ १७-८४ ॥

न क्षिपेदपि तृणं समीरण-
स्त्वत्प्रयुक्तामनलो न निर्दुत् ।
न प्रजापशुपती न येतरे
त्वद्विपक्षमभिरक्षितुं क्षमाः ॥ १७-८५ ॥

अग्रजे मयि द्विर्वीकसां पितुः
पुत्रभावमुपसेदुषा त्वया ।
मानितोऽलमवमानितः स्वयं
वानरानुग्रहितैः स्वयेष्टितैः ॥ १७-८६ ॥

मद्विधा विषमवृत्तिशालिनः
शान्तघोरसमयातिलङ्घिनः ।

પોષયન્તિ ભવતઃ ક્ષમાનિધેઃ

પ્રાયશઃ પ્રહસનોચિતં રસમ્ ॥ ૧૭-૯૭ ॥

અસ્મદિષ્ટમનઘાસ્ત્રિવિષ્ટપં

દુઃખમિશ્રમવધાર્ય દુર્ગતિમ્ ।

ત્વત્પદં પરમનન્યચેતસઃ

સંશ્રયન્તિ નિરપાયમાશ્રયમ્ ॥ ૧૭-૯૮ ॥

અલ્પમસ્થિરમપાયદન્તુરં

સ્વર્ગસૌધમવધીર્યં સૂરયઃ ।

નિસ્તરન્તિ જગદેકહેતુના

સેતુનેવ ભવતા ભવાર્ણવમ્ ॥ ૧૭-૯૯ ॥

ત્વત્પદૈકદૃઢભક્તિરૂપયા

મુક્તિવાસરવિભાતસન્ધયા ।

ક્ષીયતે જગતિ કસ્યચિત્ પ્રભો

! મોહસન્તતિમયી મહાનિશા ॥ ૧૭-૧૦૦ ॥

દેશકાલગણનાતિલઙ્ઘિભિઃ

માતૃમાગમગણેન વાઙ્છિતૈઃ ।

ભૂષિતો ગુણવિભૂતિસાગરૈઃ

ત્વત્સમસ્ત્વમિતરે મિથસ્સમાઃ ॥ ૧૭-૧૦૧ ॥

કા કથા તવ સમેડધિકેડપિ વા

હીન ઇત્યપિ ક એવ ગણ્યતે ।

મેરુસર્ષપનિદર્શનં ચ તે

મા સ્મ ભૂત્ ત્વદિતરસ્ય ચાત્મનઃ ॥ ૧૭-૧૦૨ ॥

ભૂતભવ્યભવદાત્મનઃ પ્રભો

! યન્નિદાનમખિલસ્ય શાશ્વતમ્ ।

યત્ પ્રવિશ્ય ન પુનર્નિવર્તતે

યત્ પરં પદમુશન્તિ તદ્ભવાન્ ॥ ૧૭-૧૦૩ ॥

જાતિવર્ણરચનાવિચિત્રિતં

વિશ્વચિત્રમુદ્ભીલયદ્ભવાન્ ।

આત્મભિત્તિનિયતસ્થિરાશ્રય-

સ્તૂલિકાં ત્રિગુણલક્ષણાં વહન્ ॥ ૧૭-૧૦૪ ॥

अप्रयच्छति दूरत्ययङ्कमे
त्वय्यशेषजगदेकधातरि ।
छमन्यदुभयं य मिश्रितं
कस्य केन किमिवोपपद्यते ॥ १७-१०५ ॥

आयतन्त भुवनान्यशेषत-
स्त्वय्यतस्त्वमनुपाधिरीश्वरः ।
वर्धनीयविभवा वयं पुनः
त्वत्प्रदिष्टपुरपत्तनेश्वराः ॥ १७-१०६ ॥

जन्मकर्मभिरसौ निबध्यते
तानि यस्तव न वेत्ति तत्त्वतः ।
त्वत्स्थामृतसं पिबन्ति ये
ते भवेयुरपुनस्तनन्धयाः ॥ १७-१०७ ॥

कथ्यते विद्विदन्तरात्मनः
शास्त्रशुद्धुदयैर्मनीषिभिः ।
सृष्टिसंसारक्षणेषु ते
विश्वरूप ननु कर्मकर्तृता ॥ १७-१०८ ॥

आकुमारमनुभावमीदृशं
नाथ लोकविदितं तव क्षिपन् ।
उन्त नूनमहिमांशुमण्डलं
तस्करस्तमसि गोमुमिच्छति(मुद्युतः?) ॥ १७-१०९ ॥

पक्षपातपरिहारशुद्धया
पश्यति प्रणिदधानया धिया ।
यत्पृषन्ति निगमाः स्पृशन्ति तं
त्वत्प्रभावमनायमात्मवान् ॥ १७-११० ॥

मानुषत्वमनुगच्छता त्वया
भोक्षितैस्त्वमवधीर्यसे जनैः ।
तेन नस्त्रिगुणान्त्रयेतसा-
मागतेयमसमीक्ष्यकारिता ॥ १७-१११ ॥

शर्वरीदिवसवत् विधूर्णयन् (विधूर्णते)

સ્વાપજાગરદશા વિધેરપિ ।

કિં પુનસ્તદિતરસ્ય તન્મયા

મોહબોધવિવશેન ભૂયતે ॥ ૧૭-૧૧૨ ॥

યોડસિ સોડસિ ચ યથા તથાડસિ ચ

ત્વાં ત્વમેવ ખલુ વેત્સિ વા ન વા ।

તસ્ય તે ન ખલુ તત્ત્વવેદિનો

વારિધેરિવ વયં તટસ્થિતાઃ ॥ ૧૭-૧૧૩ ॥

ત્વત્પ્રતીપચરણાત્ દિવૌકસાં

દાનવાથિતવતાં ત્વયાડધુના ।

સ્થાન એવ પરિભૂતિરાહિતા

નાસુરો ન ચ સુરો ગુણાન્તરે ॥ ૧૭-૧૧૪ ॥

અર્ચનીયચરણામ્બુજે ભવ-

ત્યાતતાથિપદવીમુપેયુષામ્ ।

ન્યસ્તશસ્ત્રપરિકર્મણામસૌ

નિષ્કૃતિસ્ત્વદુપસત્તિરેવ નઃ ॥ ૧૭-૧૧૫ ॥

કિં તદસ્તિ કુશલેષુ યન્ન તે

તસ્ય કિં ત્વદિતરેષુ યત્ તવ ।

ઈદૃશસ્ય ભવતઃ કિમીદૃશા

તસ્યુષા ત્રિયુગ ! જગ્મુષાડપિ વા ॥ ૧૭-૧૧૬ ॥

અલ્પસત્ત્વમવલેપયન્નિતં

બલ્બજેષુ બહુમાનશાલિનમ્ ।

ત્વત્કૃપૈકપરિહાર્યવિપ્લવં

પ્રત્યવેક્ષણપદં પ્રતીહિ મામ્ ॥ ૧૭-૧૧૭ ॥

મૃષ્યતાં મમ વિભો વ્યતિક્રમઃ

વિ(પ્ર)સ્મૃતત્વદુપકારપદ્ધતેઃ ।

ક્ષુદ્ર (રુદ્ર)કોપવિવશસ્ય દેહિનઃ

કસ્ય નામ ન ભવત્યપહિયા ॥ ૧૭-૧૧૮ ॥

ત્રાતુમેવ શરણાગતાન્ સુરાન્

આસુરાન્ અભિજિઘાંસતા ત્વયા ।

રાગરોષરહિતાત્મના સ્વયં

दैत्यशत्रुरिति नाम गृह्यते ॥ १७-११८ ॥

त्वद्गृहीतगुणसूत्रसन्धितान्
दारुपुत्रनयतः प्रवर्तिनः ।
निर्गुणानपि निसर्गकिङ्करान्
स्वीकुरुष्व कृपया स्वयैव नः ॥ १७-१२० ॥

वासवस्य वयनं निशम्य तत्
भावशुद्धिपरिकर्मिताक्षरम् ।
दीनगुप्तिजननीं पुनर्दया-
मन्वविन्ददरविन्दलोचनः ॥ १७-१२१ ॥

उद्धृतं य विभुना सुदर्शनं
त्राणदं त्रिदिवसन्नामभूत् ।
तस्य दृढमनेन दीव्यतः
शिक्षाणैकनियतं हि शासनम् ॥ १७-१२२ ॥

आलु यैनमनघेन यक्षुषा
शोधयन् अमृतसिन्धुशोभिना ।
स्वादुसूतगभीरया गिरा
पारितोषिकभिवार्पयन् प्रभुः ॥ १७-१२३ ॥

भद्रमस्तु भवते दिवस्पते !
निर्जराश्च निरपायमासताम् ।
आत्मयौर्यदुरिताकरत्यञ्जं
माऽपहार्पुणसुराः पदानि वः ॥ १७-१२४ ॥

मा स्म लैष्ट मयि गोप्तारि स्थिते
भावितानि भविकानि सन्तु वः ।
वीतदानवपराभवश्चिरं
त्रातुमर्हथ सुरास्त्रिविष्टपम् ॥ १७-१२५ ॥

मन्त्रपूतमनुपप्लवं हवि-
र्यायजूकपरिषन्निषेवि(वेष्टि?)तम् ।
अन्तरात्मनि निविष्टमन्तरा
विन्दत स्थिरसुधारसान्तरम् ॥ १७-१२६ ॥

જન્મતોડપિ ભવતાં મહીયસા-

મામબન્ધુરદિતેરહં સુતઃ ।

દેવકીતનયભાવતોડપિ મે

સૈવ સમ્પ્રતિ સહોદરત્વધીઃ ॥ ૧૭-૧૨૭ ॥

આયુધાનિ પુનરક્ષતાનિ વઃ

સન્તુ સત્ત્વમપિ દૈત્યસૂદનમ્ ।

પાલયન્તુ બલિનો જગત્રયી

તે ભવન્ત ઉપપન્નપૌરુષાઃ ॥ ૧૭-૧૨૮ ॥

ઇત્યનાવિલમનોજ્ઞયા ગિરા

નિર્મલાં નિજદયામિવોદ્ધમન્ ।

સૌમ્યદૃષ્ટિરકરોત્ સુધાભુજઃ

પર્યવસ્થિતધૃતીન્ પરઃ પુમાન્ ॥ ૧૭-૧૨૯ ॥

તે ચ તેન ગરુડં નિયચ્છતા

ગમ્યતામિતિ ગભીરમીરિતાઃ ।

અદ્યજાતવદનન્યવત્સલે

પ્રશ્રિતાઃ સુમનસઃ પ્રતસ્થિરે ॥ ૧૭-૧૩૦ ॥

ગૃહ્યતાં તરુરસાવિતિ સ્વયં

ભામયા ભગવતા ચ ભાષિતે ।

આગમિષ્યતિ પુનસ્ત્વયા સહે-

ત્યાહ દાનવરિપું દિવસ્પતિઃ ॥ ૧૭-૧૩૧ ॥

શાન્તગર્વગરલે દિવસ્પતૌ

સન્નિવેશ્ય સુરલોકસમ્પદમ્ ।

આમુમૈચ્છદનુજીવિરક્ષિતાં

સ્વાં પુરીમથ સુપાર્ણવાહનઃ ॥ ૧૭-૧૩૨ ॥

આત્માધિકારમનુમત્ય દિશાપતીનાં

વજ્રં પ્રદિશ્ય પુનરપ્યનઘં મધોને ।

દિવ્યદ્રુમપ્રતિગતિં ચ પરં વિ(પુનર્વિ)ધાસ્યન્

દત્તાભયો દનુજશત્રુરવાપ તુષ્ટિમ્ ॥ ૧૭-૧૩૩ ॥

અથ પદવિનિકીર્ણમન્દારવન્દારુવૃન્દારક-

સ્તુતિશતબહુમાનસત્યાપિતેહઃ સ સત્યાપતિઃ ।

अमरसमरवेगविभ्यातदाक्ष्येण ताक्ष्येण गां
प्रतिजिगमिषितां(षिता)पुरीं त्रातुमन्वक् समन्वग्रीत् ॥ १७-१३४ ॥

पश्यत्यारादनिमिषगणो पारिजातापडारात्
सस्ताकल्यामिव यदुपतिः स्थापयन् स्वर्गलक्ष्मीम् ।
आशापावैरवनतपदस्त्यक्तलज्जैरभीक्ष्णं
रामत्रातां भगपतिरथो राजधानीं प्रतस्थे ॥ १७-१३५ ॥

॥ छति कविताईकसिंङस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्भेङ्गटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु यादवाभ्युदये
मडाकाव्ये पारिजातानयनं नाम सप्तदशःसर्गः ॥

॥ स्वर्गावतरणमार्गवर्णनं नाम अष्टादशः सर्गः १८ ॥

अथात्मयिन्तानुयरेण यास्यन्
विडङ्गराजेन विभुः पुरीं स्वाम् ।
उवाच पत्नी (लक्ष्मी)दशनांशुलक्षात्
वमन्निवाऽऽनन्दममान्तमन्तः ॥ १८-१ ॥

सत्ये ! समीक्षस्व विपारिजातां
वृत्तेन ङीनामिव वेदविद्याम् ।
निशामिव प्रोषितशीतमानुं
नारीमनाथामिव नाकलक्ष्मीम् ॥ १८-२ ॥

आलम्बिता नम्रमुष्मी भवत्या
उस्तेन रक्ताङ्गुलिपल्लवेन ।
वदान्यवृक्षस्य विभाति शाभा
वक्तुं वयस्येव रङः प्रवृत्ता ॥ १८-३ ॥

सुपर्णवेगानिलविप्रकीर्णैः
सुरद्रुमैरन्तरितः सुमेरुः ।
आलक्ष्यते कालवशेन भूयः
प्ररुढ(सूत)लूनैरिव पक्षजालैः ॥ १८-४ ॥

निसर्गकल्याणतया प्रतीतं(दीप्तं)
सर्वोत्तरे तत्त्वमिवैकमाद्यम् ।

અમુ પ્રિયે નૂનમતન્દ્રિતાનિ
જ્યોતીષિ ભક્ત્યા પરિચિન્ત્યજસ્રમ્ ॥ ૧૮-૫ ॥

વિતાનવાન્ વ્યોમતલેન મેરુ
સ્તારાગણૈરાહિતમૌક્તિકેન ।
નિવિશ્ય મધ્યેક્ષિતિભદ્રપીઠં
ગડ્ગોદકૈરાદ્રિયતેઽભિષેકમ્ ॥ ૧૮-૬ ॥

સહસ્રભાનુપ્રમુખૈઃ સમન્તા
જજ્યોતિર્ગણૈરસ્ય વિદ્યુર્ણમાનૈઃ ।
મહીભૃતામગ્રસરસ્ય મન્યે
નીરાજનં વિશ્વસૃજા પ્રયુક્તમ્ ॥ ૧૮-૭ ॥

પ્રખ્યાતધામ્નામપિ દિક્ષપતીનાં
પ્રાસાદવાસાદરમાક્ષિપન્તઃ ।
અધ્યાસિતા યોગિભિરસ્ય નિત્યં
રાજન્ત્યમી રત્નગુહાવિશેષાઃ ॥ ૧૮-૮ ॥

પરિસ્ફુરન્ત્યાઃ ક્ષિતિપદ્મમધ્યે
પાર્શ્વેષુ હેમાચલકર્ણિકાયાઃ ।
પશ્ય પ્રિયે રત્નવિશેષચિત્રાં
કૃશોત્રતાં કેસરશૈલપડ્ક્તિમ્ ॥ ૧૮-૯ ॥

વલીવિભડ્ગૈરિવ વર્ષભેદૈ-
સ્ત્રિભિર્વિભક્તં ત્રિદશાનુભાવ્યૈઃ ।
સન્દૃશ્યતે સાગરમેખલાયા
સુમધ્યમે મધ્યમિદં ધરણ્યાઃ ॥ ૧૮-૧૦ ॥

અભઞ્જનીયં પ્રથિમાનમાત્મં
સ્થાનેષ્વરૈરાકલિતામહાર્યૈઃ ।
ચરાચરાણાં પ્રભવેન ધાર્યા
ચક્રાકૃતિં પશ્ય સમુદ્રનેમિમ્ ॥ ૧૮-૧૧ ॥

વિકલ્પિતાનિ ત્રિદિવેન ભૂમૌ
વર્ષાણિ દિવ્યાનિ વિલોકયેથાઃ ।
ઢ્ઢૈરિહ ઢ્ઢવિષાદમુક્તૈ-
ર્નિર્વિશ્યતે યૌવનમેકરુપમ્ ॥ ૧૮-૧૨ ॥

ઇલાવૃતાન્તાં નિ(ન્તાન્નિ?)ષધાદવાર્થી
વિલડ્ઘ ય હૃદ્યાં હરિવર્ષસીમામ્ ।
ખગેશ્વરઃ સંશ્રિતહેમકૂટં
નિનીષતે કિમ્પુરુષાસ્પદં નઃ ॥ ૧૮-૧૩ ॥

વપુઃ શુભં વાજિમુખાડ્ઘનાનાં
વડ્ઘં ચ યુગ્ઘન્નિહ કિન્નરીણામ્ ।
સ્ત્રીરત્નસૃષ્ટિ વિદધે વિધિશ્ચેત્
ત્ર્યક્ષઃ કથં પગ્ઘશરસ્ય જેતા ॥ ૧૮-૧૪ ॥

દિદૃક્ષમાણસ્ય મમૈષ દેશાન્
સવ્યાપસવ્યેન ગતિક્રમેણ ।
અમોઘવૃત્તિર્ગગને ગરુત્માન્
વિચેષ્ટતે ચિત્તમિવ દ્વિતીયમ્ ॥ ૧૮-૧૫ ॥

નિપત્ય ચોત્પત્ય ચ લડ્ઘયન્તી
નિમ્નોત્તરાન્ વર્ષવિભાગદેશાન્ ।
છાયા સમેન (સમેવ)સ્વપથેન યાન્તં
તરસ્વિનં તાર્ક્ષ્યમિવાતિશેતે ॥ ૧૮-૧૬ ॥

મહીયસો વેગવશેન મધ્યે
સીમન્તયત્રેષ શરત્પયોદાન્ ।
યદૃશ્યયા સમ્ભૃતયામરશ્રીઃ
સન્દૃશ્યતે દેવિ તવૌપવાહ્યઃ ॥ ૧૮-૧૭ ॥

વિયત્પયોધિં તરતાં વિશાલં
વિમાનદીપ્તેન ગરુત્મતા નઃ ।
ઇયં પુરઃ શૈલવનોપપન્ના
વિશ્વમ્ભરા ભાતિ વિલોમગેવ ॥ ૧૮-૧૮ ॥

શરદ્ઘનસ્તોમ ઇવોપસીદન્
સન્દૃશ્યતે (કિં દૃશ્યતે)કિન્નરનાથશૈલઃ ।
સન્ધ્યાવિહારચ્યુતસંહતાત્મા
શમ્ભોરિવોદ્ધૂલનભસ્મરાશિઃ ॥ ૧૮-૧૯ ॥

સુધાયમાનાં ધનદસ્ય સૌધે

સ્વાભાવિકીમસ્ય ગિરેરભિખ્યામ્ ।

પર્યાકુલૈર્વિષ્ણુપદીતરડ્ગૈ-

રામ્રેડયન્તીવ હરાટ્ટહાસાઃ ॥ ૧૮-૨૦ ॥

અમુષ્ય દીપોત્રતદન્તભૂમ્નો

નક્ષત્રમાભાર્ચિ(ઞ્ચિ ?)તતુડ્ગમૌલેઃ ।

પાદેષુ ભાન્તિ સ્ફુટિકાઃ પ્રભૂતાઃ

નાકદ્વિપસ્યેવ નખેન્દુભિમ્બાઃ ॥ ૧૮-૨૧ ॥

ઉદગ્રવજ્રણકર્કશાનાં

પર્યામસારેણ ભુજર્ગલાનામ્ ।

અનેન વિખ્યાપિતવિક્રમં તદ્

રક્ષઃ પુરા રામશરવ્યમાસીત્ ॥ ૧૮-૨૨ ॥

અયં વનૈઃ શ્યામનિતમ્બભાગો

ગૌરઃ સ્વયં ગૈરિકસમ્ભૃતશ્રીઃ ।

વલાહકગ્રાહ્યગુણાન્તરીયં

મદારુણં વ્યઞ્જયતે મદા(મા)ર્યમ્ ॥ ૧૮-૨૩ ॥

અસ્મિન્ ધનાધીશ્વરરાજધાન્યા-

માકર્ણિતં હૈમવતીસખેન ।

ત્વત્કીર્ત્યુપધ્નં શૃણુ કિન્નરીણાં

ગૃહેગૃહે કિન્નરકણ્ઠિ ગીતમ્ ॥ ૧૮-૨૪ ॥

નિશમ્ય દિવ્યદ્રુમસમ્ભવાનાં

નૂનં રવં નૂપુરમઞ્જરીણામ્ ।

ઉડ્ડીયમાનાઃ પ્રતિયન્ત્યમી ત્વાં

મઞ્જુસ્વરાઃ માનસહસદારાઃ ॥ ૧૮-૨૫ ॥

ઇતો હિરણ્યપ્રમુખૈઃ પ્ર(પ્રમુખોપ)ભુક્તા

શોણાધરે શોણિતરાજધાની ।

આદૌ સમુત્પાતપુનર્નિખાતૈઃ

કૈલાસશૃંગૈરિવ ભાતિ સૌઘૈઃ ॥ ૧૮-૨૬ ॥

મૃદ્ગનાદેન મૃગાહુમૌલિં

પ્રસાદયન્ પાલયતીહ દૈત્યાન્ ।

બલેરપત્યં બલિનાં વિજેતા

भाषासुरो बाहुसुस्रशाली ॥ १८-२७ ॥

रामास्त्ररन्ध्रोदितुंसयूथं

कौञ्चं गिरिं लक्षय दूरलक्ष्यम् ।

पीतां पुनः श्रोत्रपथेन काले

भागीरथीं जलुमिवोद्धमन्तम् ॥ १८-२८ ॥

अमुष्य दूरादसिताक्षि ; दृष्टिं

दिव्ये गिरौ दातुमिडासि त्वम् ।

मरुद्गणेन ज्यमुनोन्नतेन

स्वाढारसम्भूतिरमन्थि सिन्धुः ॥ १८-२९ ॥

विलग्नदैत्येश्वरशोषितानां

वैकुण्ठकेयूरजुषां मणीनाम् ।

अयत्नशाणोपलतामपुष्पन्

आर्द्राः सुधाभिन्दुभिरस्य कूटाः ॥ १८-३० ॥

लक्ष्मीसुधासञ्जननाय तूर्णं

विमग्नता वेगमनेन दत्तम् ।

आवर्तभेदैरधुनाऽप्यगाधै-

रथापयन्त्यम्बुनिधिर्मखौघाः ॥ १८-३१ ॥

अमोघभाषास्य मुनेरशोष्ये

हेनायमानानि यशःपयोधौ ।

गतागतैर्दुसकुलान्यमूनि

श्छायापथं सञ्जनयन्त्यपूर्वम् ॥ १८-३२ ॥

धृतिक्षमं देवि सुरस्रवन्त्याः

सिद्धाश्रितं शम्भुमिव द्वितीयम् ।

परिष्कृतिं भारतवर्षसीम्नः

प्राप्ता वयं पर्वतसार्वभौमम् ॥ १८-३३ ॥

अनुप्रविष्टं गिरिजासप्तीभिः

पर्यन्तसंस्तम्भितभूतवर्गम् ।

अदूरतश्चैत्ररथात्प्रभूतं

वैडारिकं पश्य वनं पुरारेः ॥ १८-३४ ॥

અભડ્ગુરૈરાહતયોરનડ્ગઃ
શ્ડ્ગારદિઘૈરિહ ચિત્રપુડ્ગૈઃ ।
અભિન્નમન્યોન્યલયાદકાર્ષીત્
દેહં દ્રયોરર્ધસમીક્ષ્યભેદમ્ ॥ ૧૮-૩૫ ॥

દિવા મહાનીલમયૂખજાલૈ-
ર્નક્તં પ્રકાશેન મહૌષધીનામ્ ।
પશ્યન્ત્યમુષ્મિન્ પરિવૃત્તિશૂન્યં
કાલં સદા કર્બુરમાદિતેયાઃ ॥ ૧૮-૩૬ ॥

અલુપ્તમેઘદ્યુતિરિન્દ્રનીલૈ-
ર્વજૈરસૌ નિત્યતટિત્પ્રકાશઃ ।
પ્રવૃત્તગડ્ગાસ્તનિતો દધાતિ
પ્રાવૃડ્ગુણાન્ પ્રીણિતનીલકણઃ ॥ ૧૮-૩૭ ॥

અમુષ્ય મૂર્ધન્યુપપત્ય નિમ્નૈ-
શ્ચતુર્દિશં વિષ્ણુપદી પ્રયાતિ ।
ચતુર્ભિરુન્મીલિતરાશિભેદા
વેધોમુખૈર્વેદમયીવ વિદ્યા ॥ ૧૮-૩૮ ॥

સરિત્સહસ્રૈરભિગમ્યમાના
શિલોચ્ચયૈરન્તરિતા દધાતિ ।
પ્રવાલમુક્તાપ્રભૃતેઃ પ્રસૂતિઃ
પત્ની પયોધેરિયમાનુરૂપ્યમ્ ॥ ૧૮-૩૯ ॥

ત્રયીમિવ ક્ષાલિતવિશ્વપદ્મં
ત્રૈલોક્યલક્ષ્મ્યા ઇવ સત્ત્વશુદ્ધિમ્ ।
તપોધનાઃ સર્વ ઇમાં ભજન્તે
ધર્મસ્ય નિશ્રેણિમિવ પ્રભૂતામ્ ॥ ૧૮-૪૦ ॥

પ્રખ્યાતગોત્રપ્રભવેડપિ નિત્યં
પરિગ્રહે ભૂયસિ વર્તમાને ।
ત્વયૈવ માં વેતિ કલત્રવન્તં
નાથં નદીનામનયૈવ લોકઃ ॥ ૧૮-૪૧ ॥

પતદ્ગ્રહે તિષ્ઠતિ રુઝમશૈલે
ધર્મદ્રવૈરાત્મભુવાડર્યમાનઃ ।

अस्याः प्रसूतिः परमस्य पुंसः

पादो नभस्सागरपारदृष्ट्वा ॥ १८-४२ ॥

त्रिभिस्त्रिलोकीभनघैः स्वपूरैः

तारागणाम्नेडितशीकरौघैः ।

विमार्जयन्ती वृजिनात् पुनीते

विष्णोरियं विष्णुमवैजयन्ती ॥ १८-४३ ॥

अभुग्नभागान्तरितैः पयोभिः

सम्भिद्यमानैरियमन्तरेषु ।

नगेन्द्रमूर्धन्युपयाति शोभां

नक्षत्रमालेव गजेन्द्रकुम्भे ॥ १८-४४ ॥

स्रोतोभिरस्याः परिपूर्यमाणः

सुधामयं सिन्धुभिर्वाऽऽदधानैः ।

अपां पतिर्नित्यमभिन्धनेन

ज्वालावता नूनमशोषितोऽभूत् ॥ १८-४५ ॥

भगीरथप्रार्थितसिद्धिमेनां

पृथक्प्रवाडां पृथिवीं पुनानाम् ।

भस्मीकृतानां सगरात्मजानां

प्राङ्मुः सुधां प्रापितदेवभावाम् ॥ १८-४६ ॥

स्थानानुगुणं प्रसृतैः प्रवाडै-

र्मडद्भिरेषा मधुरावधातैः ।

प्रालेयशैलात् प्रथितानुभावा

प्रवर्तते वागिव वश्यवायः ॥ १८-४७ ॥

उदीरितास्ताक्ष्यजवानिलेन

त्वन्नूपुरान्नूनमधीतनादाः ।

भवन्त्यमी स्वागतवादिनस्ते

भागीरथीसैकतराजडंसाः ॥ १८-४८ ॥

प्रदीयते सुन्दरि दूरकुष्ठै-

र्दिव्येन ते शोभरसौरभेण ।

मयूरपिञ्छातपवारण-

श्रीर्मन्दाकिनीडेमसरोजभृङ्गैः ॥ १८-४९ ॥

વહન્નસૌ કાગ્ધનપદ્મરેણૂન્
વ્યોમાપગાવીચિવિહારશીલઃ ।
વિલુપપત્રાકુરમાનને તે
સ્વેદોદ્ગમં ન ક્ષમતે સમીરઃ ॥ ૧૮-૫૦ ॥

અસ્યાઃ સમીરૈરપનીતગન્ધા-
ન્યલક્ષ્મકૈરક્રિતસૈકતાનિ ।
સ્વૈરોપભોગં સુરસુન્દરીણાં
વિવૃણ્વતે તીરલતાગૃહાણિ ॥ ૧૮-૫૧ ॥

રહસ્ત્વદાશ્વેષરસોત્સુકસ્ય
ત્વદેકદૃષ્ટેરપિ વિશ્વદૃષ્ટેઃ ।
વિયત્રદી લોચનયોરસૌ મે
વિહન્તિ લક્ષ્યાન્તરપક્ષપાતમ્ ॥ ૧૮-૫૨ ॥

દિવ્યં બદર્યાશ્રમમેતદન્તે
દેવૈઃ સ્તુતં દક્ષિણતઃ પ્રતીયાઃ ।
નિઃશ્રેયસં દર્શયતીવ વૃત્ત્યા
નારાયણો યત્ર નરેણ સાર્ધમ્ ॥ ૧૮-૫૩ ॥

નિવૃત્તરાગૈઃ પરિચર્યમાણો
નાથઃ સ્વયં નાકનિકેતનાનામ્ ।
ધન્યૈ(અન્યૈ)રનન્યૈરનુપાલનીયં
ધર્મં નિજં ધારયતીહ શુદ્ધમ્ ॥ ૧૮-૫૪ ॥

તૃતીયવર્ણપ્રભવે નિજાડગે
સ્ત્રીરત્નમુત્પાદ્ય વિહારયોગી ।
ઇહાડડત્મસમ્મોહનલાલસાના-
મપત્રપામપ્સરસામકાર્ષીત્ ॥ ૧૮-૫૫ ॥

અન્યથા દૂરાદનઘં તદીયં
પ્રાગદક્ષિણં ભાતિ તપોવનાગ્રમ્ ।
ભજન્તિ યસ્મિન્ પદયોરમુખ્ય
ન્યાસં શુભં નિશ્ચિતયોગલક્ષ્યાઃ ॥ ૧૮-૫૬ ॥

અત્ર સ્થિતં શ્રાન્તિજુષાં મુનીનાં

છાયાલકૃષ્ણાજિનપલ્લવેન ।
 વૈરોચનેર્દાનજલાવસેકાત્
 વર્ધિષ્ણુના વામનપાદપેન ॥ ૧૮-૫૭ ॥
 ઇમાનિ ચ પ્રેયસિ તાપસાના-
 મેકાન્તહૃદ્યાનિ તપોવનાનિ ।
 ઇહૈકપાદસ્થિતિમેતદીયાં
 ધર્મો યુગે ધારયતીવ તુર્યે ॥ ૧૮-૫૮ ॥
 તમો નિગીર્ણો સકૃદેવ પુંસા-
 માસીદતામાશ્રમહવ્યવાહાઃ ।
 ઇહૌષધાખ્યા(દી)નિ હવીંષિ ભુક્ત્વા
 ધૂમોપલક્ષ્યં ધ્રુવમુદ્ગમન્તિ ॥ ૧૮-૫૯ ॥
 નિજાશ્રમેભ્યઃ પ્રતિનિર્જિહાનાઃ
 દૂરાદમી દર્શિતપૂર્ણકુમ્ભાઃ ।
 સત્યાશિષઃ સમ્પ્રતિ સાધુવાઙ્મયૈ-
 રભ્યર્યયન્ત્યાહિતવહ્નયસ્ત્વામ્ ॥ ૧૮-૬૦ ॥
 સમીપવૃક્ષેષ્વિહ બ્રહ્મનીડાઃ
 શિક્ષોપપન્નાં શ્રુતિમુદ્ગુણન્તઃ ।
 શકુન્તયઃ શોણમુખા ભજન્તે
 સબ્રહ્મચર્યં સહ તીક્ષ્ણધીભિઃ ॥ ૧૮-૬૧ ॥
 ધર્મસ્ય સમ્ભૂતિરિવાગ્રતસ્તે
 સાન્દીપિ(પ?)નેરાશ્રમભૂમિરેષા ।
 અધીતિનો યત્ર મમ ત્રિવેદ્યા-
 મન્તઃ(માસ)સ્થિરાલોક ઇવાન્તરાત્મા ॥ ૧૮-૬૨ ॥
 સમગ્રરત્નોઘમિવાબ્ધિતોયં
 તારાગણૈરામભિવાન્તરિક્ષમ્ ।
 વિશક્રુટં વિન્ધ્યહિમાદ્રિમધ્યં
 પુણ્યં પ્રિયે ભૂષિતમેતદાર્યૈઃ ॥ ૧૮-૬૩ ॥
 પિતૃક્રિયાનિર્વૃત્તજામદગ્ન્યં
 ક્ષિમૈનસાં ક્ષેત્રમિદં કુરુણામ્ ।
 સમેયુષાં સંયુગદીક્ષયૈતત્

દેહત્યજા દક્ષિણાતો ન પન્થાઃ ॥ ૧૮-૬૪ ॥

સવ્યે ભવત્યાઃ સરયૂસમેતા
રમ્યેયમાભાતિ પુરી રઘૂણામ્ ।
દયાવિપાકેન ચરાચરાણાં
દિવ્યં પદં યત્ર દિદેશ રામઃ ॥ ૧૮-૬૫ ॥

તમાલષણ્ડૈસ્તમસેવ દૃ(સુ?)ઘૈ-
ર્વામિતરો વામવિલોચને નઃ ।
વસુન્ધરાકુન્તલકાન્તિયોરૈઃ
કાન્તૈરસૌ ભાતિ કલિન્દશૈલઃ ॥ ૧૮-૬૬ ॥

દિવાકરેણાત્ર બિલેષુ નૂનં
બન્દીકૃતાનાં બહુલક્ષપાણામ્ ।
છાયાવિશેષૈઃ પ્રચિતૈસ્તદર્હા-
માપ્યાયનામારચયન્તિ વૃક્ષાઃ ॥ ૧૮-૬૭ ॥

ઇતઃ પ્રભૂતાત્ પિતુરાગ્રજન્તી
કાલિન્દસૌ કાલિયદોષમુક્તા ।
સમેત્ય સાખ્યેવ સુરસ્રવન્ત્યા
સરિત્પતિ શુદ્ધિમતી પ્રયાતિ ॥ ૧૮-૬૮ ॥

સ્વમૂલશૈલસ્ય વિભાતિ શર્કૃગે
ઘાતૂપરક્તે સવિતુસ્સુતેયમ્ ।
મહાવરાહસ્ય મહીવ પૂર્વ
દંટ્રાકુરે દાનવશોણિતાકુ ॥ ૧૮-૬૯ ॥

યમસ્વસુસ્તન્વિ યથાર્થનામા
માન્યા સમીપે મધુરા વિભાતિ ।
સુપર્વણાં યત્ર સભાં સુધર્મા
ભૂમેરહં ભૂષણાતામનૈષમ્ ॥ ૧૮-૭૦ ॥

પિબત્યસૌ પશ્ચિમદક્ષિણાશાં
નૂનં ખગેશોઽયમનૂનવેગઃ ।
વિલોકિતાનામિહ ન વ્યવસ્થા
નેદીયસાં દેવિ દવીયસાં વા ॥ ૧૮-૭૧ ॥

त्रयीमयस्तन्वि तवौपवाख्यः

कालङ्कमादापन(त)तो धराण्यां (एयाः) ।

सामाभिरामध्वनिभिः समन्तात्

पक्षानिलैर्मार्जयतीव द्रोषान् ॥ १८-७२ ॥

आ पश्चिमादम्बुनिधेरवन्ध्या

शरत्प्रसूतैः क्षितिरस्य सस्यैः ।

दिवौकसां दर्शितभागधेया

दृशत्यसौ लोचनद्विष्टवृद्धिम् ॥ १८-७३ ॥

सस्त्रिप्रवाडैर्व्यतिकीर्यमाणैः

सङ्कुल्पयोनेरिव शिल्पभेदैः ।

पश्य प्रिये त्वं परिवृत्य किञ्चित्

दिव्योपमान् जानपदान् विशेषान् ॥ १८-७४ ॥

तवैष जुर्णश्चलयन् पुरस्तात्

विद्युन्मयीं वेत्रलतां प्रतन्वीम् ।

भिर्भर्ति शुद्धो धृतकञ्चुकश्रीः

प्रायः प्रतीढारपटं पयोदः ॥ १८-७५ ॥

आदाय शालिस्तम्बकान् अदूरात्

प्राप्ता शुक्रश्रेणिरसौ विभाति ।

त्वदागमप्रीतशरत्प्रयुक्ता

वैडायसी वन्दनमालिङ्गेव ॥ १८-७६ ॥

आरक्तकुल्लैररविन्दिनीनां

सूनैरभी नूतनसूर्यकल्पैः ।

त्वत्क्षान्तिमाध्वीमनुभूय रक्तै-

र्नैत्रैरिवाभान्ति समुद्रदाराः ॥ १८-७७ ॥

करेणुकाभिः सल गाढमानाः

पयः प्रसन्नं शरदापगानाम् ।

अभी निमीलन्नयनाः कपोलै-

राविर्महैराविलयन्ति नागाः ॥ १८-७८ ॥

स ओष समच्छदरेणुजालैः

क्रीडन्निवालिम्यति गन्धवाहः ।

વન્યદ્વિપાનાં પ્રજતાં પ્રતીપં
 મદપ્રવાહૈર્મલિનાન્ કપોલાન્ ॥ ૧૮-૭૯ ॥
 અભિન્નવર્ણા ગૃહિણીવ ભવ્યા
 વેલાટવી વારિનિધેર્વિભાતિ ।
 નિત્યાનુભૂતામપિ નવ્યબુદ્ધ્યા
 રસૈરસૌ નિર્વિશતીવ હૃષ્યન્ ॥ ૧૮-૮૦ ॥
 તરંગવેગાત્ તરલામ્બુધારી
 ગૃહાત્યસૌ ગારુડરત્નવર્ણઃ ।
 વસુન્ધરાવારિરુહસ્ય પાર્શ્વે
 સિદ્ધોદયાં શ્યામલપત્રશોભામ્ ॥ ૧૮-૮૧ ॥
 વિભાતિ પર્યન્તમહી પયોધેઃ
 કૃનૈરસૌ વીચિકરપ્રકીર્ણૈઃ ।
 અભ્યર્ચિતાનાં ત્રિદશાતિથીના-
 માહારશૈષૈરિવ પર્યુદસ્તૈઃ ॥ ૧૮-૮૨ ॥
 પ્રવાલવહ્નૌ પરિદીપ્યમાને
 મુગ્ધન્યસૌ મૌક્તિકલાજવર્ષમ્ ।
 અમુખ્ય વેલા ધૃતવેપથુસ્તે
 વૈવાહિકાં સ્મારયતિ સ્મ વેલામ્ ॥ ૧૮-૮૩ ॥
 સ્વસમ્ભવં સમ્પ્રતિ પારિજાતં
 દૃષ્ટ્વા ચિરપ્રોષિતસન્નિવૃત્તમ્ ।
 આલિંગનાર્થીવ તરંગહસ્તાન્
 આવિર્મણીન્ ઉન્નમયત્યુદન્વાન્ ॥ ૧૮-૮૪ ॥
 અહીન્દ્રનિશ્વાસમરુત્પ્રણૈ-
 રાવર્તસમ્ભેદિભિરેષ કૃનૈઃ ।
 ઉપાયનં દિત્સુરિવામ્બુધિસ્તે
 મુક્તાતપત્રાણિ મુહુઃ પ્રસૂતે ॥ ૧૮-૮૫ ॥
 વેલાચલાદર્ભકપગ્ધવકૃત્રાન્
 વિહંગપાતેન જિઘૃક્ષમાણાન્ ।
 નિમજ્જનોન્મજ્જનવેગભૂમ્ના
 માતંગયાદાંસિ વિલોભયન્તિ ॥ ૧૮-૮૬ ॥

પ્રવાલમુક્તામણિભિઃ પ્રદિષ્ટૈઃ
પ્રત્યાહૃતૈઃ પત્રલતાકુરાદૈઃ ।
અન્યોન્યભૂષાપરિવૃત્તિલીલાં
કરોત્યસૌ કૂલ(તીર)ભુવા પયોધિઃ ॥ ૧૮-૮૭ ॥

વાર્ણ મહાનીલમણિપ્રકાશૈઃ
સ્મિતધૃતિં મૌક્તિકચન્દ્રિકાભિઃ ।
ભિમ્બાધરં વિદુમભડ્ગભેદૈઃ
વ્યનક્ત્યસૌ તન્વિ તવામ્બુરાશિઃ ॥ ૧૮-૮૮ ॥

વિવૃણવતી બાહબવહ્નિદીપ્તિં
વિદ્યોતતે વિદુમપડ્ક્તિરેષા ।
દેવેન સમ્પીડિતયોસ્ત્રિધામ્ના
દૈત્યેન્દ્રયોરાન્ત્રપરમ્પરેવ ॥ ૧૮-૮૯ ॥

મહાવરાહસ્ય ખુરાદ્રિધાતૈઃ
ક્ષુણ્ણઃ પ્રવિહ્નો રઘુવીરબાણૈઃ ।
વિસંસ્થુલદ્વીપતયોપલક્ષ્યૈ-
વીરવ્રણૈરેષ વિભાતિ રૂઢૈઃ ॥ ૧૮-૯૦ ॥

સમ્ભૃત્ય તોયં સહસોજ્જિહાનાન્
સેન્દ્રાયુધાન્ પશ્ય ધનાન્ સનાદાન્ ।
ઉદન્વતા દુર્જયમન્તરિક્ષં
જેતું પ્રવૃત્તાનિવ તસ્ય પુત્રાન્ ॥ ૧૮-૯૧ ॥

અપાં તરડ્ગૈરયમન્તરડ્ગૈ-
રાપ્લાવયિષ્યન્ સમયે ધરિત્રીમ્ ।
સમીનયૂધસ્તનુતે સરસ્વાન્
સન્નાહગન્ધીનિ ગતાગતાનિ ॥ ૧૮-૯૨ ॥

અસૌ પરપ્રેમપદં સ્વભાવા-
દાપૂર્થમાણો મહતા રસેન ।
આત્મેવ દૃષ્ટઃ સહસા પ્રજાના-
મદર્શનેચ્છામિતરેષુ દત્તે ॥ ૧૮-૯૩ ॥

ગરુત્મતઃ કમ્પિતદિવ્યવૃક્ષં

પક્ષાનિલં પાતુમુપેત્ય નાગાઃ ।
 વિતન્વતેડબાલમણિપ્રકાશૈ-
 રસૂર્યબાલાતપમન્તરિક્ષમ્ ॥ ૧૮-૯૪ ॥
 મરુદ્ભિરાધૂર્ણિતસાદ્રિનાગૈ-
 વર્વેગોદ્ભવૈરસ્ય વિમથ્યમાનઃ ।
 ઉત્ક્ષિપ્તશઙ્ખપ્રકરાપદેશાત્
 ભૂયઃ સુધામુદ્ગિરતીવ સિન્ધુઃ ॥ ૧૮-૯૫ ॥
 દોધૂયમાનં વિવિધોર્મિયોગાત્
 છાયાગરુત્મન્તમવેક્ષ્ય ભીતાઃ ।
 આવર્તશૈલીમભિનેતુમિચ્છ-
 ન્ત્યઙ્ગૈરમી કુણ્ડલિતૈર્ભુજઙ્ગાઃ ॥ ૧૮-૯૬ ॥
 સકેનહાસો જટિલઃ પ્રવાલૈ-
 રુદ્ધર્તયન્ ઊર્મિભુજૈર્ભુજઙ્ગાન્ ।
 વિડમ્બયત્યેષ નિસર્ગભીમઃ
 કસ્યાપિ કલ્પાન્તનટસ્ય લીલામ્ ॥ ૧૮-૯૭ ॥
 અશેષતઃ સોડયમચિન્ત્યભૂમા
 કુમ્ભીકુમારેણ નિપીતવાન્તઃ ।
 સિષ્ણાસયા સમ્પત્તોડપિ દૃષ્ટ્વા
 દ્વિજાધિપાન્ વેપત ઇત્યવૈમિ ॥ ૧૮-૯૮ ॥
 પ્રદર્શિતાત્મભ્રમણેન નૂનં
 પ્રત્યાયિતાં મન્દરનર્તકેન ।
 સવ્યાપસવ્યૈર્ભ્રમણૈસ્તરસ્વી
 રમ્યામસૌ પુષ્યતિ રાસલીલામ્ ॥ ૧૮-૯૯ ॥
 તૈસ્તૈરસૌ નિર્મથિતો વિધૂતઃ
 સક્લોભિતો બન્ધનપીડનાદૈઃ ।
 પ્રસાદગામ્ભીર્યનિધિઃ પ્રથિમ્ના
 ક્ષમાન્વયં નોજ્ઞતિ શીતલાત્મા ॥ ૧૮-૧૦૦ ॥
 વિમથ્ય વિશ્રાણિતમેતદીયં
 દૈત્યદ્વિષા દેવિ મરુત્વદાદ્યાઃ ।
 સારં પિબન્તસ્ત્રિદશાઃ કદાડપિ

દ્રાધીયસીં નાનુભવન્તિ નિદ્રામ્ ॥ ૧૮-૧૦૧ ॥

કલત્રવન્તં પુરુષં પુરાણં

કપાલિનં ચન્દ્રકલાવતંસમ્ ।

ઐરાવતાઘૈઃ પ્રચિતાન્ અકાર્ષીત્

વૈમાનિકાન્ એષ મહાવદાન્યઃ ॥ ૧૮-૧૦૨ ॥

ઇદં જગદ્દર્શિતં તારતમ્યં

યદ્ભૂલતાલાસ્યવિશેષનિદ્ધમ્ ।

પ્રજાપતીનાં જનનીમજન્યાં

તામેષ દેવીમનધામસૂત ॥ ૧૮-૧૦૩ ॥

વરાય દત્વા નિરવઘયૂને

કન્યામસૌ કૌસ્તુભયૌતકં ચ ।

મહોત્સવે વાહનભોજનાઘૈ-

રાનર્થ દેવાન્ ઇતરાન્ ચથાર્દમ્ ॥ ૧૮-૧૦૪ ॥

જગન્ત્યશેષાણિ યદેકદેશે

પર્યક્રુતાં તસ્ય ગતઃ પ્રથિમ્ના ।

અલઙ્ઘનીયં મહિમાનમન્યૈ-

ર્ભજત્યસૌ ભાવિતશેષભાવઃ ॥ ૧૮-૧૦૫ ॥

અનર્ઘમાઘં હરિનીલરત્નં

લક્ષ્મીદૃશા નિત્યનિદર્શનીયમ્ ।

નભઃપ્રતિચ્છન્દનિભેન નૂન-

મન્તર્ગતં વ્યઞ્જયતિ સ્વધામ્ના ॥ ૧૮-૧૦૬ ॥

મધુદ્ધિષો વર્ણમુષાં મણીનાં

ત્રાસવ્યપાયેઽપિ તિરોહિતાનામ્ ।

ઉદન્તમાખ્યાતુમિવોર્મિમાલી

કરાન્ અસૌ કર્ષતિ વીચિહસ્તૈઃ ॥ ૧૮-૧૦૭ ॥

પશ્યામિ સૌહાર્દવતાં તવાક્ષણ

તરઙ્ગનિમ્નોત્તતલઙ્ઘનેન ।

ઉદ્ધર્તિતાનાં મહસાં મણીના-

મૂર્ધ્વ પ્રસર્પન્તમિવોર્મિમન્તમ્ ॥ ૧૮-૧૦૮ ॥

અન્વેષયન્ દિત્સિતદક્ષિણોડહ-
માચાર્યસાન્દીપિનિસૂનુવૃત્તમ્ ।
આવિષ્ણકાસુરસન્નિવેશં
પ્રાગ્ધ્યં મહાશઙ્ખમિહાન્વવિન્દમ્ ॥ ૧૮-૧૦૯ ॥

યાદોનિધાને યદુરાજધાન્યાઃ
સમ્પ્રાપ્તયે સેતુરિહોપક્રમઃ ।
રામેણ સીતાપતિના નિબદ્ધે
લઙ્કાપથે લાઘવમાદધાતિ ॥ ૧૮-૧૧૦ ॥

અમૂનિ કૈલાસનિભાન્યદૂરાત્
સિદ્ધાઙ્ગનાસેવ્યલતાગૃહાણિ ।
પુણ્યાનિ સત્યે પુલિનાનિ સિન્ધો-
શ્ચિરેણ દૃષ્ટિ ચરિતાર્થયન્તિ ॥ ૧૮-૧૧૧ ॥

તટપ્રદેશેષુ તરઙ્ગહસ્તૈઃ
પ્રસારયન્ સમ્પ્રતિ ફેનપઙ્ક્તીઃ ।
સભાજનાર્થં તનુતે ભવત્યાઃ
પ્રાયઃ પદન્યાસપટીમુદ્નવાન્ ॥ ૧૮-૧૧૨ ॥

વિલઙ્ઘયન્ વ્યોમપથેન સિન્ધુ
ત્વદ્દર્શને દીપકુતૂહલાનામ્ ।
રથસ્તવાસૌ ત્વરયાડતિશેતે
મનોરથં વિષ્ણુપદીવધૂનામ્ ॥ ૧૮-૧૧૩ ॥

સુરદ્રુમસ્ત્વદ્વિરહાલસાનાં
તવાગમં સૂચયિતું સખીનામ્ ।
મધુવ્રતીનાં મધુરૈઃ પ્રણાદૈઃ
પ્રિયંવદં પ્રેષયતીવ ગન્ધમ્ ॥ ૧૮-૧૧૪ ॥

વિજિત્ય સઙ્ખ્યે નરકં સનાકં
પ્રત્યાગતં માં પ્રતિગન્તુકામાઃ ।
પૌરાઃ પ્રહર્ષોપનતૈઃ પ્રણાદૈઃ
રમ્ભોનિધેરન્તરયન્તિ ઘોષાન્ ॥ ૧૮-૧૧૫ ॥

વિધાય તાક્ષ્યં ગગનાબ્ધિપોતં
સાર્ધં મયા દેવિ સમાવ્રજન્તીમ્ ।

प्रत्युद्गतेव प्रतिभाति भव्या
 दूरादियं द्धारवती पुरी त्वाम् ॥ १८-११६ ॥
 निबद्धजैत्रध्वजपङ्क्तिरभ्या
 पुष्पैरसौ पूरि(जि)तराजमार्गा ।
 सधामजाम्भूनदतोरणश्रीः
 सौधत्विषा सूययतीव लुर्धम् ॥ १८-११७ ॥
 पदे परस्मिन्निव नित्यमस्यां
 शुद्धेन सत्त्वेन विभूषितायाम् ।
 धर्मस्य वासाः प्रथिताः पृथिव्यां
 सरित्पतौ गोष्पदवद्भवन्ति ॥ १८-११८ ॥
 स्वरश्मिनिष्पादितसूर्यभेदा-
 मरिर्मुष्पैरञ्चि(रि)तभव्यभागाम् ।
 निवृत्तिधर्मे नियतस्थितीनां
 नैश्चयसीं पङ्क्तिमाङ्गुरेनाम् ॥ १८-११९ ॥
 सौधोपरुद्धत्रिदिव्यकाशां
 छायासमाकान्तभुजङ्गलोकां ।
 पुरीभिमां भूषितसिन्धुमध्यां
 कुत्र स्थितां वेत्सि कुतोमुष्मां वा ॥ १८-१२० ॥
 उदन्वता जातवती समन्ता-
 द्यत्नवप्रायिततुङ्गवेला ।
 न शक्यते सात्यकिना सनाथा
 नाथैः सुराणामपि जेतुमेषा ॥ १८-१२१ ॥
 प्राकारयङ्कं यदुराजधान्याः
 पश्यैतदुत्तुङ्गमसूर्यलङ्घ्यम् ।
 यद्भावावमेवं भजते यथार्थं
 सङ्क्षोभमृच्छन्निव यङ्कशैलः ॥ १८-१२२ ॥
 निर्मुक्तशेषोरगनिर्विशेषै-
 निङितनैरुन्नमितान्तरिक्षम् ।
 उदग्रतालध्वजमेतदग्रे
 सीमान्तरं सीरभृतो गुरोर्नः ॥ १८-१२३ ॥

અભૌમસમ્ભાવ્યવિભૂતિયોગં
 હૈમં સુરભૈરચિરોપનીતૈઃ ।
 અનુત્તમાદુત્તરમાર્યધામ્નઃ
 ખ્યાતં ત્વયા ગેહમિદં મદીયમ્ ॥ ૧૮-૧૨૪ ॥

પ્રતીક્ષમાણાન્ અધિચન્દ્રશાલં
 પશ્ય ત્વયા શિક્ષિતચારુલાસ્યાન્ ।
 ત્વત્કેશહસ્તસ્વજનૈઃ કલાપૈ-
 ગોપાનસીશ્છાદયતો મયૂરાન્ ॥ ૧૮-૧૨૫ ॥

આહારભેદૈરુચિતૈર્ભવત્યા
 સંરક્ષિતાનાં તનયાભિમાનાત્ ।
 શૃણુ ત્વદાલોકનતર્ષભાજા
 પ્રજલ્પિતં પગ્ગરશારિકાણામ્ ॥ ૧૮-૧૨૬ ॥

સીમન્તમુક્તામણિસન્નિકર્ષાત્
 પ્રસૂતિચિત્રીકૃતશુક્તિરમ્યાઃ ।
 અમી પુરસ્તાત્ ભવતીસખીના-
 મન્તર્મુદામગ્ગલયઃ સ્વદન્તે ॥ ૧૮-૧૨૭ ॥

માયાધિકેન વિધિના મનસેવ સૃષ્ટૈ-
 રાભાતિ યાદવગૃહૈરનઘા પુરીયમ્ ।
 નાભાગનાહુષનલાદિનરાધિપાના-
 માજાનસમ્પદપહાસ(વલેપ)મિવાડડદધાનૈઃ ॥ ૧૮-૧૨૮ ॥

નિત્યં ધનેશનગરીં નિધિભિઃ પ્રભૂતા-
 માખણ્ડલેન મહિતામમરાવતીં ચ ।
 પ્રત્યેકધામવિભવૈઃ પરિભૂય દૃષ્ટા
 સૌધૈરિયં પ્રહસતીવ સુધાવદાતૈઃ ॥ ૧૮-૧૨૯ ॥

ઇત્યાલપન્તમથ તાર્ક્ચરથેન કૃષ્ણં
 હેમાદ્રિણા હરિતશૈલમિવોપનીતમ્ ।
 પૌરાઃ સમીક્ષ્ય મુદિતાઃ સહ વલ્લભાભિઃ
 પદ્માવૃતાં દિવમકુર્વત દૃષ્ટિપાતૈઃ ॥ ૧૮-૧૩૦ ॥

પ્રત્યુદ્ગતપ્રિયસખીજનદત્તહસ્તાં

સત્યાં ત્રયીમયરથાદવતારયિષ્યન્ ।
નાથસ્તદા નગરમધ્યનભઃપ્રદેશા-
દાસીદતિ સ્મ નિજસૌધસમીપરથ્યામ્ ॥ ૧૮-૧૩૧ ॥

વ્યતિકરિતસુવેલાં વિશ્વકર્મપ્રસૂતિં
લવણજલધિગુમામાપ લહુમિવાન્યામ્ ।
ધનપતિબહુમાન્યાં ધર્મસેતુર્યદૂનાં
દુરધિગમસમીપાં દ્વારકાં રાજધાનીમ્ ॥ ૧૮-૧૩૨ ॥

વિજયિનમુપયાતં વીક્ષ્ય સત્યાસહાયં
વ્યતનુત મુદિતેવ દ્વારકા વન્દિકૃત્યમ્ ।
અમરતરુસમીરૈઃ પ્રેષિતૈરાહુતાના-
મુપવનમધુપાનામુન્મદાનાં પ્રણાદૈઃ ॥ ૧૮-૧૩૩ ॥

સ્તુતિશતમુખરાભિઃ સ્વર્ગનેતુઃ સ જેતા
સવિનયમનુયાતઃ સત્યભામાસખીભિઃ ।
નિજમગમદગારં નિર્વિશન્ પ્રેયસીનાં
સ્મરશરશયિતાનાં મન્દમભ્યુત્થિતાનિ ॥ ૧૮-૧૩૪ ॥

અભિગતમુષયા તદાહનિરુદ્ધં
બલિતનયેન બલીયસા નિરુદ્ધમ્ ।
યદુપરિષદિ સર્વલોકદર્શી
કલહરુચિઃ કથયામ્બભૂવ યોગી ॥ ૧૮-૧૩૫ ॥

બાણાભિખ્યં બલિસુતમથો બદ્ધબન્ધું જિગીષુઃ
સેનોત્થાનં સુમહતિ પુરે શ્વસ્તનં ઘોષયિત્વા ।
ચિન્તાગુઢત્રિભુવનહિતશ્ચિન્તનીયો મુનીનાં
વાસાગારં પ્રભુરધિગતો વાસતેયી નિનાય ॥ ૧૮-૧૩૬ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્વેદાન્તાથસ્ય શ્રીમદ્વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયયે
મહાકાવ્યે સ્વર્ગાવતરણમાર્ગવર્ણનં નામ અષ્ટાદશસ્સર્ગઃ ॥

॥ પ્રાબોધિકં નામ એકોનવિંશઃ સર્ગઃ ૧૯ ॥

નિત્યપ્રબુદ્ધમપિ નિર્મલયા સ્વદૃષ્ટ્યા

નિદ્રાણવત્ દરનિમીલિતનેત્રપદ્મમ્ ।
પ્રાબોધિકીભિરુપસેદ્ધિરિતીવ વાગ્ભિઃ
સ્વાધીનમર્ત્યતનયં(વપુષં)શ્રુતિવન્દિનસ્તમ્ ॥ ૧૯-૧ ॥

યામિન્યપૈતિ યદુનાથ વિમુગ્ધ નિદ્રાં
ઉન્મેષમૃચ્છતિ તવોન્મિષિતેન વિશ્વમ્ ।
જાતઃ સ્વયં ખલુ જગદ્ધિતમેવ કર્તુ
ધર્મપ્રવર્તનધિયા ધરણીતલે ત્વમ્(ઽસ્મિન્) ॥ ૧૯-૨ ॥

અશ્રાન્તસન્તતિભિરાભરણપ્રકાશૈઃ
આરાત્રિકં પ્રમુખયન્ત્ય ઇવોપચારમ્ ।
ઇચ્છન્તિ તે પ્રથમદૃષ્ટિમનન્યલભ્યાં
પદ્માનનાઃ પદનિવેશનધન્યહસ્તાઃ ॥ ૧૯-૩ ॥

વૃદ્ધાઃ કથઞ્ચિદરરે વ્યતિભિદ્ય હૈમં
દૌવારિકાસ્તવ ગૃહીતસુજાતવેત્રાઃ ।
નિર્ગચ્છતઃ પ્રવિશતશ્ચ નિશામયન્તો
નાથ ત્વદેકહૃદયા ન ભજન્તિ તન્દ્રીં (ન્દ્રામ્) ॥ ૧૯-૪ ॥

વિશ્વૈકતીર્થભજનેન વિશુદ્ધિમન્તો
નિદ્રોજ્જિતા નિગમસીમ્નિ નિશાત્યયે ચ ।
વૈતાનિકાન્ વિધિવશેન વિહૃત્ય વહ્નીન્
પુણ્યાશયાઃ પરિચરન્તિ પુરોધસસ્તે ॥ ૧૯-૫ ॥

નિદ્રાવશેન નિભૃતેક્ષણમુત્થિતાનાં
દ્વિત્રાણિ મન્યરપદાન્યપગત્વરીણામ્ ।
કાલે ગૃહીતમુચિતે રશનાઃ કથઞ્ચિત્
મૌનવ્રતં જહતિ મુગ્ધવધૂજનાનામ્ ॥ ૧૯-૬ ॥

સન્ત્યજ્યતે તરલમૌક્તિકજાલદૃશ્યૈઃ
તારાગણૈસ્ત્રિદશવર્ત્મ તમાલનીલમ્ ।
પદ્માપતેરમૃતનિર્મથનાવસાને
દુગ્ધામ્બુરાશિપૃષ્ઠૈરિવ રૂપમગ્નમ્ ॥ ૧૯-૭ ॥

નાથ સ્ફુરન્ત્યુપયતિ ધુમણિપ્રકાશે
ન જ્યોતિરિડ્ગણગણા ન ચ તારકાદ્યાઃ ।
તેજસ્વિનોઽપિ તમસૈવ સમૃદ્ધિમન્તઃ

त्वत्सन्निधौ मुषितभासं ध्रुवं त्वदन्ये ॥ १८-८ ॥

आनर्तितान् सललितं दिवसावसाने

वायालरत्नवल्यैर्निजउस्ततावैः ।

निद्रालसान् मृगदृशो गृहनीलकण्ठान्

आवासयष्टिशिभरादवरोडयन्ति ॥ १८-९ ॥

नृत्यन्त्युदीरितघनस्तनितामकाण्डे

नेदीयसीं तव निशम्य विभातनान्दीम् ।

चित्रातपत्रपरिमण्डलयारुढार्द्धः

शङ्खगारथोनिशरपत्ररथो मयूराः ॥ १८-१० ॥

निर्गत्य चित्रगरुतो निलयान्तरेभ्यः

तारस्वनास्तरुणविद्रुमताम्रयूडाः ।

रत्नाङ्गुलिषु रमणीभिरेवेक्ष्यमाणः

क्रीडारणं विदधते कृकवाकुवर्याः ॥ १८-११ ॥

प्राप्तास्तुलां हरितकोमलबाण्यपत्रैः

किञ्चित्परिस्फुरितशोणमुष्णैः सरोजैः ।

वामभ्रुवां वलयपङ्क्तिषु सञ्चरन्त्यो

मञ्जु कुवाणन्ति मणिपञ्जरशारिकास्ते ॥ १८-१२ ॥

प्रत्यक्षिते तमसि यास्यति विप्रकर्षं

सञ्छन्नभानुमति सम्प्रति ज्वललोके ।

गङ्गायमानसलिलं निजरश्मियोगात्

सिषणासयेव सितभानुरुपैति सिन्धुम् ॥ १८-१३ ॥

प्रत्यूषधर्मसमयेन समग्रधाम्ना

शोषं व्रजत्यमृतरश्मिमयूष्मपूरे ।

अह्नाय कैश्चिदभिधातमवाप्नुवत्य-

स्ताराः प्रयान्ति विलयं तनुबुद्बुदाभाः ॥ १८-१४ ॥

पत्युस्त्विषां प्रजडतः प्रथमाब्धितल्पं

सन्ध्यासरोरुदृशः प्रथमोत्थितायाः ।

सीमन्तिते तिमिरकुन्तलमध्यभागे

सिन्दूरराजिरिव भाति मयूषरेभा ॥ १८-१५ ॥

જ્યોત્સ્નાપદેશમવધૂય સિતોત્તરીયં
સ્તોકાવશેષિતસદાભરણપ્રબન્ધા ।
અડગીકરોત્યરુણભાવિતમડગરાગં
પ્રાચી દિશા દિનપતિં પરિભોક્તુકામા ॥ ૧૯-૧૬ ॥

નિર્ણિજ્ય સમ્પ્રતિ નિશાડગનિવેશલગ્નં
કાલેયપદ્મમિવ સન્તમસં કલકુમ્ભ ।
ક્ષોણીભૃતામરુણદીધિતયોડનુરક્તાઃ
પાદાન્ અલક્તકરસૈરિવ રજ્યન્તિ ॥ ૧૯-૧૭ ॥

પ્રાદુર્ભવિષ્યતિ ચરાચરજન્તુવર્ગે
પ્રાપ્તાડરુણેન વિધુના તમસા ચ વેલા ।
આભાતિ ભાવિતપરસ્પરલેશયોગા
માયાવિપક્તિરિવ લોહિતશુક્લકૃષ્ણા ॥ ૧૯-૧૮ ॥

ઉન્નિદ્રપદ્મનયનઃ સુભગોત્પલાભઃ
સમ્ભાવિતો મુનિગણૈરુપપન્નબોધૈઃ ।
રાગોત્તરાં શ્રિયમવાપ્ય રથાડગશોભી
જાતઃ સ એષ સમયો જગદેકસેવ્યઃ ॥ ૧૯-૧૯ ॥

નીતઃ શ્રમં નિહતરાત્રિવરૂથિનીકઃ
ચન્દ્રાતપત્રવિનિપાતવિલુપ્તભૂમા ।
પ્રત્યૂષવૈરિભિભવેન પરાહતાત્મા
કાલપ્રતીક્ષ ઇવ ગચ્છતિ કામવીરઃ ॥ ૧૯-૨૦ ॥

યોડસૌ જનસ્ય દિશતીવ સુધાનિધાનં
જાતધ્વનિઃ શ્રુતિષુ જાગરદ્દુભિસ્તે ।
મન્યે સ એવ મદનસ્ય નિશાચરસ્ય
સ્વચ્છન્દસૌમિકનિવૃત્તિમભિવ્યનક્તિ ॥ ૧૯-૨૧ ॥

અન્તર્બહિશ્ચ તમસા પરિમુચ્યમાને
જાગર્યથા જગતિ સમ્પ્રતિ દીપ્યમાને ।
પગ્થાયુધશ્ચિરપરિશ્રમશાન્તિમિચ્છન્
નિદ્રામુષૈતિ હૃદયેષુ નિતમ્બિનીનામ્ ॥ ૧૯-૨૨ ॥

અગ્રે ભવન્ ગુરુરિવ સ્વયમાનકાનાં
આદિષ્ટસમ્પદિવ કન્ધરયા તવૈષઃ ।

વ્યક્તાપ્લુતેન નિનદેન વિશુદ્ધવર્ણઃ
પ્રસ્તૌતિ નાથ નિગમાન્ પ્રતિબોધશઙ્ખઃ ॥ ૧૯-૨૩ ॥

મુગ્ધાઃ સ્વમુષ્ટિપરિમેયમનોજ્ઞમધ્યાઃ
પર્યાયચાપલતિકા ઇવ પગ્ચબાણાઃ ।
પ્રાસ્થાનિકપ્રણયદુર્વિનયોપશાન્ત્યૈ
પ્રત્યક્ષયન્ પ્રતિનિવર્તયતીવ યૂનઃ ॥ ૧૯-૨૪ ॥

અન્તશ્ચકાસદસિતોત્પલમક્રુયોગાત્ (લક્ષાત્)
ભાસોન્મદેવ પરિમીલિતતારકાર્ધા ।
નિષ્પીતકાન્તિમકરન્દરસં પ્રતીચ્યાં
નીહારભાનુચષકં નિદધાતિ સન્ધ્યા ॥ ૧૯-૨૫ ॥

દૃષ્ટ્વા નિમીલિતવર્તી નિયતિપ્રભાવાત્
આત્મપ્રિયાં કુમુદિનીમવધૂતધામા ।
ચ્યોતત્તુષારનયનોદકબિન્દુરિન્દુઃ
પ્રસ્થાનમિચ્છતિ મહત્ પ્રતિપન્નદેન્યઃ ॥ ૧૯-૨૬ ॥

ભોક્તું દિવં નિજવિયોગવિલુપદીપ્તિં
પ્રાગેવ તીવ્રરુચિના પ્રહિતેવ સન્ધ્યા ।
માલિન્યયોગમપનીય કરાવમર્શૈઃ
પ્રાયો યથાર્હમનુલિમ્પતિ કુકુમેન ॥ ૧૯-૨૭ ॥

અર્ધેન પાટલમનૂરુકરાનુષ્ઠગાત્
અર્ધાન્તરેણ મણિમેચકમન્તરિક્ષમ્ ।
અસ્પૃષ્ટતામધિરોહતિ નિસ્તમસ્કં
સંવીતપીતવસનેન તુલાં ત્વયૈવ ॥ ૧૯-૨૮ ॥

પદ્માપદામ્બુરુહચાવકપિઙ્ગભાસા (ધામ્ના)
ભાસા નિતાન્તમુદયાન્તરિતસ્ય ભાનોઃ ।
આરજયતે ગગનમધ્ય જગત્પ્રસૂતેઃ
નાભીસરોરુહભુવા રજસેવ ગાત્રમ્ ॥ ૧૯-૨૯ ॥

દગ્ધું તમો દનુજવૃન્દમિવામ્બુરાશેઃ
ઉત્તસ્થુષો મધુરિપોરિવ તિગ્મધામ્નઃ ।
ઉન્મેષિણી સુમનસામુદિતા પુરસ્તાત્
ચક્રપ્રભામનુકરોતિ મરીચિમાલા ॥ ૧૯-૩૦ ॥

દૃષ્ટિદ્રયં નિયતકાલમિદં પ્રજાનાં
એકા નિમીલતિ તયોરિતરાડપ્યલક્ષ્યા ।
તત્તાદૃશોસ્તવ દૃશોર્યુગપત્રબોધાત્
આલોકયોગમનઘં ભજતાં ત્રિલોકી ॥ ૧૯-૩૧ ॥

પ્રાચીનશૈલવિષયે પ્રચુરાંશુરેખાં
સન્ધ્યાદશામરુણરાગઘૃતાવસિક્તામ્ ।
કાલો નિધાય સૃજતીવ શનૈસ્તદન્તે
તિગ્મદ્યુતિં ત્રિભુવનૈકમહાપ્રદીપમ્ ॥ ૧૯-૩૨ ॥

પર્યામરશ્મિનિકરેણ સુવૃત્તભૂમ્ના
સૂર્યેન્દુભિમ્બયુગલેન સમસ્થિતેન ।
આભાતિ કાલવણિજા પરિકલ્પમાના
નક્તન્દિવક્ષણાતુલેવ નભસ્થલશ્રીઃ ॥ ૧૯-૩૩ ॥

નૈશં તમઃ ક્ષિપતિ નન્દિતચક્રવાકે
પદ્માન્ પ્રબોધયતિ ભાવિતમિત્રભાવે ।
દૃષ્ટિં પ્રસાદ(ધ)યતિ દર્શિતસત્પથેડસ્મિન્
દોષોલ્બણા કુમુદિની બહુમાનશૂન્યા ॥ ૧૯-૩૪ ॥

પાદસ્યુશાં દિશતિ ભૂમિભૃતાં પ્રકાશં
સત્ત્વં સમેધયતિ સદ્ભિરુદીરિતાર્ધ્યઃ ।
તેજોગણાનપિ તિરસ્કુરુતે સ્વદીપ્ત્યા
ચક્રપ્રિયસ્ત્વમિવ સમ્પ્રતિ ચાણ્ડભાનુઃ ॥ ૧૯-૩૫ ॥

આજાનપાણ્ડરતનુઃ પરભાગમૃચ્છન્
નીલામ્બરદ્યુતિમુષા નિજલાઞ્છનેન ।
સ્ફીતાકૃતિઃ પરિગતો મદરાગલક્ષ્યા
વીર ત્વદગ્રજ ઇવૈષ વિભાતિ ચન્દ્રઃ ॥ ૧૯-૩૬ ॥

સન્ધ્યોપરાગસમયં પ્રતિલભ્ય પુણ્યં
સ્નાતું નિશા ગગનસૌધતલાવતીર્ણા ।
આરક્તરૂપમવલમ્બયતા કરાગ્રં
પત્યા સહ પ્રવિશતીવ પરં સમુદ્રમ્ ॥ ૧૯-૩૭ ॥

દેવ ત્વયીવ દિવસાગમજાગરૂકે

સંરક્તવિશ્વમુદયં સવિતર્યુપેતે ।
અસ્તં શનૈરભિપતન્ ભજતે મૃગાકુઃ
ત્વદ્વૈરિવારવનિતાવદનેન્દ્રવસ્થામ્ ॥ ૧૯-૩૮ ॥

રાજાડસ્તમેતિ સુહૃદા મદનેન સાર્ધં
દીનાકૃતિઃ કુમુદિની દૃઢબદ્ધકોશા ।
વૈરી સમેતિ વિષમાશ્ચ ઇતીવ ભીતા
છાયાચ્છલેન ભજતે ગગનં ત્રિયામા ॥ ૧૯-૩૯ ॥

આમૃશ્ય રાત્રિમરુણોદયજાતપુષ્પાં
પ્રાપ્તાનુતાપ ઇવ સત્પથલઙ્ઘનેન ।
જયોત્સ્નાંશુકં દ્વિજપતિઃ પરિધાય નૂનં
ગ્રીડાનતો વિશતિ વારિનિધિં વિવર્ણઃ ॥ ૧૯-૪૦ ॥

અભ્યેતિ ભાનુરુદયાદ્રિમસહ્યતેજાઃ
સ્થાતું સ એષ સમયો ન મમેતિ પશ્યન્ ।
પ્રાયઃ સમાશ્રયતિ પાશભૃતાડભિગુમ્
તારાપતિશ્ચરમસાગરતોયદુર્ગમ્ ॥ ૧૯-૪૧ ॥

મૂલે મનાગ્ ભવતિ મુગ્ધ્યતિ પૂર્વભાગં
શૈથિલ્યમૃચ્છતિ તમાલરુચિસ્ત્રિયામા ।
આકૃષ્યતે ચરમશૈલવને વિહર્તું
સીરાયુધેન યમુનેવ સુધાંશુનેયમ્ ॥ ૧૯-૪૨ ॥

પ્રસ્થાનકાલભજનાત્ પરિતોષિતેન
જયોત્સ્નાત્મિકાં હરિવધૂસહજેન દત્તામ્ ।
પ્રાયેણ નાકવનિતાનખદીપ્તિલધ્વીં
શેષાપટીં ચરમભૂમૃદસૌ બિભર્તિ (દધાતિ) ॥ ૧૯-૪૩ ॥

સૂક્ષ્માભિરામનિજદીધિતિસૂત્રલમ્બી
પર્યન્તલગ્નતિમિરાલકદર્શનીયઃ ।
સિન્દૂરરજ્જિત ઇવૈષ વિભાતલક્ષ્યાઃ
સીમન્તમૌક્તિકમણિઃ પ્રતિભાતિ ચન્દ્રઃ ॥ ૧૯-૪૪ ॥

પ્રાલેયરૂષિતમિદં પ્રથમેતરાબ્ધૌ
મગ્નૈકદેશમનુયાતિ મૃગાકુબિમ્બમ્ ।
માનચ્છિદાં મકરકેતનસાયકાનાં

શાણોપલ ચિરનિઘર્ષણકર્ષિતાર્ધમ્ ॥ ૧૯-૪૫ ॥

આદૌ વરાભમુદિતં શરપાણુ મધ્યે
પશ્ચાન્મધૂકપરિધૂસરમિન્દુબિમ્બમ્ ।
સમ્પદ્યતે પુનરદૃશ્યતમામવસ્થાં
કાલાર્પિતં કરજચિહ્નમિવ ક્ષપાયાઃ ॥ ૧૯-૪૬ ॥

નૈશં તમિસ્રમરુણેન વિલુપસારં
નિશ્શેષયન્ અયમુદેતિ મયૂખમાલી ।
સત્સેવનેન પુરતો મુષિતૈકદેશં
વિધાવતાં વૃજિનરાશિમિવાન્તરાત્મા ॥ ૧૯-૪૭ ॥

ઉદ્ગચ્છતા પુરુષકેસરિણેવ પૂષણા
કાલે તમો વિદલિતં કરજૈઃ પ્રવાલૈઃ ।
ગાઢે હિરણ્યકશિપોરિવ ગાત્રમન્યત્
સન્ધ્યાચ્છલેન રુધિરં ક્ષરતીવ સાન્દ્રમ્ ॥ ૧૯-૪૮ ॥

પ્રાપ્તોદયસ્ય તપનસ્ય તવેવ ધામ્ના
ક્ષિપ્તો ગુહાન્તરનિરુદ્ધ ઇવાન્ધકારઃ ।
વિશ્વાવલોકનનિરોધવિયાતવૃત્તેઃ
અત્યાહિતસ્ય પરિપાકમિવૈષ ભુક્તે ॥ ૧૯-૪૯ ॥

મગ્ના ચિરં મહતિ સન્તમસામ્બુરાશૌ
દંષ્ટ્રાભિરામરુચિના દિવસાગમેન ।
ઉત્ક્ષિપ્યતે દનુજશોણિતલોહિતેન
પ્રાયો વરાહવપુષા વિભુનેવ ભૂમિઃ ॥ ૧૯-૫૦ ॥

નિદ્રામપાસ્ય તમસા ચ દૃશો નિરોધં
પ્રત્યઙ્મુખં પ્રથમતઃ પ્રથયન્ પ્રકાશમ્ ।
નિઃશ્રેયસપ્રતિપદેન નિજેન ધામ્ના
વિશ્વં સમાધિરિવ દર્શયતે વિવસ્વાન્ ॥ ૧૯-૫૧ ॥

આશાપરીતમવિવેકમિવાન્ધકારં
શઙ્કાશતાસ્પદમલક્ષિતસર્વતત્ત્વમ્ ।
નિર્ઘૂય સમ્પ્રતિ નિશામિવ બાહ્યવિદ્યાં
તત્વાવસાય ઇવ ભાતિ વિભાતકાલઃ ॥ ૧૯-૫૨ ॥

નિર્વિશ્ય ચન્દ્રસિતપદ્મરસં નિશાત્મા
લોલમ્બજાતિરભિતો લુલિતાન્યપુષ્પા ।
ત્વદ્વક્ત્રચન્દ્રનિરપાયરસાન્ ઇદાનીં
પદ્માન્ ઉપૈતિ પરિતોષિતરાજહંસાન્ ॥ ૧૯-૫૩ ॥

નાત્યન્તતઃ કુમુદિની પ્રતિપન્નનિદ્રા
નાતીવ બોધમુપયાતિ સરોજિની ચ ।
એતેન નૂનમનયોરવિશેષદૃશ્યા
નાથાનુવૃત્તિનિયતેવ ભવત્યવસ્થા ॥ ૧૯-૫૪ ॥

પર્યસ્થતા સુરભિપદ્મપરાગજાલં
પક્ષાનિલેન પરિધૂનનસમ્ભવેન ।
સન્ધુક્ષયન્તિ મકરધ્વજહવ્યવાહં
શાન્તં પુનઃપુનરમી સરસીષુ હંસાઃ ॥ ૧૯-૫૫ ॥

કાલોત્થિતાઃ સ્થિતિભૃતો ગુણયન્નિતત્વાત્
દાનોદકાર્દ્રકરપુષ્કરદર્શનીયાઃ ।
સમ્ભાવયન્ત્યભિમુખાઃ સમયોપયાતાન્
ભૃડ્ગાન્ વનીપકજનાનિવ વારણેન્દ્રાઃ ॥ ૧૯-૫૬ ॥

ગઞ્જામુપેત્ય મદકુઞ્જરગાણ્ડપાલિં
મત્તાન્ સમીક્ષ્ય મધુપાન્ પરિધૂર્ણમાનાન્ ।
શુદ્ધાનિ હન્ત કુમુદાનિ તમસ્થપેતે
ભૂયસ્તદન્વયભયાદિવ સહ્યન્તિ ॥ ૧૯-૫૭ ॥

સત્વડ્ક્ષમાધિકતયા શયિતાઃ પૃથિવ્યાં
નિદ્રામયીં વ્યપગમ્ય નિજામવિદ્યામ્ ।
નિસ્સડ્ગવૃત્તિનિયતાઃ સ્થિરસંયમાર્હાઃ
મુગ્ધ્યન્તિ સમ્પ્રતિ મદં મુદિતા ગજેન્દ્રાઃ ॥ ૧૯-૫૮ ॥

સૈન્યા(શૈબ્યા)દયસ્તવ હયાઃ સમયે પ્રબુદ્ધાઃ
ચત્વાર એવ નિગમાસ્તવ મૂર્તિમન્તાઃ ।
આવર્તયન્ત્યતનુહેષિતવીચિભેદૈઃ
વૈરાત્રિકં (વૈભાત્રિકં)વટુભિરધ્યયનં પ્રવૃત્તમ્ ॥ ૧૯-૫૯ ॥

આયોધને વિહરણોડપ્યવધાનવન્તઃ
પ્રાજયૈઃ પરિચ્છેદપરિચ્છરણોપચારૈઃ ।

સંયોજયન્તિ રથયોગવિદઃ શતાડ્ગં
તાક્ષ્યં દ્વિતીયમિવ સાસ્થયસ્ત્વદીયમ્ ॥ ૧૯-૬૦ ॥

નિદ્રાવશેષવિગમેડપિ મદાનુષડ્ગાત્
મન્દં દૃશૌ મુકુલયન્તિ મદાવલેન્દ્રાઃ ।
એષામનૂરુકિરણૈરરુણીકૃતાનાં
સમસ્રુતાં ભવતિ સાન્ધ્યપયોદલક્ષ્મીઃ ॥ ૧૯-૬૧ ॥

આકૃષ્ય (આલક્ષ્ય)દૂરમવરોઘગૃહાદમુખ્યાત્
સ્વાભાવિકં વદનમારુતસૌરભં તે ।
અમ્ભોરુહાં ગુણમપત્રપયન્ સમીરો
મન્દં પરિભ્રમતિ મન્દિરદીર્ઘિકાસુ ॥ ૧૯-૬૨ ॥

આઘૂર્ણિતાનિ મૃદુના પવનેન પદ્મા-
ન્યાવેદયન્તિ મદલેશમયીમવસ્થામ્ ।
નિર્ગચ્છતાં તવ ચ વારવધૂજનાનાં
નિદ્રાવશેષકલુષાણિ વિલોચનાનિ ॥ ૧૯-૬૩ ॥

રેણૂઠરાઃ સરસિજોત્પલકૈરવાણાં
કુર્વન્ત્યનૂરુતિમિરેન્દુરુચિપ્રકાશાઃ ।
પ્રાયઃ સમુદ્રતરુણીપરિકર્મભૂતાં
ચર્યાં નવીનઘુસૃણાગુરુચન્દનાનામ્ ॥ ૧૯-૬૪ ॥

અધ્યાસિતં કુમુદતલ્પમપોહ્ય કાલે
પદ્મોત્પલાનિ શનકૈઃ શ્રિયમાપ્રજન્તીમ્ ।
સંવીજયન્ત્યલઘુચામરદર્શનીયૈઃ
પક્ષૈઃ સ્વયં પરિજના ઇવ રાજહંસાઃ ॥ ૧૯-૬૫ ॥

પ્રત્યૂષલક્ષણરસાયનસમ્પ્રયોગાત્
પ્રાલેયરશ્મિમહસા જરસેવ મુક્તાઃ ।
પદ્મોત્પલપ્રભૃતિભિઃ પરિકર્મવત્યો
ગૃહ્ણન્તિ યૌવનદશાં ગૃહદીર્ઘિકાસ્તે ॥ ૧૯-૬૬ ॥

ઔઘાનિકીષુ સુમનસ્સ્વનવામપૂર્વ
નૂનં સરોરુહવનેષુ ચ નૂતનેષુ ।
આદિત્સતે વદનમારુતસૌરભં તે
શય્યાનિકાવ્યમભિતો વિહરન્ સમીરઃ ॥ ૧૯-૬૭ ॥

अर्थस्य सम्प्रति सतामवगाढतीर्था
मन्ये प्रगुल्य नलिनी मकरन्दमर्धम् ।
व्यक्तद्विरेकनिनदा विडिताभिमुष्या
पत्युस्त्विषां प्रणयतीव करप्रसारम् ॥ १८-६८ ॥

ज्योत्स्नासर्पी कुमुदिनीं भ्रमरः प्रवृष्यन्
निर्विष्य नित्यपरिशुद्धरुचिं निशायाम् ।
रागादुपैति नलिनीं रजसाऽभिजुष्टां
किं नाम नायरति मन्मथस्तवती ॥ १८-६९ ॥

सन्ध्याछलेन पुरुषोत्तम साम्प्रतं ते
सैवाधुना (पूर्वोदिता ?) भृगुसुता तमसां निहन्त्री ।
भूयस्समुत्थितवती धृतपुण्डरीका
भोगाय सागरगृहाद्भुवनैकयूनः ॥ १८-७० ॥

यन्द्रातपत्रिदिवशैवलिनीप्रवाडे
मग्नोत्थितां कमलिनीमुपसेवमानाः ।
प्रत्यग्रभिन्नमुकुलप्रसृतैः परागैः
उत्थापयन्त्यगुरुधूपमिवोत्पलिन्यः ॥ १८-७१ ॥

पौरन्दरीं दिशमनूरुनिबद्धरागां
दृष्ट्वा तथा परिणामत्यपरा दिशाऽपि ।
स्त्रीणां गतानुगतिकप्रतिपत्तिभाजं
ध्यातं ततो भवति कामितकामिनीत्वम् ॥ १८-७२ ॥

निद्रायते कुमुदिनी चिरसम्प्रभुद्धा
सुभा प्रबोधमुपयाति सरोजिनी य ।
यामेषु वृत्तिमनयोरधिगम्य नूनं
शिष्यायितं त्वद्वरोधनितम्बिनीभिः ॥ १८-७३ ॥

मित्रस्य लुप्तमसोऽप्यतिरागभाजः
सम्प्रेक्षां मम न युक्तमितीव मत्वा ।
भीलत्यसौ कुमुदिनी सल तारकाभिः
प्राप्तं व्रतं तद्विड राजपरिग्राहणम् ॥ १८-७४ ॥

आमोदयोगमवशात् सलसाऽऽश्रयन्ते

પત્યુસ્તિવષાં તવ ચ પાદનિષેવણેન ।
 ક્ષિમાસ્તવયા હૃદિ ગૃહીતશુચઃ ક્ષિતીન્દ્રાઃ
 સ્વાન્તર્નિવિષ્ટમધુપાશ્ચ સરોજકોશાઃ ॥ ૧૯-૭૫ ॥
 આવિસ્મિન્મૈરમૃતસિન્ધુતરંગકલ્પૈઃ
 આકેકરપ્રિયતમાજનદૃષ્ટિભોગ્યૈઃ ।
 ત્વત્સૌખશાયનિકસૂરિગણેન સાર્ધં
 નિર્વેશયોગમુપયામ નિરીક્ષણૈસ્તે ॥ ૧૯-૭૬ ॥
 અધિગતનિલયાનામૌપવાહ્યદ્વિપાનાં
 મદપયસિ વિતન્વન્ મજ્જનોન્મજ્જનાનિ ।
 પ્રવહતિ પવમાનઃ સ્પન્દયન્ મન્દમન્દં
 પરિણમદરુણિભ્ર્મઃ પહુજારણ્યકોશાન્ ॥ ૧૯-૭૭ ॥
 ઉપવનમધુપાનામુન્મદસ્વૈરગીતૈઃ
 તનુમરુદ્ધુપદિષ્ટૈશ્ચારુલાસ્યૈર્લતાનામ્ ।
 દરવિલુલિતદાનૈર્દન્તિનાં કર્ણતાલૈઃ
 સમયસમુચિતં તે ભાતિ સર્ગીતકૃત્યમ્ ॥ ૧૯-૭૮ ॥
 હરતિ રતિવિહારૈરર્થવિસ્રસિતાનાં
 યુવજનહૃદયાનિ શ્રાન્તપગ્ન્યાયુધાનિ ।
 ઉપહિતગુણમારાદુત્થિતાભિર્વધૂભિઃ
 કુટિલનિયમિતાગ્રં ગુભ્મનં ચૂલિકાનામ્ ॥ ૧૯-૭૯ ॥
 ક્ષિતિરિયમવધૂતધ્વાન્તનીલોત્તરીયા
 વિકસિતમુખપદ્મા વ્યક્તસન્ધ્યાડ્ગરાગા ।
 અભિમતકરદાના નિર્વ્યપેક્ષા ત્વદન્યૈઃ
 અનુભવિતુમિવ ત્વાં દર્શયત્યાત્મરૂપમ્ ॥ ૧૯-૮૦ ॥
 મધુન ઇવ દયાયાસ્સામરસ્યં દધાનૈઃ
 કમલવનમનન્યાં કાન્તિમધ્યાપયદ્ભિઃ ।
 કૃણિપતિરમણીયં દેવ પર્યક્રુમુજ્જઞન્
 પરિણમય શુભં નઃ પાવનૈરક્ષિપાતૈઃ ॥ ૧૯-૮૧ ॥
 દિનમુખમિતિ નામ શ્રાવિતઃસૂતાપુત્રૈ-
 રભજત જિતનિદ્રો જાગરં યાદવેન્દ્રઃ ।
 સરિદપ(શરદૃપ)ગમકાલે સાધુ સંરક્ષણાર્થ

મુનિભિરિવ સ એવ સ્તૂયમાનો મુકુન્દઃ ॥ ૧૯-૮૨ ॥

ધનમિવ નિગમાનાં ધર્મમુત્તમ્ભયિષ્યન્
ત્રિજગદનુવિધેયં(યઃ?)કર્મ નિષ્પાદ્ય સાન્ધ્યમ્ ।
સિતગુણપરિધાનૈઃ સેવિતો મન્ત્રિમુખ્યૈઃ
અલમકુરુત નાથો હૈમમાસ્થાનપીઠમ્ ॥ ૧૯-૮૩ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્વેદકુટનાથસ્ય શ્રીમદ્વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે પ્રાબોધિકં નામ એકોનવિંશઃસર્ગઃ ॥

॥ ઉષાવિવાહો નામ વિંશઃ સર્ગઃ ૨૦ ॥

અથોપહૂતૈઃ પુરુહૂતજેતા
સેનેશ્વરૈરપ્રતિમાનવીરૈઃ ।
અભીષુભિઃ સૂર્ય ઇવાભિદીપ્તઃ
કુબેરગુપ્તાં કુકુભં પ્રતસ્થે ॥ ૨૦-૧ ॥
પ્રયાણતૂર્યધ્વનિરસ્ય ભૂયાન્
ધર્માન્તજીમૂતરવાનુકારી ।
અનર્તાયદ્ધર્મમયૂરમાદ્યં
પ્રાપ્તસ્થિતિં પાદયુગેન ભૂમ્યામ્ ॥ ૨૦-૨ ॥
નભઃ પૃથિવ્યોરુપદિષ્ટકમ્પે
નાથસ્ય યાત્રાપટહપ્રણાદે ।
ઉષેતરાસાં નયનં ચકમ્પે
વામેતરં બાણપુરાડ્ગનાનામ્ ॥ ૨૦-૩ ॥
તસ્યેન્દુભિમ્બં સિતમાતપત્રં
ભાસ્વાન્ મણીન્દ્રો મહનીયતેજઃ ।
તારાશ્ચ મુક્તાવલયા(યો?)વિરેજુઃ
શિખી સ્થાડ્ગાકૃતિરાત્મધામ્નઃ ॥ ૨૦-૪ ॥
અગ્રે મુકુન્દસ્ય તદગ્રજન્મા
દૈત્યૈસ્સામં જન્યવિહારમિચ્છન્ ।
અવાહયધાદવભૂપતીનાં

વરૂથિનીં શમ્બરવૈરિપૂર્વામ્ ॥ ૨૦-૫ ॥

કથઞ્ચિદ્દુત્ક્ષિમકરેણ સોઢે

ભુગ્રાગ્રભોગં ભુજગેશ્વરેણ ।

આસન્નભારાત્યયજાતહર્ષા

વિશ્વમ્ભરા સૈન્યભરં વિષેહે ॥ ૨૦-૬ ॥

પ્રસ્થાનભાજિ પ્રથમે યદૂનાં

પૃથ્વી સ્વયં તદ્ભલરેણુલક્ષાત્ ।

ભારાવતારપ્રિયવાદલુબ્ધા

પ્રાયો યથૌ પદ્મભુવસ્સકાશમ્ ॥ ૨૦-૭ ॥

અશેષતશ્છાદયતા દિગન્તાન્

આરોહતા ભૂમિભૂતાં ચ મૂર્ધ્નઃ ।

પ્રાયેણ સેનારજસા સ્વમેવ

પ્રાદુષ્કૃતં લાઘવમુલ્બલેન ॥ ૨૦-૮ ॥

રથાદિધોષૈરથ શાર્ફગપાણેઃ

કલ્પાત્યયૈકાર્ણવનાદકલ્પૈઃ ।

વિત્રાસિતેવ ત્રિદશારિલક્ષ્મીઃ

ઇથેષ ગન્તું યદુવીરદુર્ગમ્ ॥ ૨૦-૯ ॥

અથ ક્ષણાદાત્મભુવં પ્રયાન્તં

પરિષ્કૃતં પગ્ચભિરાયુધાઞ્ચૈઃ ।

આશાબલેન સ્વયમુત્તરાશા

પ્રાયઃ પ્રતીયાય જગત્પ્રતીક્ષ્યમ્ ॥ ૨૦-૧૦ ॥

પુરં તતઃ શોણિતપૂર્વમગ્રે

દદર્શ દૈત્યાધિપદર્પહન્તા ।

ખગેન્દ્રપક્ષાનિલતીવ્રઘાતાત્

ત્રાસાદિવોલ્કમ્પિતકેતુહસ્તમ્ ॥ ૨૦-૧૧ ॥

પુરોપકણ્ઠે પુરભિન્નિયોગાત્

પ્રાકારભાવં પ્રમથા ભજન્તઃ ।

પ્રલમ્બહન્તુઃ પ્રસમીક્ષ્ય વેગં

ભીતાઃ પલાયન્ત ભૃશાર્તનાદાઃ ॥ ૨૦-૧૨ ॥

ઇતસ્તતસ્સમ્પતતાં યદૂનાં
 વ્યક્તાનુબન્ધં બિરુદૈરુદારૈઃ ।
 સુરદ્વિષઃ શુશ્રુવુરેકતાનં
 કલધ્વનિં કાઞ્ચનકાહલીનામ્ ॥ ૨૦-૧૩ ॥
 કશાગ્રસંસ્પર્શમમૃધ્યમાણૈઃ
 સમીરવેગૈઃ સમરાવલિભાઃ ।
 ઉદગ્રહેષામુખરૈસ્તુરઙ્ગૈઃ
 વૃષ્ણચન્દ્રકા વૈરિપુરીમવૃણવન્ ॥ ૨૦-૧૪ ॥
 ઉદ્દેલવેગાન્ સ્તનતો ગભીરે
 ઔર્વપ્રતિચ્છન્દવિદીમદૃષ્ટીન્ ।
 અચોદયન્ દાનવવપ્રભઙ્ગે
 સ્તમ્બેરમાન્ સાગરપોતકલ્પાન્ ॥ ૨૦-૧૫ ॥
 પ્રાકારભઙ્ગે પ્રસભં પ્રયુક્તાઃ
 દમ્ભોલિભીમાયતદન્તકાણ્ડાઃ ।
 ઊર્ધ્વપ્રવૃત્તૈર્નિજહસ્તતાલૈઃ (નાલૈઃ)
 ઉત્તમ્ભયામાસુરિવાન્તરિક્ષમ્ ॥ ૨૦-૧૬ ॥
 અસહ્યવેગૈઃ સહસા બલૌઘૈ-
 રાક્રમ્યમાણા બલિના યદૂનામ્ ।
 પ્રચુક્ષુભે દૈત્યપુરી પ્રભૂતા
 સંવર્તભિન્નેવ સમુદ્રવેલા ॥ ૨૦-૧૭ ॥
 યથાર્થશૌર્યા યદુવીરયોધાઃ
 સ્થાનાનિ ચિત્તાનિ ચ દાનવાનામ્ ।
 વ્યકમ્પયન્ વિક્રમસત્કથાનાં
 સિદ્ધાન્તભાગૈરિવ સિંહનાદૈઃ ॥ ૨૦-૧૮ ॥
 જહાર ચિત્તાનિ બિભેદ સૌધાન્
 શ્રોત્રાણ્યરીણાં બધિરીચકાર ।
 અનન્યશબ્દં ચ જગદ્ભિતેને
 ઘોરસ્તદા યાદવસૈન્યધોષઃ ॥ ૨૦-૧૯ ॥
 વિમથ્યમાનાત્ સ્વપુરાધૈદૂનાં
 મન્થાચલેનેવ મહાબલેન ।

વિનિષ્પાત ત્રિદશારિનેતા

કાલે સમુદ્રાદિવ કાલકૂટઃ ॥ ૨૦-૨૦ ॥

સ રોષરૂક્ષો બહુદીમહેતિઃ

દિશો દિધક્ષાન્નિવ દૈત્યવહ્નિઃ ।

કૃષ્ણામ્બુવાહપ્રમુખં પ્રતસ્થે

તાપસ્થિદા તેન શમં પ્રયાસ્યન્ ॥ ૨૦-૨૧ ॥

સરિત્પતીનામિવ સન્નિપાતે

વાર્ષર્ણ્યદૈતેયબલોદધીનામ્ ।

અદભ્રસડ્ધોષમભૂતપૂર્વં

યુગાન્તસંવાદિ બભૂવ યુદ્ધમ્ ॥ ૨૦-૨૨ ॥

બલદ્રયક્ષુણ્ણમહીતલોત્થં

રજસ્તદા સંવૃતસર્વલોકમ્ ।

અકલ્પયત્ સ્વેતરતત્ત્વલોપાત્

અપગ્ચભૂતામિવ વિશ્વસૃષ્ટિમ્ ॥ ૨૦-૨૩ ॥

પ્રથીયસા સૂક્ષ્મનિરન્તરેણ

ક્ષૌમાભિરામેણ પરાગભૂમ્ના ।

પ્રચ્છન્નસેનાડ્ગતયા તદાન્વી

આસીજજયશ્રીરવકુણ્ઠિતેવ ॥ ૨૦-૨૪ ॥

રજોનુબન્ધાદભિસંવૃતાડ્ગી

ભાસ્વત્કરસ્પર્શમનશ્રુવાના ।

નિવારિતાશાવિતતિસ્તદાડ્ડસીત્

નભસ્થલી નાકિભિરપ્યદૃશ્યા ॥ ૨૦-૨૫ ॥

રણાખ્યદર્શો રજસોત્થિતેન

પ્રચ્છાધમાને તમસેવ ભાનૌ ।

નિસ્ત્રિંશધારાસલિલે નિમગ્નાઃ

શુદ્ધિં પરામન્વભવન્ સુયોધાઃ ॥ ૨૦-૨૬ ॥

અસૃક્ષ્ણટાસારવશાત્ ધ્વજિન્યા

રજસ્સમેતે તમસિ પ્રશાન્તે ।

સત્વાનુરૂપં વિદધે પ્રમોદં

સમાન્ મિથસ્સમ્મુખયન્ પ્રકાશઃ ॥ ૨૦-૨૭ ॥

ततो ङरस्त्रातुमानाः स्वभक्तं
 दत्ताभयं दानवसार्वभौमम् ।
 अनुद्धतो भूतगणैरनन्तैः
 प्रत्युद्ययौ विश्वपतिं प्रकुप्यन् ॥ २०-२८ ॥

तमुन्मद्योग्रवृषाघिरुढं
 सितायले मेरुमिव ज्वलन्तम् ।
 शरैः प्रतिप्रास्थित शार्ङ्गधन्वा
 दैवं सुधासूतिकलावतंसम् ॥ २०-२९ ॥

शिलीमुषैः शौरिधनुर्विमुक्तैः
 विस्मारितान् पूर्वविकथनानि ।
 पलायमानान् प्रमथान् अशेषान्
 मेने पशूनेव पतिः पशूनाम् ॥ २०-३० ॥

आस्वादनीं दानवशोषितानां
 अकुण्ठितामद्रिविदारणोऽपि ।
 अनाडतास्त्रो युधि शम्भराणिः
 संस्तम्भयामास गुडस्थ शक्तिम् ॥ २०-३१ ॥

कलेशाद्विदोषैरपराडतेन
 क्रीडामनुष्येण जनार्दनेन ।
 ज्वरे निरस्ते गिरिशप्रयुक्ते
 वीतज्वरं विश्वमिदं बभूव ॥ २०-३२ ॥

अथ प्रयुक्तान् असुरेन्द्रगुप्तैः
 प्रसज्य वह्नीनपि पञ्च जित्वा ।
 अजृम्भयद् भावितजृम्भाणास्त्रो
 वृषध्वजं विषगुरयिन्त्यभूमा ॥ २०-३३ ॥

शरव्यभूतत्रिपुरेऽप्यमोघं
 शूलायुधे शौर्यमवेक्ष्य शौरेः ।
 पुरन्दरप्रत्युपरोधजातं
 व्ययोजयन् विस्मयमादितेयाः ॥ २०-३४ ॥

भाणः सडस्रोण भुजैः स(प्र)माधन्

આત્માનુરૂપૈરસુરૈઃ સમેતઃ ।
અસહ્યશસ્ત્રાસ્ત્રબલો બલાદીન્
પ્રત્યગ્રહીત્ પ્રત્યયિતપ્રભાવાન્ ॥ ૨૦-૩૫ ॥

સ વજનિર્ઘોષનિભાટ્ટહાસો
ગાત્રેણ સન્ધન્ ગગનાવકાશમ્ ।
ઉદગ્રધન્વા શરવૃષ્ટિમુગ્રાં
ઉત્પાતજીમૂત ઇવોજજગાર ॥ ૨૦-૩૬ ॥

શરાસનૈરર્ધસહસ્રસંખ્યૈઃ
યોદ્ધુ પ્રવૃત્તો યુગપત્પ્રકૃષ્ટૈઃ ।
પ્રતિદ્રુતાન્ પ્રાર્દયત પ્રકુપ્યન્
એકઃ સમસ્તાનપિ યાદવાગ્ર્યાન્ ॥ ૨૦-૩૭ ॥

અથ ક્ષણાદન્તરિતાન્તરિક્ષા
વાત્યા વિહંગેન્દ્રવિહારજાતા ।
અલાતચક્રપ્રતિમાન્ અકાર્ષીત્
બાણાશનીન્ બાણઘનપ્રસૂતાન્ ॥ ૨૦-૩૮ ॥

ગરુત્મતઃ પક્ષમરુતપ્રચારાત્
દૂરીકૃતો વારુણાગપાશૈઃ ।
ઉષાસહાયઃ સરથઃ સધન્વા
જગ્રાહ દૈત્યબલસ્ય પાર્ષ્ણિમ્ ॥ ૨૦-૩૯ ॥

વિનિમ્લતો દૈત્યબલૌઘમગ્રે
ચાપાભિયોગો યુધિ શમ્બરારેઃ ।
ચકાર ચક્રીકૃતચન્દ્રલેખં
શમ્ભોશિશરઃકમ્પમનન્યલભ્યમ્ ॥ ૨૦-૪૦ ॥

રામોડપિ લઙ્કાધિપતેસ્સમાનાન્
મુસલ્યવૃત્તીન્ મુસલેન ભિન્દન્ ।
ચમત્કૃતિં ચક્રધરસ્ય કુર્વન્
આદત્ત સંગ્રામવિહારમગ્રમ્ ॥ ૨૦-૪૧ ॥

ઉદગ્રશ્ઙ્ગોલ્બણબાહુભૂમ્ના
સગ્ચારિકૈલાસનિભેન તેન ।
અમૃષ્યતા ક્ષિપ્રમકારિ સૈન્યં

नागाधिपेनेव वनं नलानाम् ॥ २०-४२ ॥

स लाङ्गलाकर्षणनिर्वियेष्टान्

निष्पिष्य नागान् निषधप्रमाणान् ।

रक्षितिं शोणितमांसपङ्क्तैः

आमग्ननिस्पन्दस्थान् अकार्षीत् ॥ २०-४३ ॥

उलायुधोत्क्षिप्तमरुधौघपूर्णं

समीक्ष्य देवाः सलसाऽन्तरिक्षम् ।

आशङ्क्य दैतेयबलोपयानं

दृढार्गलां देवपुत्रीमकुर्वन् ॥ २०-४४ ॥

प्रभुश्च किञ्चित् प्रथयन् अमर्षं

कीडोयितान् प्रेक्ष्य कृताभियोगान् ।

विव्याध बाणानुचरान् अयोध्यः

शार्ङ्गादधेरुर्मिनिभैः शरौघैः ॥ २०-४५ ॥

अदृष्टतूणीरमनुष्ववान्यैः

अग्राज्यसन्धानविमोक्षबाणाम् ।

अमंसतेनं स्थिरयापयङ्कं

प्रत्येकमात्माभिमुपं प्रतीपाः ॥ २०-४६ ॥

निषङ्गदत्ताग्रकरे मुरारौ

निर्भिद्य दैत्यान् भुवमाविशन्तः ।

लक्ष्याणि दूरादलभन्त बाणाः

रसातलस्थैरपि दानवेन्द्रैः ॥ २०-४७ ॥

न सेडिरे शार्ङ्गापयोदजातां

नारायवृष्टिं दनुजैर्द्रयोधाः ।

अमोघवाया कविना प्रयुक्तां

अन्तर्वर्तीं सूक्तिमिवानभिज्ञाः ॥ २०-४८ ॥

यतोयतो दानवसैन्यमासीत्

ततस्ततो दैत्यमूरपायात् ।

गतानि तेजस्तमसोस्त्रिवाऽऽरात्

आशाविकल्पेन तयोरभूवन् ॥ २०-४९ ॥

અશૂરસન્દર્શનતાપશાન્ત્યૈ
સ્વહેતિધારાગૃહમાશ્રયન્તીમ્ ।
વિહારયામાસુરિવ સ્વવૃત્યા
વીરશ્રિયં વૃષ્ણિકુલપ્રવીરાઃ ॥ ૨૦-૫૦ ॥

કૃપાણભિન્નદ્વિપકુમ્ભમુક્તા
મુક્તાઃ પતન્ત્યો રણવપ્રભૂમૌ ।
પ્રરોહતાં વીરયશસ્તરૂણાં
બીજાન્યભૂવન્ બહુધા વિકીર્ણાઃ ॥ ૨૦-૫૧ ॥

દ્વિપાયલેભ્યઃ શરવૃષ્ટિપાતૈઃ
આપાતિતાનાં રુધિરાપગાનામ્ ।
અકલ્પયન્ યોધમુખેન્દુકુમાઃ
કૌમુદ્ગતીં સમ્પદમટ્ટહાસાઃ ॥ ૨૦-૫૨ ॥

અદૃશ્યતાન્યોન્યવિલૂનશીર્ષે-
રારબ્ધમન્યોન્યકૃતપ્રશંસૈઃ ।
અનેકરૂપૈકસુરાડ્ગનામૈઃ
અપાસ્તવૈરં રણરડ્ગનૃત્તમ્ ॥ ૨૦-૫૩ ॥

પ્રયોજિતૈઃ પ્રાણતૃણૈઃ પ્રગલ્ભા
રથ્યાભિગમ્યેષુ રણાપણેષુ ।
ક્ષણપ્રભાલોલતરૈરવિન્દન્
યાવદ્યુગાન્તાનિ યશોધનાનિ ॥ ૨૦-૫૪ ॥

કૃતાપદાનાઃ કૃશજીવિતાશાઃ
સ્વનાથનામાડુ ક જયોક્તિમન્તઃ ।
જયશ્રિયં દોષ્ણે નિવેશયન્તઃ
કીર્ણત દિગન્તાવસથામકુર્વન્ ॥ ૨૦-૫૫ ॥

અમોઘશસ્ત્રાસ્ત્રતરડ્ગભીમે
વૈરોપસન્દર્શિતબાડબાગ્નૌ ।
વિકલ્પનં સંયતિ વિકલવાનાં
વીરોદ્ધૌ ગોષ્પદવદ્ધિલિલ્યે ॥ ૨૦-૫૬ ॥

જિગીષુભિર્જીવિતસંશયાખ્યા
દોલાડધિરુઢા દૃઢવૈરબન્ધા ।

अदूरतो यादवमर्षवेगं (गात्)(यावदमर्षवेगं)

मिथः प्रतिक्षेपशतानि यडे ॥ २०-५७ ॥

शरप्रयोगोचितविप्रकर्षं

सम्पादयिष्यन्त्यपराज्जुभानाम् ।

प्रशंसनीयानि बभूवुराज्ञौ

पश्चात्प्रयातानि धनुर्धराणाम् ॥ २०-५८ ॥

प्रतीपवृत्त्या प्रतिगृह्य शूराः

शत्रुप्रयुक्तां शरवृष्टिमुग्राम् ।

त्रिविष्टपानोऽकडपुष्पवृष्टिं

वैमानिकैरन्वभवनं विमुक्ताम् ॥ २०-५९ ॥

तस्मिन् अधच्छेदिनि धर्मयुद्धे

कायत्यजं कृष्णसमीक्षितानाम् ।

सुष्ठुद्विषद्विषद्वेदवतां समोऽभूत्

स्वर्गापवर्गान्तगतिः सुपन्थाः ॥ २०-६० ॥

बभूव कीर्त्या धृतकेतकश्रीः

निस्त्रिंशधाराधरपङ्क्तिनीला ।

रणस्थली यादवदानवानां

आकालिकी प्रावृडिवास्त्रवर्षैः ॥ २०-६१ ॥

अलङ्घनीया रथवारणार्धैः

आसागरादप्रतिघप्रवाहाः ।

उदग्रभूभृत्प्रभवाः पृथिव्यां

उत्तस्थिरे शोणितशैवलिन्यः ॥ २०-६२ ॥

ज्वलत्प्रतापानलजातदीप्तिः

समिद्धती सैन्ययुगस्थ वीला ।

जयश्रिया वीरपतिंवराया

वैवाहिकी सम्पादिवाम्बासे ॥ २०-६३ ॥

अमर्षवैश्वानरधूमलेभ्यां

अन्योन्यसंलारनिशां कृपाणीम् ।

अवेक्ष्य मृत्योर्भुङ्कुटीमनन्दन्

वीराः स्वविकान्तिशिरीषमालाम् ॥ २०-६४ ॥

મનસ્વિનઃ સંચતિ વીરશય્યા-
મભૂષયન્ પ્રીતિકૃતઃ શિવાનામ્ ।
સુખાવહાઃ સ્વર્ગવિલાસિનીનાં
વિહારશય્યામપિ વીરલોકે ॥ ૨૦-૬૫ ॥

સમાશ્રિતૈરાહવસત્રદીક્ષાં
કુર્વદ્ભિરન્યોન્યમિવોપકારમ્ ।
અલભ્યત શ્વાઘિતમપ્સરોભિઃ
દૈત્યૈર્મનુષ્યૈરપિ દેવભૂયમ્ ॥ ૨૦-૬૬ ॥

પર્યસ્તપાદં પતિતૈઃ પૃથિવ્યાં
વજ્રહતૈરદ્રિગણૈરિવાન્યૈઃ ।
દ્વિપેન્દ્રયૂથૈર્દ્રુતસર્પિણીનાં
દ્વીપાયિતં શોણિતવાહિનીનામ્ ॥ ૨૦-૬૭ ॥

હતાવશિષ્ટા દનુજેન્દ્રભૂત્યાઃ
પ્રધુમ્નવિક્રાન્તિભયાન્નિવૃત્તાઃ ।
તત્કેતુચિહ્નસ્મરણેન બિભ્યુઃ
નિશામ્ય દૃષ્ટીર્નિજવલ્લભાનામ્ ॥ ૨૦-૬૮ ॥

સ્વકોપચાપેન તતઃ પ્રણુત્રો
મહેશ્વરાનુગ્રહસંહિતાત્મા ।
અતીત્ય મૌર્વીમિવ દૈત્યસેનાં
બાણઃ સ્વયં શૌરિબલં વિવેશ ॥ ૨૦-૬૯ ॥

વ્યભજયત વ્યામહયોર્મિજાલં
બલં યદૂનાં બલિનન્દનેન ।
એકેન પર્યામભુજાદ્વિભૂમ્ના
નાથો નદીનાં નલસેતુનેવ ॥ ૨૦-૭૦ ॥

અસ્ત્રાણિ તેન પ્રહિતાનિ તૂર્ણાં
વિહારભૂમ્ના વિતથાનિ કૃત્વા ।
યુગાન્તસૂર્યાયુતયોગદીપં
રામાનુજન્મા જગૃહે રથાઙ્ગમ્ ॥ ૨૦-૭૧ ॥

અથાચ્છિનદ્ભીષણસત્ત્વસારાં

ભુજાટવીં ભૂતપતેસ્સમક્ષમ્ ।
ચક્રેણ સહુલ્પનિભેન કૃષ્ણઃ
કિં વા વિધૌ વૈરિણિ કેન રક્ષ્યમ્ ॥ ૨૦-૭૨ ॥

અવૃણવત ક્ષમાં હરિચક્રલૂના
મહત્તરા બાણભુજાઃ પતન્તઃ ।
મહેન્દ્રહસ્તપ્રહિતેન પૂર્વ
વજ્રેણ ભિન્ના ઇવ સાનુમન્તઃ ॥ ૨૦-૭૩ ॥

અમર્ત્યશત્રોરવલેપહેતૌ
બહિર્દ્રયે બાહુવને વિલૂને ।
દયાધનઃ (ધનઃ)સંયતિ દૈત્યહન્તા
પ્રદીપ્તમસ્ત્રં પ્રતિસઙ્ગહાર ॥ ૨૦-૭૪ ॥

અનીકિનીમાશ્રિતદીર્ઘનિદ્રાં
બાણો નિકૃતામપિ બાહુપદ્ધક્તિમ્ ।
અજાતખેદો બુબુધે ન નૂનં
વિપદ્ભિરશ્રાન્તધિયો હિ વીરાઃ ॥ ૨૦-૭૫ ॥

અશાન્તદર્પસ્ત્વસુરો ભુજાભ્યાં
વિકૃષ્ટધન્વા વિસસર્જ બાણાન્ ।
તદૈનમન્વીક્ષ્ય નિહન્તુમૈચ્છત્
જન્યોદ્ધૃતં દૈત્યમનન્યજન્યઃ ॥ ૨૦-૭૬ ॥

તતસ્તમવ્યાહતદિવ્યશક્તિં
મધ્યાહ્નમાર્તા(ર્ત)ણવિદીમહેતિમ્ ।
પશ્યન્ મુકુન્દં પ્રતિબોધભૂમ્ના
જયોક્તિપૂર્વ ગિરિશો જગાદ ॥ ૨૦-૭૭ ॥

મૈવં પ્રભો મત્પરિવારભૂતં
બલેસ્સુતં બાધિતુમર્હસિ ત્વમ્ ।
મયૈષ રક્ષ્યો દનુજસ્ત્વયાડપિ
સ્વભક્તબુદ્ધ્યૈવ સમીક્ષણીયઃ ॥ ૨૦-૭૮ ॥

ત્વમાદિદેવઃ ત્રિયુગસ્ત્રિધામા
શુદ્ધામશુદ્ધાં ચ વિભાવ્ય સૃષ્ટિમ્ ।
અકર્મતન્ત્રૈરવતારભેદૈઃ

ક્રીડસ્યનન્તૈરપિ જન્તુજાતૈઃ ॥ ૨૦-૭૯ ॥

અયં સ તે વેદમયો ગરુત્માન્
વેદૈરશૈષૈરપિ વેદસે ત્વમ્ ।
વિભાગમૃચ્છન્ત્યમરાસ્ત્વદન્થે
શાખૈકદેશેષુ શકુન્તકલ્પાઃ ॥ ૨૦-૮૦ ॥

સિસૃક્ષતસ્તે ભુવનાનિ સમ
પ્રસાદતો નાથ ભભૂવ વેદાઃ ।
સંહર્તુકામસ્ય તવૈવ કોપાત્
અહં ત્વયા દત્તનિજાધિકારઃ ॥ ૨૦-૮૧ ॥

અવિક્ષિયશ્ચેષ્ટયસિ ત્વમેકો
વિશ્વાનિ ભૂતાનિ વિહારશક્ત્યા ।
અચેષ્ટમાનપ્રકૃતીન્થયાંસિ
સ્થાતા(સ્વતોડ)ડપ્યયસ્કાન્ત ઇવાભિમુખ્યાત્ ॥ ૨૦-૮૨ ॥

અલડ્ધ્યમાયાગુણજાલભીતાન્
અનન્યચિત્તાન્ અનુકમ્પમાનઃ ।
સ્વદત્તયૈવ સ્વપદાબ્જભાજા
ભક્ત્યા સ્વયં તારયસે ભવાબ્ધિમ્ ॥ ૨૦-૮૩ ॥

ભારાવતારાય ભુવોડવતીર્ણ
ભવન્તમન્તર્હિતદિવ્યભાવમ્ ।
સંસ્થાપયન્તં નિયમેન ધર્મ
ધર્મ પરં વેદવિદો વિદુસ્ત્વામ્ ॥ ૨૦-૮૪ ॥

વિધાય દૈત્યપ્રકૃતીન્ અશૈષાન્
નામાવશૈષાન્ નરલોકપાલાન્ ।
કરિષ્યસિ ત્વં કરુણાદ્ર્યેતાઃ
નાથ ક્ષિતિં નાવમિવાસ્તભારામ્ ॥ ૨૦-૮૫ ॥

દયાક્ષમાભ્યામિહ દીવ્યસિ ત્વં
લક્ષ્મીમહીભ્યામિવ લાલિતાત્મા ।
તત્ ક્ષમ્યતામસ્ય મદેકભક્તેઃ
આજાનતઃ સ્વાત્મયમત્ક્રિયેયમ્ ॥ ૨૦-૮૬ ॥

नाथो यदूनामिति भूतनाथे
स्वभक्तक्षामभियाथमाने ।
अतर्कितप्रत्युपकारवेशा-
माकस्मिकीमाद्रियतानुकम्पाम् ॥ २०-८७ ॥

प्रविश्य देहं पुनरुत्पतन्त्या
स्वमौलिभाजेव सुरस्रवन्त्या ।
वाया मनः प्रीतिमिवोद्धमन्तं
शौरिस्तदा शूलिनमित्युवाच ॥ २०-८८ ॥

तवैष भक्तो मम येति मन्ये
क्षान्तस्ततो नित्यमसौ मयाऽपि ।
न यास्ति अन्योरपि साम्प्रदाये
वीरप्रतं धारयतोपकारः ॥ २०-८९ ॥

विडारनृत्तानि वितन्वतस्ते
वल्गुध्वनिं वादयिता मृदङ्गम् ।
भजत्वविच्छिन्नधृतिर्भवन्तं
दत्ताभयो दैत्यपतिर्मयाऽसौ ॥ २०-९० ॥

अथान्वमंस्त त्रिजगन्नियन्ता
पत्युः पशूनां प्रणयानुरोधात् ।
बाणवरोधप्रमदाजनानां
स्थायीनि मङ्गल्यविभूषणानि ॥ २०-९१ ॥

ततोऽसुरेन्द्रः प्रणिपातपूर्वं
जगत्परित्राणरतं जगाद ।
उषानिरुद्धान्वयतः समीक्ष्यः
भृत्या वयं प्रीतधिया त्वयेति ॥ २०-९२ ॥

छिरण्यरत्नानि छिरण्यपूर्वैः
भलाद्गुपात्तान्युपदाय बाणः ।
निरोधभिन्नावुचितोपचारैः
आनर्थं सस्नेहमुषानिरुद्धौ ॥ २०-९३ ॥

सम्बन्धिभावप्रतिपत्तिभाजा
सन्धाय बाणेन स सत्यसन्धः ।

ઉષાપતેયૌતકલાભલક્ષ્યા(ક્ષા)ત્
જેતા જહારૈવ વિપક્ષલક્ષ્મીમ્ ॥ ૨૦-૯૪ ॥

હરેણ દત્તાં હરિણાઽપિ બાણઃ
સ્થિરીકૃતામપ્રતિધામભીતિમ્ ।
તનુત્રયન્ વર્જિતલેખવૈરઃ
શમાન્વિતામાસ્થિત શમ્ભુસેવામ્ ॥ ૨૦-૯૫ ॥

યથાર્થનામાનમથાનિરુદ્ધં
કૃત્વા સભાર્યં કૃતકૃત્યયેતાઃ ।
સબન્ધુસૈન્યઃ સવિશેષદૃશ્યાં
પ્રત્યાયયૌ વિશ્વપતિઃ પુરો સ્વામ્ ॥ ૨૦-૯૬ ॥

દેવાઃ સહસ્રનયનં દનુજેન્દ્રમન્યે
નિર્ધૂતમાનમનઘેન નિશામયન્તઃ ।
કૂપોદકપ્રભવકૂર્મનયેન જાતાં
અસ્વામિકપ્રભુપરિગ્રહબુદ્ધિમૌજ્ઞન્ ॥ ૨૦-૯૭ ॥

નીતસ્ત્રિલોકપતિના નિજરાજધાનીં
ભૂયઃ પ્રજાત ઇવ પૌરજનૈઃ પ્રતીતઃ ।
દૈત્યેશ્વરસ્ય સુતયા સહિતઃ સ રેમે
રાગાધિકો રતિપતેરનઘઃ કુમારઃ ॥ ૨૦-૯૮ ॥

અથ તમુષાસહાયમુપયાતમુપાયનવાન્
જનપદપત્તનપ્રભૃતિકાદુપગમ્ય જનઃ ।
ઉપચરતિ સ્મ સમ્યગુપપન્નધૃતિર્બહુધા
યદુનગરે વિવાહવિજયોત્સવચન્નિતધીઃ ॥ ૨૦-૯૯ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્દેહુટનાથસ્ય શ્રીમદ્દેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે ઉષાવિવાહો નામ વિંશસ્સર્ગઃ

॥ પૌણ્ડ્રકાદિવધો નામ એકવિંશઃ સર્ગઃ ૨૧ ॥

વાસુદેવ ઇતિ નામ દધાનઃ
પૌણ્ડ્રકસ્તદનુ ભૂરિમદાન્ધઃ ।

માનુષત્વકવચાન્તરિતેન
સ્પર્ધતે સ્મ હરિણા હતચિત્તઃ ॥ ૨૧-૧ ॥

હેતિપચ્ચક્રમધારયત શ્રી-
વત્સકૌસ્તુભમુખાનિ ચ મૂઢઃ ।
ઐશ્વરાણિ ચરિતાનિ ચ પૂર્વા-
ણ્યાત્મનઃ સ્વયમજૂઘુષદામૈઃ ॥ ૨૧-૨ ॥

ઇન્દ્રજાલકુહનાદિષુ દાક્ષ્યાત્
ઇશ એષ ઇતિ મોહિતલોકઃ ।
અધ્યશેત ભુજગેશ્વરશય્યાં
આરુરોહ વિહગેન્દ્રવિવર્તમ્ ॥ ૨૧-૩ ॥

અન્વહં ચ મહર્તી વનમાલાં
માલ્યકૃદ્ભિરુપકલ્પ્ય બભાર ।
નામધેયમદિશત્ સચિવાનાં
નાકનાયકવિશેષનિરૂઢમ્ ॥ ૨૧-૪ ॥

બદ્ધકૃત્રિમભુજાન્તરયુગ્મં
શસ્યમાનમનુજીવિજનેન ।
વિશ્વકર્તુરવતાર ઇતિ સ્વં
બહ્નમંસ્ત બધિરો નિગમેષુ ॥ ૨૧-૫ ॥

ઇત્યમીશ્વરવિડમ્બનરૂપં
નાટકીયમનુરુધ્ય વિહારમ્ ।
શોચ્યતામપિ પરાવરવિદ્ભિઃ
હાસ્યતામપિ જગામ જગદ્ભિઃ ॥ ૨૧-૬ ॥

મસ્તકસ્થિતદુરત્યયમૃત્યોઃ
તસ્ય દૂત ઉપસૃત્ય જગાદ ।
કૃત્યશેષવિનિવેશિતચિત્તં
નિર્ભયો નૃપતિસંસદિ નાથમ્ ॥ ૨૧-૭ ॥

કૃષ્ણકૃષ્ણ ગદતો ગિરમથ્યાં
સંશૃણુષ્વ મહતીમિહ મત્તઃ ।
અપ્રમત્તમતિભિસ્સહ મિત્રૈઃ
આસવાક્યમવધીર્યં ન સિદ્ધિઃ ॥ ૨૧-૮ ॥

અસ્તિ કશ્ચિદવધારિતભૂમા
 પૂરુષઃ શ્રુતિગણેષુ પુરાણઃ ।
 સ ક્ષિતિં પરિગૃહીતવિહારઃ
 પૌણ્ડ્રકત્વમધિગમ્ય ભુનક્તિ ॥ ૨૧-૯ ॥
 તસ્ય નિત્યનિરુપાધિકભૂમ્નો
 વિશ્વભોક્તુરધિગમ્ય તિતિક્ષામ્ ।
 ભુજ્યતે નિયતકર્મવિપાકૈઃ
 યુષ્મદાદિભિરિલા બહુભાગા ॥ ૨૧-૧૦ ॥
 અર્થતત્ત્વમિદમશ્રુતપૂર્વં
 શ્લેષતાડત્ર(ધ)ભવતાભવિતવ્યમ્ ।
 નિશ્ચલીકૃતહિતાહિતસીમા
 જિષ્ણુના યદ્દુકુલસ્ય વિભૂત્યૈ ॥ ૨૧-૧૧ ॥
 આદિશત્યખિલલોકનિયન્તા
 ત્વામસૌ ભજનસૌહૃદનિઘ્નઃ ।
 ઇશિતવ્યગણાવિખિતસ્ત્વં
 મા કૃથા વિતથમીશ્વરમાનમ્ ॥ ૨૧-૧૨ ॥
 બાહ્યવર્ત્તનિ પરાવરતત્ત્વ-
 વ્યત્યયેન વિનિવૃત્તસતત્ત્વે ।
 ચિત્તવૃત્તિમધિરોપ્ય વિમૂઢાઃ
 શ્રેયસો હિ બહિરેવ ભવન્તિ ॥ ૨૧-૧૩ ॥
 ઇશ્વરસ્ત્વમસિ ચેત્ કુત એવં
 ન(સ)ત્વદગ્રજ ઇતિ પ્રમિતિઃ સ્થાત્ ।
 દ્વૌ યુવાં પરમ ઇત્યપિ દુઃસ્થં
 કસ્તતો વિષમ એવ ન ચાન્યઃ ॥ ૨૧-૧૪ ॥
 અર્થવાદકુહનાભિરપિ સ્વાન્
 ઇશ્વરાન્ વિગણયન્તિ સુરેન્દ્રાઃ ।
 નિષ્પ્રમાણજનુષો જનવાદાત્
 કઃસ્વિદીશ ઇતિ વિશ્વસિતિ સ્વમ્ ॥ ૨૧-૧૫ ॥
 ગોપિકાભિરપિ કર્મભિરાસ્તાં

બદ્ધ એવ યદિ મુક્તિવિધાતા ।
અદૂભુતસ્થિતિરનાન્તરબાહ્યઃ
સપ્તમસ્તુ સમયોડયમપૂર્વઃ ॥ ૨૧-૧૬ ॥

ઇષ્ટ એવ તુ મદીશ્વરભાવઃ
ત્વન્મુખૈર્ન ખલુ શક્યનિરોધઃ ।
મત્સુખાદિષુ કથં વિશયાનૈઃ
મત્પરત્વમપદં પ્રતિષેધ્યમ્ ॥ ૨૧-૧૭ ॥

નામધેયમનપાયિ મદીયં
ત્યજ્યતાં પ્રથય દાસતયા વા ।
ચિહ્નધારણમનેન ગતાર્થ
કલ્પનેન કથમીશ્વરભાવઃ ॥ ૨૧-૧૮ ॥

તાદધીન્યનિયમં યદિ બુદ્ધ્વા
સોડહમિત્યનુબુભૂષસિ તત્ સ્યાત્ ।
અન્યથા તુ નિગૂઢીતિરલડ્ઘ્યા
રાજભાવતૃષિતૈરિવ ભૃત્યૈઃ ॥ ૨૧-૧૯ ॥

પાપ્મનાં તમસિ પાતયિતૃણાં
આત્મચૌર્યમધિરાજપદસ્થમ્ ।
ચોદિતેન નિયતોડપિ હૃતાત્મા
ચોરદણ્ડમવશાદ્દુપયાતિ ॥ ૨૧-૨૦ ॥

અભ્યુપેતબડિશામિષનીતિં
પ્રાપ્તુમિચ્છુરધિકારમયોગ્યમ્ ।
ઇષ્ટમર્થમનવાપ્ય વરાકઃ
પ્રત્યવૈતિ સહસા પરતન્ત્રઃ ॥ ૨૧-૨૧ ॥

નાપરાધ્યતિ ક એવ નિયત્યા
પણ્ડિતસ્તુ વિનિવૃત્ય સમિન્ધે
અસ્તિ યાદ્ય શરણાગતિરર્થ્યા
મત્પરસ્ય તવ જીવિતુમિચ્છોઃ ॥ ૨૧-૨૨ ॥

ઇત્યુદીરિતવતિ પ્રણિધૌ તં
પ્રત્યુવાચ વિહસન્ પ્રભુરાધઃ ।
પથ્યમદાં વચનં તવ મન્યે

યદ્બ્રવીષિ ચિરલિપ્સિતમેતત્ ॥ ૨૧-૨૩ ॥

ઉગ્રસેનભૃતકા વયમેતે

નેશિતાર ઇતિ વિભ્રમવન્તઃ ।

સમ્પ્રતિ ત્વદ્દુપદેશમહિમ્ના

ભાવયેમહિ તવેશ્વરભાવમ્ ॥ ૨૧-૨૪ ॥

ત્વચ્ચનીશ્વરમતિં ન ચ કુર્મઃ

ત્વં પરોડસિ નિયમેન પરસ્માત્ ।

ત્વાં દિદ્દક્ષવ ઇમે વયમાશુ

ત્વત્પદં ગતભિયઃ પ્રતિયામઃ (મ) ॥ ૨૧-૨૫ ॥

ત્વાદૃશં પ્રમિતિમત્તમદૃષ્ટ્વા

ત્વચ્ચનાદરવતામતિલોકે ।

યામિમાં વદસિ વાયમનૂર્ચી

ભાગધેયમિવ પક્વમિદં નઃ ॥ ૨૧-૨૬ ॥

દ્રક્ષ્યતે શરણમેત્ય વિભુસ્તે

ક્ષેપ્ય(પચ્ય?)તે ચ ન મયૈવ ન ચક્રમ્ ।

ગચ્છ શીઘ્રમભિધત્સ્વ તમીશં

ત્વામુપૈતિ કુકુરધ્વજિનીતિ ॥ ૨૧-૨૭ ॥

આત્તહેતિરપસર્પનિવૃત્તૌ

ચિન્તિતામમધિરુહ્ય સુપાર્ણમ્ ।

પ્રાસ્થિત પ્રતિબલાવસથાય

પ્રાણિતત્રિદશભૂતિરનન્તઃ ॥ ૨૧-૨૮ ॥

સાહસૈકરસિકેન તતોડસૌ

પૌણ્ડ્રકેણ યુયુધે યદુવીરઃ ।

તત્સખિત્વમુપગમ્ય ચ પાષ્ણિર્ણ

ગૃહ્ણતા સપદિ કાશિનૃપેણ ॥ ૨૧-૨૯ ॥

તત્ર વૈરિપૂતને સમકાલં

પૂર્વપશ્ચિમતયા પ્રપતન્ત્યૌ ।

ભાવયન્નુભયતોમુખભાવં

પ્રત્યવિધ્યદધિસાયકધન્વા ॥ ૨૧-૩૦ ॥

वैरिसैन्यविततेषु समन्तात्
 द्विज्जुषुषु सममेव पृषत्तैः ।
 तस्य दीप्तसिन्धुनिर्निपेते
 मध्यगस्य किरणैरिव पूषणः ॥ २१-३१ ॥

विद्विषौ युगपदुत्थितवन्तौ
 सागराविव विविङ्घितवेलौ ।
 उपिणी एव रजस्तमसी द्वे
 सत्त्ववृत्ति(मूर्ति?)रनघः स जधान ॥ २१-३२ ॥

अस्तमेवमनयद् यदुभास्वान्
 तावुभौ जगदुपद्रवतेतू ।
 पूर्वतश्च परतश्च भवन्तौ
 दुर्गडाविव दुरासददीप्तिः ॥ २१-३३ ॥

तस्य तावुभयतो निपतन्तौ
 भग्नबाहुविटपायुधपुष्पौ ।
 जग्मतुः पृथुकभावविहार-
 क्षिप्यमाण्यमलार्जुनकक्ष्याम् ॥ २१-३४ ॥

नामयिहवसनाभराण्यैः
 नाथसम्पदनुकारनिर्गुहैः ।
 पौण्ड्रकस्थितिमवाप्य सृगालो-
 ऽप्यन्वभूत् किल गतिं य तदीयाम् ॥ २१-३५ ॥

विद्विषां विहितवीरगतीनां
 द्वारकोपगमितैर्द्विरदायैः ।
 कौरवाध्युषितभागविभक्तेः(क्तैः)
 आहितप्रतिभरा क्षितिरासीत् ॥ २१-३६ ॥

पातितेषु विमतेष्विति नाम
 प्राप्य यादवपुं परमेष्ठी ।
 प्रेयसीभिरविभक्तसामि-
 र्वीतरागसुभगो विजहार ॥ २१-३७ ॥

श्रुवयुक्तमितरथ्य विशित्रं
 धूतमर्पितपाणं विदधानः ।

ભાવિભારતમહાહવસિદ્ધેઃ

સૂત્ર્યનં વિતનુતે સ્મ શુભંયુઃ ॥ ૨૧-૩૮ ॥

તોષિતત્રિનયનસ્ય નૃશંસઃ

કાશિરાજતનયસ્ય પુરોધાઃ ।

કલ્પિતાહુતિરજીજનદુગ્રાં

કાલવહ્નિપદવીભિવ કૃત્યામ્ ॥ ૨૧-૩૯ ॥

સાડભિપત્ય યદુવીરસકાશં

હેતિરાજવિભવેન હતાશા ।

જન્મધામનિ નિજે નિયમસ્થં

જગ્જપૂકમભિસૃત્ય જઘાન ॥ ૨૧-૪૦ ॥

નિર્દદાહ નગરીમથ કાશીં

વિસ્ફુલિંગ ઇવ માધવદીપ્તેઃ ।

યાદવગ્રસનકૌતુકવત્યા

કૃત્યયા સહ (સ ચ)રથાંગકૃશાનુઃ ॥ ૨૧-૪૧ ॥

સ્યન્નદ્વિરદવાજિપદાતિ-

પ્રાજયસૌધપરિપાટિસમૃદ્ધ્યા ।

ચક્રવહ્નિવિભવેન તદાઽભૂત્

ચન્દ્રશેખરવિલેપનભૂમા ॥ ૨૧-૪૨ ॥

ક્ષેત્રમેતદવિમુક્તસમાખ્યં

મુક્તિયોગ્યમુપસૃષ્ટમયોગ્યૈઃ ।

ઇત્યવેક્ષ્ય દહનેન તદદર્શ

સંસ્ક્રિયામિવ ચકાર સુદૃષ્ટિઃ ॥ ૨૧-૪૩ ॥

અપ્રશાન્તરુષમદ્ભુતદીપં

દગ્ધવૈરિપુરમાયુધરાજમ્ ।

નિર્જરાઃ પ્રતિનિશામયમાનાઃ

ભિભ્યતિ સ્મ જગદુશ્ચ જયોક્તિમ્ ॥ ૨૧-૪૪ ॥

દૈવતૈરપિ ચતુર્ભુજમુખ્યૈઃ

દત્તસત્કૃતિરસૌ જિતકાશી ।

ઇષ્ટનિર્વહ્ણાનિર્વૃતચિત્તં

વિષ્ટરશ્રવસમભ્યુપપેદે ॥ ૨૧-૪૫ ॥

આસુરપ્રકૃતિકેષુ નિરસ્તે-
 ખ્વેવમેભિરનુપાલિતસખ્યઃ ।
 વાનરો ભુજબલેન બબાધે
 દુર્મતિર્જગદિદં દ્વિવિદ્યાપ્યઃ ॥ ૨૧-૪૬ ॥

ભૂધરાન્ ઉદહરદ્ ભુજશાલી
 પ્રક્ષિપંશ્ચ નગરાણિ મમર્દ ।
 ક્ષોભયન્ જલનિધીન્ અનુવેલં
 પ્લાવયંશ્ચ વસુધાં પ્રજહર્ષ ॥ ૨૧-૪૭ ॥

અન્યવીરરહિતામિવ મત્વા
 વારિરાશિરશનામવલિમ્પન્ ।
 આત્મનઃ સદૃશમાદ્રિયતૈકં
 ઘેનુકપ્રમથનેન નિયુદ્ધમ્ ॥ ૨૧-૪૮ ॥

એકદા હલધરસ્ય વિહારે
 સમ્પતન્ અમિતયાપલયેષ્ટઃ ।
 દ્વારકોપવનપાદપભેદી
 વિશ્વતઃ કિલકિલાં વિતતાન ॥ ૨૧-૪૯ ॥

તાલકેતુયુવતીર્વિહરન્તીઃ
 ત્રાસયન્ મુખવિકારવિશેષૈઃ ।
 કીડનોપકરણાનિ વિભિન્દન્
 ક્ષ્વેડિતાનિ વિદધે વિધિલૂનઃ ॥ ૨૧-૫૦ ॥

તં પ્રવૃત્તકપિકૃત્યમદૂરાત્
 બાધિતપ્રતિબલો બલદેવઃ ।
 જડ્ગમસ્ફટિકભૂધરકલ્પો
 રુઝમશૈલરુચિરં નિરુરોધ ॥ ૨૧-૫૧ ॥

વાનરેણ સુહૃદા દનુજાનાં
 યાતુધાનસમરપ્રથિતેન ।
 પ્રેષિતાં દુમશિલોચ્ચયવૃષ્ટિં
 નિષ્પિપેષ મુસલેન હલાસ્ત્રઃ ॥ ૨૧-૫૨ ॥

આપતન્ અપસરન્નપિ ભેજે

ગ્રાહ્યતામિવ ચ દુર્ગ્હતાં ચ ।
અગ્રતોડભવદલક્ષ્યત પશ્ચાત્
અપ્રતર્ક્યરભસો હરિવીરઃ ॥ ૨૧-૫૩ ॥

તૌ પરસ્પરગવેષિતરન્ધ્રૌ
કામપાલકપિસૈનિકપાલૌ ।
યોજિતોદ્ધતકરૌ યુધુધાતે
દર્પદારુણદિશાગજસત્તૌ ॥ ૨૧-૫૪ ॥

તં પ્રલમ્બદમનઃ પ્લવગેન્દ્રં
વિપ્લુતં પુનરપિ પ્લવમાનમ્ ।
કાલપાશનિગૃહીતમરાતિં
કલ્પમાનમભવાય વિવેદ ॥ ૨૧-૫૫ ॥

સવ્યદક્ષિણપરિક્રમણાભ્યાં
દ્વાગલાતમયચક્રનિરીક્ષ્યઃ ।
આતતાન હલપાણિમદૂરા-
દગ્નિસાલવલયસ્થમિવારિઃ ॥ ૨૧-૫૬ ॥

તં ગૃહીતગરુડાનિલવેગં
સર્વતો યુગપદેવ સમીક્ષ્ય ।
લાડ્ગલી જલધિલડ્ધનદક્ષં
લાઘવેન લઘયન્ વિચચાર ॥ ૨૧-૫૭ ॥

અન્યકારમિવ તં પ્રતિરુન્ધન્
અર્થમેવ મુસલી નિજદીપ્ત્યા ।
દિઙ્મુખાન્યકલુષાણિ વિતન્વન્
વિશ્વદૃષ્ટિવિભવાય બભૂવ ॥ ૨૧-૫૮ ॥

ધૂર્ણિતાકુલિતકૌરવધામ્ના
લાડ્ગલેન લલિતોદ્ધતલીલઃ ।
યૂથનાથમવરુધ્ય કપીનાં
મૌલિઘાતમવધીન્મુસલેન ॥ ૨૧-૫૯ ॥

વજ્રપાણિમહિતાદ્ભુતભૂમ્ના
વાનરેણ નિહતેન સ રામઃ ।
વ્યાયકાર વિનતાભયદાતા

पूर्वराभयसितं पुनरुक्तम् ॥ २१-६० ॥

धर्ममर्ममिदं दैवविपाकात्

उद्धृते द्विविदनामनि शल्ये ।

रेवतीरमणरेयितभेदा

नाकिनश्च भुनयश्च ननन्दुः ॥ २१-६१ ॥

त्रासितेषु विबुधेषु तदग्रे

पीतवन्तममृतं बलभद्रः ।

प्रापयत् प्लवगमुष्यमितीव

स्वर्गिभिरसल सुधाशनभावम् ॥ २१-६२ ॥

भूतले ललधराहितगुमौ

सारभूतसुभटग्रहणेन ।

उञ्छवृत्तिरुदरभरिरासीत्

तादृशेन तपसैव कृतान्तः ॥ २१-६३ ॥

अेवमीषदवरोपितभारां

भावयन् भुवमतोषयदार्यान् ।

पूर्वदेवजनितां अभिनिघ्नन्

पूर्वजेन सखितो यदुनाथः ॥ २१-६४ ॥

भार्गवादिभिरभाधितभूम्नां

निर्ममेष्वापि निकारपराणाम् ।

सौभलसङ्गिभिरप्रभृतीनां

सूदनैरलघयश्च धरित्रीम् ॥ २१-६५ ॥

उग्रसेनविनिवेशितराज्यां

उन्नमय्य यदुवंशविभूतिम् ।

तस्य दिग्विजयकौतुकमाद्यः

सप्तलोकतिलको विततान् ॥ २१-६६ ॥

तन्नियोगमथ शोभरयित्वा

स्वप्रशासनवशंवदविश्वः ।

यावदुक्तनियताभिलवृत्तीन्

यादवान् उपनिनाय सुधर्मां ॥ २१-६७ ॥

આત્મકલ્પિતધૃતેરથ રાણઃ
સન્નિધૌ સાચિવપીઠનિવિષ્ટઃ ।
મન્ત્રણાય મહતો યદુમુખ્યાન્
સમ્મુખાન્ પ્રતિનનન્દ મુકુન્દઃ ॥ ૨૧-૬૮ ॥

અભજત નરપાલમુગ્રસેનં
બહુમનુતે સ્મ યદ્દૂસ્તથાઽપિ તુડ્ગઃ ।
કવચિદભિલપને વિભક્તિશક્ત્યા
સ્વગુણવિભૂતિગુણીભવન્નિવૈકઃ ॥ ૨૧-૬૯ ॥

અધિગુણહરિવંશવીરસડ્ગાત્
અપચિતવાસવસડ્ગમાભિલાષા ।
અતિશયરુચિરાં વહન્ત્યભિખ્યાં
અચક્રમતેવ સભા(સદા)તદાધિરાજ્યમ્ ॥ ૨૧-૭૦ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
શ્રીમદ્દેહુટનાથસ્ય શ્રીમદ્દેહાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
મહાકાવ્યે પૌર્ણકાદિવધો નામ એકવિંશઃસર્ગઃ ॥

॥ દ્વિગ્વિજયો નામ દ્વાવિંશઃ સર્ગઃ ૨૨ ॥

અથ દેવાનિવાઽઽહૂતાન્ નરદેવાન્ અભાષત ।
દેવદાનવસામાન્યદૈવતં દેવકીસુતઃ ॥ ૨૨-૧ ॥

એષ વઃ ક્ષમાપતિઃ શાસ્તિ વિધાતેવ પ્રજાપતીન્ ।
મહેન્દ્ર ઇવ ધર્મેણ સુધર્મામાસ્થિતઃ સ્વયમ્ ॥ ૨૨-૨ ॥

શેખરીકૃતભૂભારઃ શેષત્વેન વિભોઃ સ્થિતઃ ।
વેદ્યત્યથમાર્થોઽપિ મિત્રભૂતાન્ અમિત્રજિત્ ॥ ૨૨-૩ ॥

વયં ભવન્તો યે ચાન્યે મહાન્તઃ સર્વ એવ તે ।
વિશ્વગુપ્તૌ જગત્કર્ત્રા વિનિયુક્તા વિભૂતયઃ ॥ ૨૨-૪ ॥

તદસ્માભિરવસ્થેયં ધર્મવર્ત્તનિ શાશ્વતે ।
બિભ્યદ્ભિરનઘાદેશાત્ વજ્રાદિવ સમુદ્યતાત્ ॥ ૨૨-૫ ॥

દ્વિષન્તઃ ખ્યાતનામાનો નામશેષાસ્તથાઽપ્યસૌ ।

समुद्रवसना विष्वक् तामसैरवकुण्ठिता ॥ २२-६ ॥
 अंसकस्तूरिका भूमिर्भवतां बाहुशालिनाम् ।
 अजुगुप्सापदं न स्यादसदृत्तिमलीमसा ॥ २२-७ ॥
 शङ्खितप्रययः शेषः शूत्राणां शुष्माणामिव ।
 आयातौ सुभमिच्छद्भिर्न युक्तः क्षन्तुमीश्वरैः ॥ २२-८ ॥
 अतस्त्राणाय साधूनां दुष्कृतां दमनं क्षमम् ।
 कडङ्गुरीयरोधो हि कलमोत्सेधकारणम् ॥ २२-९ ॥
 पुष्यतां पाण्डुरं छत्रं पुण्डरीकमिव श्रियः ।
 धर्मोऽधर्मश्च नाभ्योऽस्ति रक्षाणोपेक्षाणो(णात्)भुवः ॥ २२-१० ॥
 पूर्वपूर्वनरेन्द्राणामुच्छिष्टमपि मेदिनी ।
 सोमपीथिनयात् ग्राह्या स्वधर्माध्वरमास्थितैः ॥ २२-११ ॥
 अविवेकविभावया धर्ममार्गमपङ्क्तिम् ।
 द्रष्टुं दीपं यव न्यस्तो नायकेन नयागमः ॥ २२-१२ ॥
 अवलम्ब्य जगद्धातुर्लस्तमागमविग्रहम् ।
 स्वयमुद्धरताऽऽत्मानं स्वैरं पातालपातिनम् ॥ २२-१३ ॥
 व्यसनासारवेगानां वारणां न प्रकल्प(ल्य)ते ।
 उपदेशैरनार्याणामुत्तानश्चित्रसन्निभैः ॥ २२-१४ ॥
 पण्डितप्रभतेनैव सत्पथेन सदोदिताः ।
 विषमेषु स्पलन्तोऽपि न दुर्गतिमवाप्स्यथ ॥ २२-१५ ॥
 भूपरिक्कमणादन्या भवतामतिभास्वताम् ।
 तमसामिव शूत्राणां निरासे कीदृशी हिता ॥ २२-१६ ॥
 जिगीषूणां य युष्माकं न जेतव्यपदे स्थितम् ।
 कौरवैरनुकूलानां विपाकैरिव कर्मणाम् ॥ २२-१७ ॥
 अवरोध्याः स्वयं दक्षैरक्षिपद्भिरनेहसम् ।
 करिणां कर्णोलाभिः कम्पिता यव सम्पदः ॥ २२-१८ ॥
 नीतिपद्भिरक्षोभ्या भवद्भिरधिगम्यताम् ।
 निथता स्वर्गसौधस्य निश्च्रेणिरिव शाश्वती ॥ २२-१९ ॥

ખલત્યાગઃ સુહૃત્પ્રાપ્તિરિતીદં કવચદ્વયમ્ ।
 વહધ્વં મન્નદેહસ્ય ભેદં પરિજિહીર્ષવઃ ॥ ૨૨-૨૦ ॥
 ધાતૂનામિવ કોપેષુ પ્રકૃતીનામચેતસામ્ ।
 પાતુમર્હથ પર્યાસં પ્રસાદનરસાયનમ્ ॥ ૨૨-૨૧ ॥
 અનીતિમદિરાં ત્યક્ત્વા લોભાદિવિષદૂષિતામ્ ।
 અગદકુારમાદદ્ધ્વં પ્રજ્ઞાડમૃતમનુત્તમમ્ ॥ ૨૨-૨૨ ॥
 લુલિતાશેષસન્માર્ગં લોકવેદવિરોધિનમ્ ।
 પરિત્યજત દુર્માનં પાષણ્ડમતજીવિતમ્ ॥ ૨૨-૨૩ ॥
 ગુણશૈલાગ્રમારોપ્ય શનૈરાત્માનમાત્મના ।
 નિત્યશક્રિતવિભ્રંશં નિધ્યાયત શુભંયવઃ ॥ ૨૨-૨૪ ॥
 ત્રિવિધાનિ વિધેયાનિ સમ્પત્સુ ચ વિપત્સુ ચ ।
 કરણાનીવ મિત્રાણિ ગોપાયત ગુણગ્રહાત્ ॥ ૨૨-૨૫ ॥
 અપ્રશાન્તેષુ વિસ્રમ્ભમતિશકું સુહૃત્સુ ચ ।
 નીતિસન્દંશિના ઋદ્ધેઃ સમુદ્ધરત કણ્ટકૌ ॥ ૨૨-૨૬ ॥
 સપગ્ચાડ્ગેન મન્ત્રેણ નીતિમાહાત્મ્યનિર્વિષામ્ ।
 નિયચ્છત નિજાડ્ગેષુ ભુજડ્ગીમિવ સમ્પદમ્ ॥ ૨૨-૨૭ ॥
 અવધીરયતાધર્મ્યાર્થકામૈકસાધિકામ્ ।
 નૃશંસપ્રેયસીં નીતિં નારીહૃદયદારુણામ્ ॥ ૨૨-૨૮ ॥
 પ્રમાદસત્ત્વં ત્યક્ત્વા પ્રબુધ્યોપાયસત્ત્વમ્ ।
 અડ્ગસત્ત્વસમ્પત્ત્યા જયત દ્વીપસત્ત્વમ્ ॥ ૨૨-૨૯ ॥
 અરાતિગણકૂટસ્થાન્ આદૌ જયત દુર્જયાન્ ।
 અપદક્રોધલોભાદીન્ અશેષાર્થવિરોધિનઃ ॥ ૨૨-૩૦ ॥
 આન્તરેણ બલેનૈવ દ્વિવિધાં વહત ક્ષમામ્ ।
 યસ્ય સત્ત્વેડપ્યસત્ત્વેડપિ ગતાર્થં ષડ્વિધં બલમ્ ॥ ૨૨-૩૧ ॥
 ન શાપો નાભિયરણં ન વહ્નિર્ન વિષં તથા ।
 નાસ્ત્રાણિ ન ચ શસ્ત્રાણિ યથા તીક્ષ્ણતમા ક્ષમા ॥ ૨૨-૩૨ ॥
 વિપક્ષજાતિભાજોડપિ ક્ષુદ્રાન્ અનપકુર્વતઃ ।
 સુપાર્ણ ઇવ ભૂનાગાન્ ઉપેક્ષધ્વં તરસ્વિનઃ ॥ ૨૨-૩૩ ॥

કૃપણાન્ ક્ષમમાણોઽપિ મહાસત્વો ન દૈન્યભાક્ ।
 મૃગેન્દ્ર ઇવ ભિન્નેભઃ સ્વદંટ્યાલેહિનઃ ખગાન્ ॥ ૨૨-૩૪ ॥
 દેવાન્ અતિશયાનાનાં દૈત્યદાનવરક્ષસામ્ ।
 વિનિપાતનિદાનાનિ સ્વયમન્વીક્ષ્ય સુખ્યત ॥ ૨૨-૩૫ ॥
 યશઃપ્રાણહરાન્ ધોરાન્ વ્યામોહવિષપાદપાન્ ।
 સમીક્ષાશાણધૃષ્ટેન ઘત શાસ્ત્રેણ શસ્ત્રિણઃ ॥ ૨૨-૩૬ ॥
 શ્રુતશી(શા)લિભિરુક્તાનિ દુરુત્સેકજવરાતુરાઃ ।
 અપ્રિયાણ્યપિ પથ્યાનિ મા જિહાસત જાતુચિત્ ॥ ૨૨-૩૭ ॥
 કલિસાન્ધિસમાઘ્રાતં ત્યજન્તઃ કર્મ કર્બુરમ્ ।
 સદસત્રોક્ષણે સ્યાત સર્વતો દત્તદૃષ્ટયઃ ॥ ૨૨-૩૮ ॥
 પલ્લવોપમકૌમારે પ્રસૂનોપમયૌવને ।
 સ્થિરં ફલમુપાદદ્ધ્વં જડ્ગમે જીવિતદ્રુમે ॥ ૨૨-૩૯ ॥
 મિષતાં મીલતાં વાઙપિ દ્રુતં ધાવતિ જીવિતે ।
 અનઘં તનુત ક્ષેમ્યમાન્તરં ધનમક્ષયમ્ ॥ ૨૨-૪૦ ॥
 અકાલનિયતોચ્છ્રાયમતિસૂર્યેન્દુપાવકમ્ ।
 ક્ષાત્ત્વં ક્ષપિતજાડ્યં વઃ ક્ષમં તેજઃ સમેધિતુમ્ ॥ ૨૨-૪૧ ॥
 અસમ્પ્લાવિતસમાબ્ધિરત્રિલોકીતમોપહા ।
 અદિકસૂતસુધાલિસિર્યસ્ય કીર્તિઃ સ કિમ્પ્રભુઃ ॥ ૨૨-૪૨ ॥
 સુધાં સુમનસો યસ્ય સ્વાદ્યન્તિ યશોમયીમ્ ।
 સ રાજા વૃદ્ધિમાપ્રોતિ ક્ષીયતે ન ચ કાલતઃ ॥ ૨૨-૪૩ ॥
 ત્યક્તસાન્તવેન કઠિનાન્ વિદ્રાવયત તેજસા ।
 અયસસ્તાપસેકાભ્યામવસ્થા કાદૃશી ભવેત્ ॥ ૨૨-૪૪ ॥
 પ્રસાધિતદિશો યુષ્માન્ વિમુક્તાન્યમહીભૃતઃ ।
 સમ્પદઃ પ્રતિપત્સ્યન્તે સરિતઃ સાગરાનિવ ॥ ૨૨-૪૫ ॥
 સ એષ પુરતો યાતા પ્રાણઃ પરિમૃશન્ પથઃ ।
 સક્રુલ્પ ઇવ યુષ્માકં સાત્યકિઃસત્યવિક્રમઃ ॥ ૨૨-૪૬ ॥
 પરિવારેણ સમ્પન્નસ્ત્યક્તકોશશ્ચ કાર્યતઃ ।

નન્દકોડયમનિસ્ત્રિશઃ સમ્મતો મમ શત્રુજિત્ ॥ ૨૨-૪૭ ॥

જૈત્રં ધ્વજમિવોદગ્રમેનમાહિતલક્ષણમ્ ।

અનુયાત દિશો જેતુમસ્ત્રવેદમિવાપરમ્ ॥ ૨૨-૪૮ ॥

વનસિંહનયાદ્ ગુપ્તિર્માનતર્કક્રમાદપિ ।

પરસ્પરપુરસ્કારાત્ ભવિત્રી ભવતામિહ ॥ ૨૨-૪૯ ॥

અપિ યુષ્માભિરેતાવદહ્નુરગ્રહોજિઝતૈઃ ।

અડ્ગીકૃતમમુહ્યદ્ભિરાતુરૈરિવ ભેષજં (ભોજનમ્) ॥ ૨૨-૫૦ ॥

ઇતિ સૂક્તિસુધાં પીત્વા શૌરિવકુત્રેન્દુનિસ્સૃતામ્ ।

સહસા નરદેવાસ્તે સૌમનસ્યં પ્રપેદિરે ॥ ૨૨-૫૧ ॥

તદુક્તિં શુકવત્ સર્વે સૅલ્લપન્તઃ પરસ્પરમ્ ।

પ્રહર્ષમદ્ધુસ્તસ્ય પ્રવિષ્ટા નીતિપગ્જરમ્ ॥ ૨૨-૫૨ ॥

તૃષિતૈરિવ તે શ્રોત્રૈઃ સમ્ભૂ(ભૃ)તશ્રુતિસૌરભામ્ ।

પપુઃ પ્રિયહિતાં તસ્ય પરિશુદ્ધાં સરસ્વતીમ્ ॥ ૨૨-૫૩ ॥

અસન્દેહવિપર્યાસામસઙ્કીર્ણહિતાહિતામ્ ।

ત્રયીમિવ ગિરં તસ્ય માનયન્તિ સ્મ તે નૃપાઃ ॥ ૨૨-૫૪ ॥

અથ યાદવયૂથેન સહિતઃ સંયુગપ્રિયઃ ।

સાત્યકિઃ પ્રચિતોત્તંસઃ પ્રતસ્થે ભર્તુરાજાયા ॥ ૨૨-૫૫ ॥

ધર્મગુપ્તિકૃતાદેશઃ સ મેને મધુવૈરિણા ।

અપૃથક્ત્વમિવાપન્નમન્યદાયુધપગ્ચકમ્ ॥ ૨૨-૫૬ ॥

સ્વકેતુકલ્પનાપૂર્વં નિયુક્તં હરિણા સ્વયમ્ ।

તમેવ તાદૃશાકારં તમમન્યન્ત યાદવાઃ ॥ ૨૨-૫૭ ॥

સ વીરઃ શાસનં ભર્તુઃ શિરસ્ત્રાણમિવોદ્ધહન્ ।

અમન્યત જિતપ્રાયાઃ સહ દિક્ષપતિર્ભિર્દિશઃ ॥ ૨૨-૫૮ ॥

પયોધિં તર્ણકપદં પર્વતં સિકતામયમ્ ।

પાતાલં ચ સ્થલીપૃષ્ઠે પ્રૈક્ષતામિતવિક્રમઃ ॥ ૨૨-૫૯ ॥

પ્રયાણપટહસ્તસ્ય પ્રલયામ્બુદમ્બરઃ ।

નૂનમાનર્તયામાસ ભુવં સહ પયોધિભિઃ ॥ ૨૨-૬૦ ॥

प्रयान्ती पृतना सधः प्रणैर्धामपूरयत् ।
 वैरिवासकसज्जनां गाणैरप्सरसामपि ॥ २२-६१ ॥
 अधिरुज्ज्वलं रथं जैत्रं स बभौ तार्क्ष्यसन्निभम् ।
 जिगीषितदिशाचकृच्छ्रपाणिरिवापरः ॥ २२-६२ ॥
 द्रिव्यदृढमिधोषेण पुष्पवर्षेण भूयसा ।
 अशरीरिजयोक्त्या य तेन जज्ञे जितं जगत् ॥ २२-६३ ॥
 स विष्णुरिव विह्वल्य बलिध्वंसोद्यतो बली ।
 सुषुप्ते त्रिषु लोकेषु कीदृशं तन्निपथगामिव ॥ २२-६४ ॥
 ततो बुद्धुर्दुर्नाभैः प्रयितां छत्रयामरैः ।
 निनाय पृतनां प्रार्थी गङ्गामिव भगीरथः ॥ २२-६५ ॥
 पृतनासागरोधेन पालयन् सागराम्भराम् ।
 वीरो वेतसवृत्तीनां न भङ्गमभिसन्धे ॥ २२-६६ ॥
 मण्डूभिरपि तत्सैन्ये सम्पतद्भिः सुलुब्धैः ।
 न वृद्धिरभवद् दृश्या वर्षतोयैरिवाम्बुधौ ॥ २२-६७ ॥
 अशोभत पताकाग्रैरग्रस्तैरनीकिनी ।
 निर्दिश्य गणयन्तीव जेतव्यविषयान् निजैः ॥ २२-६८ ॥
 तमीदृक्सयोस्तत्र पृथिव्याकाशयोरपि ।
 समपद्यत तादात्म्यं सैन्यरेणुसमुत्थितम् ॥ २२-६९ ॥
 असूयीमुज्ज्वलं तत् अथन्द्रार्कप्रतिष्ठितम् ।
 रुरोध द्विषतां दृष्टिं रजसा जनितां तमः ॥ २२-७० ॥
 अप्रतीपमरुत्क्षिप्तः परागः प्रसरन् पुरः ।
 आसन्नविनिपातानां वैवर्ण्यमदृशत् द्विषाम् ॥ २२-७१ ॥
 धूमकम्बलसान्द्रेण रेणुना गगनस्थली ।
 नमन्तीं सैन्यभारेण शनैरनुजगाम गाम् ॥ २२-७२ ॥
 पृथिवीं वर्धयन्तीव पृतना भाण्डयन्त्यपि ।
 परागैः पूरयामास भातं सगरजन्मनाम् ॥ २२-७३ ॥
 ध्वजपल्लविता सेना शस्त्रपुष्पा परागिणी ।
 बभौ यञ्चूर्यभाणोव मृत्योरुपवनस्थली ॥ २२-७४ ॥

સા નૂનમનુકુર્વાણા સિન્ધુપત્ન્યૌ સિતાસિતે ।
 કુટિલપ્રતિકૂલહ્રિઃ(હ્રિઃ)કૂલક્રુષગતિર્યયૌ ॥ ૨૨-૭૫ ॥
 વિશ્વતઃપ્રસૂતિસ્તસ્થા બભૂવ બહુપદ્ધતેઃ ।
 વાહબન્ધનકીલાનામપર્યામિવનદ્રુમા ॥ ૨૨-૭૬ ॥
 અવિચ્છિન્નગુણાંશ્ચકે નિસ્ત્રાસાન્નિજસેનયા ।
 હારાનિવ ભુવઃ શુદ્ધાન્ અગ્રહારાન્ પરાર્પિતાન્ ॥ ૨૨-૭૭ ॥
 અનાશ્રમપદાસન્નામભીષિતકૃષીવલામ્ ।
 અનૈષીન્મહર્તી સેનામવિરુન્ધાનગોપનીમ્ ॥ ૨૨-૭૮ ॥
 સ્વદેશાદવિશેષેણ સ્વીકૃતે શત્રુમણ્ડલે ।
 ન યોધા જગૃહુસ્તત્ર કિઞ્ચિદસ્વામિસમ્મતમ્ ॥ ૨૨-૭૯ ॥
 વિહારાસ્તસ્ય જન્યેષુ વિમતાનેવ નિદ્રતઃ ।
 સમં દદૃશિરે દેવૈસ્તત્તજજાનપદૈરપિ ॥ ૨૨-૮૦ ॥
 અદીનસત્ત્વઃ શત્રૂણાં દીનસંરક્ષણપ્રતી ।
 અન્વકમ્પત ધાત્રીભિરુપનીતાન્ સ્તનન્ધયાન્ ॥ ૨૨-૮૧ ॥
 અદૃષ્ટસૈન્યરજસામબાણસ્પશવિદિનામ્ ।
 પશ્યન્ ક્વચિદમિત્રાણાં સ જિહ્વાય પલાયનમ્ ॥ ૨૨-૮૨ ॥
 સ મિથશ્શૌર્યસંઘર્ષાદરાતીન્ અભિનિદ્રતઃ ।
 પુનરુદ્ધીપયામાસ સત્કારેણ ગરીયસા ॥ ૨૨-૮૩ ॥
 ક્રોધપાવકદીમાનાં હેતીનાં યદુપુઙ્ગવાઃ ।
 વિદધુસ્તત્ર વૈરિસ્ત્રીબાઘ્યતોયેન સેનનમ્ ॥ ૨૨-૮૪ ॥
 નિહતપ્રતિમાતઙ્ગદન્તસરુપરિષ્કૃતાન્ ।
 દ્વિષતાં મૌલિશાણેષુ ખડ્ગાન્ મુહુરશાતયન્ ॥ ૨૨-૮૫ ॥
 શસ્ત્રધારાધરૈસ્તત્ર વિક્રમારણ્યબર્હિણીમ્ ।
 વિપુલે ભુજશૌલાગ્રે વીરશ્રિયમનર્તયન્ ॥ ૨૨-૮૬ ॥
 નિયતં હેતયસ્તેષાં નિપીતે વહ્નિવારિણી ।
 નિદધુઃ શત્રુનારીણાં ચિત્તેષુ નયનેષુ ચ ॥ ૨૨-૮૭ ॥
 અલભન્ત ક્ષણાત્ તેષાં પુરતઃ પરિપન્થિનઃ ।

ધનુષા નમતા સ્વર્ગ વપુષા તુ વસુન્ધરામ્ ॥ ૨૨-૮૮ ॥
 ઘૂર્જરાન્ પારશીકાંશ્ચ પ્રાગેવ ભૃતકીકૃતાન્ ।
 અપશ્ચાત્પદવિન્યાસાન્ અકરોદગ્રયાયિનઃ ॥ ૨૨-૮૯ ॥
 મધ્યદેશં વશીકૃત્ય યોગીવ પ્રથમં મનઃ ।
 પ્રત્યન્તબહિરક્ષાણિ ત્યાજિતાર્થાન્યથા(ર્થાનિ સોઽ)કરોત્ ॥ ૨૨-૯૦ ॥
 ગૃહીતચરમાભ્ભોધીન્ ગરુત્માનિવ જગ્રસે ।
 ધન્વિનસ્તુરગોપેતાન્ વિમુખાન્ ભુજગાનિવ ॥ ૨૨-૯૧ ॥
 યદવસ્તત્ર નિસ્ત્રાસા યવનૈઃ સ્તનચિત્તુભિઃ ।
 શૈલા ઇવ દધુર્ભામાં શરવૃષ્ટિમુદીરિતામ્ ॥ ૨૨-૯૨ ॥
 રક્તચન્દનદિગ્ધાસ્તે યશોભિઃ સ્રગ્વિણસ્તદા ।
 જયશ્રીપરિરમ્ભાર્થં નૈપથ્યમિવ ભેજિરે ॥ ૨૨-૯૩ ॥
 કપિચૂષિતતાલભૈઃ કૃતૈર્યવનમૂર્ધભિઃ ।
 દદૃશે કાલભૃત્યાનાં દત્તપિણ્ડેવ મેદિની ॥ ૨૨-૯૪ ॥
 પીતે યવનસૈન્યાબ્ધૌ તલ્હોપબડબાગ્નિના ।
 શકાઘાઃ શરણં જગ્મુઃ શક્રાતક્રુનસાત્યકિમ્ ॥ ૨૨-૯૫ ॥
 પ્રવાળપલ્લવાસ્તીર્ણા રત્નપુષ્પૌઘકર્બુરામ્ ।
 વિહારપદવીં મેને વેલામપરવાસિધેઃ ॥ ૨૨-૯૬ ॥
 પ્રચેતસાઽપિ દુષ્પ્રાપૈઃ પ્રવાલમણિમૌક્તિકૈઃ ।
 તં પોતવણિજસ્તત્ર પ્રભૂતૈઃ પર્યતોષયન્ ॥ ૨૨-૯૭ ॥
 નિર્ઘૂતનિગમાંસ્તત્ર નૈગમાન્ અપરાન્તજાન્ ।
 સ વૈઘ ઇવ દુર્વ્યાધીન્ દુર્જયાન્ અજયદ્ વિભુઃ ॥ ૨૨-૯૮ ॥
 વિહરન્ વારુણીભાજા સ વીરો વિજયશ્રિયા ।
 બભૂવ બર્બરસ્ત્રીણાં પરિદેવનદેશિકઃ ॥ ૨૨-૯૯ ॥
 ઉદનહ્યન્ત વાષ્ણેયાઃ કુન્તલાન્ સમરશ્વથાન્ ।
 પ્રવાળૈરપરાભ્ભોધેરાન્નૈરિવ સમુદ્રુતૈઃ ॥ ૨૨-૧૦૦ ॥
 તતો વિલુલિતમ્લેચ્છઃ પશ્ચિમોદધિવેલયા ।
 અનિલપ્રેયસીમાશામમનુષ્યપદં યયો ॥ ૨૨-૧૦૧ ॥

હારીતહરિતૈસ્તત્ર મહાર્ધેર્મણિરાશિભિઃ ।
 ગૃહીતૈસ્વગૃહ્યન્ત તેન પોતોપજીવિનઃ ॥ ૨૨-૧૦૨ ॥
 પશ્ચિમાં દિશમાક્રમ્ય પ્રાઙ્મુખં રથમાસ્થિતમ્ ।
 વિપરીતગતિં સૂર્યમુદ્યાસ્તમજનત ॥ ૨૨-૧૦૩ ॥
 સ કૃષ્ણવર્ત્તવિહૃતિર્યુગાન્ત ઇવ સંયુગે ।
 અમિત્રલોકમદહત્ દીમહેતિગણોલ્બણઃ ॥ ૨૨-૧૦૪ ॥
 અનભ્રવિદ્યુત્પ્રતિમાઃ સાયકાસ્તસ્ય ધન્વિનઃ ।
 અભવન્ હૂણનારીણામશ્રુવર્ષપુરસ્સરાઃ ॥ ૨૨-૧૦૫ ॥
 દ્વિષતો દેવદૃશ્યેષુ રણરડ્ગેષુ દીવ્યતઃ ।
 તાણ્ડવં ગ્રાહયામાસ નિપાતિતશિરોધરાન્ ॥ ૨૨-૧૦૬ ॥
 અપરસ્પરસાપેક્ષાન્ અતૂણીરપ્રકાશકાન્ ।
 અશંસત્ પ્રતિયોધાનપ્યવધીરિતજીવિતાન્ ॥ ૨૨-૧૦૭ ॥
 મહાન્તો મણ્ડલં ચેરુર્મધ્યેપ્રતિબલં દ્વિપાઃ ।
 પ્રલયોદન્વદાવર્તે ભ્રમન્ત ઇવ પર્વતાઃ ॥ ૨૨-૧૦૮ ॥
 તત્ર સૈન્યરજશ્ચક્રે પ્રતીચીરપિ વાહિનીઃ ।
 અસમાહિતબુદ્ધીનાં ચિત્તવૃત્તીરિવાડડવિલાઃ ॥ ૨૨-૧૦૯ ॥
 ત્રાસમુક્તં પુનસ્તત્ર સિન્ધુકામ્ભોજયોષિતામ્ ।
 અશ્રુબિન્દુભિરાબન્ધિ મૌક્તિકસ્તનમણ્ડનમ્ ॥ ૨૨-૧૧૦ ॥
 અકૃષ્ણપચ્ચધુસૃણામચ્છિન્નૌઘમહાપગામ્ ।
 અઘર્મગ્લપિતારણ્યામનઘાં ભુવમન્વભૂત્ ॥ ૨૨-૧૧૧ ॥
 અશ્વીયખુરનિષ્પિષ્ઠભૂધરક્ષોદભૂયસા ।
 રાજવીથીસમાં ચક્રે રજસા વાલુકાં નદીમ્ ॥ ૨૨-૧૧૨ ॥
 ગ્રામણેરિવ તૈસ્તસ્ય સૈનિકૈસ્વરોધિતાઃ ।
 સ્ત્રિયઃ પુરુષધર્માણઃ સ્ત્રીત્વમેવોપલક્ષિતાઃ ॥ ૨૨-૧૧૩ ॥
 બલેન મહતાડડસ્કન્ધ મૈનાકપિતરં ગિરિમ્ ।
 પ્રલયોદન્વદારોહમાકાલિકમલમ્ભયત્ ॥ ૨૨-૧૧૪ ॥
 સમાજમિવ શૈલાનાં વિશ્વરૂપમિવ પ્રભુમ્ ।
 ઉત્તમ્ભનમિવ વ્યોમ્નઃ સ નિદ્યૌ સકૌતુકમ્ ॥ ૨૨-૧૧૫ ॥

श्वशुरं भूतनाथस्य स्कन्दमातामहं गिरिम् ।
 प्रसूतिं सर्वरत्नानां पृथिवीधेनुतर्कम् ॥ २२-११६ ॥
 गृहीतास्त्याजितत्रासा मेनापतिवनौकसः ।
 मार्गमादिदिशुस्तस्य वल्लेरिव समीरणाः ॥ २२-११७ ॥
 तमारुह्य निरैक्षन्त जिघृक्षन्त ध्वान्यकाः ।
 विकल्पितरवीन्द्रग्रीन् मेरुकैलासमन्दरान् ॥ २२-११८ ॥
 दृष्टो (दृष्ट)गगनं तत्र दिवाऽपि व्यक्ततारकम् ।
 गौरीछारमणिप्रभ्यैर्गङ्गानिर्जरशीकरैः ॥ २२-११९ ॥
 सुभगां किन्नरीणां य स्वगुणामोदमेदुराम् ।
 गीतिं निशामयामासुः(स)गजशार्ङ्गलक्ष्मीम् ॥ २२-१२० ॥
 गुडासु यमिनां मेने सैन्यघोषमशृण्वताम् ।
 शृण्वतामपि सिंढानां समं सामिनिमीलनम् ॥ २२-१२१ ॥
 अपश्यत् तत्र(शयंस्तत्र)दूरस्थमन्तिकस्थमिवोन्मुक्तः ।
 कैलासं किन्नरेन्द्रस्य कीर्तिकन्दमिवोत्थितम् ॥ २२-१२२ ॥
 यमरान् सिंढशाबांश्च गन्धनाभिर्मृगानपि ।
 जगृहुस्तत्र वार्ष्णेयाः प्रियासम्प्रीणनार्थिनः ॥ २२-१२३ ॥
 गुञ्जछारभृतः श्यामा बर्होल्वासितकुन्तलाः ।
 प्रवालवसनाः प्रेक्ष्य जडसुः शबरङ्गनाः ॥ २२-१२४ ॥
 शिभरांसपरिष्कारैः सैन्यद्विपमदैर्भौ ।
 कल्कितः क्षमाभृतां नाथः कस्तूरीस्थासकैरिव ॥ २२-१२५ ॥
 श्रुत्वा गिरिगुडानूक्तं तत्सैन्यगजगर्जितम् ।
 अपि सिंढाः पलायन्त वन्यद्विरदभेदिनः ॥ २२-१२६ ॥
 प्रदीभरत्नशिरसं प्रालेयपरिपाण्डु(एडु)रम् ।
 प्रदक्षिणं व्यतीयाय शेषयित्वा महीधरम् ॥ २२-१२७ ॥
 अथ कस्तूरिकाभोटैरधिवासितभूधरान् ।
 यशसाऽऽवास्य नेपालान् यद्वीरः स्वदेशयत् (न्) ॥ २२-१२८ ॥
 पर्वतेन्द्रप्रतिनिधीन् प्रागुत्तरमहीधरान् ।

સુપ્રતીકવિષાણાઞ્ઞૈરવૈક્ષત ગવાક્ષિતાન્ ॥ ૨૨-૧૨૯ ॥

દ્વીપપર્વતદુર્ગેષુ દ્વિપસિંહનિભાન્ દ્વિષઃ ।

સડ્ગ્રામમૃગયાસ્થાયી જગ્રાહ ચ જધાન ચ ॥ ૨૨-૧૩૦ ॥

પ્રભજ્જન ઇવામ્ભોદાન્ પક્ષીન્દ્ર ઇવ પત્રગાન્ ।

પ્રાચ્યાન્ પ્રચ્યાવયામાસ પચ્ચવક્ર ઇવ દ્વિપાન્ ॥ ૨૨-૧૩૧ ॥

શોષિતપ્રાચ્યજલધિઃ શૌર્યબાહબવહ્નિના ।

સસર્જ તદ્ધૂયિત્તેષ્વશોષ્યં શોકવારિધિમ્ ॥ ૨૨-૧૩૨ ॥

યદૂનાં હેતયસ્તત્ર શત્રુશોણિતપાટલાઃ ।

પ્રતાપજવલનજવાલાસમ્પદં પ્રતિપેદિરે ॥ ૨૨-૧૩૩ ॥

કૃપાણિકાભિઃ કુકુરાઃ કમ્પિતાભિરકમ્પયન્ ।

દ્વિષતાં તદ્ધૂનાં ચ ચિત્તદક્ષિણલોચને ॥ ૨૨-૧૩૪ ॥

વિજહુર્યાદવાસ્તત્ર વિબુધસ્ત્રીવરપ્રદાઃ ।

શરાણાં લક્ષદાતારઃ શત્રુસમ્મતવિક્રમાઃ ॥ ૨૨-૧૩૫ ॥

(યાદવાસ્તત્ર શત્રૂણાં કૃત્તેષુ (ષૂન્)નૂનમપ્રતીન્ ।

આશાતધાન્વા દૃશ્યેષુ શિરોજાલેષુ સાયકાન્ ॥

(અધિજયધન્વા વ્યકિરત્ શિરોજાતેષુ સાયકાન્)

વિક્રમપ્રભવે તેષાં વિજયશ્રીસ્વયંવરે ।

વન્દિકૃત્યં દ્વિષશ્ચકુરપ્સરોભિઃ સ્વયંવૃતાઃ ॥ ૨૨-૧૩૬ ॥

રમાપતિપદોત્પન્નાં રત્નાકરપતિવરામ્ ।

પુણ્યાં સરિતમાસીદત્ પુરભિન્નૌલિમાલિકામ્ ॥ ૨૨-૧૩૭ ॥

સ મેને જાહ્નવીં યાન્તીમર્થમેકમિવાર્ણવમ્ ।

પ્રવાહૈર્બહુધા ભિન્નૈર્ભાષાભિરિવ ભારતીમ્ ॥ ૨૨-૧૩૮ ॥

કૃપાણધારાતીર્થેન શોધયિત્વા કૃતાગસઃ ।

ત્રિદિવં પ્રાપયામાસ વડ્ગાંસ્ત્રિપથગાન્તરે ॥ ૨૨-૧૩૯ ॥

વિક્ષિપન્ ભુવિ નિસ્ત્રિંશો વક્રપુષ્પાણિ વૈરિણામ્ ।

રણરડ્ગનટસ્થાસ્ય સૂત્રધાર ઇવાભવત્ ॥ ૨૨-૧૪૦ ॥

સૈન્યદન્તિમદોપેતૈઃ શત્રુસ્ત્રીબાષ્પકજ્જલૈઃ ।

ગડ્ગાં રવિસુતાં ચક્રે યશસા તાં ચ તન્મયીમ્ ॥ ૨૨-૧૪૧ ॥

आतसारा द्विषस्तत्र मुक्तास्तेन मडीयसा ।
 अदृश्यन्त यथापूर्वं दन्तिभुक्तकपित्थवत् ॥ २२-१४२ ॥
 पृथुवीयिगणां तीर्त्वा पृथिवीसङ्गं नदीम् ।
 बाधिताशेषगौडेन बलेनार्णवमाद्रवत् ॥ २२-१४३ ॥
 अलभन्त मडीपालाः पुरतस्तस्य निर्भयाः ।
 नतेन धनुषा नाकं वपुषा य वसुन्धराम् ॥ २२-१४४ ॥
 विशन्तो वाङ्मिनीं तस्य त्रिस्रोतसमिवापरां ।
 त्रिदिवं प्रत्यपद्यन्त प्रतियोधा निरागसः ॥ २२-१४५ ॥
 कुटिलान् प्रगुणीकृत्य स्वनामाक्षरभूषितान् ।
 जङ्गमान् दर्शयामास जयस्तम्भान् मडीतले ॥ २२-१४६ ॥
 शालीनिव सतस्त्रातुं तत्र तत्र प्ररोढतः ।
 यवसौधनिभान् याप्यान् उज्ज्वलार यदूढः ॥ २२-१४७ ॥
 प्रतापाग्निं पुरस्कृत्य भुव(भूय)स्सागरवाससः ।
 वेलावलयसम्पन्नं करं जग्राह तत्र सः ॥ २२-१४८ ॥
 पुरन्दरसमः पूर्वं जित्वा पौरन्दरीं दिशम् ।
 दीक्षितः सत्यरित्राणे दक्षिणाभिमुज्ज्वलवत् ॥ २२-१४९ ॥
 उपदीकृत्य सर्वस्वमुपसन्नयदूढः ।
 प्राचीमविकलामृद्धिमुत्कलाः प्रतिपेदिरे ॥ २२-१५० ॥
 प्रक्षितानथ कालिङ्गैः पन्थानमुपरुन्धतः ।
 रुरोध सिंढनादेन यदुसिंढः स सिन्धुरान् ॥ २२-१५१ ॥
 स तान् गैरिकरक्ताङ्गान् समथा श्रुतनिर्जरान् ।
 जङ्गमानिव विन्ध्यादीन् जगृहे गन्धुस्तिनः ॥ २२-१५२ ॥
 प्रतियुध्य परिश्रान्तान् गृहीत्वा गजयोधिनः ।
 यक्षलिङ्गधरांश्चक्रे कालिङ्गाङ्गिङ्गुरीकृतान् ॥ २२-१५३ ॥
 स तेषामपि सामन्तान् आहूतान् विन्ध्यदुर्गतः ।
 दक्षान् द्विरदक्षिणायां यके निजनिषादिसात् ॥ २२-१५४ ॥
 वैरिवारणामूर्ध्वयैर्मौञ्जिकैर्लाजतां गतैः ।

રણાગ્નિર્દર્શયામાસ વ્યૂઢાં તેન જયશ્રિયમ્ ॥ ૨૨-૧૫૫ ॥
 દારિત્ર્યદ્વિરદાંસ્તત્ર સિંહાનિવ મહાજવાન્ ।
 નનન્દ સ્વભટાન્ દૃષ્ટ્વા નખરશ્રિતમૌક્તિકાન્ ॥ ૨૨-૧૫૬ ॥
 વિપક્ષાન્ ભૂભૃતસ્તત્ર કુર્વતા નિર્વિચેષિતાન્ ।
 દેવો હરિહયસ્તેન દ્વિરુપત્વમિવાન્વભૂત્ ॥ ૨૨-૧૫૭ ॥
 અપર્યુષિતપાનીયામનઘસ્રોતસં શુભામ્ ।
 ગડ્ગામિવ વિભક્તાડ્ગીં પ્રાપ ગોદાવરીં તતઃ ॥ ૨૨-૧૫૮ ॥
 અશાલીનમનસ્ત્વેડપિ સ્વાશ્રિતત્રાણમિચ્છતામ્ ।
 આન્ધ્રાણામાત્મદાતૃણાં દદાવભયદક્ષિણામ્ ॥ ૨૨-૧૫૯ ॥
 પતિરક્ષણતુષ્ટાનાં સ્વગુણગ્રથિતાક્ષરૈઃ ।
 આન્ધ્રેશ્વરપુરન્ધ્રીણાં સડ્ગીતૈઃ પ્રત્યનન્દ(ન્ધ)ત ॥ ૨૨-૧૬૦ ॥
 આઘં દ્રમિડદેશાનાં તુણ્ડીરમથ મણ્ડલમ્ ।
 વિવેશ ભૂષિતં યૂપૈર્વેધસો વાજિમેધિકૈઃ ॥ ૨૨-૧૬૧ ॥
 ક્ષિમદોષઃ સ તં દેશં ક્ષીરસિન્ધુગુણાધિકમ્ ।
 શુદ્ધધર્મપરિષ્કારં શ્વેતદ્વીપમમન્યત ॥ ૨૨-૧૬૨ ॥
 પરિત્યક્તપથાંસ્તત્ર સ કાઞ્ચીકટકત્યજઃ ।
 આહૂય સ્થાપયામાસ ધર્મ્યાન્ ધર્મધુરન્ધરઃ ॥ ૨૨-૧૬૩ ॥
 પ્રલોભયન્તીં લલિતૈસ્તતઃ પ્રથમલક્ષિતૈઃ ।
 દર્શનીયેષુ ચોલેષુ દિદૃક્ષામન્વવર્તત ॥ ૨૨-૧૬૪ ॥
 અથ કન્યાં કવેરસ્ય દદર્શ કનકાશ્રિતામ્ ।
 અપદિષ્ટનદીરૂપામમૃતસ્યેવ દેવતામ્ ॥ ૨૨-૧૬૫ ॥
 ઉદારલહરીલાસ્યાં લલિતાવર્તરાસિકામ્ ।
 રસિકઃ પ્રૈક્ષત નદીં રડ્ગપર્યન્તનર્તકીમ્ ॥ ૨૨-૧૬૬ ॥
 રથસેતુનિરુદ્ધા સા રત્નાકરમનોરથાત્ ।
 અવરુઢ્ય જગામેવ સહ્યસ્ય પિતુરન્તિકમ્ ॥ ૨૨-૧૬૭ ॥
 દક્ષિણપથગડ્ગાયાઃ સ તસ્થા દિવ્યસમ્પદઃ ।
 દદૌ રવિસુતાશ્લેષં દાનવર્ષેણ દન્તિનામ્ ॥ ૨૨-૧૬૮ ॥

जननीमिव तां लक्ष्म्याः पाथोनिधिपतिप्रताम् ।
 नियमैरुच्यितैर्भेजे निगमभ्यातवैभवाम् ॥ २२-१६८ ॥
 यशोभिस्सल योलानामिक्षुनिष्यन्दसम्मितं (निभम्) ।
 पयः सल्यपयस्विन्याः पपुर्याद्वययूथपाः ॥ २२-१७० ॥
 जलसुर्जगद्गुहास्ते जलघालगुणशालिनाम् ।
 दृष्ट्वा द्रमिडयोधानामवस्कन्दमनोरथम् ॥ २२-१७१ ॥
 त्रिविष्टपनिभांस्तत्र दृष्ट्वा जनपदान् बलून् ।
 अयमत्कारमन्येषु भूमिभागेष्वधत्त सः ॥ २२-१७२ ॥
 तत्र दर्पममित्राणां मित्राणामपि साध्यसम् ।
 अभ्युदयपथ्यायात् अत्याभ्युदयलविक्रमः ॥ २२-१७३ ॥
 रङ्गमात्मभुवस्तत्र रम्यनिर्माणमातृकाम् ।
 अनन्तपीठिकारुढमभ्यर्थ्य मुदितो ययौ ॥ २२-१७४ ॥
 दिवाऽपि दीपसापेक्षं गडनं संश्रितान् गजैः ।
 स योरांश्चूर्णयामास योलपाङ्ग्योपघातिनः ॥ २२-१७५ ॥
 रम्यपत्तनसम्भाधां रत्नसैकतशोभिनीम् ।
 व्यलोकयत् सम्प्रीतो वेलाविपिनपद्मतिम् ॥ २२-१७६ ॥
 मैनाकमलसा दीप्तं सेतुसीमन्तितोदकम् ।
 दमितं रघुवीरेण दृष्ट्वाऽपि स दक्षिणम् ॥ २२-१७७ ॥
 परिभां प्रेक्ष्य लङ्कायाः पयोधिं प्रजडर्ष सः ।
 ताराभूषितदंडस्य त्रिदिवस्येव दर्पणम् ॥ २२-१७८ ॥
 सलसोत्पततां तत्र धन्विनो लघुलविक्रमाः ।
 उदधिं दन्तिनकाणां कुम्भरत्नैः (कृतैः)रूपूरयन् ॥ २२-१७९ ॥
 गगनं य निरालम्बमगाधं य मडोदधिम् ।
 वीक्ष्य ते बह्वमन्यन्तं लूनमन्तं गतागतम् ॥ २२-१८० ॥
 स भेजे सरितां पत्युः पुलिनं वृष्णिपुङ्गवः ।
 आसीदविधवा गङ्गा प्रसन्ने यत्र राघवे ॥ २२-१८१ ॥
 व्यलोक्य य विस्मेरो लङ्कागोपुरमुत्तरम् ।
 रघुवीरशरप्रातपरिकल्पितजालम् ॥ २२-१८२ ॥

પરિભૂતરવસ્તસ્ય સૈન્યઘોષેણ સાગરઃ ।
 અધિકં ક્ષોભમાપન્નરત્નાસામિત્ર ઇવાભવત્ ॥ ૨૨-૧૮૩ ॥
 તમાલાન્ પ્રતિમાતઃક્રગત્રાસાદાલાનમણ્ડલાન્ ।
 મમૃદુર્નૂનમાવાર્ય મદાન્ધા ગન્ધસિન્ધુરાઃ ॥ ૨૨-૧૮૪ ॥
 નલસેતું તતો નીત્વા દૃષ્ટમુક્તાનદીમુખઃ ।
 વીરો વિશ્રમયામાસ દુર્નિવારાં વરૂથિનીમ્ ॥ ૨૨-૧૮૫ ॥
 કૃતવ્યાવર્તનાસ્તત્ર કેતકીરેણુરૂષિતાઃ ।
 દ્વિષઃ સ્કન્ધાંશ્ચ દુધુવુર્ધ્યાસ્તુમુલહેષિતાઃ ॥ ૨૨-૧૮૬ ॥
 ધનુષા શાર્ફંગભીમેન સામિવિજ્ઞારિતેન સઃ ।
 લજ્જિતોદધિઘોષેણ લઙ્કાદ્વીપમકમ્પયત્ ॥ ૨૨-૧૮૭ ॥
 પ્રતાપદૂતવશગાઃ પ્રાજયરત્નોપહારિણઃ ।
 અજીવન્ યદુસિંહસ્ય પાદમાશ્રિત્ય સિંહલાઃ ॥ ૨૨-૧૮૮ ॥
 મહતીમુપદાં તેષાં દ્વિપરત્નાદિશાલિનીમ્ ।
 સ સઃકુલ્ય પુનશ્ચકે ન મનઃ સેતુબન્ધને ॥ ૨૨-૧૮૯ ॥
 દ્વિરદાન્ સિંહલેન્દ્રસ્ય દ્વિચતુર્દન્તશોભિનઃ ।
 પોતભૂતાંસ્ત્રિકૂટસ્ય પોતાનીતાન્ અમન્યત ॥ ૨૨-૧૯૦ ॥
 યશોરત્નાકરસ્તસ્ય બભૌ પાણ્યસમર્પિતૈઃ ।
 સૈન્યકચ્ચુકપર્યાસૈર્મુક્તાપુલિનમણ્ડલૈઃ ॥ ૨૨-૧૯૧ ॥
 સોમવંશભુવાં તત્ર ભૂભૂતાં યદુપુકુલઃ ।
 સચૂઘ્યભાવમુદ્ભાવ્ય શકુલ્લવરમપાનુદત્ ॥ ૨૨-૧૯૨ ॥
 સ મારુતિપદન્યાસાદઞ્ચિતાગ્રામધિત્યકામ્ ।
 પ્રભુઃ પ્રદક્ષિણીચકે મહેન્દ્રસ્ય મહીભૂતઃ ॥ ૨૨-૧૯૩ ॥
 ઉપભુક્તા બભૌ તેન મલયસ્ય વનસ્થલી ।
 સૈન્યસમ્મર્દસમ્ભૂતૈરેલાચન્દનસૌરભૈઃ ॥ ૨૨-૧૯૪ ॥
 પતંગેન્દ્રધ્વજત્રાસાત્ બ્રહ્મકુણ્ડલિતાત્મનામ્ ।
 જગૃહુર્યાદવાસ્તત્ર કૃણારત્નાનિ ભોગિનામ્ ॥ ૨૨-૧૯૫ ॥
 પૃતનાં તસ્ય સમ્પ્રેક્ષ્ય પૃષદ્ભાવિતસાગરામ્ ।

मानमात्मनि तत्याज मलयाश्रमतापसः ॥ २२-१८६ ॥
 मरुतस्तत्र नागानां मृदितैलासुगन्धयः ।
 यन्दनद्रुमसक्तानां प्रीतिकोपकृतोऽभवन् ॥ २२-१८७ ॥
 पटीरस्कन्धविषयास्तत्र तेषां भुजङ्गमाः ।
 अभजन्त कृणारक्षैरवातक्षोभ(क्षेप)दीपताम् ॥ २२-१८८ ॥
 मुक्ताभरणभूयिष्ठा रत्न(क्त)यन्दनरञ्जिता ।
 यकाशे यादवी सेना सतारेव पितृप्रसूः ॥ २२-१८९ ॥
 निदाघमिव पर्जन्यो निरासे सात्यकिः परम् ।
 प्रयुक्तैरग्रतो नागैः प्रावृषेण्यैरिवाम्बुदैः ॥ २२-२०० ॥
 युगपत् प्रत्यविध्यन्त युद्धे तस्य शरैर्द्विषः ।
 अपाङ्गैश्च सुरस्त्रीणामसितोत्पलमेथकैः ॥ २२-२०१ ॥
 शस्त्रकेलिं परित्यज्य स्वकान्ताडेशमङ्गुराम् ।
 जगृहुः डेरलास्तत्र जैत्रमस्त्रमिवाञ्जलिम् ॥ २२-२०२ ॥
 अदूरावस्थितो रामस्तत्र वृष्णिवद्विनिम् ।
 शशङ्के विस्मयाविद्धः सप्तार्णवसमावृतिम् ॥ २२-२०३ ॥
 भुग्राभागस्ततः सख्यस्तदाङ्कमण्यन्त्रितः ।
 प्रणिनंसुरिवाबोधि पर्यस्तशकटोपमः ॥ २२-२०४ ॥
 अग्रस्कन्धेन गोकर्णं महेन्द्रमपि मूलतः ।
 अवस्कन्धं यदुश्रेष्ठः स्कन्धावारं न्यवीविशत् ॥ २२-२०५ ॥
 जित्वा सख्याश्रितं वीरो जामदग्न्यं धवापरः ।
 दूरमुत्सारयामास द्विषद्वलमहार्णवम् ॥ २२-२०६ ॥
 यारुथन्दनसम्पन्नशैलस्तनमनोहराम् ।
 बुभुजे दक्षिणामाशां मौक्तिकाकरमेभलाम् ॥ २२-२०७ ॥
 तत्र वेलानिलोद्धूतराजतालरवान्वितम् ।
 स्वर्गीतं स्वाद् शुश्राव भुजङ्गस्त्रीमुभोदितम् ॥ २२-२०८ ॥
 योलकेरलपाण्ड्यानां पश्यन् अनुगतिं प्रभुः ।
 यकार पुनराधानं धर्म्यं हुतभुजामिव ॥ २२-२०९ ॥

કાલદૃષ્ટિકરાલાભિરુલ્કાભિરિવ હેતિભિઃ ।
 દુર્મદદ્વિરદોદગ્રાન્ ત્રાસયામાસ તૌલુવાન્ ॥ ૨૨-૨૧૦ ॥
 ખેટકર્પરગૂઢાડ્ગાન્ કીલયિત્વા શરૈર્દ્વિષઃ ।
 સ્થલકૂર્મૈરિવાકીર્ણં ચકાર રણભૂતલમ્ ॥ ૨૨-૨૧૧ ॥
 શરૈરભ્યર્ચિતાસ્તેન કોક્ષણાઃ સમરાક્રુણે ।
 પુષ્પવૃષ્ટિભિરાનર્ચુસ્તમેવ ત્રિદશીકૃતાઃ ॥ ૨૨-૨૧૨ ॥
 કુ પિતાઃ કોક્ષણસ્ત્રીણાં ગણ્ડૂષમધુગર્ભિતાન્ ।
 ભભઙ્જુરમિતામોદાન્ વકુલાન્ વૃષ્ટિગુઙ્ગરાઃ ॥ ૨૨-૨૧૩ ॥
 પ્રમાદાનિવ તાન્ સમ દેશાન્ અતિપતન્ પ્રભુઃ ।
 સ મમર્દ મહારાષ્ટ્રે સૈન્યદક્ષિણભાગતઃ ॥ ૨૨-૨૧૪ ॥
 અપશ્યદ્ ઋશ્યમૂકાન્તે શેષમૌલિમણિપ્રભામ્ ।
 રામસાયકરન્નૌણ નિસ્સરન્તીં નભસ્પૃશમ્ ॥ ૨૨-૨૧૫ ॥
 કામક્રોધાવિવાસ્કન્ધં સહ્યવિન્ધ્યૌ સમાહિતઃ ।
 વિજિગ્ધે વિષમાંસ્તત્ર વિષયાન્ સત્ત્વમાસ્થિતઃ ॥ ૨૨-૨૧૬ ॥
 ચાપધોષેણ નિર્ભિન્નચક્રવાલાદ્રિસન્ધિના ।
 કુઙ્ગલીનાન્ દ્વિષસ્તત્ર દિવાભીતાન્ અભે(ભી)ષયત્ ॥ ૨૨-૨૧૭ ॥
 અવન્ધ્યતપસા વિન્ધ્યઃ સ્તમ્ભિતઃ કુમ્ભજન્મના ।
 યદુપુઙ્ગવમાતૃગૈર્વર્ધમાન ઇવાભવત્ ॥ ૨૨-૨૧૮ ॥
 સૂર્યરોધિતરુચ્છન્નાં અસૂર્યમ્પશ્યવીચિકામ્ ।
 સોમવંશ્યાઃ સુધાં તત્ર પપુઃ સોમસમુદ્ભવામ્ ॥ ૨૨-૨૧૯ ॥
 તેષાં વિહરતાં તત્ર શિઙ્ગિનીબદ્ધરાવણામ્ ।
 કાર્તવીર્યજલક્રીડાં કથયન્તિ સ્મ તાપસાઃ ॥ ૨૨-૨૨૦ ॥
 નગરી હેહયેન્દ્રસ્ય કારાર્પિતદશાનનામ્ ।
 નલાદીનાં ચ શિથિલાં સનિર્વેદમદર્શયન્ ॥ ૨૨-૨૨૧ ॥
 રથવાજિપદક્ષુણ્ણવિન્ધ્યમસ્તકરેણુભિઃ ।
 રેવામાયામયામાસ શ્વિપુસ્ત્રીબાષ્પવર્ધિતામ્ ॥ ૨૨-૨૨૨ ॥
 વવૃષે સમરસ્તત્ર સુભગ(ટ?)સ્વર્ગસડ્કમઃ ।
 સિદ્ધગન્ધર્વયૂથાનાં ચિત્તાણ્ડવદેશિકઃ ॥ ૨૨-૨૨૩ ॥

स्फुलिङ्गैः भङ्गनिष्पिष्टन्तदम्भोलिसम्भवैः ।
 आसीत् द्विरदमेधानामयिरधुतिकल्पना ॥ २२-२२४ ॥
 सव्यालमृगसङ्कीर्णा रभ्यतुङ्गरथद्रुमा ।
 विससर्प यमूस्तत्र विन्ध्यवन्धेव जङ्गमा ॥ २२-२२५ ॥
 तालद्वयसज्जघात्र्याः कुम्भैरुत्तम्भिताम्भराः ।
 गर्जितैस्त्रासयामासुर्गजा वनमतङ्गजान् ॥ २२-२२६ ॥
 बलयन्त्राशया तत्र गृहीतैर्विपिनद्विपैः ।
 व्यवर्धयत तां सेनां विन्ध्यपादैरिवोन्नतैः ॥ २२-२२७ ॥
 यूथैर्द्विरदशैलानां कनकदलिकावनैः ।
 अन्तरं पूरयामास विन्ध्यनीलारभूभृतोः ॥ २२-२२८ ॥
 अरातिवनितानेत्रैरश्रुधाराधरैरिमाम् ।
 वीरो वसुमतीमित्थं विदधे देवमातृकाम् ॥ २२-२२९ ॥
 धर्मयूपनिभैस्तस्य जयस्तम्भैः समन्ततः ।
 प्रवृद्धाद्भुतरोमाञ्चया प्रत्यभासत मेदिनी ॥ २२-२३० ॥
 जिताशेषविपक्षस्य बह्दमुक्तावभासिनी ।
 अभवत् ककुभां तस्य कीर्तिः श्रवणभूषणम् ॥ २२-२३१ ॥
 एति ग्राह्यकराश्चक्रे हरितो हरितोषकृत् ।
 वीरः सुरभिषा स्वेन यशसाऽऽवासिताम्भराः ॥ २२-२३२ ॥
 हृतसर्वस्वदीनानां प्रीडामपनुदन्निव ।
 अदिशत् क्षौममाशानां यशोभिर्दसलक्षैः ॥ २२-२३३ ॥
 स यङ्गवत् परिक्रम्य क्षमायङ्गमरिन्दमः ।
 क्षपयित्वा रिपून् सर्वान् शौरिपार्श्वं पुनर्ययौ ॥ २२-२३४ ॥
 सैन्यसिन्धुपथस्तस्य स्थलीशेषितकण्टकः ।
 विदधे विस्मयोन्निद्रप्रीतिकण्टकितां भुवम् ॥ २२-२३५ ॥
 तमेवमभिलामाशां परिक्रम्योदयस्थितम् ।
 प्रद्योतनसमं पौराः प्रवृष्टाः प्रत्युपासत ॥ २२-२३६ ॥
 सैन्यघोषसमाहूतौ ततो हरिहलायुधौ ।

તમભ્યાજગ્મતુર્દૂરાદુગ્રસેનપુરોગમૌ ॥ ૨૨-૨૩૭ ॥

દદૃશૌ સાત્યકિસ્તત્ર રામમુખ્યૈઃ સરાજકઃ ।

અન્યૈઃ સહ દિશાપાલૈરાખણ્ડલ ઇવાપરઃ ॥ ૨૨-૨૩૮ ॥

અભિવન્ધ સ તાન્ વન્ધાન્ અભિવ્યક્તપરાક્રમઃ ।

તદનુપ્લવભાવેન પ્રાવિશત્ દ્વારકાં પુરીમ્ ॥ ૨૨-૨૩૯ ॥

પ્રસ્થિતૌ પરિમેયાનિ પશ્ચાદુપચિતાનિ સા ।

જગ્રસે યદુસૈન્યાનિ જગન્તીવ હરેસ્તનુઃ ॥ ૨૨-૨૪૦ ॥

અષ્ટાસુ દિક્ષુ વિભવૈરુપસઙ્ગૃહીતૈઃ

યક્ષાસ્પદપ્રહસની યદુરાજધાની ।

સત્યાનુભાવવસુદેવસુતપ્રસત્યૈ

સમ્ભૂતદિક્ષપતિવિભૂતિરિવાભભાસે ॥ ૨૨-૨૪૧ ॥

અભ્યર્ચ્ય પૂર્વવિભવાદધિકૈઃ પ્રદિષ્ટૈઃ

નાકાધિપાનિવ નવોપહૃતાન્ નરેન્દ્રાન્ ।

ધર્માનુપાલનનિયોગનિરૂઢચિત્તાન્

પ્રાસ્થાપયત્ પ્રતિદિશં પ્રથમો યદૂનામ્ ॥ ૨૨-૨૪૨ ॥

મણિમકુટસહસ્રૈર્વાસુદેવસ્ય ભૂપાઃ

પદસાવિધનિષણ્ણાં પાદુકામર્યચિત્વા ।

પ્રતિયયુરુપલબ્ધૈઃ પારિજાતપ્રસૂનૈઃ

સુરભચિતુમુપેત્ય સ્વાવરોધાન્ પ્રસાધાન્ ॥ ૨૨-૨૪૩ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય

શ્રીમદ્વેદાન્તાથસ્ય શ્રીમદ્વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે

મહાકાવ્યે દ્વિગ્વિજયો નામ દ્વાવિંશઃ સર્ગઃ

॥ ભૂભારહરણં નામ ત્રયોવિંશઃ સર્ગઃ ૨૩ ॥

અથાધિકારચ્ચવનાત્ ય ઇન્દ્રાઃ

પગ્થાભવન્ પાણ્ડુસુતાઃ પૃથિવ્યામ્ ।

જયાર્થિનસ્તે જગદેકનાથં

પ્રપેદિરે સત્વધનાઃ સદારાઃ ॥ ૨૩-૧ ॥

તમોપહૈસ્તત્ત્વવિદામૃષીણાં

वाङ्मयैस्त्रिवेदीमनुसङ्गिजनैः ।

कृ षणं यथावत् कृतिनो विदन्तः

तस्याभवन् प्राणसमाः सभायः ॥ २३-२ ॥

तदाश्रयास्तत्प्रणिधेयकृत्याः

तेनैव नाथेन सदा सनाथाः ।

अपाश्यन् योगिभिरप्यजय्यान्

बाढ्यान्तरान् जेतुमरातिवर्गान् ॥ २३-३ ॥

प्रतिक्रियाः प्रागभवदुद्धृतानां

प्राणोपरोधेऽपि निरुद्धपापाः ।

धीरास्त्रिलोकीसुहृदः प्रसादात्

विपाकरम्या विपदः प्रसेधुः ॥ २३-४ ॥

अलङ्घयन् विश्वपतेः प्रसादात्

वृत्तिं पराशीमिव वीतरागाः ।

अरातिभिश्छन्नविधिप्रवीणैः

आपादितामग्निजलादिपीडाम् ॥ २३-५ ॥

कलिङ्गनीतिं कलहैकतानां

कर्णं य पार्थेन निबद्धवैरम् ।

आस्थाय दुश्शासनपूर्वजन्मा

धर्मोत्तरान् जेतुमियेष पार्थान् ॥ २३-६ ॥

स राजसूयकृतुधर्मपत्नीं

भीमेन गाण्डीवभृता य मान्याम् ।

धूतच्छलप्रापितदासभावां

साध्वीं मुधा पर्यभवत् सभायाम् ॥ २३-७ ॥

अनन्यनाथां स्थितिमाप्नुवत्या

नाथः स्वसम्भोधननाभगर्भम् ।

शुश्राव दूरान्तरितोऽपि शौरिः

प्राङ्कोशनं पार्थपतिप्रतायाः ॥ २३-८ ॥

मिथ्याविचारान्मिषतां गुडुणां

प्रभुः सतां पाण्डवधर्मपत्नीम् ।

दुश्शासनव्याकुलितोत्त(तान्त)रीया-

મક્ષય્યકૌશેયવતીમકાર્ષીત્ ॥ ૨૩-૯ ॥

અવામુકામાઃ પ્રબલૈરમિત્રૈઃ

અક્ષચ્છલેનાપહૃતં સ્વરાજ્યમ્ ।

નિક્ષિપ્તકર્તવ્યભરા બભૂવુઃ

સત્વાધિકાઃ સાત્વત(સાત્ત્વિક)યૂથનાથે ॥ ૨૩-૧૦ ॥

સ્વાતન્ત્ર્યગન્ધદ્વિરદાકુણેન

સ્વેનૈવ શીલેન વિનીયમાનઃ ।

અનન્યલભ્યં પ્રતિલભ્મિતોઽભૂત્

પ્રભુઃ સ્વયં પાણ્ડવદૂતભાવમ્ ॥ ૨૩-૧૧ ॥

સ તાદૃશીમાદ્રિયત ત્રિધામા

પ્રેષ્યક્રિયાં પ્રેષિતદેવવૃન્દઃ ।

નનુ પ્રભૂણાં નિરપેક્ષભૂમ્નાં

પ્રસાધનં ભક્તજને ગુણાત્મમ્ ॥ ૨૩-૧૨ ॥

અપિ પ્રભૂતાનુગુણક્રિયાભ્યઃ

શ્વાધાપદં તત્ત્વવિદાં બભૂવ ।

અનન્યતન્ત્રસ્ય વિભોસ્તદેતત્

નાથોચિતં નન્તૃષુ પારતન્ત્રયમ્ ॥ ૨૩-૧૩ ॥

તપસ્યતઃ પુત્રસમુદ્ભવાર્થં

માર્ગાગતં મોચયતઃ પિશાયમ્ ।

અજન્મનો જન્મભૃતશ્ચ શૌરેઃ

સ્વામિત્વસંવાદિ બભૂવ દૂત્યમ્ ॥ ૨૩-૧૪ ॥

સરોષસીરાયુધહેતિશક્ત્યા

સાચીકૃતાં કૌરવરાજધાનીમ્ ।

અદ્યાપિ ગડ્ગાસલિલપ્રવાહે

પ્રકાન્તપાતામિવ સમ્પ્રપેદે ॥ ૨૩-૧૫ ॥

બધોતવત્ દર્શિતખગ્જદીપ્તીમ્

પ્રજ્ઞાદૃશો ભૂમિભૃતઃ સભાયામ્ ।

પ્રાપ્નોદયો ભાનુરિવ ત્રિધામા

પ્રચ્છાદયામાસ કુરુન્ સ્વધામ્ના ॥ ૨૩-૧૬ ॥

तदागमेन प्रतिपन्नलषाः
तद्दर्शनेनाऽऽहितपादवश्याः ।
अतर्कितप्रस्मृतवैरभन्धाः
वृत्तिं द्विषन्तो विदधुर्यथार्थम् ॥ २३-१७ ॥

उलूभले भक्तगुणो यः बद्धं
गुणोत्तरे गोपवधूस्तने यः ।
ष्ठयेषः बन्धुं जगदेकबन्धुं
दुर्योधनो द्रुपत्यजमृत्युपाशः ॥ २३-१८ ॥

प्रकाशयन् किञ्चिद्विवाप्रमेयः
प्रभावमात्मीयमनन्यवेधम् ।
मुहुः प्रतीपायराणोत्सुकानां
मोघाशतां मूढधियामकार्षीत् ॥ २३-१९ ॥

स्ववेदितं संसादि धार्तराष्ट्रे
सन्धित्सतो धर्मसुतस्य वाक्यम् ।
अनाददाने मुरभिन्निवृत्तः
सानुग्रहो विग्रहमन्वमंस्त ॥ २३-२० ॥

नरांशजुष्टेन धनञ्जयेन
रथी भवन् सारथिरात्मना यः ।
धनुर्भृता तोत्रभृता यः भेजे
पृथक्त्वमैक्यं यः यथाप्रमाणम् ॥ २३-२१ ॥

रथाधिरुढं यः रथं यः रक्षन्
यथार्थतो दर्शयति स्म यन्ता ।
त्रय्यन्तयिन्तानिरपेक्षमीशः
तत्तादृशं तत्त्वविभागमाधम् ॥ २३-२२ ॥

पुरःस्थिते गोमरि विश्वडेतौ
पश्चादवस्थायिनि तत्प्रवर्त्ये (तन्निग्रह्ये) ।
अनन्ययोगात् स रथो बभार
प्राधीतवेधां प्राणवप्रवृत्तिम् ॥ २३-२३ ॥

प्रभुर्बभौ प्रग्रहतोत्रपाणिः
कालात्मना भावितपाशदण्डः ।

યદા, તદા દેવગણેન મેને
શાન્તં બલં શાન્તનવપ્રધાનમ્ ॥ ૨૩-૨૪ ॥

ધુરન્ધરઃ સ્વર્ગનિકેતનાનાં
ધુર્યોત્થિતૈર્ધૂસરિતો રજોભિઃ ।
રરાજ મધ્યે રથયૂથપાનાં
ગોષ્ઠે પશૂનામિવ ગોપવેષઃ ॥ ૨૩-૨૫ ॥

સમુદ્રસઙ્ઘાતનિભે નૃપાણાં
સૈન્યદ્વયે સંયતિ સમ્પ્રવૃત્તે ।
અસ્થાનકારુણ્યવશાન્નિવૃત્તં
ધનગ્જયં વીતશુચં વિતેને ॥ ૨૩-૨૬ ॥

કૃલાદપિ સ્વાદુતમપ્રરોહં
પ્રોત્સાહને સખ્યુરિવોદ્યતઃ સઃ ।
જગહ્નિતાર્થાય જગૌ દયાવાન્
અચૈરવિજ્ઞેયમનન્યધર્મમ્ ॥ ૨૩-૨૭ ॥

ચિરન્તનસ્નેહદયાદિમૂલં
ચિન્તાર્ણવં નિસ્તરતો દુરન્તમ્ ।
કિરીટિનઃ કેશવસૂક્તિરાસીત્
કાલોચિતા કાચન પોતપાત્રી ॥ ૨૩-૨૮ ॥

અભઙ્ગુરૈર્ધૌતકૃલાનુષઙ્ગાત્
વિદ્યાશરૈર્વિશ્વગુરોરુપાતૈઃ ।
વિવેકધન્વા વિષમાન્ અજૈષીત્
અન્તસ્થિતાન્ જિષ્ણુરરાતિસઙ્ઘાન્ ॥ ૨૩-૨૯ ॥

ઉપમ્નભૂતાં શ્રુતિવલ્લરીણા-
મુપાસ્ત તુષ્યન્ ઉપદેશમુદ્રામ્ ।
નખાંશુભિઃ ક્ષિપ્તતમઃકલક્રું
નાથસ્ય પાર્થો નતપૂર્વભાગઃ ॥ ૨૩-૩૦ ॥

વિભક્તસામાન્યવિશેષધર્મા
પ્રાદુર્ભૂવોપનિષત્ પ્રભોર્યા ।
સ એવ તાં વ્યાસમુનિઃ સમીર્યો
પર્યગ્રહીત્ ભારતવેદવક્તા ॥ ૨૩-૩૧ ॥

અભઞ્જનીયાં પરધર્મસત્તાં (ક્રાંતિ)
અનશ્ચરો ભારતસૂર્યદીપ્તિમ્ ।
વિદુઃ શ્રુતીનામનઘાં વયસ્યાં
ગીતામસમ્મૂઢજનાવિગીતામ્ ॥ ૨૩-૩૨ ॥

કપિધ્વજસ્તસ્ય વિભોરપશ્યત્
તદર્પિતં ચક્ષુરવાપ્ય દિવ્યમ્ ।
વિરિઞ્ચિ(ઞ્ચ)પૂર્વૈરપિ દુર્નિરીક્ષં
વિશ્વાશ્રયં રૂપમશેષમૂર્તેઃ ॥ ૨૩-૩૩ ॥

તસ્મિન્ અભિવ્યામસમસ્તલોકે
સ તત્સ્વરૂપેણ વિકલ્પમાને ।
વિડમ્બિતાન્ ગોપુરધારિભિમ્બૈઃ
દેવાન્ વિભોરૈક્ષત દિવ્યદેહે ॥ ૨૩-૩૪ ॥

પ્રખ્યાતદીક્ષં પ્રણતાર્તિભડ્ગે
પાર્થસ્તદા દૈત્યરિપું પ્રપન્નઃ ।
વિનાશયામાસ બલં રિપૂણાં
વિપત્રતીકારપરેણ સખ્યા ॥ ૨૩-૩૫ ॥

સ્વહસ્તપદ્માઞ્ચિતતોત્રપાશઃ
સ્વચ્છન્દલીલાસહધર્મચારી ।
ગતાગતૈરપ્રતિમૈઃ સ ચક્રે
જયશ્રિયો જૈત્રરથેન ડોલામ્ ॥ ૨૩-૩૬ ॥

સવિસ્મયઃ સંયતિ સવ્યસાચી
તત્તાદૃશા સારથિના સમેતઃ ।
મનોજવાનાં નિજસાયકાના-
મગ્રેસરં સ્યન્દનમન્વપશ્યત્ ॥ ૨૩-૩૭ ॥

યથા નિયચ્છત્યયમિન્દ્રિયાશ્ચાન્
જીવાશ્રયે દેહરથે નિભદ્ધાન્ ।
તથાડર્જુનસ્યન્દનધુર્યનેતા
બભૂવ નાન્યેન નિદર્શનીયઃ ॥ ૨૩-૩૮ ॥

ચદેકદેશે નિખિલં તદન્યત્

ત(ય)દ્દેહભાગેષુ ચ સંવિભક્તમ્ ।

રથૈકદેશે તમવેક્ષ્ય પાર્થઃ

પ્રાબુદ્ધ તં સારથિમપ્રતર્ક્યમ્ ॥ ૨૩-૩૯ ॥

નિવર્તિતં વૈરિજનોપમર્દાત્

ન્યસ્તં રથે ચક્રમુપાદદાનઃ ।

નતપ્રતિજ્ઞાનુપરોધહેતોઃ

આત્મપ્રતિજ્ઞામજહાત્ સ્વતન્ત્રઃ ॥ ૨૩-૪૦ ॥

દ્વિષત્પ્રયુક્તં દુરપોહમસ્ત્રં

ભુજાન્તરાલેન વિભુઃ પ્રતીચ્છન્ ।

વિધાય વૈકલ્પિકવૈજયન્તીં

પ્રચ્છાદિતં પ્રાણાયતિ સ્મ પાર્થમ્ ॥ ૨૩-૪૧ ॥

નિવેશિતાં તસ્ય પદે ચ પૂજાં

નિશામ્ય ગડ્ગામિવ ચન્દ્ર(શમ્ભુ)મૌલૌ ।

અનન્યસામાન્યમમંસ્ત સખ્યુઃ

સક્રુોચવૈદેશિકમીશ્વરત્વમ્ ॥ ૨૩-૪૨ ॥

દિવાકરેડનસ્તમિતેડતિગાઢં

તમઃ સૃજંસ્તામસમોહનાર્થમ્ ।

પ્રપન્નરક્ષાપ્રતિપન્નદીક્ષઃ

સત્યાભિસન્ધં વિદધે સખાયમ્ ॥ ૨૩-૪૩ ॥

સુરૈરશેષૈરપિ જાતરોષેઃ

સ દુર્જયાન્ ભીષ્મમુખાન્ જિગાય ।

સહાયશક્ત્યા યુધિ સવ્યસાથી

કિં દુષ્કરે કેશવમાશ્રિતાનામ્ ॥ ૨૩-૪૪ ॥

સ્વપ્રઃ કિમાસીદથવેન્દ્રજાલં

બભૂવ ગન્ધર્વપુરી કિમેષા ।

છતીવ શકું વિદધે પ્રલીના

પતાકિની કૌરવપાણ્ડવાનામ્ ॥ ૨૩-૪૫ ॥

આકૃષ્ટદેવાસુરસામ્પરાયૈઃ

ઓજસ્વિનાં શસ્ત્રભૃતામુદન્તૈઃ ।

પ્રાયસ્તદા પ્રત્યવહારલીલાં

आकालिकीं विश्वभुग-वभुङ्क्त ॥ २३-४६ ॥

जिघांसुरष्टादश सम्पत्तन्तीः

अक्षौहिणीरद्भुतभीमरूपाः ।

स्वतन्त्रयामास मिथः प्रतीपान्

सूत्रावसक्तानिव दारुमर्त्यान् ॥ २३-४७ ॥

कृषीवलः स्थावरजङ्गमानां

क्षेत्रे कुङ्कुमां समकालपाकान् ।

अनीकशालीन् भुजशालिवर्गैः

ह्रलोपपन्नान् प्रभुरित्यलावीत् ॥ २३-४८ ॥

निस्तीर्य सङ्ग्राममडासमुद्रं

संसारपोतेन परेण सभ्या ।

धनञ्जयस्तत्पदमेव भेजे

निर्धूतनीडारट्टिवाकराभः ॥ २३-४९ ॥

द्रौणिस्तदा सौमिकमाददा(धा)नः

कृपेण सार्धं कृतवर्मणा य ।

उताडितैः पाण्डुसुतैरवाप्तं

सैन्यावशेषं शमयाम्भभूव ॥ २३-५० ॥

छत्थं दशाष्टौ य निपात्य भूमा-

वक्षौहिणीरद्भुतभीमरूपाः ।

सतां पतिः सत्त्वसमृद्धिरोगात् (योगात्)

उल्लाघितामातनुतेव पृथ्वीम् ॥ २३-५१ ॥

विभुः स्वसङ्कुल्युतान् विनिघ्नन्

धर्मैकतानेन धनञ्जयेन ।

प्रतोदसन्दंशिकयोदडर्षीत्

पाञ्चालकन्यापरिभूतिशल्यम् ॥ २३-५२ ॥

परास्त्रविस्त्रंसितमुत्तरायाः

पद्मासनाद्यैरपि पूजितेन ।

गङ्गाधरण्योः प्रभवेन गर्भं

पस्पर्श पादेन परावरेणः ॥ २३-५३ ॥

વિખોષિતં દ્રૌણિશરેણ બાલં
સઙ્ગૃહ્યન્ પાદરજઃ પ્રભાવાત્ ।
વધૂકૃતક્ષુદ્રશિલાવિશેષં
રામાનુજો રામમિવાન્વકાર્ષીત્ ॥ ૨૩-૫૪ ॥

તસ્ય શ્રુતિશ્રેણિશિરોધૃતાનાં
સ્પર્શઃ પ્રજેશાદિભિરીપ્સિતોઽભૂત્ ।
પરીક્ષિદુત્થાનપરીક્ષિતાનાં
અઘચ્છિદામ્ફગ્નિરજઃકણાનામ્ ॥ ૨૩-૫૫ ॥

અજાતદીનાં (અજસ્તદાનીં)કાલસ્ય
દીપ્તામિવ ખડ્ગરેખામ્ ।
વિપક્ષસંહારમહાભુજડ્ગીં
વેર્ણીં પ્રિયૈઃ સંય(શ)મયામ્બભૂવ ॥ ૨૩-૫૬ ॥

પિતામહાય પ્રતતાન પાર્થઃ
શરપ્રયુક્તં શયનં યદગ્રમ્ ।
યોગાસનં યોજિતચિત્તધૈર્યં
તદેવ પર્યામગુણં તદાઽઽસીત્ ॥ ૨૩-૫૭ ॥

વિન્યસ્ય ધર્મતનયે વિજયાધિકારં
સાખ્યાઽર્જુનેન યશસેવ ધનુર્ધરાણામ્ ।
દધ્મૌ સ દૈત્યમથનો યુધિ પાગ્ધજન્યં
વૃષણ્યન્ધકાદિપરિશેષિતભૂમિભારઃ ॥ ૨૩-૫૮ ॥

પ્રત્યાનિનાય રથમાત્તજયઃ સ જન્યાત્
ધન્યાવલોકનધનઙ્ગયદર્શનીયઃ ।
સારથ્યસંવિદવધીરિતહેતિજુષ્ટઃ
સેનાપરાગપરિધૂસરકુન્તલશ્રીઃ ॥ ૨૩-૫૯ ॥

આલિડગ્ય ગાઢમવગાઢરસં રણાબ્ધૌ
વીરપ્રણૌઃ કૃતવિભૂષણમિન્દ્રસૂનુમ્ ।
અન્યાવતારપરિકલ્પનકેલિલોભાત્
ઐક્યં નિનાય નિજમંશમિવાન્યનિષ્ઠમ્ ॥ ૨૩-૬૦ ॥

રણભુવિ શરતલ્પે લીલયા શાયિતેન
સ્વપદસમુદિતાયાઃ સૂનુના સિદ્ધસિન્ધોઃ ।

અનતિચિરવિલમ્બાદામકામં ધરિત્રીં
 કલિમિવ શમયિષ્યન્ પ્યાપયામાસ ધર્માન્ ॥ ૨૩-૬૧ ॥

અપ્રત્યૂહિતસાર્વભૌમવિભવૈરભ્યર્ચિતઃ પાણ્ડવૈઃ
 પ્રત્યાવૃત્તિ(ત્ત)મહોત્સવેન મુદિતાં પ્રાપ્તઃ પુરો દ્વારકામ્ ।
 પ્રત્યક્ષં પ્રથયામ્બભૂવ વિહરન્ પ્રીતઃ પ્રિયાભિઃ સમં
 શુદ્ધઃ સામપદાગમૈરધિગતાં સ્વાધીનતાં શ્રીપતિઃ ॥ ૨૩-૬૨ ॥

॥ ઇતિ કવિતાર્કિકસિંહસ્ય સર્વતન્ત્રસ્વતન્ત્રસ્ય
 શ્રીમદ્વેદઙ્ગનાથસ્ય શ્રીમદ્વેદાન્તાચાર્યસ્ય કૃતિષુ યાદવાભ્યુદયે
 મહાકાવ્યે ભૂભારહરણં નામ ત્રયોવિંશઃ સર્ગઃ ॥

॥ ભોગાભ્યુદયો નામ ચતુર્વિંશઃ સર્ગઃ ૨૪ ॥

અથ નિજવિભવાદજાતશત્રૌ
 પ્રશમિતશત્રુબલે નિવેશ્ય ભૂમિમ્ ।
 પરિચરણકૃત્વં પ્રભુઃ પ્રયચ્છન્
 અમિતગુણાભિરરંસ્ત વલ્લભાભિઃ ॥ ૨૪-૧ ॥

કૃતુવિધિનિયતોઽધ્યકર્મવશ્યઃ
 પરિચિતકામરસોઽપિ વીતરાગઃ ।
 નગરવસતિરપ્યશેષવાસઃ
 કથમિવ કેન વિભુઃ સ વર્ણનીયઃ ॥ ૨૪-૨ ॥

અનુગમિતમિદં સ્વદારરક્ષાં
 અનઘમનોભવતન્ત્રમાનનીયમ્ ।
 નિરુપધિકરસસ્ય નેતુરાસીત્
 નૃપતિમહર્ષિભિરઞ્ચિતં ચરિત્રમ્ ॥ ૨૪-૩ ॥

શ્રુતિશતમહિતે પદે પરસ્મિન્
 સિતજલધૌ રવિમણ્ડલે ચ સિદ્ધામ્ ।
 બહુમતિમતિશય્ય સા બભાસે
 નરકરિપોરવરોઘભૂમિરગ્ર્યા ॥ ૨૪-૪ ॥

નિધિગણમુખવાન્તનિષ્કરાશિઃ
 પ્રચિતગુણા મણિભિઃ સ્થમન્તકાદૈઃ ।

પ્રમુદિતમહિષીગણેન ચક્રે
 યદુનગરી વિભુના નિવાસભૂમિઃ ॥ ૨૪-૫ ॥
 અવિકલવિભવસ્ય વિશ્વમૂર્તે-
 રધિવસનં યદુવીરરાજધાન્યામ્ ।
 અનુદિનમનપાયિનીં પ્રતિષ્ઠા-
 મભિલષતામનુચિન્તનીયમાસીત્ ॥ ૨૪-૬ ॥
 સહ મુનિભિરુપાસ્ત ધર્મમાદ્યં
 વ્યવહરણાનિ દદર્શ વેદવિદ્ભિઃ ।
 અરમત ચ વધૂજનૈર્યથાર્દ
 બહુતનુરકમતો વિચિત્રશક્તિઃ ॥ ૨૪-૭ ॥
 અપિ યુગપદવાસનૈકદૈઃ
 ઉપનતયોગબલૈઃ સ્વકર્મનિઘ્નૈઃ ।
 ધૃતબહુવપુષા જગદ્ધિધાત્રા
 જિતકરણેન તુ ભુજ્યતે તદર્થઃ ॥ ૨૪-૮ ॥
 યદુપતિરધિરૂઢચન્દ્રશાલઃ
 સહ દયિતાભિરનન્યમાનસાભિઃ ।
 જલનિધિમભિતઃ પ્રદર્શયંસ્તાઃ
 નિજમિવ ધામ નિવેદયામ્બભૂવ ॥ ૨૪-૯ ॥
 નિજપદમનપાયમાશ્રિતાનાં
 પ્રભુરપવર્ગદશામિવ પ્રચચ્છન્ ।
 અમિતબહુગુણામનન્યલભ્યાં
 અતનુત કામપિ સમ્પદં પ્રિયાણામ્ ॥ ૨૪-૧૦ ॥
 સ્વયમુદવસિતે સ્વવાસધન્યે
 ત્રિષુ ભુવનેષુ સમામિવાદ્ભુતાનામ્ ।
 અતનુત સમવાયમાત્મયોગાત્
 અતિશયિનીમથવા વિભુઃ સમૃદ્ધિમ્ ॥ ૨૪-૧૧ ॥
 વિધિસદનમુખેષ્વદૃષ્ટપૂર્વાં
 પ્રથિતપરસ્પરસમ્મતિ સમૃદ્ધિમ્ ।
 યદુપતિદયિતાગૃહેષુ પશ્યન્
 મુદમભજદ્ભુવિ નારદો મુનીન્દ્રઃ ॥ ૨૪-૧૨ ॥

ललितरुशिषु कल्पवृक्षपोतैः

उपवनराजिषु तस्य सञ्चरिषणोः ।

अदधुस्वयवैर्मुदं मुरारेः

अनुकृतपुष्पाकृत्वादिदैस्तराण्यः ॥ २४-१३ ॥

अधिगतकुसुमापयायलीलः

प्रमदवनानि विभूषयन् स्वधाम्ना ।

प्रजनितमदनो मनस्विनीभिः

गुणसुरभिः सुरभिः स्वयं स मेने ॥ २४-१४ ॥

परिपणमिव मन्मथोत्सवानां

प्रथमविकस्वरपद्मदर्शनीयम् ।

अनुदितभङ्गुविभ्रमं वधूनां

अभिनवयौवनमन्वभुङ्क्त नाथः ॥ २४-१५ ॥

अमृतमयपयःपरिप्लुतानां

विषमगुणेषु विडारवापिकानाम् ।

कमलकुवलयदिषु प्रियाणां

भुवनयनस्मितकान्तिमभ्यनन्दत् ॥ २४-१६ ॥

अवितथमडिमा निजप्रसादात्

अनघमनोरथतोषितासु तासु ।

स्वपरिजनतया सुरैर्नियुक्ताः

निरदिशादृष्टरसो निदेशभाजः ॥ २४-१७ ॥

बहिरुपनगरं बलानि दृष्ट्वा

सह यदुभिः समये निवर्तमानम् ।

ददृशुरधिगवाक्षमेकचित्ताः

रथतुरगादिषु रामपश्चिमं तम् ॥ २४-१८ ॥

विधिवदनुविधाय देवयात्रां

प्रतिपुरवीथिपरिक्रमेण दृश्यम् ।

पतिमनुदृशुस्तमेव दूरात्

अयरमदेवमनन्यदेवतास्ताः ॥ २४-१९ ॥

भङ्गुविधमुपडारजतमञ्चं

સુરપતિભિઃ સ્વયમાહૃતં મુકુન્દઃ ।

અપિ ગગનચરૈરદૃષ્ટપૂર્વં

સમમવરોધજનસ્ય સંવિભેજે ॥ ૨૪-૨૦ ॥

ઉપચિતશિખરે વદાન્યરત્નૈઃ

ઉચિતગુહાશ્રિતહંસતૂલતલ્પે ।

બહુરિવ સ બભૌ વિહારશૈલે

પ્રતિમણિભિત્તિવિભક્તચારુભિમ્બઃ ॥ ૨૪-૨૧ ॥

યુગપદખિલમાદરેણ સાક્ષાત્

યુવતિજનસ્ય નિદર્શયન્ મુકુન્દઃ ।

અસકૃદ્દુપગમથ્ય ચિત્રશાલાઃ

અનઘસમાધિદશામિવાડડતતાન ॥ ૨૪-૨૨ ॥

અનિતરમનસાં સ્વવલ્લભાનાં

નરકજિતા નિરપાયવૈભવેન ।

ભવભયવિનિવારિણી સ્વભક્તિઃ

લલિતવિહારમુખેન લક્ષ્મિતાડભૂત્ ॥ ૨૪-૨૩ ॥

પ્રમુદિતવિબુધાહૃતપ્રક્રમૈઃ

કનકસરોજવનૈરલક્ષ્મીતાનામ્ ।

અતિશયમવરોધદીર્ઘિકાણા-

મધિસુરસિન્ધુ સમીક્ષિતં નિદઘ્યૌ ॥ ૨૪-૨૪ ॥

વિહરતિ વનિતાજને તદીયૈઃ

અપલપિતામવલોકનપ્રભાવૈઃ ।

પુનરપિ હરિનીલરત્નભાસા

દધુરસિતોત્પલસમ્પદં સરસ્યઃ ॥ ૨૪-૨૫ ॥

સ્થિરધૃતિમધિરોપ્ય રત્નડોલાં

ગુણઘટિતામિવ માધવઃ સ્વમાયામ્ ।

અગમયત ગતાગતાન્યભીક્ષણં

સુકૃતજુષઃ સ્વયમ્ડગનાઃ સ્વતન્ત્રઃ ॥ ૨૪-૨૬ ॥

રુચિરકનકશૃંગવક્ત્રવાન્તૈઃ

પ્રતિતનુ કુકુમવારિભિઃ પ્રસિગ્ધયન્ ।

અજનયદનુરાગયોગમન્ત-

र्भञ्जिरेपि तोयविहारतो वधूनाम् ॥ २४-२७ ॥

नवमणिपरिकल्पितेषु नाथः

कमलवनान्तरकेलिमन्त्रिरेषु ।

श्रिय एव सुदृशो गृहीतपद्माः

लृष्टि निदधे पुरुषोत्तमः प्रतीतः ॥ २४-२८ ॥

द्विशिद्विशि मकरन्दवर्षद्विधां

विविधपरागविभक्तयूर्णशिखाम् ।

भुवमभजत साकमङ्गनाभिः

पुल(सुल)कितदृष्टिषु पुष्पमण्डपेषु ॥ २४-२९ ॥

अनुविहितमलोत्सवो यथार्हं

वितरतातोषितवन्दिभन्धुवर्गः ।

परिणयनविधिं लतावधूना-

मतनुत यूतवरैः प्रियापितानाम् ॥ २४-३० ॥

सुतबहुमत(ति)भागिनां शुक्राना-

मुपलृप्तदिव्यरसोपभोगभाजाम् ।

श्रुतिमधुरगिरां स्वशिक्षिताना-

मतिशयसिद्धिमदर्शयत् प्रियाभ्यः ॥ २४-३१ ॥

अनुकृतनिजशक्तिभिः प्रियाभिः

सह गुणबन्धविभक्तसन्निवेशैः ।

मुहुरिह निपतद्भिरुत्पतद्भिः

करणवशैरिव कन्दुकैरदीव्यत् ॥ २४-३२ ॥

निजयुवतिषु यद्यपि त्रिधामा

नयनपिधानविहारमाजहार ।

न तदनुयारितं तथाऽपि ताभिः

त्रिभुवनदृष्टिनिरोधशङ्किनीभिः ॥ २४-३३ ॥

श्रुतिविहितमवन्ध्य(र्ज)यन् स्वधर्मं

प्रतिदिनमन्यपरो यदा बभूव ।

तद्गुप्यरतातस्तदाऽपि (स यापि?)तासां

समजनयत् प्रियभोगमेव कालः ॥ २४-३४ ॥

મણિપરુવકમઞ્જલસ્તનીભિઃ
મધુસમયાપગમે વરાડ્ગનાભિઃ ।
સિતમણિવિહિતાન્ સ યન્નધારા-
વ્યતિકરશીતલિતાન્ અભુક્ત સૌધાન્ ॥ ૨૪-૩૫ ॥

સ્ફટિકસદનદીપિદત્તહસ્તાં
મુરભિદસેવત સાદરં સદારઃ ।
અપજલદનિશોદિતસ્ય શોભાં
હલધરકાન્તિભૃતસ્તુષારભાસઃ ॥ ૨૪-૩૬ ॥

અગુરુભિરસિતૈરનૂરુગૌરૈઃ
નવધુસૃણૈરપિ નિર્વિવેશ નાથઃ ।
હિમઋતુમવરોધસુન્દરીણાં
સ્તનપરિરમ્ભસમર્પિતૈર્વિલિખઃ ॥ ૨૪-૩૭ ॥

અનલશકટિકાભિરપ્યજ્યં
શિશિરસમીરણમઞ્જસા જિગાય ।
અવિરલપરિરમ્ભલમ્ભનીયૈઃ
સ્તનકલશોષ્મભિરાત્મવલ્લભાનામ્ ॥ ૨૪-૩૮ ॥

ઉપનિષદુપદેશસાભિલાષૈઃ
ઉપચરિતો મુનિભિઃ સનન્દનાઘૈઃ ।
રતિપતિસમયસ્થિતો વધૂનાં
લલિતકલાગમદેશિકો બભૂવ ॥ ૨૪-૩૯ ॥

કલમધુરગિરાં કલાપ્રસાદ્ગાત્
અતિમદનોપનિષત્ પરં રહસ્યમ્ ।
પ્રિયહિતરુચિરાક્ષરં પ્રિયાણાં
શ્રુતિષુ ચકર શિખામણિઃ શ્રુતીનામ્ ॥ ૨૪-૪૦ ॥

નિરુપધિકનિજપ્રભાવગર્ભં
પરિષદિ વિશ્વપતિઃ પ્રિયાસહાયઃ ।
કિમપિ નિશમયામ્બભૂવ ગીતં
પ્રમુદિતકિન્નરદમ્પતિપ્રયુક્તમ્ ॥ ૨૪-૪૧ ॥

મૃદુકરતલલીલયા મૃદ્ગાન્
અસમયનર્તિતનીલકણ્યૂથાન્ ।

ધ્વનયતિ દયિતે વિડૂરભૂમેઃ
શ્રિયમિવ તાઃ પુલકોદ્રમૈરપુષ્યન્ ॥ ૨૪-૪૨ ॥

કરકમલપરિગ્રહેણ ધન્યાં
વરતનુસંસદિ વાદયન્ વિપગ્ચીમ્ ।
અવિદિતગમનાય ગાયકૈઃ સ્વૈઃ
ઉપરતગીતિભિરુમ્ભુઐઃ સિધેવે ॥ ૨૪-૪૩ ॥

શ્રુતિમધુસુભગૈરદીનહૃદૈઃ
શ્રુતધનનાદશિખાિડેનીગણશ્રીઃ ।
મધુરિપુવનિતાજનઃ સમાજે
ધ્વનિભિરમાદ્યત દિવ્યદુન્દુભીનામ્ ॥ ૨૪-૪૪ ॥

સલલિતકરણાડગહારહૃદ્યં
સહ દયિતાભિરુદારદિવ્યનાટ્યમ્ ।
અનુદિનમનિમેષદર્શનીયં
જિતમધુરપ્સરસાં દદર્શ નૃત્યમ્ ॥ ૨૪-૪૫ ॥

અભિનયમભિનન્ધ નર્તકીનાં
સ્વયમુપદિષ્ટમલહૃદિતોપદેશમ્ ।
પુનરપિ મુદિતસ્તમેવ યુગ્જન્
અવિદિતપૂર્વમિવાડડદરાદપશ્યત્ ॥ ૨૪-૪૬ ॥

પ્રતિયુવતિગૃહીતનૈકરૂપઃ
પ્રણયવતીભિરનન્ય ઇત્યુપેતઃ ।
અપહૃતમણિપાદુકઃ કયાચિત્
પદમપિ ગન્તુમશક્નુવન્નિવાસીત્ ॥ ૨૪-૪૭ ॥

અનવહિતતયા સખીસમક્ષં
દ્રુતમુપહૂય સમાખ્યયેતરસ્યાઃ ।
મુ(રુ)ષિતમનસમદ્ભુતૈર્વિલાસૈઃ
ઇદમપિ નામ તવેત્યુવાચ મુગ્ધામ્ ॥ ૨૪-૪૮ ॥

સમુચિતદિનલહૃદનં સપત્ન્યાઃ
પરિપણિતં સ્વયમભ્યુપેત્ય નાથઃ ।
સ્મિતમધુરમુખો જિતઃ કયાચિત્
વિવશ ઇવાક્ષવિહારતો બભૂવ ॥ ૨૪-૪૯ ॥

અનુગતનિજબિમ્બમેનમન્યા
 મણિમુકુરસ્થમવેક્ષ્ય મન્દહાસમ્ ।
 ન ખલુ તદવલોકનાય પશ્ચાત્
 વ્યતનુત સાચિવિધિં તદેકત્તમા ॥ ૨૪-૫૦ ॥
 પુલકિનિ કુચકુઝમલે પરસ્યાઃ
 કથમપિ સાધ્વસકમ્પિતાગ્રહસ્તઃ ।
 સ્થિરચરજગદેકદિવ્યશિલ્પી
 વિષમતમં વિલિલેખ પત્રભદ્રગમ્ ॥ ૨૪-૫૧ ॥
 મૃદુસુરભિસુજાતબન્ધુરાભિઃ
 પ્રણિદધદગ્રનિબદ્ધપદ્મજાભિઃ ।
 મુહુરસિતદૃશાં સ્વકણ્ઠયોગ્યાં
 ભુજલતિકામમિમીત માલિકાભિઃ ॥ ૨૪-૫૨ ॥
 અભજત સ ચ તાશ્ચ દૃતિકાનાં
 અમૃતપરિપ્લુતભેષજાયમાનૈઃ ।
 પ્રતિદિનમિદમાદિમં પ્રમોદં
 પ્રણયવિરોધસિતાસિતૈર્વયોભિઃ ॥ ૨૪-૫૩ ॥
 નિજપદપરિચારકાઙ્ગિણીભિઃ
 કતિષુ ભવેષુ સમર્ચિતાઙ્ગિપદ્મઃ ।
 પ્રતિવિધિમભજત્ પ્રસાધિકાવત્
 પ્રિયપરિકર્મવિધાનતઃ સ તાસામ્ ॥ ૨૪-૫૪ ॥
 નિજસમુદયસમ્ભવૈર્નિશાયાં
 પ્રણયપયોનિધિવીચિકાવિસર્પૈઃ ।
 પ્રણતિભિરિવ વિભ્રમૈઃ પ્રિયાણાં
 બહુમતિભેદમવાપ યાદવેન્દુઃ ॥ ૨૪-૫૫ ॥
 શરદુપગમશોધિતા ઇવાડડપઃ
 તુહિનકરોદયનિર્મલા ઇવાશાઃ ।
 મુરભિદુપગમપ્રશાન્તખેદાઃ
 પ્રતિયયુરુન્મનસસ્તમાયતાક્ષ્યઃ ॥ ૨૪-૫૬ ॥
 અમૃતમયમિવોદધિં તમુચ્ચૈઃ

અનુસાખિ લોચનશુક્તિભિઃ પિબન્ત્યઃ ।
 અવશાનિયતચિત્તવૃત્તિમેકાં
 અદધુરદૃષ્ટપરસ્પરામવસ્થામ્ ॥ ૨૪-૫૭ ॥
 સ્મરજનકતનુઃ સ્વદર્શિનીનાં
 નનુ વિરહઃ સુદૃશાં નિમેષ એવ ।
 ઇતિ કિલ વિગણ્ય વિશ્વકર્તા
 નિયતમકલ્પયદ્ધસરસ્ત્વમાસામ્ ॥ ૨૪-૫૮ ॥
 અનુચરબહુમાનમામુકામૈઃ
 અવસરબિદ્ભિરનુસ્મૃતાત્મરક્ષૈઃ ।
 અનુદિનમુપનીતમાદિતેયૈઃ
 અમૃતમપાયયત પ્રિયાઃ પ્રતીતઃ ॥ ૨૪-૫૯ ॥
 પ્રિયવચનશતૈરુદારવાદી
 રહસિ મનુશ્ચુતિરજ્ઞકૈર્વિચિત્રૈઃ ।
 મુખકમલમધૂપમૈઃ પ્રકામં
 મદમુદિતા ઇવ માનિનીરકાર્ષીત્ ॥ ૨૪-૬૦ ॥
 અતિશયિતગુણૈઃ પ્રિયોપભોગાત્
 વસનવિભૂષણમાલિકાદિભિસ્તાઃ ।
 મુદમધિકતમાં દધુસ્તરુણ્યઃ
 પ્રણયરસો હિ રસપ્રકર્ષહેતુઃ ॥ ૨૪-૬૧ ॥
 અભિલપનમનસ્કિયાતિપાતિ-
 ન્યનુબુભુજે યદુપુડ્ગલેન તાસામ્ ।
 અતિશયમિતરેતરં પ્રયચ્છ-
 ન્ત્યભિનવયૌવનસમ્પદપ્રકમ્પ્યા ॥ ૨૪-૬૨ ॥
 અજનિષત કુતો નુ ભાગધેયાત્
 ત્રિભુવનમડ્ગલદીપિકાઃ શુભાડ્યઃ ।
 યદુપતિસહધર્મચારિણીભિઃ
 સુખમનદં ભુવિ યાભિરન્વભાવિ ॥ ૨૪-૬૩ ॥
 અધિભુજગપતિ શ્રિયોપભુક્તં
 યુગપરિપાકવિહારિણં યુવાનમ્ ।
 નરપતિબહુમાનતો નતાડ્યઃ

સુલભમિવાન્વભવન્ સ્વતલ્પભાજમ્ ॥ ૨૪-૬૪ ॥

શકયુવતિકપોલપાણ્ડરાભૈઃ

શશિશકલૈરિવ નાગવલ્લિપત્રૈઃ ।

સ્મરસુભટયશોનિભૈરનન્દત્

યુવતિજનોપહૃતૈસ્તદર્પિતૈસ્તાઃ ॥ ૨૪-૬૫ ॥

જગદુપજનનાદિજાતભૂમ્નઃ

ક ઇવ વધૂજનમોહનો વિહારઃ ।

કથમિવ સ કુતશ્ચ કીર્તનીયઃ

પ્રથિતમનોભવતન્ત્રપારદૃશ્વા ॥ ૨૪-૬૬ ॥

યતિભિરનુબુભૂષિતઃ સ તાભિઃ

યદુપતિરદ્ભુતરૂપવેષશીલઃ ।

નિરુપધિકરસામૃતૌઘસિન્ધુઃ

સતતમપૂર્વમપૂર્વમન્વભાવિ ॥ ૨૪-૬૭ ॥

હરિપરિચરણેન તોષિતાનાં

હરિણદૃશાં વિભવં વિભાવયન્તઃ ।

અપજહસુરવાત્સસંયમાઃ સ્વાન્

અપરિમિતાન્ અણિમાદિસિદ્ધિભેદાન્ ॥ ૨૪-૬૮ ॥

સારિત ઇવ મૃગીદૃશસ્તમેકં

મહિતગુણૌઘમહોદધિં ભજન્ત્યઃ ।

અભિભરુરનપાયમૈકરસ્યં

મુનિગણિતશ્ચ સ એવ મુક્તાભોગઃ ॥ ૨૪-૬૯ ॥

અનુભવરસતો જગત્પ્રસૂતેઃ

અપચિતસુપ્તિસુષુપ્તિસમ્ભવાસ્તાઃ ।

વિતમસિ વિષયે સ્થિતા ઇવાસન્

વિરતિવિહીનવિહારજાગરેણ ॥ ૨૪-૭૦ ॥

પ્રતિદિનમિતરેતરાનુગુણ્યાત્

પ્રચિતમયોગવિયોગસમ્પ્રયોગૈઃ ।

રસમધિકમવાપુરાયતાક્ષ્યઃ

પ્રણયિનિ શાર્ફગિણિ ભાગધેયભૂમ્ના ॥ ૨૪-૭૧ ॥

રવિરુચિરમણિપ્રદીપકેષુ
સ્ફુરદસિતાગુરુધૂમધૂપિતેષુ ।
સહ યુવતિગણૈઃ (જનૈઃ)ક્ષણોપમેયાં
અનયત વાસગૃહેષુ વાસતેયીમ્ ॥ ૨૪-૭૨ ॥

પુલકિતવપુષાં સવેપથૂનાં
ઘનરસભાવિતઘર્મબિન્દુભાજામ્ ।
શ્વથમિવ સુદૃશામમુષ્ટિમેયં
ચિકુરમગુભમયદદ્ભુતં ચિરેણ ॥ ૨૪-૭૩ ॥

સ્વવધૂરવધૂતભૌમભાવાઃ
સ્વદમાનાઃ સ્વયમાત્મનૈવ તૃપ્તઃ ।
અનુભૂય ન તૃપ્યતિ સ્મ નાથઃ
તમપિ પ્રેમવિલીનચેતસસ્તાઃ ॥ ૨૪-૭૪ ॥

થપલપ્રતિકૂલતીક્ષ્ણરૂક્ષાઃ
સ્ત્રિય ઇત્યાગમિઠૈર્નિર્દર્શિતાર્થઃ ।
પ્રથિતો યદુવીરવલ્લભાભિઃ
પરિવાદોડયમપાકૃતઃ પૃથિવ્યામ્ ॥ ૨૪-૭૫ ॥

શરણાગતસર્વપાપમોક્ષે
કૃતસંકુલ્પમિહાનુભૂય કૃષ્ણમ્ ।
પરિતોડપિ તથાવિધાનુભૂતિઃ
સ્મરલબ્ધા પ્રતિલમ્બિતા પ્રિયાભિઃ ॥ ૨૪-૭૬ ॥

અનઘામનપાયભક્તિરૂપાં
અનુભૂતિં યદુવીરવલ્લભાનામ્ ।
અનુકર્તુમપિ પ્રવર્તમાનૈઃ
અવશૈરેવ સમાહિતૈરભાવિ ॥ ૨૪-૭૭ ॥

ઉદયૌ બહવો રમા બભૂલુઃ
યદિ વૈકૈવ ગૃહીતનૈકરૂપા ।
ઇતિ નામ વિમર્શમાદધાનાઃ
દયિતાઃ પ્રેક્ષ્ય નનન્દ દેવવન્દ્યઃ ॥ ૨૪-૭૮ ॥

અજિતસ્ય વિશાલતુડ્ગભૂમ્ના
ભુજમધ્યેન પયોધરૈશ્ચ તાસામ્ ।

ઇતરેતરસંવૃતત્વમાસીત્
પરિરમ્ભે પરિતો મિથસ્સમત્વમ્ ॥ ૨૪-૭૯ ॥

પરિહાસકુતૂહલી પ્રિયાણાં
વિહિતધૂતવિહારકૌતુકાનામ્ ।
ઉભયત્ર જયં જગાદ પૃષ્ઠઃ
કિતવસ્થેયપદે નિવેશિતસ્સન્ ॥ ૨૪-૮૦ ॥

સ્વયમાદિકવિઃ પ્રકલ્પિતાભિઃ
પ્રણયોલ્લસ્યધનરૌક્ષ્યમુત્તિતીર્થુઃ ।
પ્રહસન્ બહુશઃ પ્રહેલિકાભિઃ
મતિમૌઢ્યં વિદધે મનસ્વિનીનામ્ ॥ ૨૪-૮૧ ॥

એકીભવદ્ભિરયુતૈરપિ મન્મથાનાં
યત્કાન્તિબિન્દુ(સિન્ધુ)પૃષ્ઠાનુકૃતિર્ન શક્યા ।
સમ્પ્રેક્ષ્ય તં યદુપતિં યમિનોડપિ નૂનં
સ્ત્રીભાવમેવ મનસા બિભરામ્બભૂવુઃ ॥ ૨૪-૮૨ ॥

કૃષ્ણાનુભૂતિવિભવેન કૃતાર્થભાવાઃ
તદ્ગલ્લભાસ્ત્રિદશમાતૃતયાડયકાસુઃ ।
યત્પાદપદ્મજપરાગજુષાં શશંસુઃ
જન્માદ્ભુતં જગતિ ગુલ્મલતાદિકાનામ્ ॥ ૨૪-૮૩ ॥

શ્યામો બભૂવ કિમસૌ સુદૃશાં કટાક્ષૈઃ
શ્યામાસ્તદન્વયવશાદથવા તરુણયઃ ।
તાભિઃ કિમસ્ય વવૃધે મહિમા મહીયાન્
તાસામનેન યદિ વેતિ બુધૈઃ શશકુઃ ॥ ૨૪-૮૪ ॥

અગ્રામ્યમેવ પરિહાસરસં વિતેને
નાશ્ચીલમાહ ન મૃષા ન ચ મર્મભેદિ ।
ધર્માવિરુદ્ધવિભવોચિતકામકામઃ
સ્ત્રીણાં વરેણ બુભુજે વરદો વરસ્ત્રીઃ ॥ ૨૪-૮૫ ॥

તારાભિરિન્દુરિવ ભાનુરિવ પ્રભાભિઃ
યુક્તો વશાભિરિવ વારણયૂથનાથઃ ।
વિદ્યાભિરાત્મવિદિવાબ્યધિકં વિરેજે
યોગેશ્વરો યુવતિભિસ્સહ મોદમાનઃ ॥ ૨૪-૮૬ ॥

पायम्मायं प्रेयसः कान्तिमाध्वीं
माधन्तीभिर्मञ्जुलालापिनीभिः ।
प्रत्येकोक्तिश्चाधनप्रीणिताभिः
प्रायो भोगाः पर्यवाह्यन्त ताभिः ॥ २४-८७ ॥

करणव्यपायसमये पुनर्भवं
विनिवर्त्य शाश्वतसुखं प्रदास्यता ।
स्वपदानुभूतिरुदपाटि तादृशी
सुदृशां स्वसम्भति(सन्भति?)भूतां गदाभूता ॥ २४-८८ ॥

तद्गतेन मनसा विवशानां
तन्मयीकृतधियामिव तासाम् ।
अप्रलुभरुडसामभजेतां
स्वप्रजागरदशे अविशेषम् ॥ २४-८९ ॥

श्रियमनपायिनीं वसुमतीमिव दत्तकरां
सह मडिषीगाणेन विभुरेक ध्वानुभवन् ।
यद्दुभिरनन्त-ताक्ष्य-पृतनेशनैस्सखितो
निजपदमस्मरन्निह निवासमरोचयत ॥ २४-९० ॥

उपचितचित्रधर्ममुपशान्तविपक्षभयं
मुदितवधूजनः स भुञ्जरं निगमध्वनिभिः ।
बहुविधरत्नशालि बहुमान्यसमग्रगुणं
वलयसमं भुजस्य वसुधावलयं बुभुजे ॥ २४-९१ ॥

अनितरजनलभ्यां प्रीतिमासेदुषीभिः
सुशिरमनुभवूवे स्वर्गभोक्षातिशायी (दिदायी) ।
निरुपधिदरसाब्धिं निर्विशन्तीभिराद्यः (धं)
कुलयुवतिभिरित्थं कोऽपि शङ्कगारभूमा ॥ २४-९२ ॥

सहजबलसमेतः शङ्कपूर्वैरजय्यः
समुदितविषमास्त्रस्तादृशानन्दलेतुः ।
अविदित(तथ?)रयनेन स्वेन पार्थाय गीतः
स्वयमजनि स कामः कोऽपि धर्माविरुद्धः ॥ २४-९३ ॥

स्वपदनलिनभाजा स्वर्गभोक्षौ यथार्हं

करणविगमकाले कल्पयिष्यन् कमेण ।
मधुरिपुरिङ नूनं मन्दपुण्यैरलभ्यौ
समतनुत विहारैस्तावुभौ सम्प्रयुक्तौ ॥ २४-८४ ॥

नारीदृष्ट्या नियमितधियो नाकनाथेश्वरत्वं
सम्भोगे य प्रवणमनसः शाश्वतं ब्रह्मयर्थम् ।
अत्रैकस्यां पुरि निवसतः सर्वलोकाधिकत्वं
निधायन्तस्त्वरितमतरन् द्रुस्तरां तस्य मायाम् ॥ २४-८५ ॥

आसीद्वेवं परिणतमधिद्वारकं द्वापरान्ते
व्यासप्रण्याविभजनभवद्वेदशाभोपमानाम् ।
चिन्तातीतं यदुपतिमनःप्रीतिचिन्तामणीना-
मेकं तासां भवरसभुञ्ज भाग्यमेकातपत्रम् ॥ २४-८६ ॥

गुरुभिरनघचितैराहितोदारभूमा
सुरभितरसमेतत् सूनृतं वेङ्कटेशः ।
व्यतनुत यद्वीरप्रीतिमिच्छन् प्रभूतां
कविकथकमृगेन्द्रः क्षेमदं काव्यरत्नम् ॥ २४-८७ ॥

॥ एति कवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्भेङ्गटनाथस्य श्रीमद्वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु यादवाभ्युदये
महाकाव्ये भोगाभ्युदयो नाम यतुर्विंशः सर्गः ॥
कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्गटनाथाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

Compiled by Seshadri

——
Yadavabhyudayam Mahakavyam
pdf was typeset on August 16, 2026

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

